

MIASTA KROSNA

NA LATA 2016 - 2023

Opracowanie:

Future Green Innovations S.A.

ul. Podole 60

30-394 Kraków

telefon: +48 508 002 242

e-mail: office@greenfuture-projekt.pl

Opracował zespół w składzie:

mgr Agnieszka Borcz

mgr inż. Karol Pławecki

mgr inż. Iga Pikul

mgr inż. Paulina Zadora

Opracowano przy współpracy z pracownikami Urzędu Miasta Krosna

Spis treści

1. Wstęp.....	5
2. Zakres pojęciowy	7
3. Diagnoza ogólna Miasta Krosna	9
3.1. Sfera społeczna	12
3.2. Sfera przestrzenno-funkcjonalna.....	37
3.3. Sfera gospodarcza.....	55
3.4. Sfera środowiskowa.....	61
3.5. Sfera techniczna.....	74
4. Wyznaczenie obszaru zdegradowanego	79
4.1. Kryteria oraz metodologia wyznaczenia obszaru zdegradowanego Miasta Krosna .	79
4.2. Obszar zdegradowany i zjawiska kryzysowe	85
5. Wyznaczenie obszaru rewitalizacji	88
5.1. Obszar rewitalizacji w świetle wymagań <i>Instrukcji Przygotowywania Programów Rewitalizacji w zakresie wsparcia w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020</i>	92
5.2. Obszar rewitalizacji i jego potrzeby według opinii interesariuszy – wnioski z przeprowadzonej ankietyzacji oraz konsultacji społecznych	95
5.3. Pogłębiona diagnoza oraz analiza potencjałów obszaru rewitalizacji.....	97
6. Wizja stanu obszaru rewitalizacji po przeprowadzeniu rewitalizacji	112
7. Cele rewitalizacji oraz odpowiadające im kierunki działań służących eliminacji lub ograniczeniu negatywnych zjawisk.....	115
8. Lista podstawowych i uzupełniających projektów rewitalizacyjnych	123
8.1. Projekty podstawowe społeczne	123
8.2. Projekty podstawowe infrastrukturalne	135
8.3. Projekty uzupełniające.....	154
8.4. Źródła finansowania projektów rewitalizacyjnych	159
8.3.1. Charakterystyka potencjalnych źródeł finansowania projektów rewitalizacyjnych	165
9.4. Harmonogram realizacji projektów	169
10. System wdrażania i zarządzania <i>Programem</i>	170
10.1. Partycypacja społeczna jako istotny element zarządzania i wdrażania Programu ..	170
10.2. Struktura zarządzania <i>Programem</i>	171
10.3. Koszty zarządzania <i>Programem</i> wraz z ramowym harmonogramem realizacji	173

11. System monitorowania i oceny <i>Programu</i> i realizowanych projektów rewitalizacyjnych	174
11.1. Monitoring i ewaluacja.....	174
12. Mechanizmy służące zapewnieniu komplementarności <i>Programu</i>	183
12.1. Komplementarność przestrzenna	183
12.2. Komplementarność problemowa.....	185
12.3. Komplementarność proceduralno-instytucjonalna.....	188
12.4. Komplementarność międzyokresowa	188
12.5. Komplementarność źródeł finansowania	190
13. Powiązanie <i>Programu</i> z dokumentami strategicznymi i planistycznymi	195
14. Ocena oddziaływania na środowisko	199
Spis załączników	200
Spis tabel	200
Spis rysunków	204
Spis wykresów.....	206

1. Wstęp

Zgodnie z obowiązującymi *Wytycznymi Ministra Rozwoju w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020 z dnia 2 sierpnia 2016 r.* program rewitalizacji to inicjowany, opracowany i uchwalony przez radę gminy, na podstawie art. 18 ust. 2 pkt. 6 *Ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym*, wieloletni program działań w sferze społecznej oraz gospodarczej lub przestrzenno-funkcjonalnej lub technicznej lub środowiskowej, zmierzający do wyprowadzenia obszarów rewitalizacji ze stanu kryzysowego oraz stworzenia warunków do ich zrównoważonego rozwoju, stanowiący narzędzie planowania, koordynowania i integrowania różnorodnych aktywności w ramach rewitalizacji.

Program rewitalizacji jest podstawą realizacji projektów, które przyczynią się do wyprowadzenia danego obszaru ze stanu kryzysowego. *Program Rewitalizacji Miasta Krosna na lata 2016 - 2023* został przygotowany w oparciu o Instrukcję Przygotowywania Programów Rewitalizacji w zakresie wsparcia w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020 oraz *Wytyczne Ministra Rozwoju w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020*.

Na podstawie przeprowadzonej diagnozy wykazano narastanie problemów społecznych na terenie Miasta oraz powiązano je z degradacją przestrzeni. Planowane do realizacji działania przyczynią się nie tylko do poprawy estetyki krajobrazu miejskiego i architektury, ale także do powstania nowych miejsc pracy i nowych inwestycji, w tym także nowych możliwości spędzania wolnego czasu. Kompleksowa rewitalizacja przyczyni się zatem do wzrostu aktywności społecznej i zawodowej mieszkańców obszarów dotkniętych problemami społecznymi.

Program Rewitalizacji Miasta Krosna na lata 2016-2023 charakteryzują:

- kompleksowość
 - działania objęte *Programem* ujęte są w sposób kompleksowy bez pominięcia aspektu społecznego oraz gospodarczego związanego z obszarem rewitalizacji oraz jego otoczeniem,
 - *Program* jest konstrukcją zapewniającą kompleksowość interwencji – projekty są ze sobą wzajemnie powiązane i wykazują synergię,

- koncentracja
 - *Program* dotyczy terenów o istotnym znaczeniu dla rozwoju miasta, obejmujących całość lub część zdiagnozowanego obszaru zdegradowanego, dotkniętego szczególną koncentracją problemów i negatywnych zjawisk kryzysowych,
 - działania są skierowane na określony i zidentyfikowany dzięki diagnozie obszar rewitalizacji,
- komplementarność
 - przestrzenna – projekty rewitalizacyjne są wzajemnie powiązane na obszarze rewitalizacji i oddziałują na cały dotknięty kryzysem obszar oraz zapobiegają rozprzestrzenianiu problemów (takich jak segregacja społeczna czy wykluczenie) na inne obszary,
 - problemowa – *Program* oddziałuje na obszar rewitalizacji we wszystkich niezbędnych aspektach – społecznym, gospodarczym, przestrzenno-funkcjonalnym, technicznym, środowiskowym, przez co zapobiega fragmentacji działań i koncentruje uwagę na całościowym spojrzeniu na przyczyny kryzysu danego obszaru,
 - proceduralno-instytucjonalna – system zarządzania *Programem* pozwala na efektywne współdziałanie na jego rzecz różnych instytucji oraz wzajemne uzupełnianie się i spójność procedur,
 - międzyokresowa – projekty realizowane w ramach polityki spójności 2014-2020 są uzupełnieniem projektów już zrealizowanych w ramach polityki spójności 2007-2013,
 - źródeł finansowania – projekty wynikające z programu rewitalizacji opierają się na konieczności umiejętnego uzupełniania i łączenia wsparcia ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności z wykluczeniem ryzyka podwójnego dofinansowania,
- realizacja zasady partnerstwa i partycypacji – prace nad przygotowaniem *Programu* oraz jego wdrażanie oparte są na współpracy ze wszystkimi interesariuszami, a w szczególności ze społecznością zamieszkującą obszar rewitalizacji, innymi ich użytkownikami, przedsiębiorcami oraz organizacjami pozarządowymi.

Rysunek 1. Cechy charakterystyczne Programu Rewitalizacji Miasta Krosna na lata 2016-2023

Źródło: opracowanie własne

2. Zakres pojęciowy

Rewitalizacja to kompleksowy proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych poprzez działania całościowe (powiązane wzajemnie projekty, obejmujące kwestie społeczne oraz gospodarcze lub przestrzenno-funkcjonalne lub techniczne lub środowiskowe), integrujące interwencję na rzecz społeczności lokalnej, przestrzeni i lokalnej gospodarki, skoncentrowane terytorialnie i prowadzone w sposób zaplanowany oraz zintegrowany poprzez programy rewitalizacji. Rewitalizacja zakłada optymalne wykorzystanie specyficznych uwarunkowań danego obszaru oraz wzmocnienie jego lokalnych potencjałów (w tym także kulturowych) i jest procesem wieloletnim, prowadzonym przez interesariuszy (m.in. przedsiębiorców, organizacje pozarządowe, właścicieli nieruchomości, organy władzy publicznej, etc.) tego procesu, w tym przede wszystkim we współpracy z lokalną społecznością. Działania służące wspieraniu procesów rewitalizacji prowadzone są w sposób spójny: wewnątrz (poszczególne działania pomiędzy sobą) oraz zewnątrz (z lokalnymi politykami sektorowymi, np. transportową, energetyczną, celami i kierunkami wynikającymi z dokumentów strategicznych i planistycznych).

Stan kryzysowy to stan spowodowany koncentracją negatywnych zjawisk społecznych (w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym), współwystępujących z negatywnymi zjawiskami w co najmniej jednej z następujących sfer:

- gospodarczej (w szczególności w zakresie niskiego stopnia przedsiębiorczości, słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw),
- środowiskowej (w szczególności w zakresie przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia, ludzi bądź stanu środowiska),
- przestrzenno-funkcjonalnej (w szczególności w zakresie niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej, deficytu lub niskiej jakości terenów publicznych),
- technicznej (w szczególności w zakresie degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym oraz braku funkcjonowania rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska).

Obszar zdegradowany to obszar, na którym zidentyfikowano stan kryzysowy. Dotyczy to najczęściej obszarów miejskich, ale także wiejskich. Obszar zdegradowany może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic pod warunkiem stwierdzenia sytuacji kryzysowej na każdym z podobszarów.

Obszar rewitalizacji to obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechującego się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk na którym, z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego, zamierza się prowadzić rewitalizację. Obszar rewitalizacji może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic, lecz nie może obejmować terenów większych niż 20% powierzchni Gminy oraz nie może być zamieszkały przez więcej niż 30% mieszkańców Gminy. W skład obszaru rewitalizacji mogą wejść obszary występowania problemów przestrzennych, takich jak tereny przemysłowe (w tym portowe i powydobywcze), powojenne lub pokolejowe,

wyłącznie w przypadku, gdy przewidziane dla nich działania są ściśle powiązane z celami rewitalizacji dla danego obszaru rewitalizacji.

Program rewitalizacji jest inicjowany, opracowany i uchwalony przez Radę Miasta, jako wieloletni program działań w sferze społecznej oraz gospodarczej lub przestrzenno-funkcjonalnej lub technicznej lub środowiskowej.

Projekt rewitalizacyjny to projekt wynikający z programu rewitalizacji, tj. zaplanowany w programie rewitalizacji i ukierunkowany na osiągnięcie jego celów albo logicznie powiązany z treścią i celami programu rewitalizacji, zgłoszony do objęcia albo objęty współfinansowaniem UE z jednego z funduszy strukturalnych albo Funduszu Spójności w ramach programu operacyjnego. Wynikanie projektu rewitalizacyjnego z programu rewitalizacji oznacza zatem albo wskazanie (wymienienie) go wprost w programie rewitalizacji albo określenie go w ogólnym (zbiórczym) opisie innych, uzupełniających rodzajów działań rewitalizacyjnych.

3. Diagnoza ogólna Miasta Krosna

W celu identyfikacji obszaru zdegradowanego w Mieście Krośnie przeprowadzono diagnozę w sferach:

- społecznej,
- przestrzenno-funkcjonalnej,
- gospodarczej,
- środowiskowej,
- technicznej.

Analizę rozmieszczenia zjawisk kryzysowych w Krośnie przeprowadzono w rozkładzie przestrzennym bazującym na podziale Miasta na jednostki pomocnicze (urbanistyczne) - osiedla i dzielnice. Wybrane jednostki pomocnicze charakteryzuje jednorodność pod względem funkcjonalnym oraz często urbanistycznym (specyficzny typ zabudowy), a także położenie topograficzno-przestrzenne, w tym ich granicę stanowią arterie komunikacyjne i linie kolejowe, zaś wśród mieszkańców poszczególnych jednostek pomocniczych istnieje poczucie wspólnych więzi i jedności terytorialnej, związanej z ich miejscem zamieszkania. Przyjęty podział ma na celu dokładne zgłębienie występowania zjawisk kryzysowych oraz obiektywne określenie ich przyczyn. Zastosowanie podziału na jednostki pomocnicze (osiedla

i dzielnice) pozwala również na ujęcie terenów przemysłowych, pokolejowych na ich obszarze tak, aby były ich integralną częścią, a w dalszym postępowaniu mogły zostać włączone w granice obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji. Taki zabieg pozwoli również na odpowiednie wyłonienie projektów rewitalizacyjnych mających na celu wyprowadzenie obszaru rewitalizacji ze stanu kryzysowego.

W strukturze przestrzennej Krosna wydzielono 6 dzielnic: Białobrzezi, Krościenko Niżne, Polanka, Suchodół, Śródmieście i Zawodzie, oraz 6 osiedli: Osiedle ks. Markiewicza, Osiedle Południe, Osiedle Grota - Roweckiego, Osiedle Traugutta, Osiedle Turaszówka i Osiedle Tysiąclecia. Poniżej przedstawiono granice poszczególnych jednostek pomocniczych Miasta Krosna (**Rysunek 2**).

Rysunek 2. Podział Miasta Krosna na dzielnice i osiedla

Źródło: opracowanie własne

Dla każdej ze sfer wybrano wskaźniki (łącznie 18, z czego 10 dotyczących sfery społecznej), na podstawie których zdiagnozowano obszary o wysokim nasileniu zjawisk kryzysowych. Zestawienie wszystkich wskaźników prezentuje (**Tabela 1**).

Tabela 1. Zestawienie wskaźników diagnozy

Źródło: opracowanie własne

Sfera	Nazwa wskaźnika	Rok	Źródło danych
Społeczna	W1 - Ludność w wieku poprodukcyjnym w stosunku do ludności w wieku produkcyjnym wg faktycznego miejsca zamieszkania	2014	Urząd Miasta Krosna
	W2 - Udział dzieci w wieku do 3 lat w ludności w wieku przedprodukcyjnym wg faktycznego miejsca zamieszkania	2014	Urząd Miasta Krosna
	W3 - Udział bezrobotnych zarejestrowanych w ludności w wieku produkcyjnym wg miejsca zamieszkania	2014	Powiatowy Urząd Pracy w Krośnie
	W4 - Liczba długotrwale bezrobotnych w % bezrobotnych ogółem	2014	Powiatowy Urząd Pracy w Krośnie
	W5 - Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w przeliczeniu na 100 osób wg miejsca zamieszkania	2014	Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Krośnie
	W6 - Korzystający ze świadczeń pomocy społecznej z tytułu niepełnosprawności na 100 osób wg miejsca zamieszkania	2014	Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Krośnie
	W7 - Wyniki egzaminów 6-klasisty	2015	Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Krakowie
	W8 - Liczba stwierdzonych przestępstw na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania	2014	Komenda Miejska Policji w Krośnie
	W9 - Liczba organizacji pozarządowych na 100 osób wg miejsca zamieszkania	2013	Urząd Miasta Krosno
	W10 - Frekwencja w wyborach do organów stanowiących jednostek samorządu terytorialnego: rady gminy na terenie województwa podkarpackiego	2014	Państwowa Komisja Wyborcza
Przestrzenno-funkcjonalna	W11 - Gęstość zaludnienia dzielnicy/osiedla [os/km ²]	2014	Urząd Miasta Krosna
	W12 - Gęstość sieci drogowej dzielnicy/osiedla [km/km ²]	2017	Urząd Miasta Krosna
	W13 - Powierzchnia terenów obejmujących infrastrukturę rekreacyjno-sportową [m ²] na 1 mieszkańca dzielnicy/osiedla	2017	Urząd Miasta Krosna
Gospodarcza	W14 - Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w rejestrze REGON na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania - obszar miejski	2014	Urząd Statystyczny w Rzeszowie
	W15 - Liczba nowozarejestrowanych podmiotów gospodarczych w rejestrze	2014	Urząd Statystyczny w Rzeszowie

Sfera	Nazwa wskaźnika	Rok	Źródło danych
	REGON na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania - obszar miejski		
Środowiskowa	W16 - Udział parków miejskich rekreacyjno-wypoczynkowych w ogólnej powierzchni dzielnicy/osiedla [ha]	2017	Urząd Miasta Krosna
	W17 - Udział obszarów chronionych w ogólnej powierzchni dzielnicy/osiedla [%]	2017	Urząd Miasta Krosna
Tech- niczna	W18 - Udział zabytków architektury (budynki) w ogólnej liczbie budynków [%]	2017	Urząd Miasta Krosna

Wartościami referencyjnymi wykorzystanymi w diagnozie obszaru zdegradowanego są średnie wartości poszczególnych wskaźników dla Miasta. Na kartogramach będących graficznym uzupełnieniem diagnozy, jednostki pomocnicze charakteryzujące się wartościami mniej korzystnymi w stosunku do wartości średniej dla Miasta Krosna zaznaczono kolorem czerwonym, zaś jednostki pomocnicze, dla których średnie wartości wskazują na korzystniejszą sytuację względem średniej pozostawiono bezbarwne.

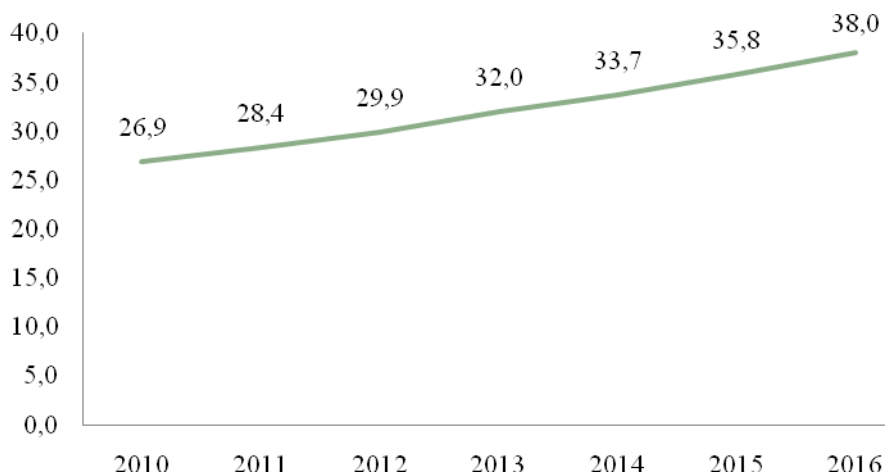
Tłem dla diagnozy zróżnicowania zjawisk w obrębie Miasta Krosna są również wskaźniki w odniesieniu do średnich wartości dla województwa podkarpackiego. W przypadku części wskaźników oparto się również na określeniu dynamiki zmian danego zjawiska, pozwala to na określenie, czy dany problem jest istotny lub wyróżniający dla Miasta Krosna.

3.1. Sfera społeczna

Demografia

W Polsce proces ubytku ludności w produkcyjnym przedziale wiekowym związany jest głównie z ruchem migracyjnym, powodowanym między innymi poszukiwaniem pracy. Ludność w wieku poprodukcyjnym nie jest aż tak mobilna jak młodszy, którzy wykazują mniejsze przywiązanie do miejsca zamieszkania. Prognozy demograficzne wskazują, iż obciążenie demograficzne będzie stale rosło, co wpłynie na pogorszenie relacji między liczbą osób pracujących, a liczbą przyszłych emerytów, co skutkować może destabilizacją finansową systemu emerytalnego.

Jednym z najważniejszych wskaźników użytych w diagnozie sfery społecznej jest wskaźnik określający liczbę ludności w wieku poprodukcyjnym w stosunku do liczby ludności w wieku produkcyjnym wg miejsca zamieszkania. Na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego wskaźnik obciążenia demograficznego wyrażony poprzez ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym w Krośnie, podobnie jak w całej Europie Zachodniej, od 2010 roku jednostajnie rośnie (**Wykres 1**).

Wykres 1. Ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym w Krośnie w latach 2010 - 2016

Źródło: opracowanie własne

Obciążenie demograficzne na Podkarpaciu w 2014 roku wynosiło 27,9 osób w wieku poprodukcyjnym przypadających na 100 osób w wieku produkcyjnym – na tle województwa wartość analizowanego wskaźnika dla Krosna (33,7) wypada, więc niekorzystnie¹.

Dane dotyczące liczby ludności w wieku produkcyjnym i poprodukcyjnym przyjęte do analiz wskaźnikowych, delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji w Mieście Krośnie pochodzą z Urzędu Miasta Krosna i odzwierciedlają ludność o zameldowaniu stałym, jak i tymczasowym (30462 – liczba ludności w wieku produkcyjnym, 7094 – liczba ludności w wieku poprodukcyjnym). Dane wykorzystane do analizy zmiany wskaźnika obciążenia demograficznego w latach 2010 - 2016 pochodzą z Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego obejmują ludność o zameldowaniu stałym, z czego wynikają różnice w wartościach wskaźników.

¹ Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych - Ludność - Stan Ludności – Wskaźnik obciążenia demograficznego

Sytuacja demograficzna Miasta Krosna została zdiagnozowana poprzez analizę wskaźnika W1 – ludność w wieku poprodukcyjnym w stosunku do ludności w wieku produkcyjnym wg faktycznego miejsca zamieszkania. Spośród wszystkich dzielnic i osiedli w Krośnie, wyższą niż w Mieście (23,3) wartością wskaźnika charakteryzują się następujące jednostki pomocnicze: Dzielnicą Białostrzegi (34,2), Dzielnicą Śródmieście (25,5), Dzielnicą Zawodzie (24,7), Osiedle ks. Markiewicza (27,0) oraz Osiedle Tysiąclecia (34,5). Na wyższe obciążenie demograficzne w części wymienionych obszarów pośrednio ma wpływ większa niż w innych częściach Miasta gęstość zaludnienia. (

Tabela 2, Rysunek 3).

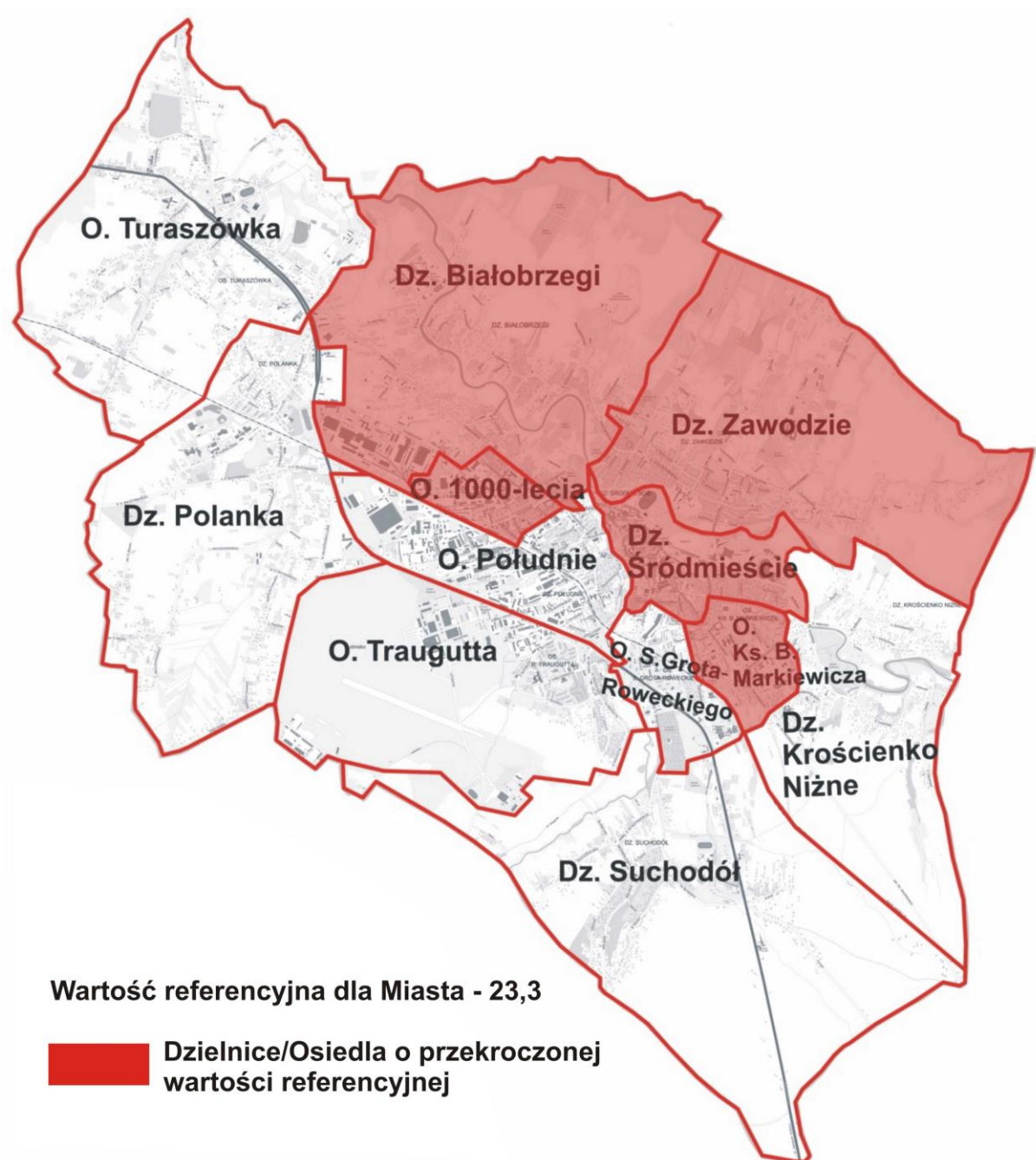
Tabela 2. Liczba ludności w wieku produkcyjnym, poprodukcyjnym oraz ludność w wieku poprodukcyjnym w stosunku do ludności w wieku produkcyjnym wg faktycznego miejsca zamieszkania w Krośnie w 2014 roku

Źródło: opracowanie własne

Obszar	Liczba ludności w wieku produkcyjnym	Liczba ludności w wieku poprodukcyjnym	W1 - Ludność w wieku poprodukcyjnym w stosunku do ludności w wieku produkcyjnym wg faktycznego miejsca zamieszkania [%]
Dz. Białostrzegi	2465	842	34,2
Dz. Krościenko Niżne	1382	296	21,4
Dz. Polanka	2971	558	18,8
Dz. Suchodół	1983	387	20,0
Dz. Śródmieście	2902	740	25,5
Dz. Zawodzie	2142	530	24,7
Os. ks. Markiewicza	5037	1358	27,0
Os. Południe	1599	366	22,9
Os. Grota-Roweckiego	863	182	21,1
Os. Traugutta	4860	622	12,8
Os. Turaszówka	1922	406	21,1
Os. Tysiąclecia	2336	807	34,5
Miasto Krosno	30462	7094	23,3

Starzenie się społeczeństwa wymuszać będzie wprowadzenie zmian w wielu sferach Miasta. W sferze społecznej konieczne będzie zapobieganie wykluczeniu społecznemu osób starszych, które ze względu np. na szybki rozwój technologiczny często wyłączają się z życia publicznego oraz są opuszczane przez osoby młodsze. W sferze przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej należy dokonać zmian w istniejącej infrastrukturze tak, aby dostosować ją do potrzeb osób starszych i niepełnosprawnych. Również sfera środowiskowa wymagać będzie poprawy – osoby starsze są bardziej wrażliwe na zanieczyszczenia środowiska,

a w przestrzeni miejskiej często brakuje odpowiednio zagospodarowanych terenów zieleni, które są miejscem relaksu, rekreacji oraz spotkań.

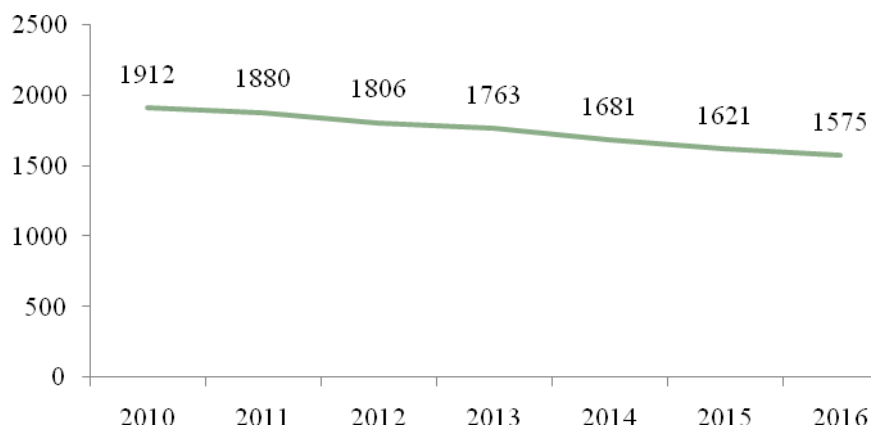

Rysunek 3. W1 - Ludność w wieku poprodukcyjnym w stosunku do ludności w wieku produkcyjnym wg faktycznego miejsca zamieszkania

Źródło: opracowanie własne

Na wysoką wartość wskaźnika W1 oraz wskaźnika obciążenia demograficznego ma również wpływ zmniejszająca się liczba osób w wieku przedprodukcyjnym. Spadek liczby urodzeń oraz liczby dzieci (w wieku 0 - 3 lat) związany jest z wieloma czynnikami i jest częścią

bardziej złożonych procesów mających podłoże w przemianach modelu rodziny, które obserwuje się w wielu krajach rozwiniętych na całym świecie. Przedstawione trendy demograficzne widoczne są również w Krośnie, gdzie liczba dzieci od roku 2010 znacznie zmalała (**Wykres 2**).

Wykres 2. Zmiany liczby dzieci w wieku 0-3 lat w Krośnie w latach 2010-2016

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (dostęp 25.09.2017 r.)

Kolejnym wskaźnikiem, który został wykorzystany w diagnozie jest więc liczba dzieci w wieku 0 - 3 lat (W2). Wartości przyjęte do analiz wskaźnikowych, delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji w Mieście Krośnie pochodzą z Urzędu Miasta Krosna i odzwierciedlają ludność o zameldowaniu stałym, jak i tymczasowym (1 696 osób oraz 22,3 % - udział dzieci w wieku do 3 lat w ludności w wieku przedprodukcyjnym wg faktycznego miejsca zamieszkania). Dane wykorzystane do analizy zmiany liczby dzieci w wieku 0-3 lat w Krośnie w latach 2010 - 2016 pochodzą z Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego² i obejmują ludność o zameldowaniu stałym, z czego wynikają różnice w wartościach wskaźników.

Choć w ostatnich latach spadek liczby dzieci w wieku do 3 lat w Mieście jest dość znaczny, to ich udział w ludności w wieku przedprodukcyjnym w 2014 roku w Krośnie (22,3%) był nieco wyższy niż na Podkarpaciu, gdzie wynosił 20,6%³. Urząd Miasta w Krośnie wraz z Miejskim Ośrodkiem Pomocy Rodzinie prowadzą wieloaspektową pomoc rodzinie, między

² Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych - Ludność - Stan Ludności - Ludność wg pojedynczych roczników wieku i płci(dostęp: 25.09.2017)

³ Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych - Ludność - Stan Ludności - Ludność wg pojedynczych roczników wieku i płci oraz Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych - Ludność - Stan ludności - Ludność w wieku przedprodukcyjnym (17 lat i mniej), produkcyjnym i poprodukcyjnym wg płci

innymi poprzez wprowadzenie Karty Mieszkańca uprawniającej do wielu zniżek⁴, a także prowadzenie placówek wsparcia dziennego, specjalistycznego poradnictwa dla rodzin. Aktualnie w Mieście brakuje miejsc opieki nad dziećmi do lat 3, w związku z czym Miasto dąży do poprawy dostępności opieki żłobkowej oraz podniesienia standardów opieki nad najmłodszymi⁵.

Spośród wszystkich dzielnic i osiedli najniższy udział dzieci w wieku do 3 lat w ludności w wieku przedprodukcyjnym (W2) był na Osiedlu Turaszówka (18,7%), Osiedlu Południe (18,9%) oraz Dzielnicy Białostrzegi (19,0%). Niższe niż średnia w Mieście wartości analizowanego wskaźnika odnotowano również w Dzielnicy Krościenko Niżne (20,9%), Dzielnicy Suchodół (21,1%), Dzielnicy Zawodzie (21,1%). W Dzielnicy Polanka wartość analizowanego wskaźnika była równa jego średniej wartości w Mieście (22,3%). W jednostkach tych pożądanym działaniem będzie zintensyfikowanie prowadzenia polityki prorodzinnej oraz organizowania wydarzeń integrujących rodziny. Osiedle Grota-Roweckiego (28,7%), Osiedle ks. Markiewicza (25,3%), Osiedle Traugutta (24,6%) oraz Osiedle Tysiąclecia (22,4%) odznaczające się największym udziałem dzieci najmłodszych są osiedlami o największym zagęszczeniu ludności (

Tabela 3, Rysunek 4).

Tabela 3. Liczba dzieci w wieku do 3 lat, liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym oraz udział dzieci w wieku do 3 lat w ludności w wieku przedprodukcyjnym wg faktycznego miejsca zamieszkania [%] w Krośnie w 2014 roku

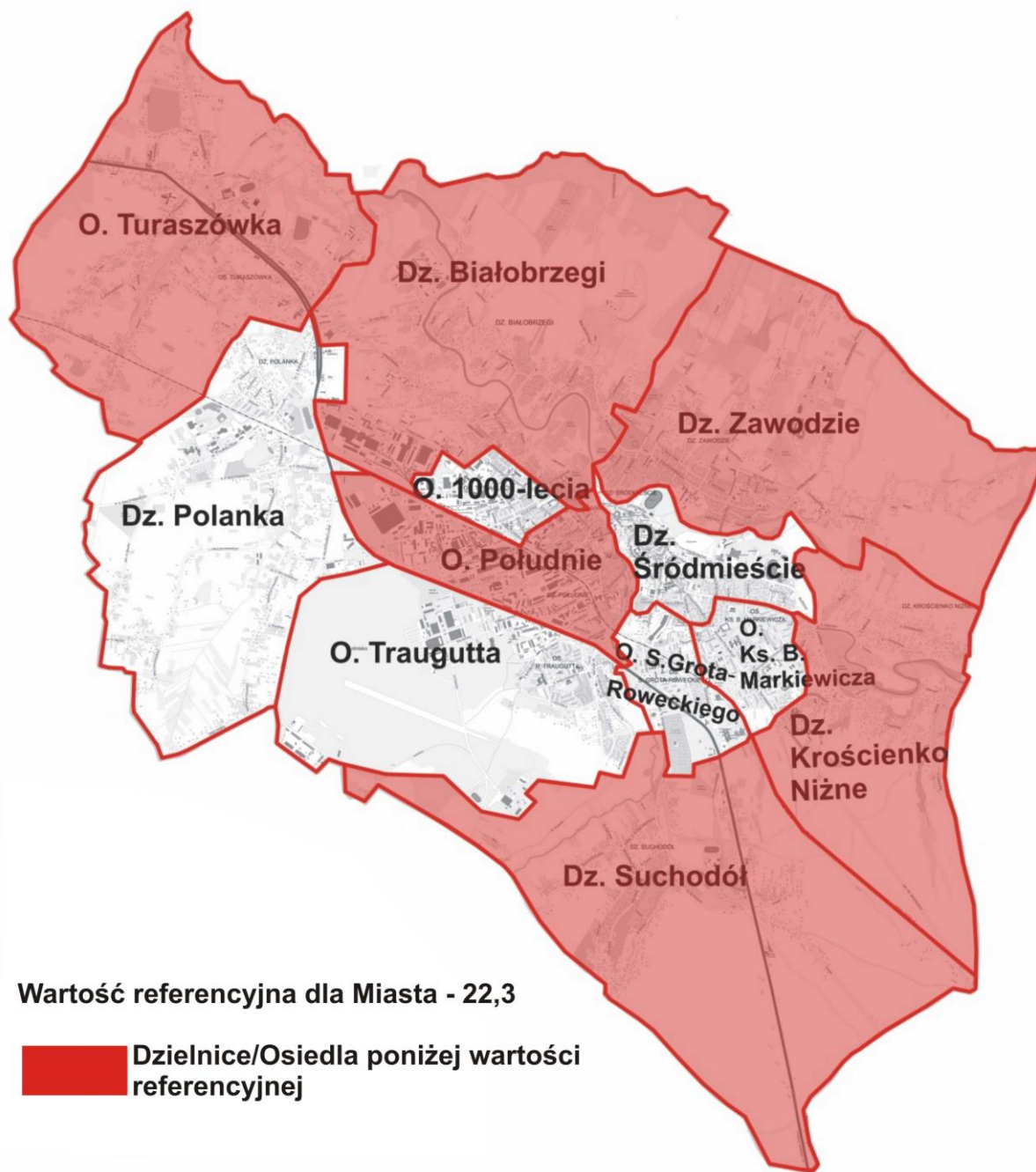
Źródło: opracowanie własne

Obszar	Liczba dzieci w wieku do 3 lat	Liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym	W2 - Udział dzieci w wieku do 3 lat w ludności w wieku przedprodukcyjnym wg faktycznego miejsca zamieszkania[%]
Dz. Białostrzegi	123	648	19,0
Dz. Krościenko Niżne	76	364	20,9
Dz. Polanka	176	789	22,3
Dz. Suchodół	107	507	21,1
Dz. Śródmieście	150	670	22,4
Dz. Zawodzie	127	603	21,1
Os. ks. Markiewicza	307	1215	25,3
Os. Południe	66	350	18,9
Os. Grota-Roweckiego	49	171	28,7
Os. Traugutta	293	1192	24,6
Os. Turaszówka	115	615	18,7

⁴ Informacja ze strony Urzędu Miasta www.krosno.pl (dostęp: 25.09.2017 r.)

⁵ Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Mieście Krośnie na lata 2017-2022

Os. Tysiąclecia	107	478	22,4
Miasto Krosno	1696	7602	22,3

Rysunek 4. W2 - Udział dzieci w wieku do 3 lat w ludności w wieku przedprodukcyjnym wg faktycznego miejsca zamieszkania w Krośnie w 2014 roku

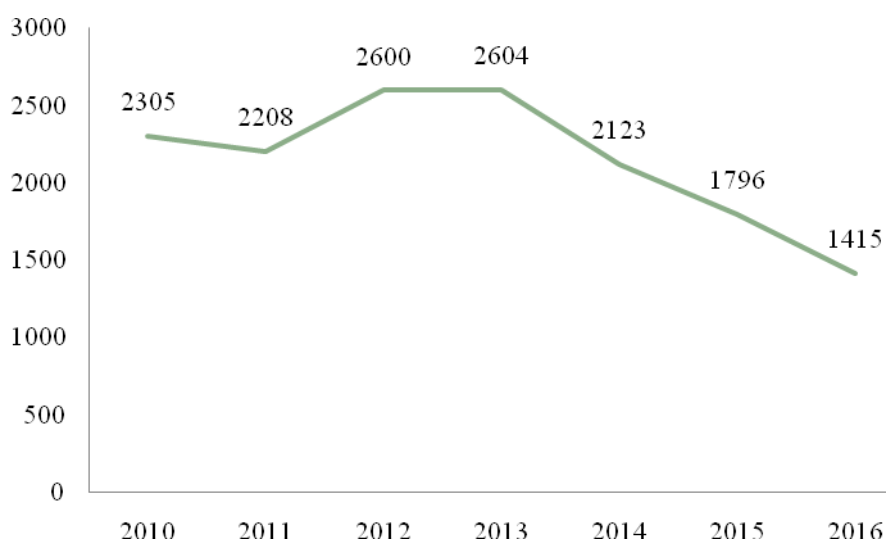
Źródło: opracowanie własne

Nierozwiązanie problemu malejącej liczby dzieci w wieku najmłodszym nadal będzie pogłębiać kryzys demograficzny. Niezastępowalność pokoleniowa w przyszłości doprowadzić może nie tylko do zmniejszenia podaży siły roboczej na rynku pracy, ale również do powolnego wyludniania się Miasta. Zmiana modelu rodziny, w którym obydwójce

rodziców realizuje się zawodowo, wymusza utworzenie miejsc dziennej opieki nad dziećmi. Większa dostępność tych miejsc przyczyni się do zwiększenia mobilności młodych matek oraz ich szansy na powrót na rynek pracy.

Rynek pracy

W ostatnich latach w Polsce liczba osób bezrobotnych stale się zmniejsza. Zjawisku temu towarzyszy zwiększająca się ilość podmiotów gospodarczych, a także emigracja zarobkowa. Po kryzysie gospodarczym liczba osób bezrobotnych w latach 2012-2013 zwiększyła się, a następnie zaczęła regularnie się zmniejszać (**Wykres 3**).

Wykres 3. Liczba osób bezrobotnych w Krośnie w latach 2010 – 2016

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (dostęp 25.09.2017 r.)

Podstawowy wskaźnik diagnozujący sytuację na rynku pracy w Krośnie odnosi się do wielkości udziału osób bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym wg miejsca zamieszkania (W3).

Bezrobocie jest problemem, który w Krośnie występuje w mniejszym nasileniu, niż w województwie podkarpackim. Mimo to w Mieście znajdują się obszary, które są nim dotknięte w większym stopniu. Brak podejmowania próby walki z bezrobociem negatywnie odbijać się będzie nie tylko na grupie osób w wieku produkcyjnym (zwłaszcza, kiedy problem dotyczyć będzie młodych i wykształconych ludzi), ale również na najmłodszych (kiedy ich rodzice będą bez pracy) oraz seniorach. Występowanie zjawiska bezrobocia może być

bezpośrednim bodźcem do pogłębiania występujących w Mieście innych zjawisk kryzysowych, jak chociażby emigracja⁶ oraz starzenie się lokalnego społeczeństwa⁷. Udział osób bezrobotnych zarejestrowanych w ludności w wieku produkcyjnym w 2014 roku wynosił 7,0% i był niższy niż na Podkarpaciu (10,0%)⁸. Mniej korzystną sytuację względem średniej dla Miasta odnotowano w Dzielnicy Krościenko Niżne, Polanka oraz na Osiedlach ks. Markiewicza, Południe i Tysiąclecia (**Tabela 4, Rysunek 5**).

Tabela 4. Liczba ludności w wieku produkcyjnym, liczba bezrobotnych oraz udział bezrobotnych zarejestrowanych w ludności w wieku produkcyjnym wg miejsca zamieszkania w Krośnie w 2014 roku

Źródło: opracowanie własne

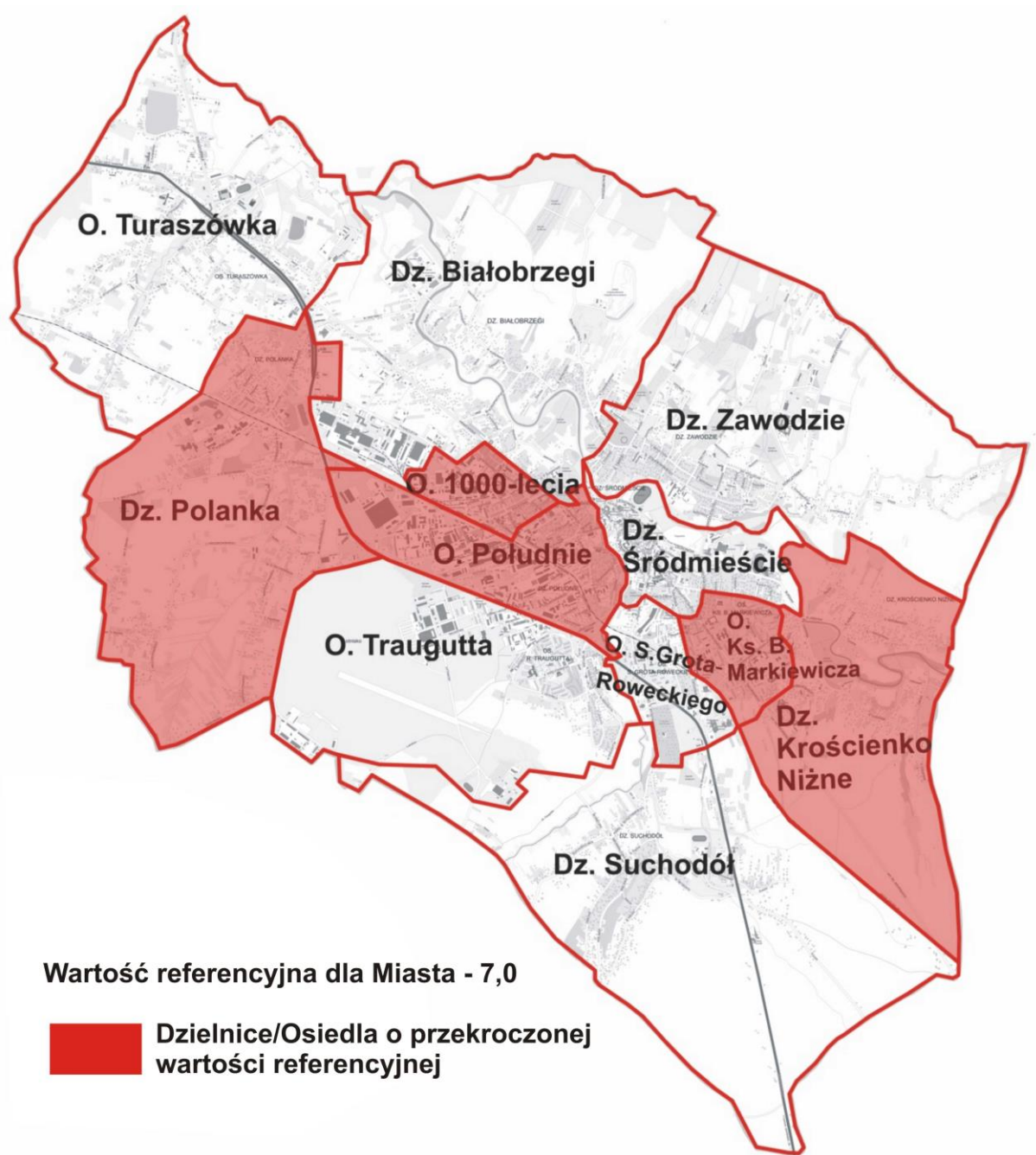
Obszar	Liczba ludności w wieku produkcyjnym	Liczba bezrobotnych	W3 - Udział bezrobotnych zarejestrowanych w ludności w wieku produkcyjnym wg miejsca zamieszkania [%]
Dz. Białobrzegi	2465	148	6,0
Dz. Krościenko Niżne	1382	101	7,3
Dz. Polanka	2971	255	8,6
Dz. Suchodół	1983	120	6,1
Dz. Śródmieście	2902	191	6,6
Dz. Zawodzie	2142	125	5,8
Os. ks. Markiewicza	5037	357	7,1
Os. Południe	1599	121	7,6
Os. Grota-Roweckiego	863	57	6,6
Os. Traugutta	4860	305	6,3
Os. Turaszówka	1922	134	7,0
Os. Tysiąclecia	2336	209	9,0
<i>Miasto Krosno</i>	<i>30462</i>	<i>2123</i>	<i>7,0</i>

Zwiększony udział osób bez pracy wiąże się również ze wzmożonymi wydatkami na zasiłki. Utrzymanie osób bezrobotnych spada więc na grupę osób najbardziej aktywną zawodowo – czyli ludność w wieku produkcyjnym, która bierze udział w wytwarzaniu dochodu narodowego.

⁶ Ślebarska K., Problem bezrobocia w obliczu masowej emigracji zarobkowej. Śląskie Studia historyczno-Teologiczne 2009, t.42, z.1, s.147-156

⁷ Starzenie się społeczeństwa polskiego i jego skutki. Opracowania Tematyczne OT-601.Biuro Analiz i Dokumentacji, Zespół Analiz i Opracowań Tematycznych. Kancelaria Senatu, 2011

⁸ Instrukcja przygotowywania Programów Rewitalizacji w zakresie wsparcia w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2014 – 2020

Rysunek 5. W3 - Udział bezrobotnych zarejestrowanych w ludności w wieku produkcyjnym wg miejsca zamieszkania

Źródło: opracowanie własne

Istotnym problemem społecznym jest również bezrobocie długotrwałe – czyli sytuacja, w której dana osoba pozostaje trwale bez pracy. Wskaźnikiem, który wskazuje na wyjątkowe nasilenie problemu bezrobocia, który został użyty w diagnozie obszaru zdegradowanego jest liczba osób długotrwałe bezrobotnych (powyżej 1 roku) w ogólnej liczbie bezrobotnych (W4). Przyczynami długotrwałego bezrobocia jest między innymi wykluczenie społeczne lub

niezaradność w znalezieniu zatrudnienia na lokalnym rynku pracy, często wynikająca z posiadania nieodpowiedniego wykształcenia.

Liczba osób długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie bezrobotnych w 2014 roku na Podkarpaciu wynosiła 61,5%⁹. W tym samym czasie w Krośnie wskaźnik ten przyjmował niższą średnią wartość niż w województwie i wynosił 55,3%. Mimo to na Osiedlu Tysiąclecia (63,6%) oraz Osiedlu Południe (62,0%) liczba długotrwale bezrobotnych w bezrobotnych ogółem była wyższa niż w Mieście oraz na Podkarpaciu. Mniej korzystna niż w Mieście sytuacja miała również miejsce w Dzielnicy Polanka (59,6%) oraz Dzielnicy Śródmieście (56,5%) (**Tabela 5, Rysunek 6**).

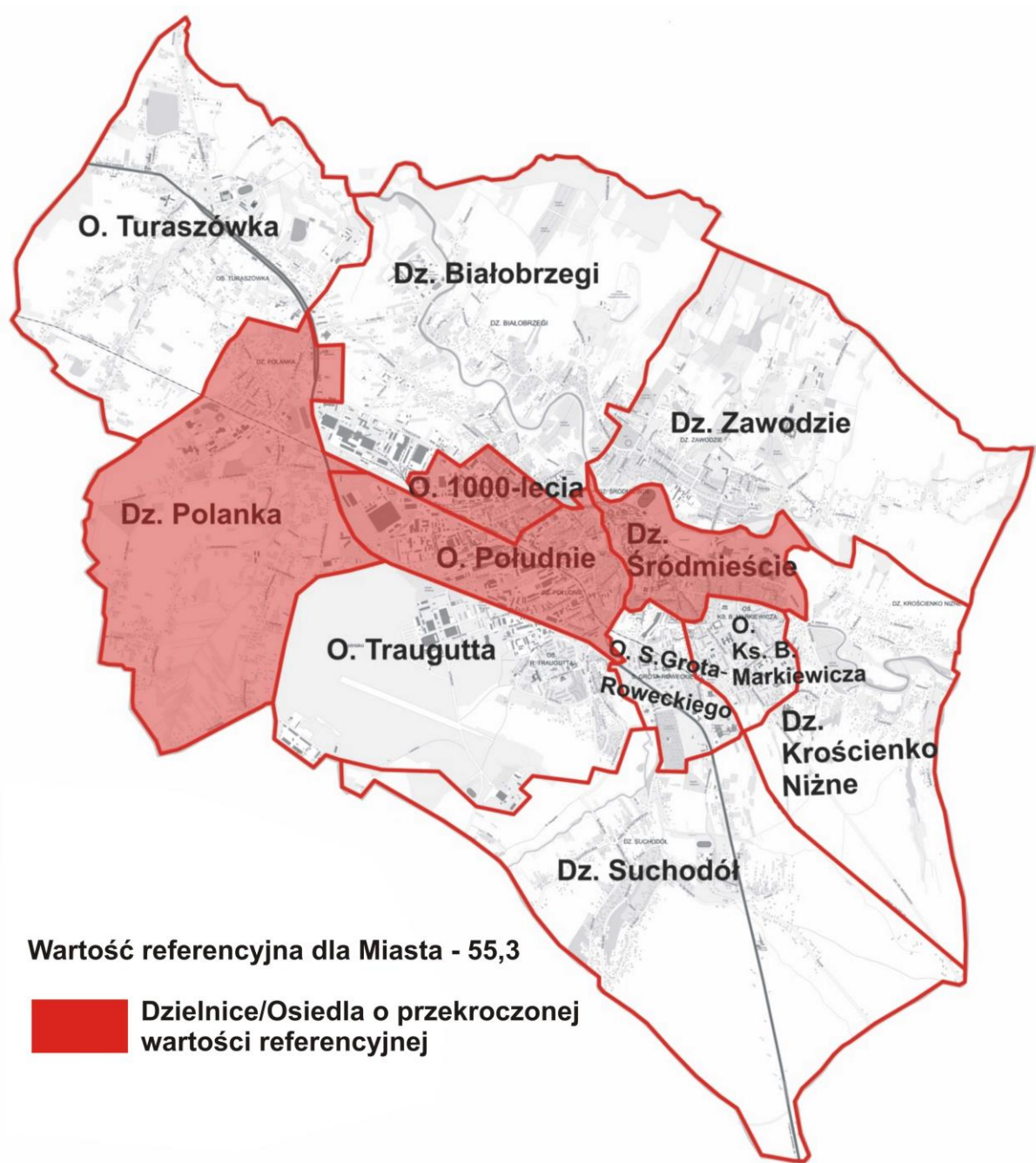
Tabela 5. Liczba osób bezrobotnych, długotrwale bezrobotnych oraz liczba długotrwale bezrobotnych w % bezrobotnych ogółem w Krośnie w 2014 roku

Źródło: opracowanie własne

Obszar	Liczba osób bezrobotnych	Liczba osób długotrwale bezrobotnych	W4 - Liczba długotrwale bezrobotnych w % bezrobotnych ogółem
Dz. Białobrzegi	148	81	54,7
Dz. Krościenko Niżne	101	48	47,5
Dz. Polanka	255	152	59,6
Dz. Suchodół	120	58	48,3
Dz. Śródmieście	191	108	56,5
Dz. Zawodzie	125	57	45,6
Os. ks. Markiewicza	357	192	53,8
Os. Południe	121	75	62,0
Os. Grota-Roweckiego	57	30	52,6
Os. Traugutta	305	165	54,1
Os. Turaszówka	134	74	55,2
Os. Tysiąclecia	209	133	63,6
<i>Miasto Krosno</i>	<i>2123</i>	<i>1173</i>	<i>55,3</i>

Mimo, iż analizowane zjawisko występuje w mniejszym nasileniu niż na Podkarpaciu, to nierozwiązanie występowania długotrwałego bezrobocia wśród osób, których ten problem bezpośrednio dotyka prowadzi do pogłębiania ich wykluczenia społecznego. W związku z występowaniem na terenie Miasta obszarów, gdzie długotrwale bezrobocie jest wyjątkowo wysokie, istnieje potrzeba wprowadzenia poradnictwa zawodowego, specjalistycznego wsparcia psychologicznego oraz pomocy w efektywnym poszukiwaniu zatrudnienia. Przydatne będzie przeprowadzenie dodatkowych szkoleń z zakresu obsługi komputerów, specjalistycznych maszyn czy też kursów języków obcych.

⁹ ibid.

Rysunek 6. W4 - Liczba długotrwale bezrobotnych w % bezrobotnych ogółem

Źródło: opracowanie własne

Pomoc społeczna

Pomoc społeczna jest udzielana osobom, które nie są w stanie pokonać trudnych sytuacji życiowych z wykorzystaniem własnych uprawnień, zasobów i możliwości. Świadczenia są przyznawane po rozpoznaniu i na podstawie pełnej oceny sytuacji gospodarstwa domowego osoby potrzebującej pomocy.

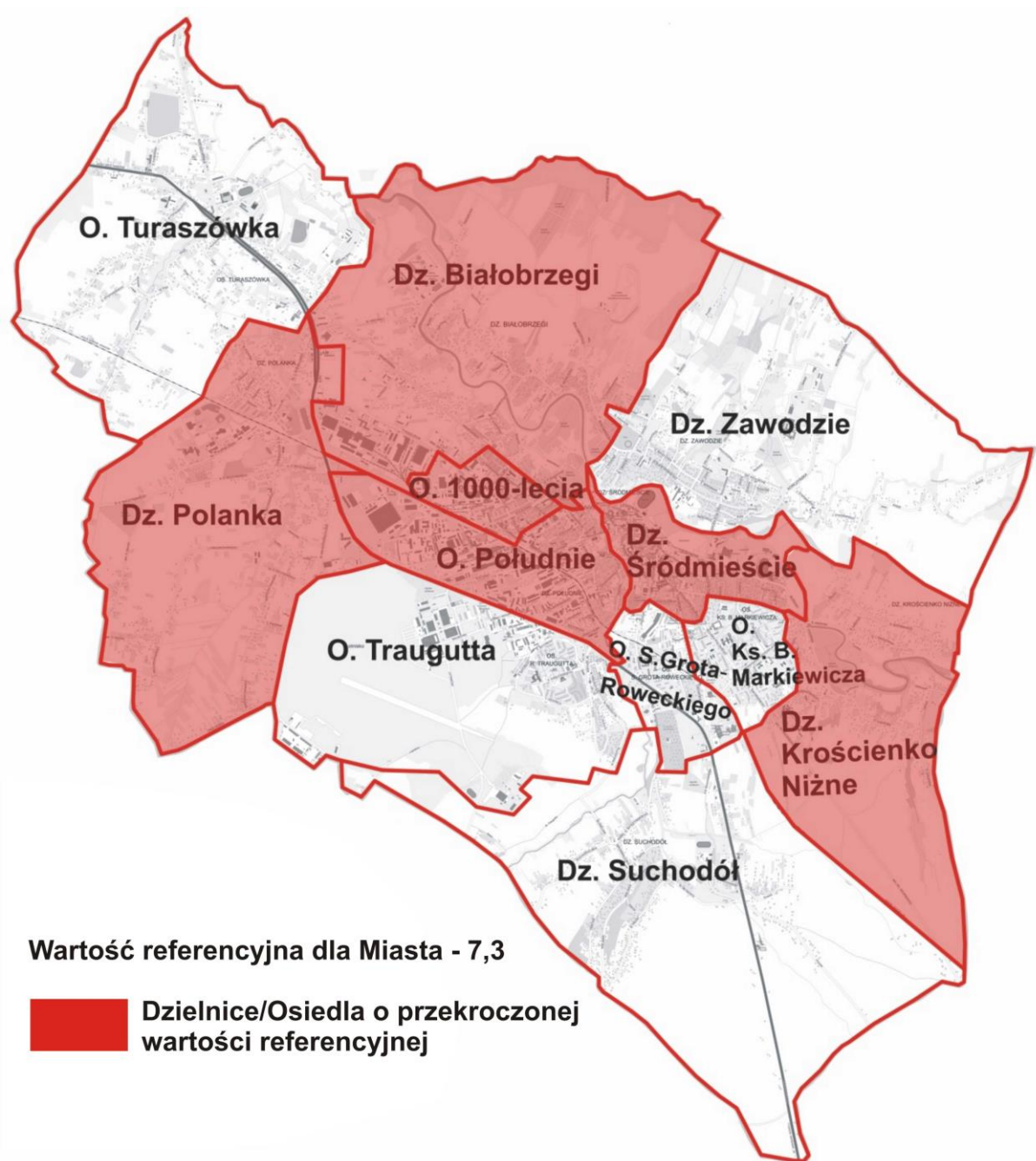
Wskaźnikiem istotnym z punktu widzenia pomocy społecznej jest liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w przeliczeniu na 100 osób wg miejsca zamieszkania (W5). Podczas, gdy w Krośnie liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej wynosiła 7,3 osoby na 100 osób wg miejsca zamieszkania, na Podkarpaciu wartość tego wskaźnika była niższa i osiągała 6,1 osób na 100 osób wg miejsca zamieszkania¹⁰. Wśród mieszkańców Osiedla Południe w 2014 roku odnotowano największą liczbę osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej (13,7). Wyższymi niż w Mieście wartościami wskaźnika charakteryzowały się również Osiedle Tysiąclecia (10,2), Dzielnica Białostrzegi (8,6), Dzielnica Polanka (8,4), Dzielnica Śródmieście (8,3) oraz Dzielnica Krościenko Niżne (7,6) (**Tabela 6, Rysunek 7**). Zauważalna jest analogia współwystępowania problemu wysokiej liczby osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej wraz z innymi zdiagnozowanymi problemami w Mieście: wysoką gęstością zaludnienia, obciążeniem demograficznym, długotrwałym bezrobociem oraz mniejszą liczbą podmiotów gospodarczych. Wskazane wyżej problemy, kiedy zaczynają się nawarstwiać generują potrzebę sięgania po pomoc finansową.

Tabela 6. Liczba korzystających ze świadczeń pomocy społecznej, liczba ludności oraz liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w przeliczeniu na 100 osób wg miejsca zamieszkania w Krośnie w 2014 roku

Źródło: opracowanie własne

Obszar	Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej	Liczba ludności	W5 - Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w przeliczeniu na 100 osób wg miejsca zamieszkania
Dz. Białostrzegi	342	3 955	8,6
Dz. Krościenko Niżne	156	2 042	7,6
Dz. Polanka	362	4 318	8,4
Dz. Suchodół	179	2 877	6,2
Dz. Śródmieście	357	4 312	8,3
Dz. Zawodzie	139	3 275	4,2
Os. ks. Markiewicza	450	7 610	5,9
Os. Południe	317	2 315	13,7
Os. Grot-Roweckiego	82	1 216	6,7
Os. Traugutta	413	6 674	6,2
Os. Turaszówka	128	2 943	4,3
Os. Tysiąclecia	369	3 621	10,2
<i>Miasto Krosno</i>	<i>3 294</i>	<i>45 158</i>	<i>7,3</i>

¹⁰ ibid.

Rysunek 7. W5 - Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej na 100 osób wg miejsca zamieszkania

Źródło: opracowanie własne

Brak wsparcia dla beneficjentów szeroko rozumianej pomocy społecznej będzie powodował dalsze pogłębienie problemu niesamodzielności w przewyciężaniu problemów bytowo-socjalnych. Konieczne jest zaprogramowanie systemu kompleksowej pomocy osobom wykluczonym – od konsultacji psychologicznych, przez poradnictwo zawodowe, po wzbudzenie chęci integracji i włączenia się w życie społeczne. Osoby wykształcone, aktywne zawodowo z poczuciem własnej wartości, o stabilnej sytuacji rodzinnej i mieszkaniowej nie

są uzależnione od korzystania ze wsparcia finansowego i materialnego ze środków Miasta i są w stanie samodzielnie funkcjonować w społeczeństwie.

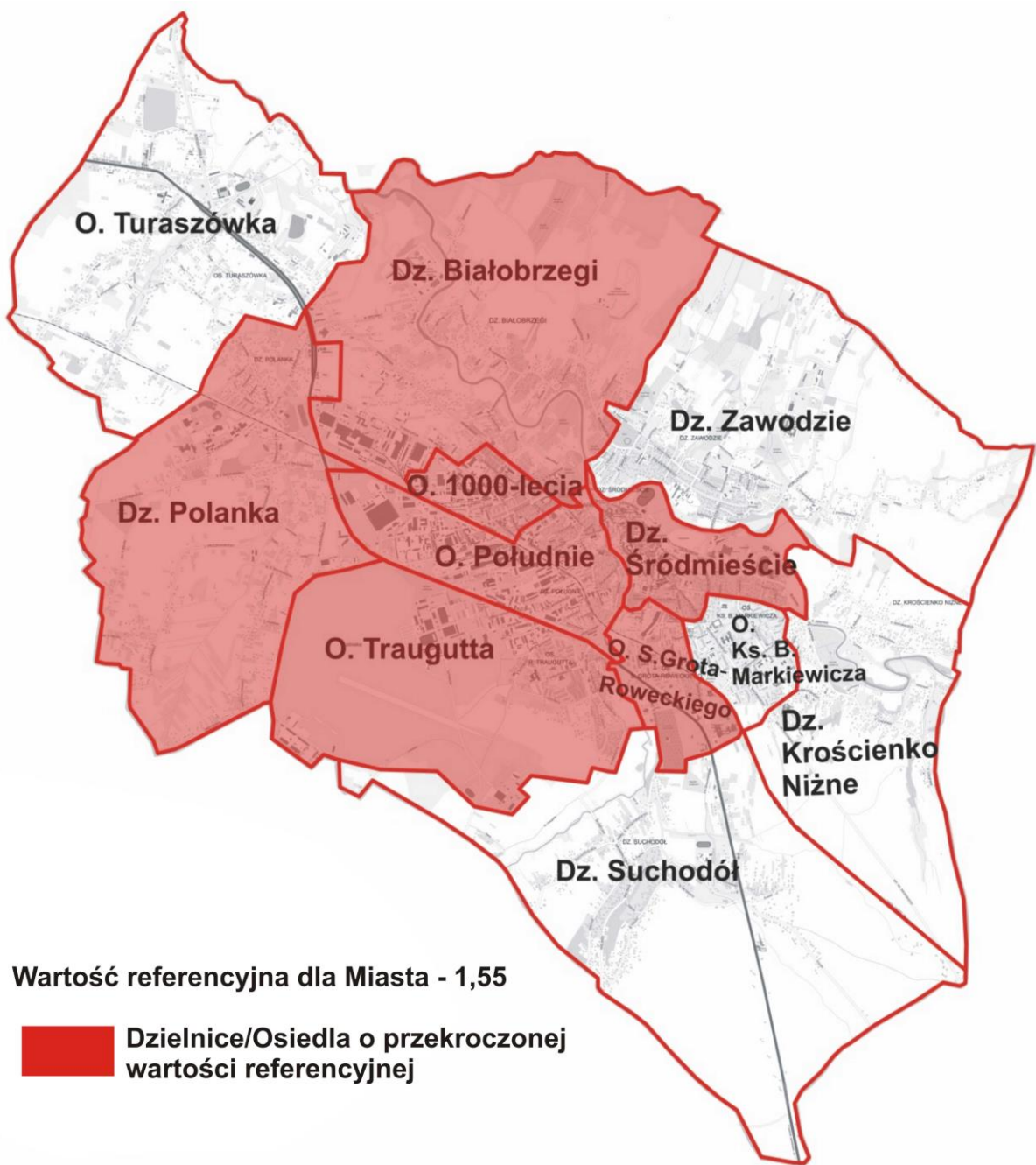
Istotną grupą osób korzystających ze środków pomocy społecznej są osoby niepełnosprawne. Sytuacja zdrowotna bardzo często uniemożliwia podjęcie pracy zawodowej i jest powodem wykluczenia społecznego. W 2014 roku w Krośnie liczba osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu niepełnosprawności wynosiła 1,55 osób na 100 osób wg miejsca zamieszkania i była znacznie niższa niż na Podkarpaciu (3,16 osób na 100 osób wg miejsca zamieszkania¹¹). Jednostkami pomocniczymi, w których liczba osób niepełnosprawnych potrzebujących wsparcia względem średniej w Mieście była najwyższa są: Osiedle Południe (2,72), Dzielnica Śródmieście (2,06), Dzielnica Białostrzegi (2,05) oraz Osiedle Tysiąclecia (1,82), Osiedle Grota-Roweckiego (1,81), Osiedle Traugutta (1,69) i Dzielnica Polanka (1,62) (**Tabela 7, Rysunek 8**). Wymienione osiedla i dzielnice stanowią obszary o najwyższych w Mieście wskaźnikach gęstości zaludnienia oraz obciążenia demograficznego.

Tabela 7. Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z tytułu niepełnosprawności, liczba ludności oraz liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z tytułu niepełnosprawności w przeliczeniu na 100 osób wg miejsca zamieszkania w Krośnie w 2014 roku

Źródło: opracowanie własne

Obszar	Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z tytułu niepełnosprawności	Liczba ludności	W6 - Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z tytułu niepełnosprawności w przeliczeniu na 100 osób wg miejsca zamieszkania
Dz. Białostrzegi	81	3 955	2,05
Dz. Krościenko Niżne	22	2 042	1,08
Dz. Polanka	70	4 318	1,62
Dz. Suchodół	39	2 877	1,36
Dz. Śródmieście	89	4 312	2,06
Dz. Zawodzie	25	3 275	0,76
Os. ks. Markiewicza	93	7 610	1,22
Os. Południe	63	2 315	2,72
Os. Grota-Roweckiego	22	1 216	1,81
Os. Traugutta	113	6 674	1,69
Os. Turaszówka	17	2 943	0,58
Os. Tysiąclecia	66	3 621	1,82
<i>Miasto Krosno</i>	<i>700</i>	<i>45 158</i>	<i>1,55</i>

¹¹ ibid.

Rysunek 8. W6 - Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z tytułu niepełnosprawności w przeliczeniu na 100 osób wg miejsca zamieszkania

Źródło: opracowanie własne

Mimo, iż liczba osób niepełnosprawnych korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w Krośnie jest niższa niż na Podkarpaciu, to nie wyklucza ich to z możliwości uzyskania wsparcia w innej formie niż dotychczas. Wobec osób niepełnosprawnych rekomenduje się skierowanie podobnych form pomocy, jak w przypadku wyżej opisanego wskaźnika, mających na celu włączenie społeczne. Dla osób niepełnosprawnych ważne jest również usunięcie istniejących barier architektonicznych w Mieście – stąd konieczne jest

przeprowadzenie remontów, zwłaszcza budynków użyteczności publicznej, zdrowotnej i administracyjnej. Osobom niepełnosprawnym poruszanie się po Mieście znacznie ułatwi wysoce rozwinięty system autobusowej komunikacji miejskiej wraz z nowoczesnym taborem autobusowym i dostosowanymi do ich potrzeb przystankami i dworcem. Warto również zaznaczyć, iż w świetle obecnych trendów demograficznych, kiedy liczba osób starzejących się stale rośnie, bagatelizowanie problemu dostępności do infrastruktury miejskiej przyczyni się do pogłębiania wykluczenia społecznego osób starszych i niepełnosprawnych oraz doprowadzi do bezużyteczności istniejących obiektów publicznych.

Edukacja

Niepodważalnym faktem jest, iż odpowiednie i solidne wykształcenie jest atutem w momencie ubiegania się o pracę. Obecny system edukacji w Polsce wykorzystuje wiedzę i umiejętności nabyte już na etapie szkoły podstawowej, w związku z czym istotne jest, aby na tym etapie kłaść nacisk na rozwój dziecka w wielu płaszczyznach. Odzwierciedleniem poziomu kształcenia na etapie podstawowym są wyniki egzaminu 6-klasisty, stąd też w delimitacji obszaru zdegradowanego przyjęto je jako wskaźnik, odzwierciedlający poziom wykształcenia (W7). Podczas gdy w województwie podkarpackim średni wynik egzaminu 6-klasisty w 2014 roku wynosił 67,7%¹², w Krośnie uczniowie osiągnęli wynik równy 71,7%. Mimo to, na obszarach Dzielnicy Polanka (65,6%), Osiedla Tysiąclecia (67,6%) oraz Osiedla Turaszówka (68,7%) uczniowie wypadli na egzaminie nieco gorzej, niż wskazuje przeciętny wynik w Mieście (**Tabela 8, Rysunek 9**). Pośrednio do gorszych wyników nauki przyczyniać się mogą warunki finansowe rodziny oraz jej ogólna sytuacja socjalna. Dzielnica Polanka oraz Osiedle Tysiąclecia są jednymi z tych, wśród których odnotowano wyższy niż w Mieście poziom korzystania ze świadczeń pomocy społecznej oraz częstsze występowanie problemu bezrobocia.

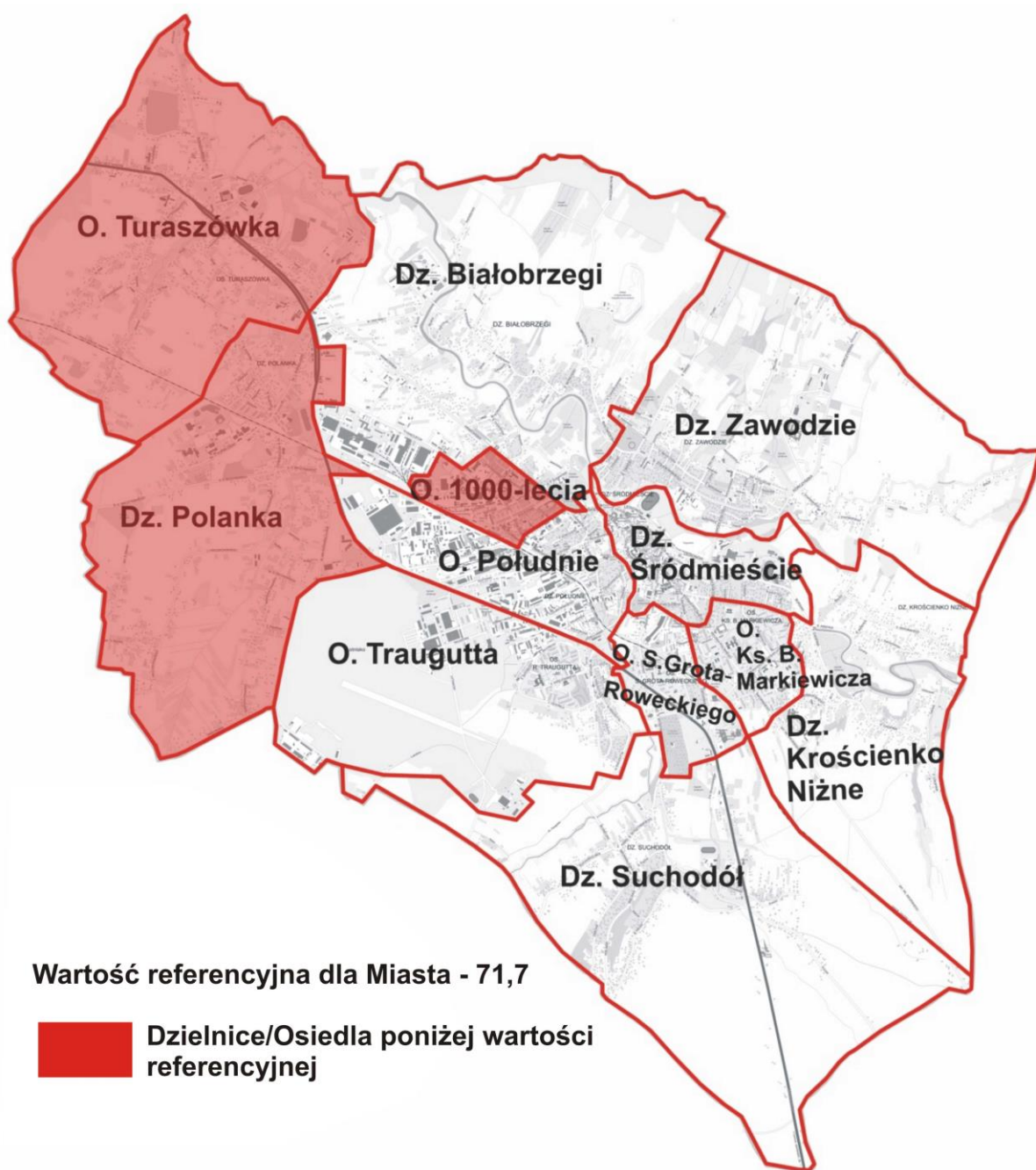
¹² ibid.

Tabela 8. Wyniki egzaminu 6-klasisty w Krośnie w 2014 roku

Źródło: opracowanie własne

Obszar	W7 - Wyniki egzaminu 6-klasisty
Dz. Białobrzegi	75,2
Dz. Krościenko Niżne	74,1
Dz. Polanka	65,6
Dz. Suchodół	78,7
Dz. Śródmieście	73,4
Dz. Zawodzie	74,6
Os. ks. Markiewicza	73,8
Os. Południe	73,6
Os. Grota-Roweckiego	73,4
Os. Traugutta	72,0
Os. Turaszówka	68,7
Os. Tysiąclecia	67,6
<i>Miasto Krosno</i>	<i>71,7</i>

Na polepszenie sytuacji rodzinnej dzieci z pewnością będzie miała znaczenie poprawa warunków finansowych wpływająca ze stabilnej pozycji zawodowej ich rodziców, którzy będą mogli przeznaczyć większe środki na ich kształcenie. Nie należy zapominać o roli instytucji społecznych, których zadaniem jest tworzenie kół zainteresowań, artystycznych oraz naukowych, w których dzieci mogłyby się realizować w czasie pozaszkolnym. Fakt, iż uczniowie krośnieńskich szkół osiągnęli dobre wyniki z egzaminu 6-klasisty nie świadczy o tym, iż nie należy dalej inwestować w ich rozwój. Oprócz pomocy mniej zdolnym uczniom, warto również dostosować ofertę zajęć pozalekcyjnych dla dzieci wybitnie uzdolnionych. Pielęgnowanie zainteresowań dzieci oraz dopingowanie ich do dalszego osiągnięcia sukcesów w nauce, w przyszłości przyniesie same wymierne korzyści. Dobrze wyedukowana młodzież jest bardziej zaradna, aktywna społecznie, chętniej się integruje oraz posiada dobrze wykształconą postawę obywatelską.

Rysunek 9. W7 - Wyniki egzaminu 6-klasisty

Źródło: opracowanie własne

Bezpieczeństwo publiczne

Na bezpieczeństwo publiczne wpływa ogół warunków i instytucji chroniących życie, zdrowie oraz mienie ludności. Jest stanem w społeczeństwie, który umożliwia jego sprawne funkcjonowanie. W większych skupiskach ludności, gdzie ryzyko konfliktów wzrasta – przestępstwa mają miejsce znacznie częściej, stąd też uwzględniono w delimitacji obszaru zdegradowanego wskaźnika odzwierciedlającego liczbę przestępstw. W przypadku Krosna

liczba przestępstw stwierdzonych w 2014 roku w przeliczeniu na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania (W8) wynosiła 1,57 i była wyższa niż na Podkarpaciu (1,32)¹³. W miastach newralgicznymi punktami w aspekcie bezpieczeństwa są centra, tereny publiczne (przystanki, dworce, szkoły), tereny osiedli o zabudowie wielorodzinnej, a także opuszczone budynki i zaniedbane tereny zielone. W Krośnie jednostkami pomocniczymi o stwierdzonej zwiększonej liczbie przestępstw są Osiedle Południe (4,54 przestępstwa na 100 osób), Osiedle Grota-Roweckiego (3,70 przestępstw na 100 osób) oraz Dzielnica Śródmieście (3,48 przestępstw na 100 osób) i Osiedle Tysiąclecia (1,91 przestępstw na 100 osób) (**Tabela 9, Rysunek 10**).

Tabela 9. Liczba stwierdzonych przestępstw, liczba ludności oraz liczba stwierdzonych przestępstw na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania w Krośnie w 2014 roku

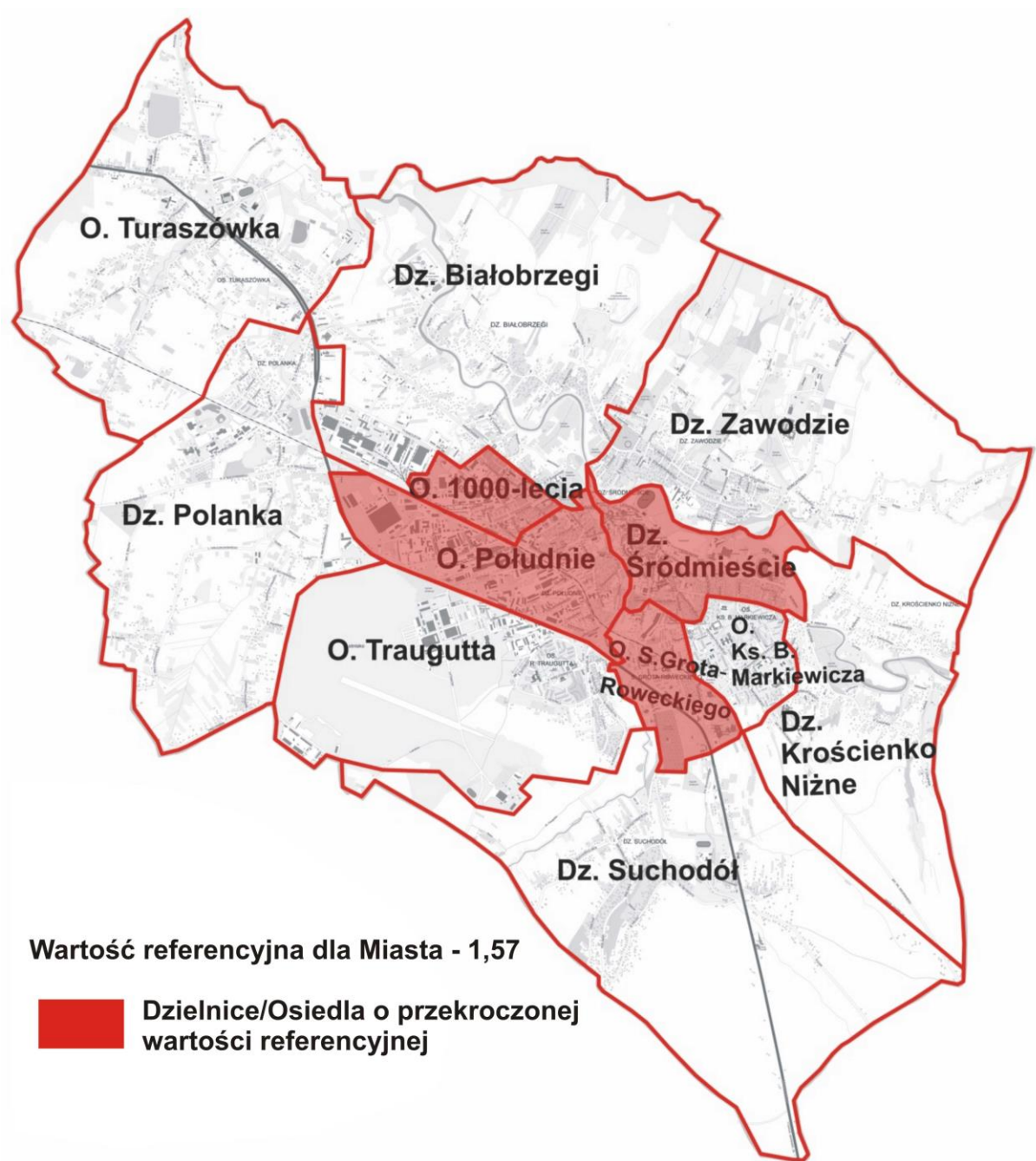
Źródło: opracowanie własne

Obszar	Liczba stwierdzonych przestępstw	Liczba ludności	W8 - Liczba stwierdzonych przestępstw na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania
Dz. Białobrzegi	29	3 955	0,73
Dz. Krościenko Niżne	12	2 042	0,59
Dz. Polanka	41	4 318	0,95
Dz. Suchodół	45	2 877	1,56
Dz. Śródmieście	150	4 312	3,48
Dz. Zawodzie	26	3 275	0,79
Os. ks. Markiewicza	80	7 610	1,05
Os. Południe	105	2 315	4,54
Os. Grota-Roweckiego	45	1 216	3,70
Os. Traugutta	73	6 674	1,09
Os. Turaszówka	36	2 943	1,22
Os. Tysiąclecia	69	3 621	1,91
<i>Miasto Krosno</i>	<i>711</i>	<i>45 158</i>	<i>1,57</i>

Problemy w kwestii bezpieczeństwa publicznego w Krośnie wskazują na potrzebę zintensyfikowania współpracy Miasta z Policją. Wspólne działania dotyczące profilaktyki, edukowania dzieci, młodzieży, nauczycieli, rodziców oraz osób starszych w przyszłości mogą wpłynąć na zmniejszenie ilości przestępstw na terenie Miasta. Innym pozytywnym aspektem takiej formy wsparcia jest uzyskanie w trakcie spotkań z mieszkańcami bezpośrednich informacji o aktualnie występujących problemach w kwestii ładu i bezpieczeństwa. Zacieśnienie współpracy ułatwi zidentyfikowanie źródeł problemów oraz ujęcie sprawców.

¹³ ibid.

Spotkania z mieszkańcami oraz zapoznanie się z funkcjonariuszami Policji mogą pozytywnie wpłynąć na wzrost zaufania do wykonywanej przez nich pracy.

Rysunek 10. W8 - Liczba stwierdzonych przestępstw na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania

Źródło: opracowanie własne

Integracja społeczna

Miarą jakości życia publicznego jest poziom zadowolenia mieszkańców z oferty spędzania czasu wolnego, jaką proponuje Miasto oraz organizacje pozarządowe. Oczywistym jest fakt,

iż większa liczba organizacji pozarządowych implikuje szersze możliwości realizowania własnych zainteresowań, odkrywania nowych, czy też kształcenia się i zdobywania atrakcyjnych umiejętności. W dobie, kiedy ludność jest bardziej skoncentrowana na sobie, a relacje międzyludzkie uległy znacznemu rozluźnieniu, ważne jest, aby odbudować więzi społeczne i wzbudzić w mieszkańcach chęć integracji. Kolejnym wskaźnikiem użytym w delimitacji obszaru zdegradowanego w Krośnie jest liczba organizacji pozarządowych przypadająca na 100 mieszkańców (W9), która w 2014 roku w Mieście wynosiła 0,43 i była wyższa niż na Podkarpaciu (0,33 organizacje pozarządowe na 100 mieszkańców)¹⁴. Największa liczba organizacji pozarządowych zlokalizowana jest w Dzielnicy Śródmieście (1,44 organizacje pozarządowe na 100 mieszkańców) co jest związane z pełnieniem przez nią funkcji zarówno administracyjnej, jak i kulturalnej, edukacyjnej i rozrywkowej oraz na Osiedlu Południe (0,91 organizacji pozarządowych na 100 mieszkańców). Mimo, iż dostęp do dóbr tych organizacji mają mieszkańcy całego Miasta, istotne jest budowanie więzi na poziomie lokalnym – w obrębie Osiedli i Dzielnic. Niekorzystna sytuacja względem średniej wartości dla Miasta ma miejsce w Dzielnicy Krościenko Niżne (0,10 organizacji pozarządowych na 100 mieszkańców), Dzielnicy Polanka (0,12 organizacji pozarządowych na 100 mieszkańców), Dzielnicy Białobrzegi (0,20 organizacji pozarządowych na 100 mieszkańców), Osiedlu Traugutta (0,22 organizacji pozarządowych na 100 mieszkańców), Osiedlu ks. Markiewicza (0,24 organizacji pozarządowych na 100 mieszkańców), Dzielnicy Zawodzie (0,31 organizacji pozarządowych na 100 mieszkańców) oraz Osiedlu Turaszówka (0,34 organizacji pozarządowych na 100 mieszkańców) (**Tabela 10, Rysunek 11**).

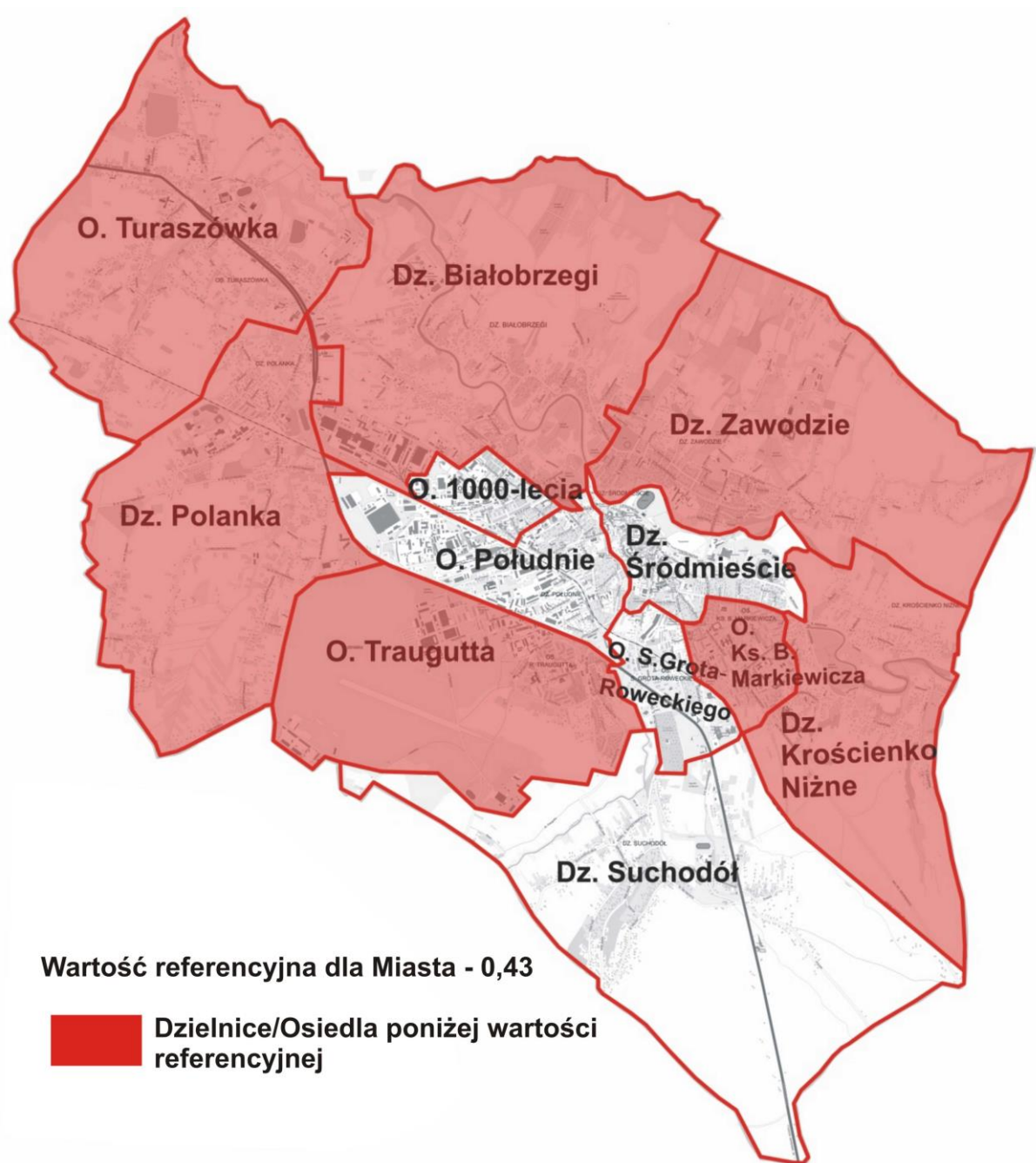
¹⁴ ibid.

Tabela 10. Liczba organizacji pozarządowych, liczba ludności oraz liczba organizacji pozarządowych na 100 osób wg miejsca zamieszkania w Krośnie w 2014 roku

Źródło: opracowanie własne

Obszar	Liczba organizacji pozarządowych	Liczba ludności	W9 - Liczba organizacji pozarządowych na 100 osób wg miejsca zamieszkania
Dz. Białobrzegi	8	3 955	0,20
Dz. Krościenko Niżne	2	2 042	0,10
Dz. Polanka	5	4 318	0,12
Dz. Suchodół	15	2 877	0,52
Dz. Śródmieście	62	4 312	1,44
Dz. Zawodzie	10	3 275	0,31
Os. ks. Markiewicza	18	7 610	0,24
Os. Południe	21	2 315	0,91
Os. Grota-Roweckiego	6	1 216	0,49
Os. Traugutta	15	6 674	0,22
Os. Turaszówka	10	2 943	0,34
Os. Tysiąclecia	21	3 621	0,58
<i>Miasto Krosno</i>	<i>193</i>	<i>45 158</i>	<i>0,43</i>

W celu odbudowy więzi społecznych należy tworzyć nowe miejsca, które oferowałyby możliwość spędzania wspólnie czasu wolnego w kreatywny sposób, dla wszystkich grup społecznych: dzieci, młodzieży, dorosłych, osób starszych oraz całych rodzin. Istotne jest też wspieranie inicjatyw lokalnych działaczy społecznych, którzy dążyć będą do pobudzenia poczucia wspólnoty. Głębsza integracja oznacza wzrost zaufania, bezpieczeństwa oraz wsparcia w trudnych sytuacjach życiowych.

Rysunek 11. W9 - Liczba organizacji pozarządowych na 100 osób wg miejsca zamieszkania

Źródło: opracowanie własne

Poziom integracji społecznej ma również wyraz w postaci frekwencji wyborczej (W10), stąd też uwzględnienie w diagnozie niżej omawianego wskaźnika. Dla mieszkańców wyjątkowe znaczenie ma wybór lokalnych władz samorządowych – rad gmin. Zadaniem przedstawicieli samorządów jest praca na rzecz interesów mieszkańców oraz reprezentowanie ich spraw na wyższych szczeblach administracyjnych, stąd pożądane jest właściwe wybranie radnych. Podczas gdy na Podkarpaciu frekwencja w wyborach do organów stanowiących jednostki

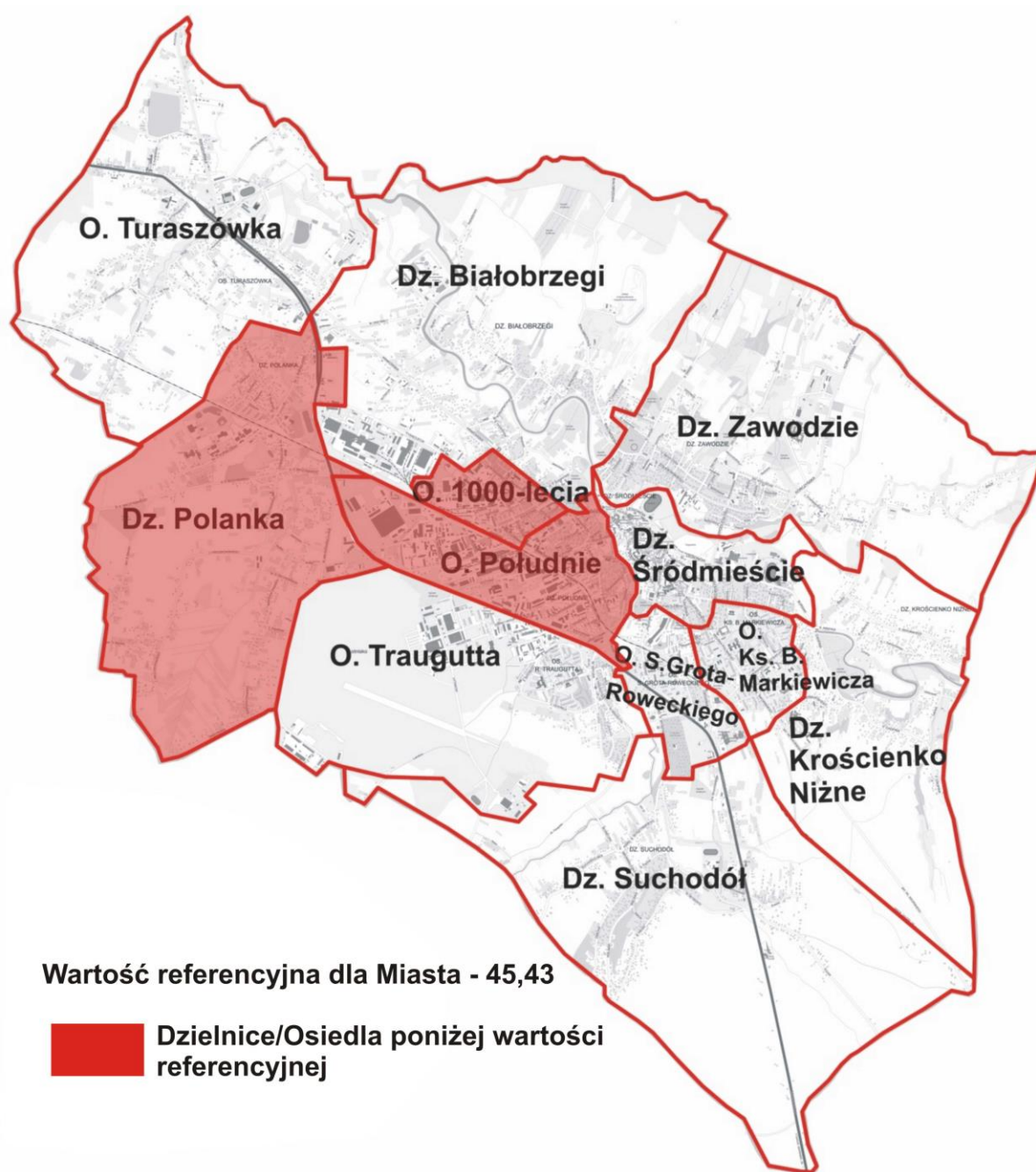
samorządu terytorialnego w 2014 roku wynosiła 50,87%, w Krośnie ona osiągnęła wartość 45,43%. Niższą niż w Mieście aktywnością obywatelską wykazali się mieszkańcy Osiedla Tysiąclecia (40,00%), Osiedla Południe (40,49%) oraz Dzielnicy Polanka (43,17%). Mimo iż są to obszary o największej liczbie ludności – a co za tym idzie, uprawnionych do głosowania, frekwencja była tam najniższa (**Tabela 11, Rysunek 12**).

Tabela 11. Frekwencja w wyborach do organów stanowiących jednostek samorządu terytorialnego: rady gminy na terenie województwa podkarpackiego w 2014 roku w Krośnie

Źródło: opracowanie własne

Obszar	W10 - Frekwencja w wyborach do organów stanowiących jednostek samorządu terytorialnego: rady gminy na terenie województwa podkarpackiego
Dz. Białobrzegi	48,69
Dz. Krościenko Niżne	47,72
Dz. Polanka	43,17
Dz. Suchodół	54,14
Dz. Śródmieście	47,59
Dz. Zawodzie	48,01
Os. ks. Markiewicza	46,18
Os. Południe	40,49
Os. Grota-Roweckiego	46,18
Os. Traugutta	45,43
Os. Turaszówka	48,86
Os. Tysiąclecia	40,00
<i>Miasto Krosno</i>	<i>45,43</i>

Poczucie odpowiedzialności obywatelskiej jest postawą, którą należy kształtować już od najmłodszych lat życia człowieka. Dbłość o losy lokalnej społeczności i własne interesy jest przejawem zaangażowania w życie publiczne. Niska frekwencja wyborcza oznacza bierną postawę, brak zainteresowania losami miejsca pracy i zamieszkania, co w perspektywie rozwoju Miasta, nie jest pożądanym zjawiskiem. Konieczne jest podjęcie kroków mających na celu uświadomienie ludności, że każdy głos jest ważny oraz, że każdy z mieszkańców ma realny wpływ na decydowanie o przyszłości Miasta. Poprzez wybranie odpowiednich przedstawicieli Rady Miasta, wzrośnie zaufanie społeczne do Władz Miasta, a współpraca będzie bardziej efektywna i ukierunkowana na realne potrzeby mieszkańców.

Rysunek 12. W10 - Frekwencja w wyborach do organów stanowiących jednostek samorządu terytorialnego: rady gminy na terenie województwa podkarpackiego

Źródło: opracowanie własne

3.2. Sfera przestrzenno-funkcjonalna

Położenie w przestrzeni geograficznej

Krosno jest gminą miejską na prawach powiatu położoną w południowo-wschodniej Polsce, w południowo-zachodniej części województwa podkarpackiego nad rzeką Wisłok. Miasto zajmuje obszar 43,53 km², co stanowi około 0,24% powierzchni województwa

podkarpackiego. W bezpośrednim sąsiedztwie znajdują się gminy: Chorkówka, Jedlicze, Korczyna, Krościenko Wyżne, Miejsce Piastowe oraz Wojaszówka.

Według regionalizacji fizyczno-geograficznej Krosno znajduje się w obrębie:

- makroregionu: Pogórza Środkowobeskidzkiego,
- mezoregionu: Kotliny Jasielsko-Krośnieńskiej¹⁵.

Zgodnie z informacjami zawartymi w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego, Krosno położone jest w strefach:

- koncentracji potencjału gospodarczego i przyspieszonych procesów rozwojowych,
- ochrony walorów przyrodniczych, krajobrazowych i kulturowych,
- ochrony i wykorzystania dziedzictwa kulturowego,
- rozwoju turystyki i wypoczynku¹⁶.

Funkcje pełnione przez Miasto Krosno

Krosno w latach 1975-1998 było stolicą województwa krośnieńskiego. Po reformie administracyjnej w 1999 roku zostało włączone do województwa podkarpackiego i obecnie stanowi siedzibę powiatu krośnieńskiego. Zgodnie z nową polityką przestrzenną i społeczno-gospodarczą kraju, wyznaczone zostały obszary funkcjonalne. Miejskie obszary funkcjonalne (MOF) obejmują zwarte obszary miejskie oraz powiązane z nimi funkcjonalnie strefy zurbanizowane. W klasyfikacji MOF, Krosno zostało wskazane jako ośrodek subregionalny¹⁷.

Umieszczenie Miasta w południowo-zachodniej części województwa, blisko granicy ze Słowacją, Ukrainą oraz na trasie prowadzącej w kierunku unikatowych obszarów przyrodniczych (Bieszczady, Beskid Niski) jest istotnym czynnikiem mającym wpływ na charakter, kierunek oraz dynamikę procesów społeczno-gospodarczych.

Krosno jest miastem wielofunkcyjnym, które pełni wiele istotnych zadań o znaczeniu zarówno lokalnym, jak i ponadlokalnym, takich jak:

- funkcja administracyjna – siedziba Urzędu Miasta Krosna oraz Starostwa Powiatowego oraz pozostałych urzędów (Okręgowy Urząd Górniczy, Powiatowy Urząd Pracy, Urząd Celny) i instytucji (Komenda Miejska Państwowej Straży

¹⁵ Kondracki J., 2002, Geografia regionalna Polski, PWN, Warszawa

¹⁶ Informacje ze strony Urzędu Miasta Krosna, www.krosno.pl (dostęp: 20.01.2017)

¹⁷ Informacje ze strony Urzędu Miasta Krosna www.krosno.pl (dostęp: 23.01.2017)

Pożarnej, Komenda Miejska Policji, Okręgowa Izba Pielęgniarek i Położnych, Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna, Powiatowy Inspektorat Weterynarii, Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych, Sąd Okręgowy, Sąd Rejonowy, Zakład Ubezpieczeń Społecznych – Inspektorat, Powiatowy Inspektorat Nadzoru Budowlanego),

- funkcja przemysłowa – istotne dla gospodarki Miasta i regionu zakłady produkcyjne szkła, lotnicze, motoryzacyjne, meblarskie, budowlane oraz zakłady przemysłu naftowego,
- funkcja handlowo-usługowa – lokalne centrum handlowo-usługowe dla mieszkańców całego powiatu krośnieńskiego,
- funkcja mieszkaniowa – zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna oraz wielorodzinna,
- funkcja komunikacyjna – krzyżowanie się szlaków komunikacji drogowej o znaczeniu krajowym i wojewódzkim, przebieg linii kolejowej oraz lotnisko cywilne,
- funkcja edukacyjna – ośrodek edukacyjny o ponadlokalnym znaczeniu: przedszkola, szkoły, samodzielne placówki oświatowe, Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa im. Stanisława Pigonia oraz oddziały zamiejscowe Wyższej Szkoły Ekonomii, Turystyki i Nauk Społecznych w Kielcach oraz Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie,
- funkcja kulturalna – domy kultury, muzea, biblioteki, kina, kluby i dyskoteki, liczne imprezy kulturalne,
- funkcja ochrony zdrowia i opieki medycznej – jeden z pięciu szpitali wojewódzkich na Podkarpaciu: Wojewódzki Szpital Podkarpacki im. Jana Pawła II, Samodzielne Publiczne Pogotowie Ratunkowe, liczne przychodnie i pracownie analityczne oraz apteki,
- funkcja pomocy społecznej – pomoc w przezwyciężaniu trudnych sytuacji życiowych przez Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie, a także wsparcie potrzebujących przez Dom Pomocy Społecznej „Rodzinne Gniazdo” i „Promyk Nadziei” oraz hospicjum, Środowiskowe Domy Samopomocy, Dom Dziecka, żłobki,
- funkcja turystyczno-rekreacyjna – liczne zabytki: rynek Starego Miasta, kamienice, mury obronne, kościoły, pomniki, Muzeum Podkarpackie, Muzeum Rzemiosła, Centrum Dziedzictwa Szkła, bogata baza noclegowa oraz gastronomiczna; miasto na trasie szlaków: Dziedzictwa Kulturowego Miasta Krosna, Architektury Drewnianej, Świątyń Karpackich, Naftowego oraz transgranicznego szlaku rowerowego, Beskidzkie Muzea i znakowanego zielonego szlaku pieszego,

- funkcja sportowa – do dyspozycji mieszkańców obiekty sportowe na terenie Miasta: stadiony, hale, otwarty basen kąpielowy oraz dwie kryte pływalnie, korty tenisowe, kluby fitness i siłownie, lodowisko, park linowy.

W centralnej części Miasta, w widłach rzek Lubatówki i Wisłok, położony jest historyczny zespół staromiejski, charakteryzujący się wysoką koncentracją zabytkowych budynków. Obszar ten decyduje o wizerunku i jego atrakcyjności i objęty jest ochroną dziedzictwa kulturowego. Wokół niego rozciąga się część śródmiejska, w której przestrzeni znajdują się zarówno zespoły zabudowy jednorodzinnej, wielorodzinnej oraz usługowej. W tej części Miasta znajdują się również obiekty użyteczności publicznej. Dookoła śródmieścia, promieniście rozlokowane są dzielnice zabudowy podmiejskiej, w których dominuje zabudowa jednorodzinna (m.in. os. Turaszówka i dzielnice Zawodzie, Białobrzegi i Suchodół). W południowej części Miasta ulokowana jest dzielnica przemysłowa. Lokalizacja obszarów cennych przyrodniczo związana jest z rzeką Wisłok i potokiem Lubatówka. Peryferie Miasta pozostają niezabudowane¹⁸.

W strukturze użytkowania terenu w 2014 roku największą powierzchnię w Krośnie zajmowały użytki rolne (łącznie 2 782 ha), a spośród nich największy obszar zajmowały grunty orne (1 990 ha). Ponadto względnie dużą powierzchnię zajmują grunty zabudowane i zurbanizowane (1 455 ha), w której dominują tereny mieszkaniowe (426 ha):

- użytki rolne (razem) – 2 782 ha:
 - grunty orne – 1 990 ha
 - sady – 42 ha
 - łąki trwałe – 225 ha
 - pastwiska trwałe - 374 ha
 - grunty rolne zabudowane – 123 ha
 - grunty pod stawami – 4 ha
 - grunty pod rowami – 24 ha
- grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione – 56 ha
- grunty pod wodami – 38 ha
- grunty zabudowane i zurbanizowane (razem) – 1 455 ha:
 - tereny mieszkaniowe – 426 ha

¹⁸ Strategia Rozwoju Miasta Krosna na lata 2014-2022

- tereny przemysłowe – 164 ha
- tereny inne zabudowane – 228 ha
- tereny zurbanizowane niezabudowane – 89 ha
- tereny rekreacji i wypoczynku – 56 ha
- tereny komunikacyjne (drogi) – 266 ha
- tereny komunikacyjne (kolejowe) – 19 ha
- tereny komunikacyjne (inne) – 207 ha
- użytki ekologiczne – 5 ha
- nieużytki – 12 ha
- tereny różne – 2 ha¹⁹.

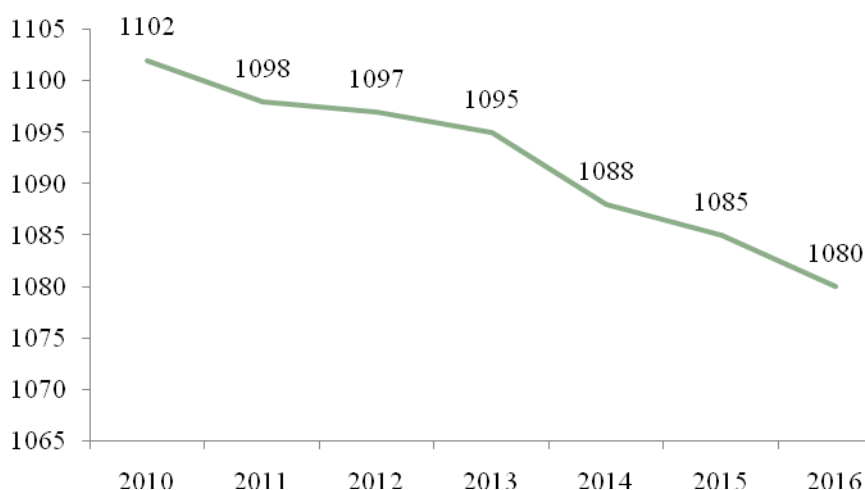
Struktura zaludnienia

W 2014 roku Krosno było zamieszkiwane przez 45 158 osób, co czyniło je 6 największym miastem w województwie podkarpackim pod względem liczby ludności. Krośnianie stanowili 2,16% wszystkich mieszkańców Podkarpacia. Gęstość zaludnienia wynosiła 1 037 os./km² i była zbliżona jak w sąsiadujących miastach na Podkarpaciu (Mielec – 1 297 os./km², Jasło – 993 os./km²) oraz blisko dziesięciokrotnie wyższa niż w woj. podkarpackim.

Gęstość zaludnienia Miasta Krosna od roku 2010 systematycznie maleje²⁰, co prezentuje **Wykres 4**. Malejąca liczba mieszkańców miast w Polsce jest w głównej mierze konsekwencją zmian demograficznych - wzrostem ludności w wieku poprodukcyjnym, oraz niskim bądź ujemnym przyrostem naturalnym, a także trendu polegającego na osiedlaniu się ludności w wieku produkcyjnym na terenie gmin ościennych (tzw. "sypialnie miasta"), jednakże w odległości pozwalającej na codzienny dojazd do pracy do dużego miasta. Na zmiany w liczbie ludności wpływ ma również sytuacja gospodarcza oraz warunki lokalnego rynku pracy. Spadek ludności spowodowany migracjami ma miejsce w przypadkach, gdzie gospodarka opierała się na tradycyjnych gałęziach przemysłu ciężkiego - w przypadku Krosna - szklarskiego oraz lotniczego.

¹⁹ Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych - Podział Terytorialny - Powierzchnia Geodezyjna Kraju (Dane GUGIK) - Powierzchnia geodezyjna kraju według kierunków wykorzystania(dostęp: 20.01.2017)

²⁰ Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych - Ludność - Stan ludności - Ludność w wieku przedprodukcyjnym (14 lat i mniej), produkcyjnym i poprodukcyjnym wg płci (dostęp: 25.09.2017)

Wykres 4. Gęstość zaludnienia [os./km²] w Krośnie w latach 2010 - 2016

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (dostęp 25.0.2017 r.)

Liczba ludności oraz gęstość zaludnienia przyjęte do analiz wskaźnikowych, delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji w Mieście Krośnie pochodzą z Urzędu Miasta Krosna i odzwierciedlają ludność o zameldowaniu stałym, jak i tymczasowym (45 158 osób oraz 1 037 os./km² - gęstość zaludnienia). Dane wykorzystane do analizy zmiany gęstości zaludnienia w Krośnie w latach 2010 - 2016 pochodzą z Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego i obejmują ludność o zameldowaniu stałym, z czego wynikają różnice w wartościach wskaźników.

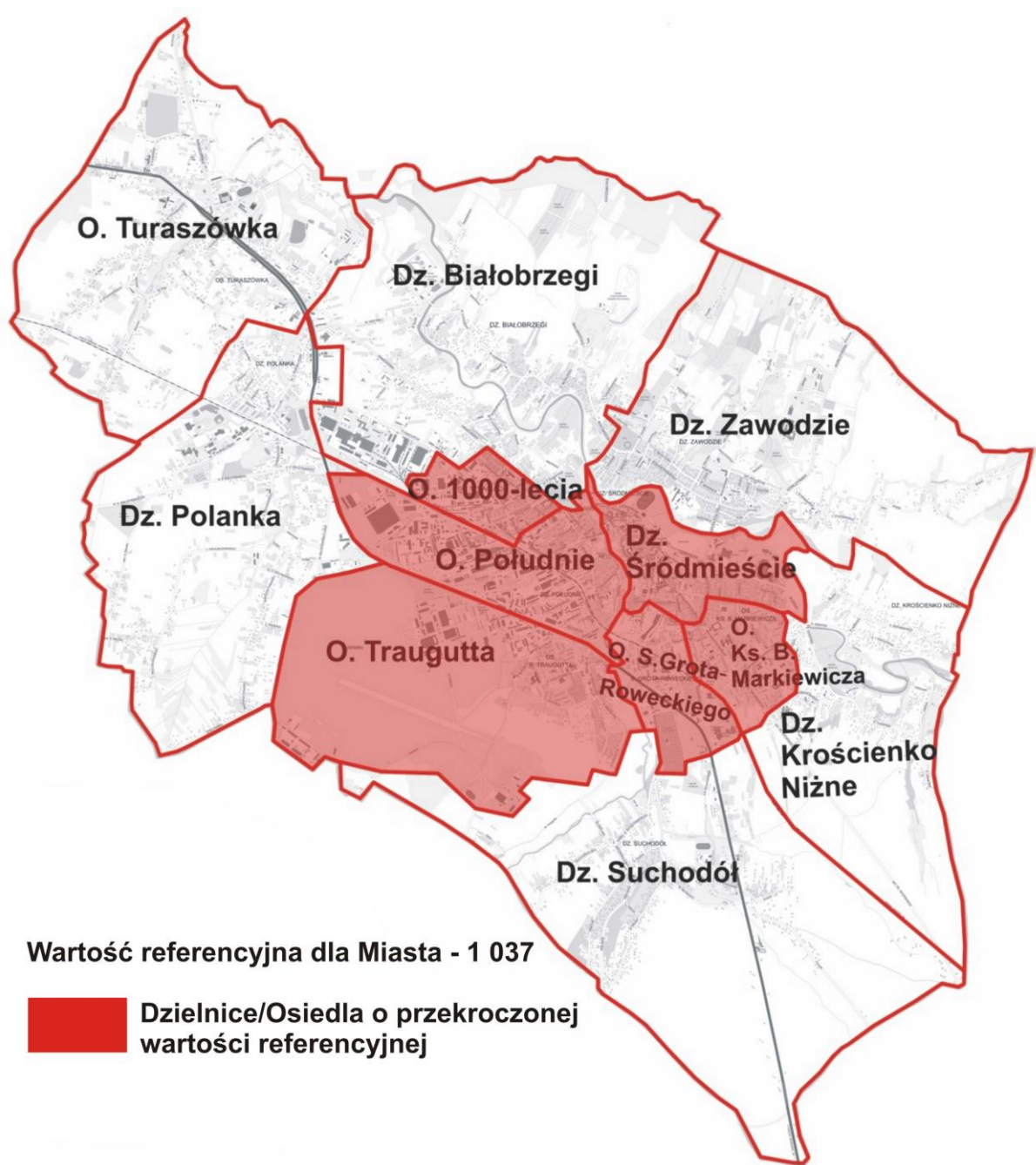
Istotnym wskaźnikiem sfery przestrzenno-funkcjonalnej jest gęstość zaludnienia (W11). Najgęściej zaludnionymi osiedlami w Krośnie są Osiedle ks. Markiewicza (10 569 os./km²), Osiedle Tysiąclecia (6 466 os./km²) oraz dzielnica Śródmieście (3 623 os./km²). Większe niż średnie w Mieście skupiska ludności są również na obszarach Osiedla Traugutta (1 559 os./km²), Osiedla Grota-Roweckiego (1 447 os./km²) oraz Osiedla Południe (1 315 os./km²). Na wysokie wartości gęstości zaludnienia mają wpływ zarówno lokalizacja osiedli - skupione są one wokół Dzielnicy Śródmieście (dzielnicy o wielofunkcyjnym charakterze: usługowym, handlowym, administracyjnym, kulturalnym, historycznym oraz edukacyjnym), jak i dominacja w ich zabudowie budynków wielorodzinnych (**Tabela 12, Rysunek 13**).

Tabela 12. Powierzchnie, liczba ludności oraz gęstość zaludnienia poszczególnych osiedli i dzielnic w Mieście Krośnie w 2014 roku

Źródło: opracowanie własne

Obszar	Powierzchnia [km ²]	Liczba ludności	W11 - Gęstość zaludnienia [os./km ²]
Dz. Białobrzegi	6,65	3 955	594
Dz. Krościenko Niżne	3,90	2 042	523
Dz. Polanka	5,45	4 318	792
Dz. Suchodół	7,29	2 877	394
Dz. Śródmieście	1,19	4 312	3 623
Dz. Zawodzie	5,82	3 275	562
Os. ks. Markiewicza	0,72	7 610	10 569
Os. Południe	1,76	2 315	1 315
Os. Grota-Roweckiego	0,84	1 216	1 447
Os. Traugutta	4,28	6 674	1 559
Os. Turaszówka	5,07	2 943	580
Os. Tysiąclecia	0,56	3 621	6 466
<i>Miasto Krosno</i>	<i>43,53</i>	<i>45 158</i>	<i>1 037</i>

Ogólny spadek liczby ludności w Mieście spowodować może zmniejszenie wpływów do budżetu oraz dochody niektórych podmiotów gospodarczych (zwłaszcza usługowych). Z kolei wysoka gęstość zaludnienia niektórych osiedli może mieć bezpośredni wpływ na zdrowie i komfort życia mieszkańców oraz natężenie ruchu i zanieczyszczenie środowiska. Infrastruktura społeczna w zakresie ochrony zdrowia, kultury, czy rekreacji może okazać się niewystarczająca. Konieczne jest zatem zapewnienie mieszkańcom dostępu do ww. usług w pobliżu miejsca ich zamieszkania. W zakresie transportu, przemieszczanie się ludności z dużego miasta do gmin ościennych może generować zwiększenie wydatków w budżecie miasta oraz potrzebę utworzenia nowych połączeń i węzłów komunikacyjnych pomiędzy centrum miasta, a jego peryferiami.

Rysunek 13. W11 - Gęstość zaludnienia w poszczególnych dzielnicach i osiedlach w Krośnie w 2014 roku

Źródło: opracowanie własne

Układ drogowy

Dynamiczny rozwój motoryzacji wpływa na wzrost komunikacji ludności. Konieczność zapewnienia dobrej jakości dróg środkom transportu kształtuje procesy urbanizacyjne oraz ład przestrzenny Miasta. Samochód bardzo często jest podstawowym środkiem transportu do pracy, szkoły, szpitala i przychodni, czy też miejsc wypoczynku. Jest też narzędziem pracy

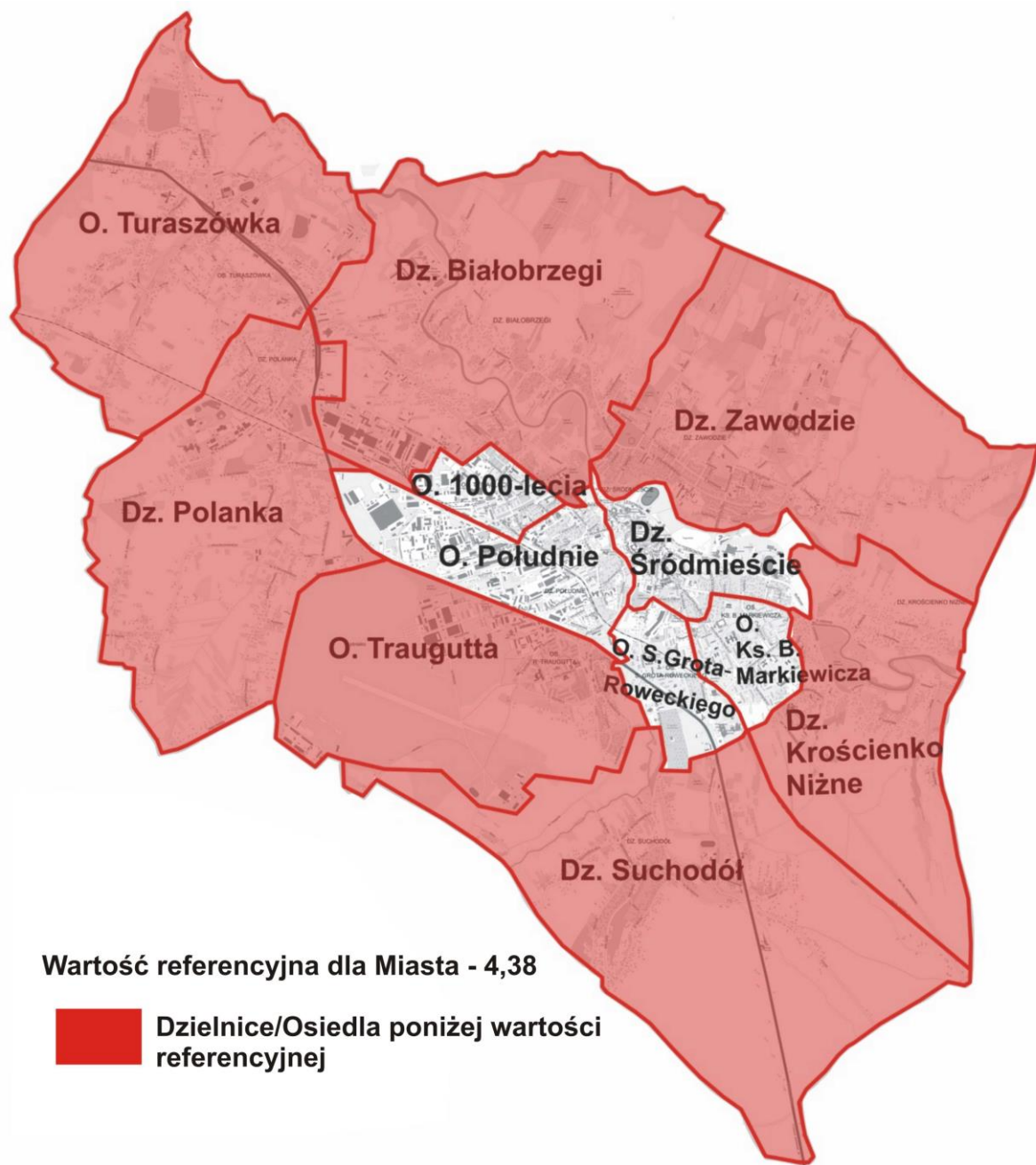
wielu osób. Nieharmonijny rozwój układu drogowego może powodować poważne problemy środowiskowe, np. zwiększony hałas i stężenie szkodliwych substancji w powietrzu, a także przyczynić się do wzmożonej liczby wypadków. Mimo iż wzmożony ruch samochodowy może powodować wymienione wyżej niedogodności, w obecnych czasach dostępność komunikacyjna jest bardzo istotna, stąd też ujęcie w diagnozie sfery technicznej wskaźnika gęstości sieci drogowej (W12). Średnia gęstość sieci drogowej w Krośnie wynosi 4,38 km/km². Niższa gęstość sieci dróg odnotowana została na terenie Dzielnicy Białostrzegi (2,66 km/km²), Dzielnicy Suchodół (2,99 km/km²), Dzielnicy Krościenko Niżne (3,90 km/km²), Dzielnicy Polanka (4,04 km/km²), Dzielnicy Zawodzie (4,31 km/km²) oraz Osiedla Turaszówka (4,18 km/km²).

Tabela 13. Gęstość sieci drogowej w Krośnie w 2017 roku

Źródło: opracowanie własne

Obszar	Długość dróg [km]	Powierzchnia [km ²]	W12 - Gęstość sieci drogowej [km/km ²]
Dz. Białostrzegi	17,7	6,65	2,66
Dz. Krościenko Niżne	15,2	3,90	3,90
Dz. Polanka	22,0	5,45	4,04
Dz. Suchodół	21,8	7,29	2,99
Dz. Śródmieście	11,9	1,19	10,00
Dz. Zawodzie	25,1	5,82	4,31
Os. ks. Markiewicza	8,2	0,72	11,39
Os. Południe	9,5	1,76	5,40
Os. Grota-Roweckiego	13,9	0,84	16,55
Os. Traugutta	18,5	4,28	4,32
Os. Turaszówka	21,2	5,07	4,18
Os. Tysiąclecia	5,7	0,56	10,18
<i>Miasto Krosno</i>	<i>190,7</i>	<i>43,53</i>	<i>4,38</i>

Zapewnienie możliwości dogodnego przemieszczania się użytkownikom systemu transportowego w powiązaniach wewnętrznych oraz zewnętrznych, przy ograniczeniu szkodliwego wpływu na środowisko naturalne i warunki życia mieszkańców, jest wyzwaniem dla wielu miast w Polsce. Utrzymanie dobrej nawierzchni dróg pozytywnie wpłynie na wizerunek Miasta i budowanie jego prestiżu, a zwiększenie ich ilości przyczyni się do poprawy efektywności gospodarki przestrzennej i transportu. Większa ilość dróg oraz ich dobry stan to również mniejsze obciążenie już istniejących traktów komunikacyjnych, a co za tym idzie – zmniejszenie uciążliwości wzmożonego ruchu samochodów dla mieszkańców oraz wzrost bezpieczeństwa.

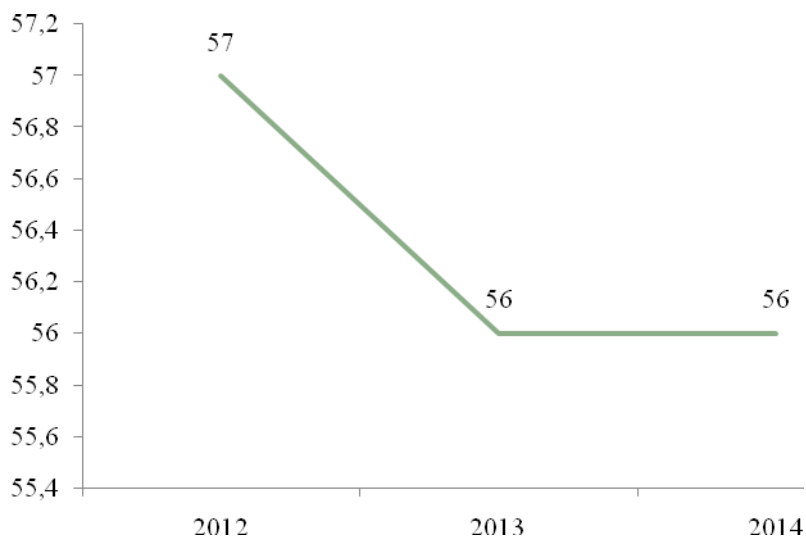
Rysunek 14. W12 - Gęstość sieci drogowej

Źródło: opracowanie własne

Infrastruktura sportowo-rekreacyjno-wypoczynkowa

W dzisiejszych czasach coraz więcej ludzi wybiera aktywne formy spędzania wolnego czasu. Wzrosła świadomość, że rekreacyjne uprawianie sportu wpływa pozytywnie na stan zdrowia. Mając to na uwadze, bardzo istotne jest zapewnienie mieszkańcom danego obszaru

odpowiednich warunków dla realizacji ćwiczeń ruchowych i wyposażenie go w atrakcyjną infrastrukturę sportowo-wypoczynkowo-rekreacyjną. Na obszarze Miasta tereny rekreacji i wypoczynku zajmują łączną powierzchnię 56 ha i od roku 2012 ich powierzchnia zmniejszyła o 1 ha (**Wykres 5**).

Wykres 5. Zmiana powierzchni terenów rekreacyjno-wypoczynkowych w Krośnie w latach 2012-2014

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (dostęp 25.09.2017 r.)

Kolejnym wskaźnikiem w sferze przestrzenno-funkcjonalnej jest powierzchnia terenów obejmujących infrastrukturę rekreacyjno-sportową (W13). Podczas, gdy na Podkarpaciu na 1 mieszkańca województwa przypada 14,7 m² terenów rekreacji i wypoczynku²¹, w Krośnie wartość ta wynosi 10,2 m². Są to głównie obszary urządzonych parków, tereny o charakterze zabytkowym (niezajęte pod budynki), obiekty sportowe oraz obszary zieleni nieurządzonej. W obrębie terenów rekreacji i wypoczynku znajdują się tereny wyposażone w infrastrukturę rekreacyjno-wypoczynkową (obiekty sportowe), które w Mieście zajmują łączną powierzchnię 20,8 ha (na 1 mieszkańca Krosna przypada 4,7 m² terenów wyposażonych w infrastrukturę rekreacyjno-wypoczynkową). Największa ich ilość skoncentrowana jest w obrębie Śródmieścia (36,2 m² na 1 mieszkańca) - zlokalizowane tam są dwa obiekty sportowe: przy ul. Legionów (hala sportowa, tor żużlowy, stadion piłkarski, zespół boisk Orlik, korty tenisowe), oraz przy ul. Bursaki (stadion lekkoatletyczny, basen kąpielowy, lodowisko, euroboisko, korty tenisowe, boisko do małych gier, boisko do koszykówki, boiska

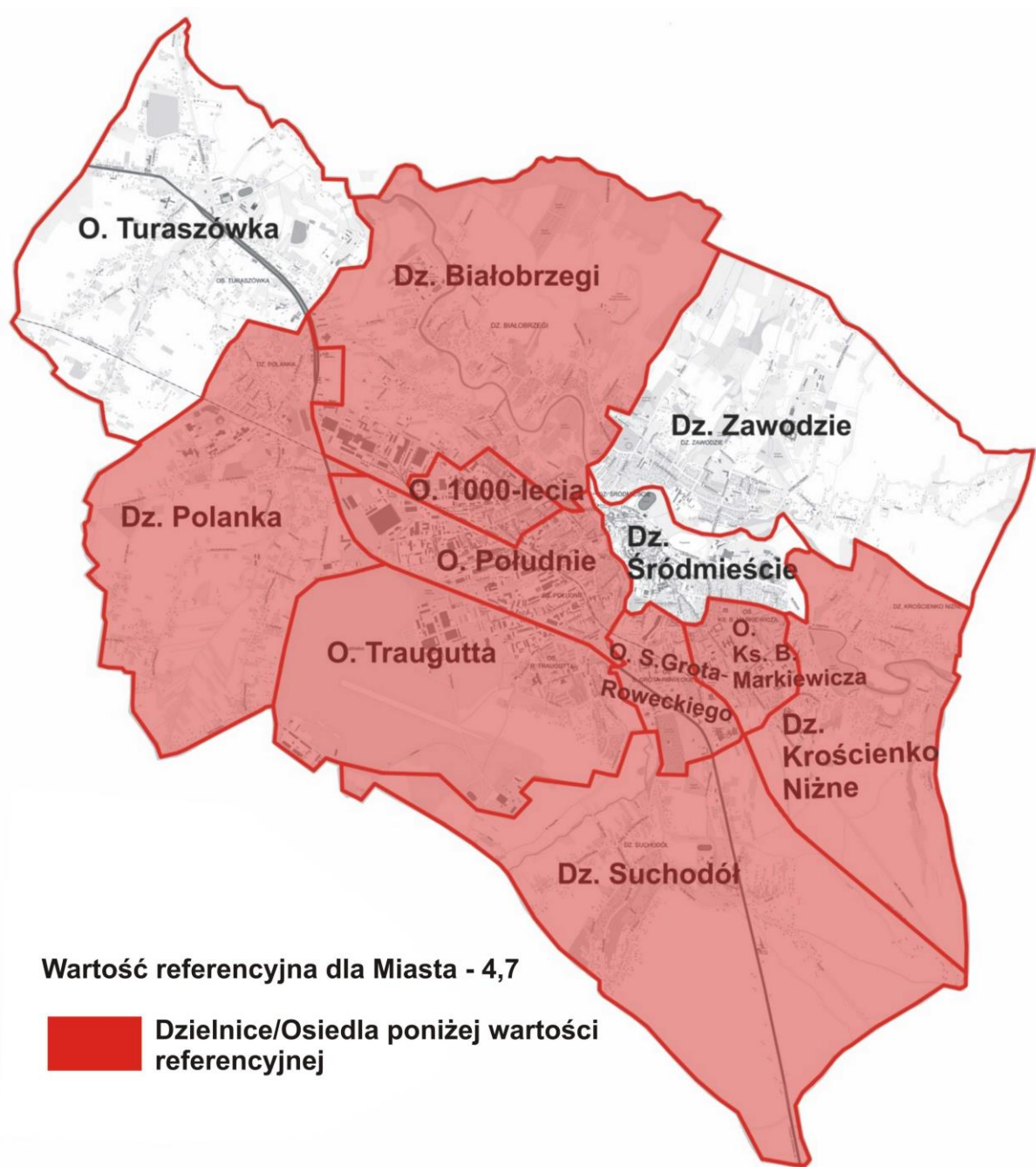
²¹ Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych - Podział Terytorialny - Powierzchnia Geodezyjna Kraju (Dane GUGIK) - Powierzchnia geodezyjna kraju według kierunków wykorzystania oraz Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych - Ludność - Stan ludności - Ludność w wieku przedprodukcyjnym (17 lat i mniej), produkcyjnym i poprodukcyjnym wg płci (dostęp: 25.09.2017)

do piłki plażowej, a także hala sportowo-widowiskowa)²². Na terenie Krosna znajdują się dwie kryte pływalnie - jedna przy ul. Wojska Polskiego na Osiedlu ks. Markiewicza (0,2 m² na 1 mieszkańca), druga przy ul. Sportowej w Dzielnicy Turaszówka (0,9 m² na 1 mieszkańca). Dodatkowo w Dzielnicy Zawodzie przy ul. Okrzei znajduje się Linowy Park Przygody (9,1 m² na 1 mieszkańca) (**Tabela 14, Rysunek 15**). Skupienie głównych obiektów rekreacyjno-wypoczynkowych w centrum, które również odznacza się największą gęstością zaludnienia w Mieście może powodować zatłoczenie istniejących obiektów oraz trudności w uzyskaniu do nich dostępu. Kłopotliwy może być również dla mieszkańców dojazd z odleglejszych osiedli i dzielnic w Krośnie. W związku z postępującymi zmianami demograficznymi (dotyczącymi głównie struktury wiekowej) niezbędne będzie również dostosowanie istniejących obiektów do potrzeb osób starszych i niepełnosprawnych. Do poniższego wskaźnika nie były brane pod uwagę obiekty sportowe dostępne przy szkołach.

Tabela 14. Powierzchnia terenów obejmujących infrastrukturę rekreacyjno-sportową [m²] na 1 mieszkańca dzielnicy/osiedla
Źródło: opracowanie własne

Obszar	Powierzchnia terenów obejmujących infrastrukturę rekreacyjno-sportową[m ²]	Liczba ludności	W13 - Powierzchnia terenów obejmujących infrastrukturę rekreacyjno-sportową [m ²] na 1 mieszkańca
Dz. Białobrzegi	0,0	3 955	0,0
Dz. Krościenko Niżne	0,0	2 042	0,0
Dz. Polanka	0,0	4 318	0,0
Dz. Suchodół	0,0	2 877	0,0
Dz. Śródmieście	156 116,9	4 312	36,2
Dz. Zawodzie	29 800,00	3 275	9,1
Os. ks. Markiewicza	5 404,0	7 610	0,7
Os. Południe	0,0	2 315	0,0
Os. Grota-Roweckiego	540,0	1 216	0,4
Os. Traugutta	3 836,0	6 674	0,6
Os. Turaszówka	15 973,0	2 943	5,4
Os. Tysiąclecia	480,0	3 621	0,1
<i>Miasto Krosno</i>	<i>212 149,90</i>	<i>45 158</i>	<i>4,7</i>

²² Informacje ze strony MOSiR Krosno: <http://mosirkrosno.pl/obiekty.html> (dostęp: 25.09.2017)

Rysunek 15. W13 - Powierzchnia terenów obejmujących infrastrukturę rekreacyjno-sportową

Źródło: opracowanie własne

Niezaspokojenie potrzeb mieszkańców związanych z zapewnieniem odpowiedniej powierzchni obszarów rekreacyjno-sportowych może przyczynić się do pogłębiania problemu wyludniania się miast. Częstą przyczyną migracji ludności do gmin ościennych jest większa dostępność tego rodzaju terenów, które są cenne w celu utrzymania dobrego stanu zdrowia, relaksu, czy też integracji rodzinnej i społecznej. Zbyt intensywna eksploatacja istniejącej infrastruktury sportowo-rekreacyjnej również może doprowadzić do jej szybszego zużycia, a w efekcie nie spełniania odpowiednio swoich funkcji i generowaniu dodatkowych kosztów

remontu obciążających budżet Miasta. Pomimo znacznego zasobu Miasta w obiekty rekreacyjno-sportowe, podczas konsultacji społecznych mieszkańcy wskazali zapotrzebowanie na konieczność dalszej rozbudowy infrastruktury tego rodzaju, poprawę estetyki i funkcjonalności istniejących obiektów oraz zwiększenie powierzchni terenów zielonych i rekreacyjnych, przede wszystkim blisko miejsca ich zamieszkania.

Sieć wodociągowo-kanalizacyjna

Właścicielem sieci wodociągowo-kanalizacyjnej w Krośnie jest Zakład Wodociągów i Kanalizacji wchodzący w skład Miejskiego Przedsiębiorstwa Gospodarki Komunalnej – Krośnieńskiego Holdingu Komunalnego Sp. z o. o. W Krośnie sieć wodociągowa zasilana jest wodą z trzech niezależnych ujęć:

- z rzeki Jasiołki w Szczepańcowej,
- z rzeki Wisłok w Iskrzyni,
- ze zbiornika Besko w Sieniawie.

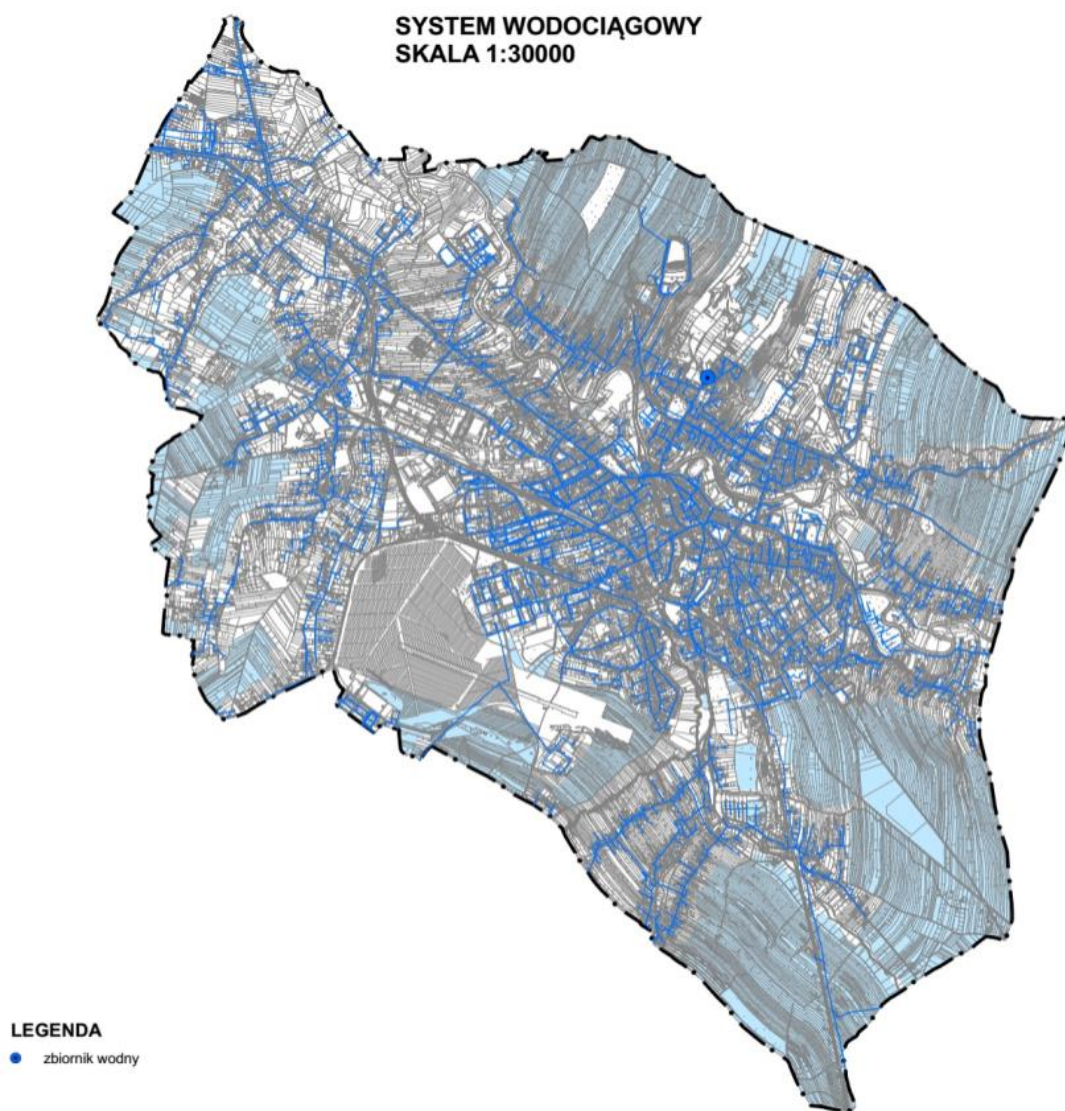
W 2014 roku długość czynnej sieci rozdzielczej wodociągów wynosiła 184,9 km i korzystało z niej 94,2% mieszkańców Krosna (o 14% więcej niż na Podkarpaciu – 80,2%)²³. Szeroki dostęp do wody z sieci wodociągowej wśród mieszkańców został osiągnięty dzięki racjonalnej i zwartej zabudowie miejskiej, choć sytuacją idealną byłoby, gdyby wartość wskaźnika sięgała 100%. Łącznie do gospodarstw domowych dostarczono 1 381,1 dm³ wody, przy czym średnie roczne zużycie wyniosło 31,2 m³ na jednego korzystającego. W przypadku sieci kanalizacyjnej, jej długość w 2014 roku²⁴ wynosiła 152,9 km i korzystało z niej 90,1% mieszkańców. Również i w tym przypadku stanem pożądanym jest korzystanie z sieci kanalizacyjnej przez wszystkich mieszkańców Miasta, choć biorąc pod uwagę średni odsetek ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej na Podkarpaciu (68,7%), Krosno prezentuje się dużo lepiej. Do oczyszczalni ścieków odprowadzane są ścieki sanitarne, deszczowe i przemysłowe z przedsiębiorstw zlokalizowanych na terenie Krosna. Oczyszczalnia ścieków Krosno-Białobrzegi jest oczyszczalnią mechaniczno-biologiczną z podwyższonym

²³ Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych - Gospodarka Mieszkaniowa i Komunalna - Urządzenia Sieciowe - Korzystający z instalacji w % ogółu ludności(dostęp: 20.01.2017)

²⁴ Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych - Gospodarka Mieszkaniowa i Komunalna - Urządzenia Sieciowe - Kanalizacja (dostęp: 20.01.2017)

usuwaniem biogenów. Łączna objętość odprowadzonych ścieków do oczyszczalni w 2014 roku wynosiła 2 092,0 dam³. Odbiornikiem oczyszczonych ścieków jest rzeka Wisłok²⁵.

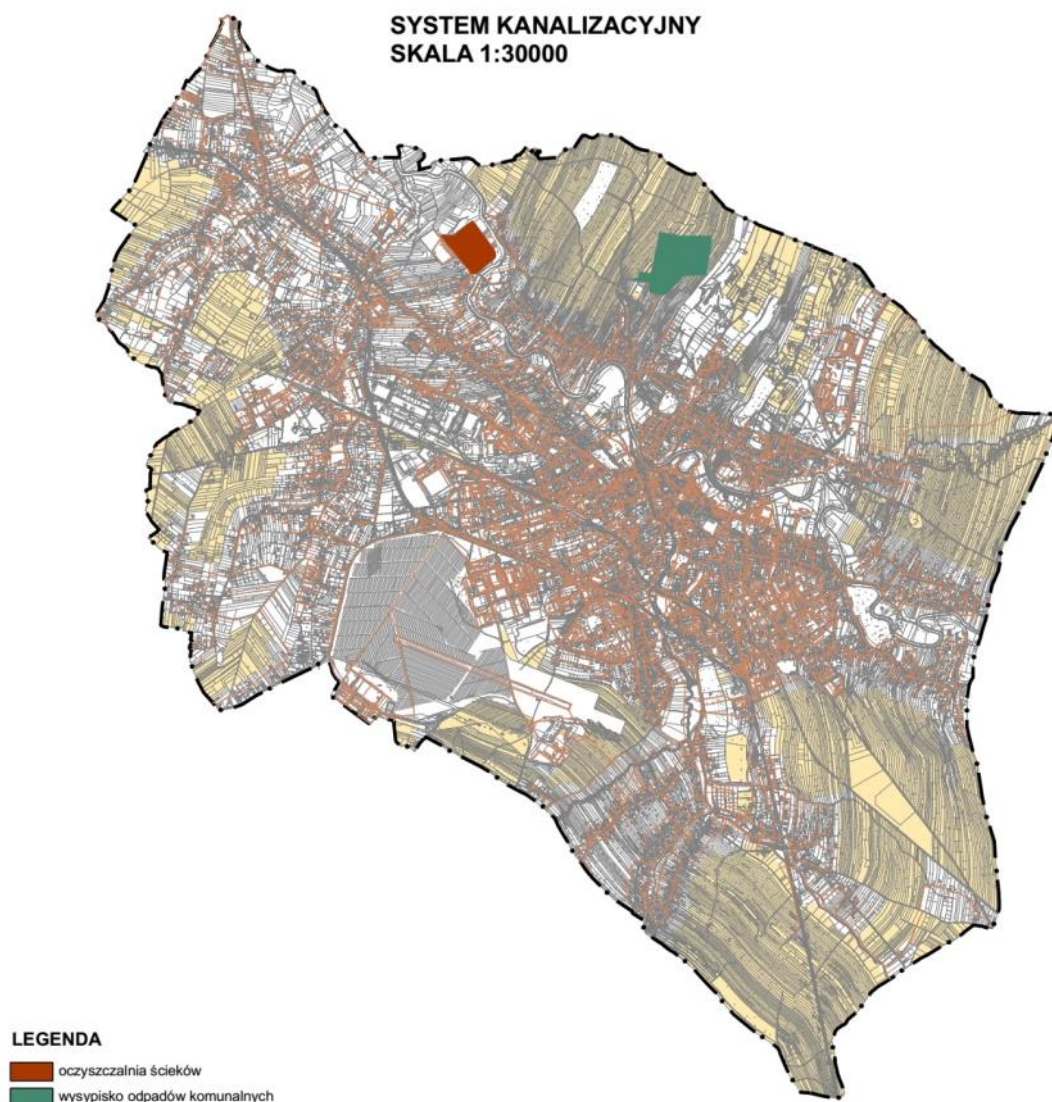
Sieć wodno-kanalizacyjna jest najmniej zagęszczona w obrębie północnych krańców dzielnic Białobrzegi i Zawodzie, zachodnich - dzielnicy Krościenko Niżne oraz południowych - dzielnic Suchodół i Polanka.

Rysunek 16. Sieć wodociągowa w Krośnie

Źródło: załącznik nr 3D do uchwały LIX/1340/14 Rady Miasta Krosna z dnia 27 czerwca 2014 r.

²⁵ Informacje ze strony Urzędu Miasta Krosna, www.krosno.pl (dostęp: 20.01.2017)

Rysunek 17. Sieć kanalizacyjna w Krośnie

Źródło: załącznik nr 3D do uchwały LIX/1340/14 Rady Miasta Krosna z dnia 27 czerwca 2014 r.

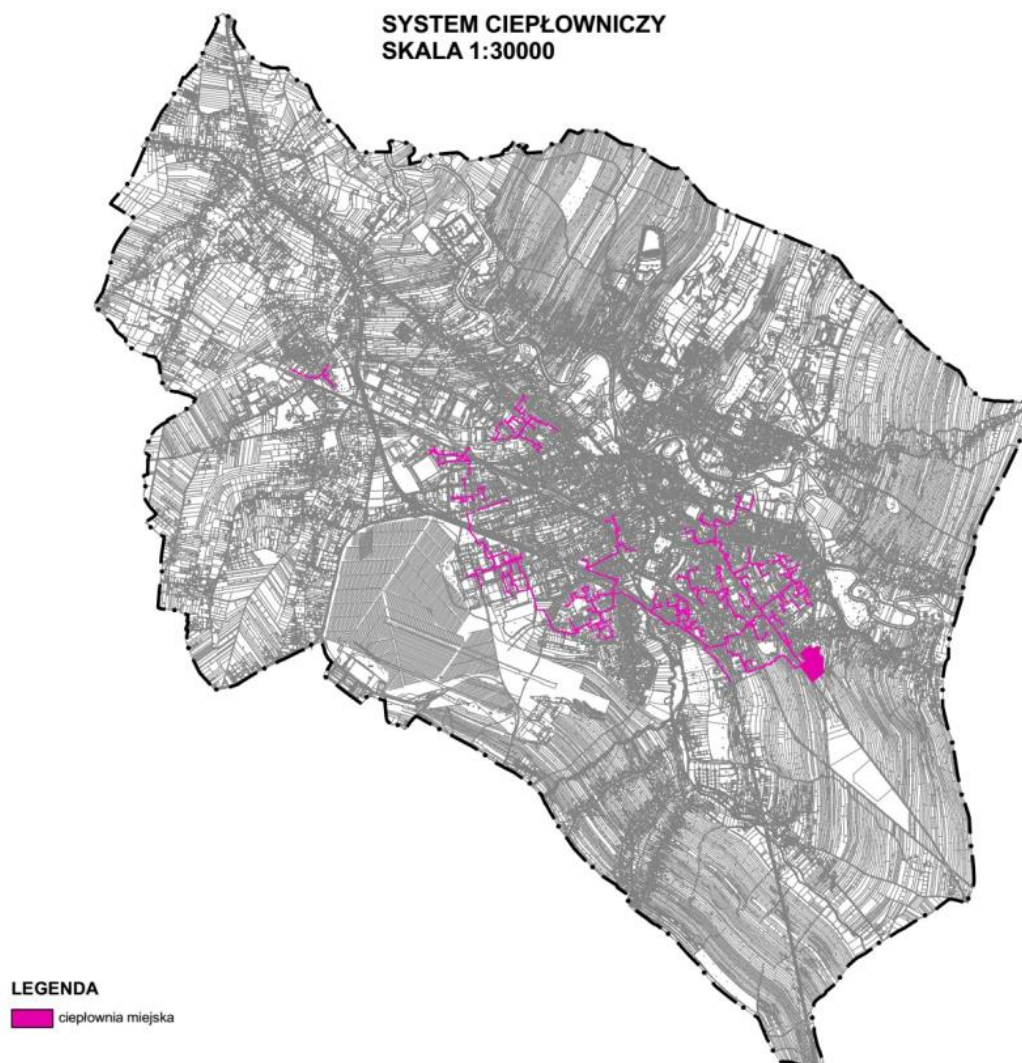
Sieć ciepłownicza

Głównym producentem i dostawcą ciepła dla mieszkańców Krosna jest Miejskie Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej. Funkcjonująca dla MPGK kotłownia posiada status elektrociepłowni, która od 2013 roku posiada nowoczesny blok energetyczny opalany biomasą drzewną.

Stopień wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych jest niewielki. Niektóre domy prywatne oraz obiekty użyteczności publicznej (kryte pływalnie przy ul. Sportowej i ul. Wojska Polskiego) posiadają instalacje do pozyskiwania energii słonecznej²⁶. Sieć

²⁶ Informacje ze strony Urzędu Miasta Krosna, www.krosno.pl (dostęp: 20.01.2017)

ciepłownicza w największym stopniu rozwinięta jest w obrębie: Osiedla Traugutta, Grota-Roweckiego, Markiewicza oraz Tysiąclecia. Niewielki odcinek sieci ciepłowniczej znajduje się na terenie dzielnicy Polanka oraz Osiedlu Południe. Pozostałe obszary pozbawione są sieci ciepłowniczej.

Rysunek 18. Sieć ciepłownicza w Krośnie

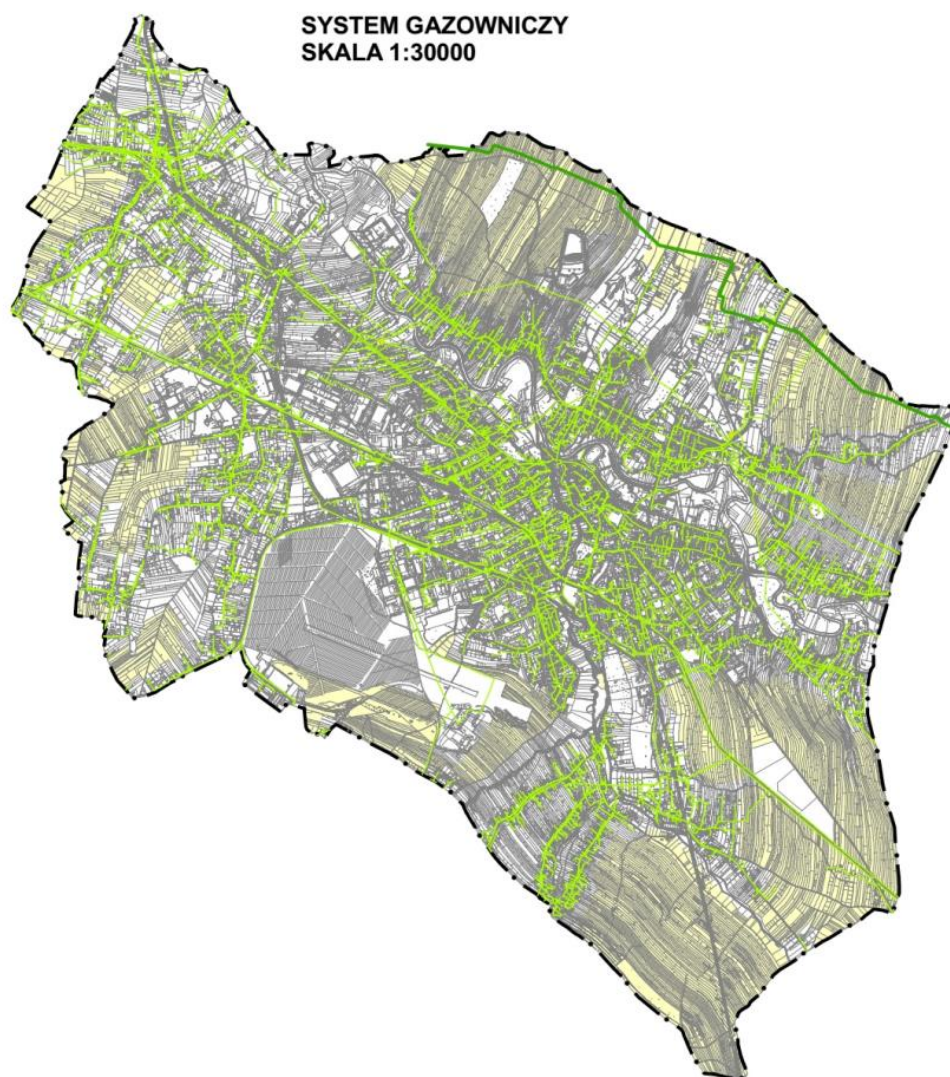
Źródło: załącznik nr 3D do uchwały LIX/1340/14 Rady Miasta Krosna z dnia 27 czerwca 2014 r.

Sieć gazowa

Gazyfikacja Krosna jest duża - podczas gdy na Podkarpaciu z sieci gazowej w 2014 roku korzystało 72,5% ogółu ludności, w samym Krośnie odsetek ten sięgał 97,4% wszystkich mieszkańców²⁷. Na terenie Miasta zlokalizowane są stacje gazowe oraz gazociągi wysokiego

²⁷ Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych - Gospodarka Mieszkaniowa i Komunalna - Urządzenia Sieciowe - Korzystający z instalacji w % ogółu ludności (dostęp: 20.01.2017)

ciśnienia, których operatorem jest Gaz-System S.A. Oddział w Tarnowie, Terenowa Jednostka Obsługi w Jaśle. Ze stacji gazowych korzysta również Karpacka Spółka Obrotu Gazem Sp. z o.o., która jest odpowiedzialna za dalszą dystrybucję i zaopatrzenie mieszkańców w gaz. Łączne zużycie gazu w 2014 roku wynosiło 8 772,6 m³, co w przeliczeniu na jednego korzystającego wynosi 192 m³. Długość czynnej sieci gazowej wynosiła 242 569 m¹⁹. W najmniejszym stopniu zgazyfikowane są północne krańce dzielnic Białobrzegi i Zawodzie, zachodnie - dzielnicy Krościenko Niżne oraz południowe - dzielnic Suchodół i Polanka.

Rysunek 19. Sieć gazownicza w Krośnie

Źródło: załącznik nr 3D do uchwały LIX/1340/14 Rady Miasta Krosna z dnia 27 czerwca 2014 r.

3.3. Sfera gospodarcza

Atrakcyjność inwestycyjna

W Krośnie znajdują się tereny objęte Specjalnymi Strefami Ekonomicznymi: Mielecką oraz Krakowską. Sytuacja na rynku pracy, stopień wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną oraz uwarunkowania przyrodnicze stanowią o atrakcyjności inwestycyjnej Miasta. W 2014 roku Krosno otrzymało złotą gwiazdę – co oznacza najwyższą ocenę wszystkich analizowanych w rankingu sekcji gospodarczych. W 2015 roku potencjalna atrakcyjność inwestycyjna Miasta została również odznaczona najwyższą oceną - złotą gwiazdą (wraz z Dębicą, Łańcutem, Mielcem, Rzeszowem i Sanokiem należącymi do SSE Krakowskiej i Mieleckiej). W 2013 roku Szkoła Główna Handlowa w Warszawie przeprowadziła badania jakości obsługi potencjalnych inwestorów przez urzędy gmin. Tytuł „Gmina na 5!” uzyskało łącznie 59 gmin w Polsce, w tym 5 gmin na Podkarpaciu wraz z Krosnem²⁸.

Podmioty gospodarcze

Rozwój przedsiębiorczości i życia gospodarczego działa stymulująco na społeczność lokalną i może stać się podstawą rozwoju nie tylko na płaszczyźnie finansowej (takiej jak wzrost dochodów ludności, przyrost miejsc pracy, realny wzrost dochodów budżetu Miasta). Tam, gdzie istnieje dużo przedsiębiorstw, a co za tym idzie – miejsc pracy, można odnotować przyrost liczby ludności, wzrost wykształcenia mieszkańców, spadek bezrobocia oraz wzrost zaspokojenie podstawowych potrzeb egzystencjalnych. Spełnienie powyższych jest istotnym celem rozwoju każdego miasta.

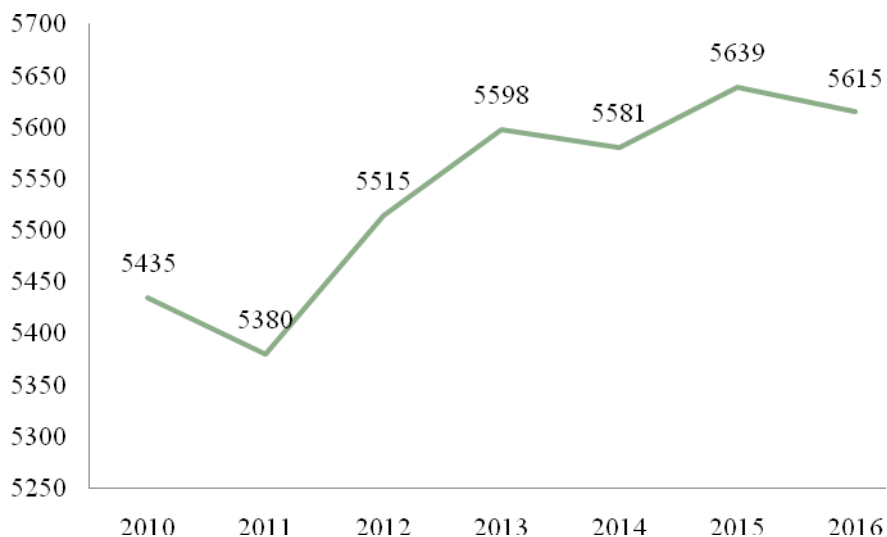
W 2014 roku na terenie Krosna funkcjonowało 5 581 podmiotów gospodarczych, co kształtowało wartość wskaźnika 12,4 podmiotów gospodarczych przypadających na 100 mieszkańców Krosna. Wartość ta jest wyższa od przeciętnej dla Podkarpacia (10,6 podmiotów gospodarczych/100 mieszkańców), co jest typowe dla obszarów większych miast w Polsce²⁹.

Liczba podmiotów gospodarczych w Krośnie od roku 2010 zwiększyła się, choć brak jest wyraźnej jednostajnej tendencji rosnącej. W roku 2011, 2014 oraz 2016 liczba podmiotów

²⁸ Atrakcyjność Inwestycyjna Regionów – raporty z 2013, 2014 i 2015 roku opracowane przez Szkołę Główną Handlową w Warszawie na zlecenie PAIiZ S.A

²⁹ Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych - Podmioty Gospodarcze i Przekształcenia Własnościowe i Strukturalne - Podmioty Gospodarki Narodowej wg Rejestru REGON - Podmioty wg sekcji i działów PKD 2007 oraz sektorów własnościowych

gospodarczych zmalała^{30,31}. Sytuacja z lat 2010 i 2011, gdzie liczba podmiotów jest najniższa powiązana jest z kryzysem ekonomicznym w Europie, a następnie nagły wzrost liczby przedsiębiorstw jest efektem udanej próby odbudowy gospodarki (**Wykres 7**).

Wykres 7. Liczba podmiotów gospodarczych w Krośnie w latach 2010 – 2016 zarejestrowanych w rejestrze REGON

Źródło: opracowanie własne

Pierwszym wskaźnikiem charakteryzującym sferę gospodarczą w Mieście jest liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w rejestrze REGON na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania na obszarze miejskim (W14). W Krośnie, pod względem aktywności gospodarczej mieszkańców najkorzystniej wypadają: Osiedle Południe (32,6 podmiotów/100 mieszk.) i Dzielnica Śródmieście (25,7 podmiotów/100 mieszk.), a ponadto Osiedle Tysiąclecia (15,8 podmiotów/100 mieszk.) i Osiedle Grota Roweckiego (14,4 podmiotów/100 mieszk.). Na wysokie wartości wskaźnika na wymienionych obszarach wpływ mają między innymi lokalizacja w centrum Miasta oraz wzdłuż głównych arterii komunikacyjnych, a także wysoka gęstość zaludnienia. Jednostkami pomocniczymi, w których zanotowano najmniej podmiotów gospodarczych na 100 mieszkańców są: Dzielnica Polanka (6,5 podmiotów/100 mieszk.) oraz Dzielnica Krościenko Niżne (6,7 podmiotów/100 mieszk.).

³⁰ Ibid.

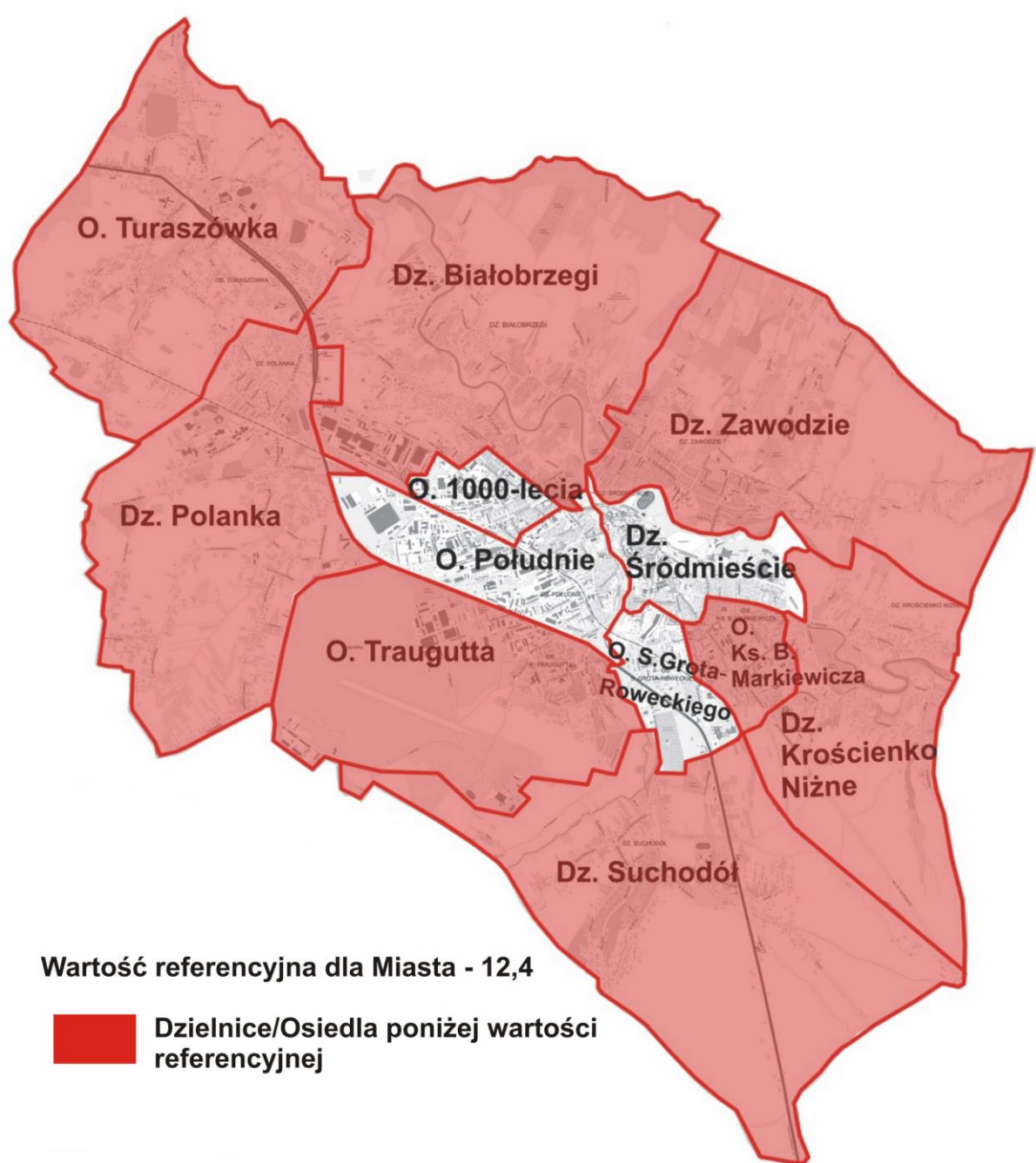
³¹ Informacje z Urzędu Miasta Krosna

Tabela 15. Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w rejestrze REGON na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania w Krośnie w 2014 roku

Źródło: opracowanie własne

Obszar	Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w rejestrze REGON	Liczba ludności	W14 - Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w rejestrze REGON na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania - obszar miejski
Dz. Białobrzegi	356	3 955	9,0
Dz. Krościenko Niżne	136	2 042	6,7
Dz. Polanka	280	4 318	6,5
Dz. Suchodół	262	2 877	9,1
Dz. Śródmieście	1107	4 312	25,7
Dz. Zawodzie	402	3 275	12,3
Os. ks. Markiewicza	636	7 610	8,4
Os. Południe	754	2 315	32,6
Os. Grota-Roweckiego	175	1 216	14,4
Os. Traugutta	623	6 674	9,3
Os. Turaszówka	278	2 943	9,4
Os. Tysiąclecia	572	3 621	15,8
<i>Miasto Krosno</i>	<i>5 581</i>	<i>45 158</i>	<i>12,4</i>

Z punktu widzenia Miasta Krosna istotne jest, aby utrzymać rosnącą tendencję w istniejącej liczbie podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w rejestrze REGON. Ciągłość w prowadzeniu przedsiębiorstwa świadczy o korzystnych i stabilnych warunkach na lokalnym rynku gospodarczym, a także utrzymywaniu oraz tworzeniu nowych miejsc pracy.

Rysunek 20. W15 - Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w rejestrze REGON na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania - obszar miejski

Źródło: opracowanie własne

Równie istotnym wskaźnikiem charakteryzującym sferę gospodarczą jest liczba nowozarejestrowanych podmiotów gospodarczych w rejestrze REGON na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania na obszarze miejskim (W15). W 2014 r. w Krośnicach nowozarejestrowanych w rejestrze REGON zostało 429 podmiotów gospodarczych, co stanowi średnio 0,9 nowozarejestrowanych podmiotów gospodarczych na 100 mieszkańców Miasta. Choć wartość wskaźnika była porównywalna do przeciętnej

wojewódzkiej (0,9 nowo zarejestrowanych podmiotów/100 mieszkańców), to liczba nowopowstałych podmiotów gospodarczych od 2013 roku maleje³² Powodami coraz mniejszej aktywności gospodarczej jest brak płynności finansowej, zwłaszcza wśród firm z krótką historią na rynku pracy - potrzebują one więcej czasu, aby odnotować zysk. Nowi przedsiębiorcy są dla banków ryzykownymi klientami, przez co posiadają trudności w uzyskaniu wsparcia finansowego. Niską chęć do zakładania własnych przedsiębiorstw można również wytłumaczyć malejącą stopą bezrobocia oraz aktualnymi trendami na rynku pracy, który obecnie przyjął formę „pracownika”.

Wykres 6. Liczba nowopowstałych podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w rejestrze REGON w latach 2010 - 2016

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (dostęp 25.09.2017 r.)

Najwyższa wartość wskaźnika w stosunku do liczby mieszkańców, charakteryzuje Dzielnicę Śródmieście (1,9 podmiotów/100 mieszk.), Osiedle Południe (1,6 podmiotów/100 mieszk.), Osiedle Grota-Roweckiego (1,4 podmiotów/100 mieszk.) oraz Osiedle Tysiąclecia (1,3 podmiotów/100 mieszk.). Zależność oraz przyczyny wysokich wartości wskaźników są analogiczne jak w przypadku już istniejących podmiotów gospodarczych w Krośnie. Najniższa liczba nowozarejestrowanych podmiotów gospodarczych w stosunku do liczby mieszkańców charakteryzuje Dzielnicę Krościenko-Niżne (0,3 podmiotów/100 mieszk.). Pozostałe obszary odznacza wartość wskaźnika zbliżona do średniej wartości w Mieście Krosno.

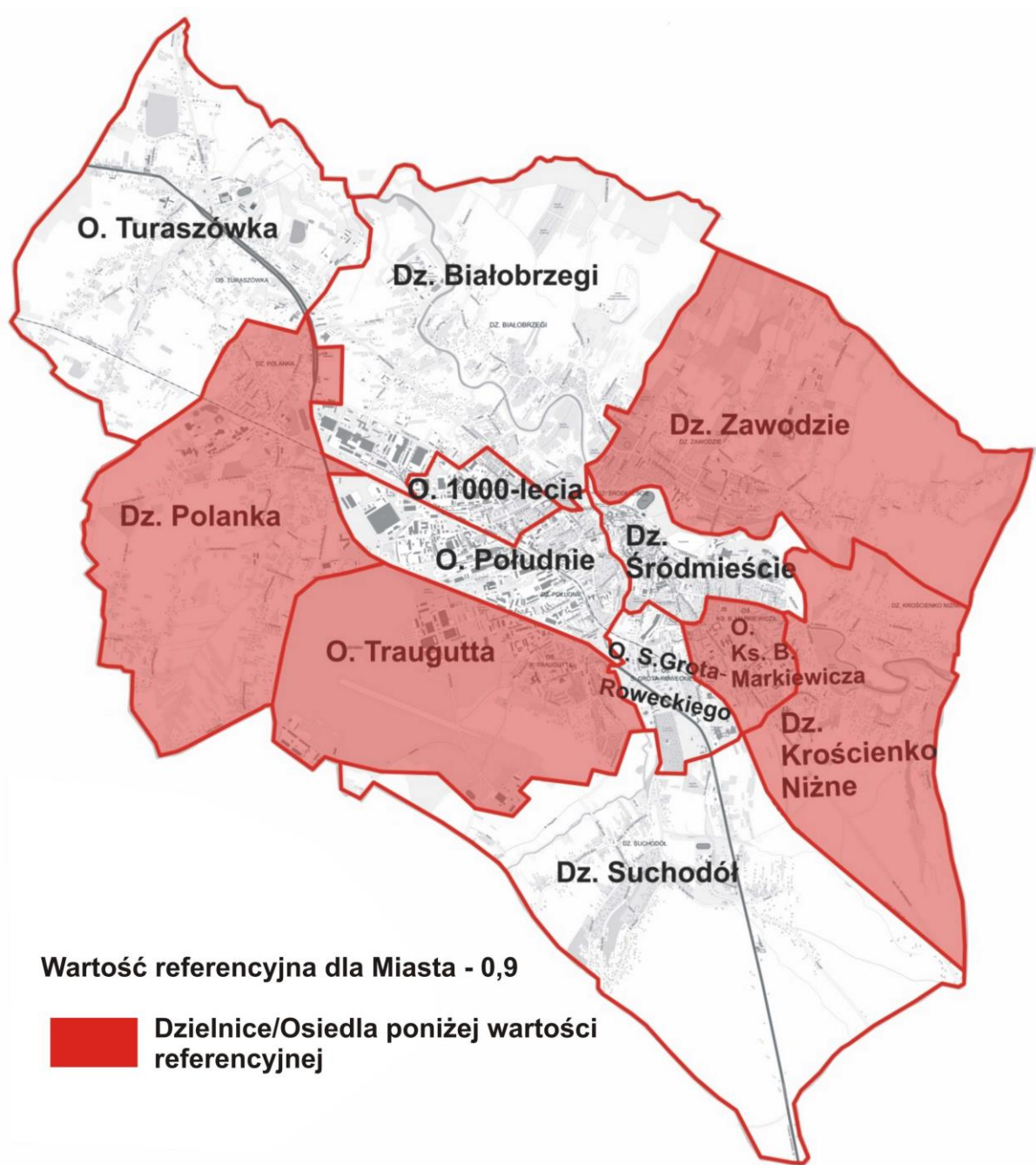
³² Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych - Podmioty Gospodarcze i Przekształcenia Własnościowe i Strukturalne - Podmioty Gospodarki Narodowej wg Rejestru REGON - Podmioty nowo zarejestrowane wg grup sekcji PKD 2007

Tabela 16. Liczba nowozarejestrowanych podmiotów gospodarczych w rejestrze REGON na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania w Krośnie w 2014 roku

Źródło: opracowanie własne

Obszar	Liczba nowozarejestrowanych podmiotów gospodarczych w rejestrze REGON	Liczba ludności	W15 - Liczba nowozarejestrowanych podmiotów gospodarczych w rejestrze REGON na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania - obszar miejski
Dz. Białobrzegi	34	3 955	0,9
Dz. Krościenko Niżne	6	2 042	0,3
Dz. Polanka	30	4 318	0,7
Dz. Suchodół	25	2 877	0,9
Dz. Śródmieście	82	4 312	1,9
Dz. Zawodzie	26	3 275	0,8
Os. ks. Markiewicza	43	7 610	0,6
Os. Południe	37	2 315	1,6
Os. Grota-Roweckiego	17	1 216	1,4
Os. Traugutta	55	6 674	0,8
Os. Turaszówka	27	2 943	0,9
Os. Tysiąclecia	47	3 621	1,3
<i>Miasto Krosno</i>	<i>429</i>	<i>45 158</i>	<i>0,9</i>

W związku z malejącą liczbą nowopowstałych podmiotów gospodarczych pożądanym działaniem jest zainicjowanie działań pobudzających chęć mieszkańców do zakładania własnych firm. Takimi działaniami mogą być warsztaty, szkolenia dla osób bezrobotnych z zakresu przedsiębiorczości, pomoc w przezwyciężaniu kryzysów w pierwszych latach prowadzenia własnej działalności gospodarczej oraz udostępnianie powierzchni pod prowadzenie działalności gospodarczej na preferencyjnych warunkach. Tworzenie nowych przedsiębiorstw pozytywnie wpłynie na przyrost miejsc pracy oraz bazę podatkową Miasta. Rozwijający się lokalny rynek gospodarczy jest też atrakcyjnym miejscem dla nowych inwestycji, programów i dotacji, które poszukują miejsc dynamicznego rozwoju. Kreowanie postawy przedsiębiorczej wśród mieszkańców przyczyni się zmniejszenia uzależnienia osób bezrobotnych od urzędowych struktur świadczenia pomocy społecznej oraz usamodzielnia w rozwiązywaniu problemów.

Rysunek 21. W16- Liczba nowozarejestrowanych podmiotów gospodarczych w rejestrze REGON na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania - obszar miejski

Źródło: opracowanie własne

3.4. Sfera środowiskowa

Jakość powietrza atmosferycznego

Za monitoring jakości powietrza atmosferycznego na terenie Krosna odpowiada Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Rzeszowie. W jego ramach na terenie Miasta pracuje jedna stacja manualna tła miejskiego, która zlokalizowana jest przy ul. Kletówki. W celu

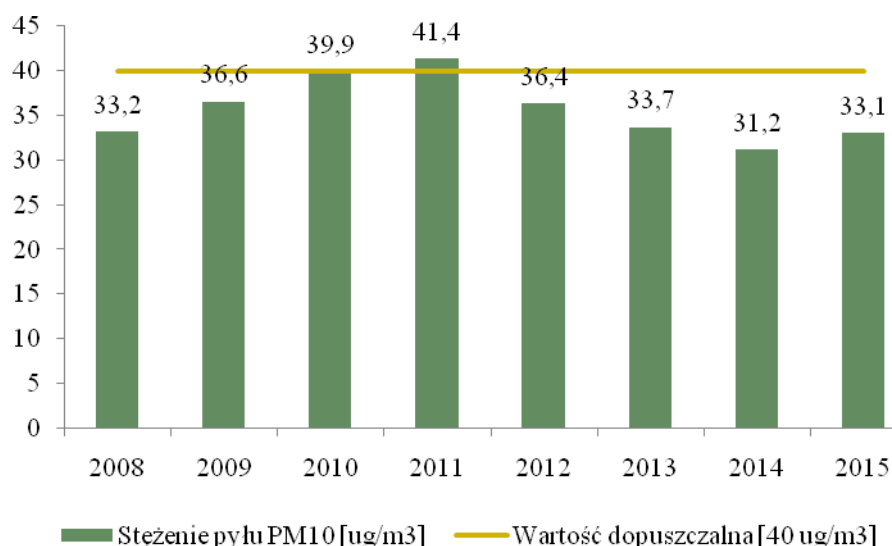
oceny narażenia populacji stacja prowadzi pomiary stanu zanieczyszczenia pyłami zawieszonymi PM₁₀, PM_{2.5} oraz arsenem (As), kadmem (Cd), niklem (Ni), ołowiem (Pb), a także benzo(a)pirenem w pyłe PM₁₀. Stacja prowadzi również pomiary wskaźnikowe stanu zanieczyszczenia powietrza benzenem³³. Obecnie w Krośnie stan powietrza monitorują również sensory w ramach aplikacji Airly.

Jak wynika z danych zawartych w poniższej tabeli, Miasto Krosno boryka się z problemem zanieczyszczeń pyłowych. Zarówno w 2013 jak i w 2015 roku liczba dni z przekroczeniami stężeń pyłu zawieszonego PM₁₀ w powietrzu atmosferycznym przewyższała dopuszczalną liczbę rocznych przekroczeń. Choć średnie roczne stężenia tej substancji nie były wyższe niż dopuszczalny poziom substancji w powietrzu w latach 2008 - 2015, to osiągały one wysokie wartości zbliżone do normy. Wyjątek stanowi rok 2011, w którym średnioroczne stężenie pyłu PM₁₀ było nieznacznie wyższe od wartości dopuszczalnej i wynosiło 41,4 µg/m³³⁴.

Tabela 17. Liczba przekroczeń pyłu PM₁₀ w powietrzu atmosferycznym w Krośnie w 2013 i 2015 roku

Źródło: WIOŚ Rzeszów

Substancja	Okres uśredniania stężenia	Dopuszczalna liczba przekroczeń [dni/rok]	Liczba przekroczeń [dni/rok]	
			2013 r.	2015 r.
PM ₁₀	24 godziny	35	49	47

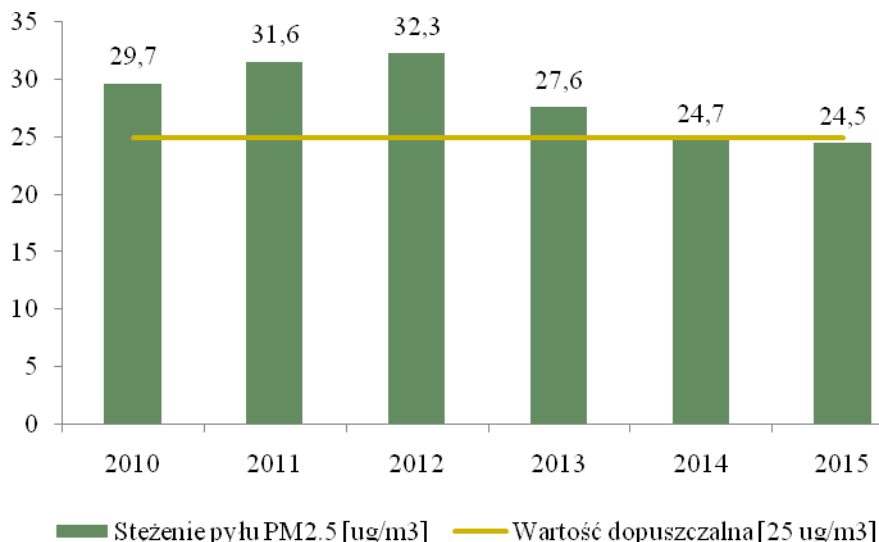
Wykres 7. Stężenia średnioroczne pyłu PM₁₀ w Krośnie w latach 2008 - 2015

Źródło: WIOŚ Rzeszów

³³ Aktualizacja Programu Ochrony Środowiska dla miasta Krosna na lata 2015-2018 z perspektywą na lata 2019-2022

³⁴ Informacje ze strony https://wios.rzeszow.pl/wp-content/uploads/2016/11/Monitoring_ocena_powietrza_-w_-wojew%C3%B3dztwie_-podkarpackim.pdf (dostęp: 25.09.2017)

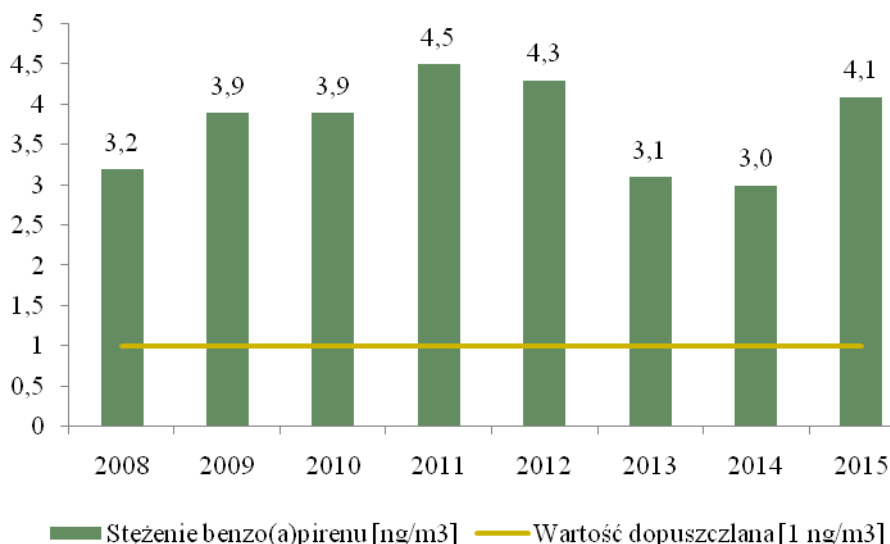
Średnie roczne stężenia pyłu zawieszonego PM_{2.5} w Krośnie w latach 2010 - 2013 znacznie przekraczały jego dopuszczalną zawartość w powietrzu. Sytuacja uległa zmianie w 2014 roku, kiedy stężenie PM_{2.5} osiągnęło wartość 24,7 µg/m³. Sytuacja ta utrzymała się w roku 2015, co prezentuje poniższy wykres

Wykres 8. Stężenia średnioroczne pyłu PM_{2.5} w Krośnie w latach 2010 - 2015

Źródło: WIOŚ Rzeszów

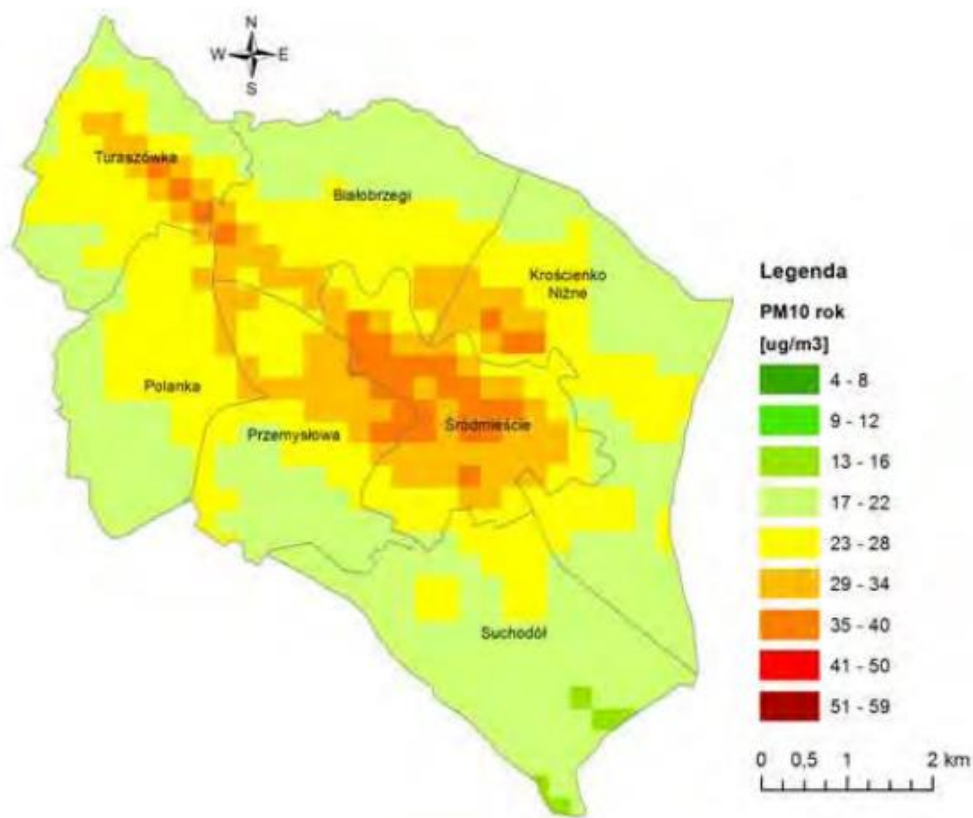
Średnioroczne stężenia benzo(a)pirenu w pyłe zawieszonym PM₁₀ w latach 2010 - 2015 były od trzech do ponad czterech razy wyższe od dopuszczalnego poziomu tej substancji w powietrzu. Najwyższe stężenia benzo(a)pirenu osiągnął w roku 2011, 2012 oraz 2015.

Wykres 9. Stężenie średnioroczne benzo(a)pirenu w Krośnie w latach 2008 - 2015

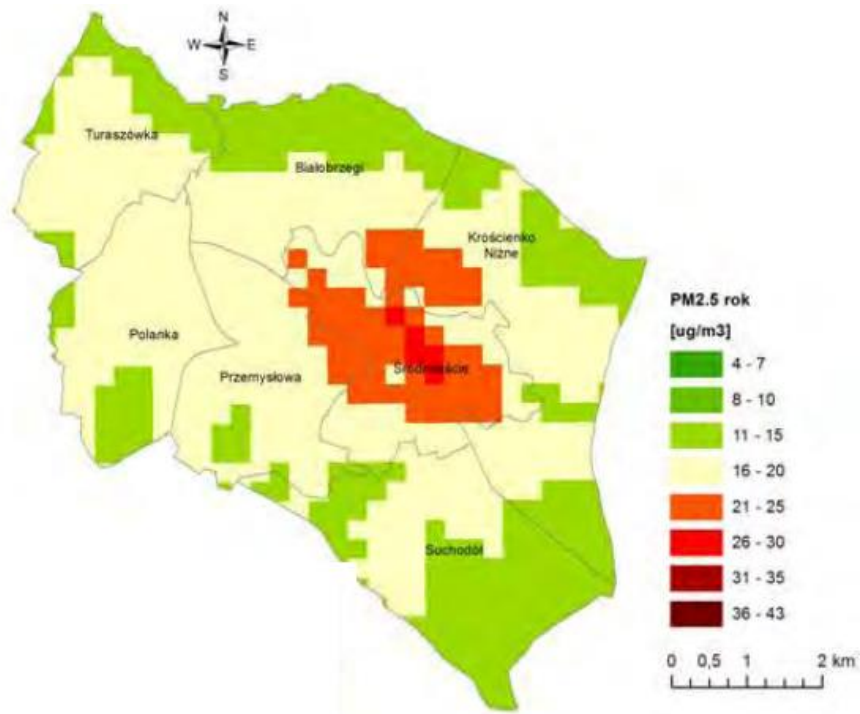
Źródło: WIOŚ Rzeszów

Emisja pyłów zawieszonych PM_{10} i $PM_{2.5}$ ma swoje źródła w emitorach liniowych i punktowych. Mapy rozkładów stężeń średniorocznych pyłów PM_{10} i $PM_{2.5}$ w 2015 r. opracowane przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Rzeszowie pokazują najwyższe stężenia pyłu PM_{10} wzdłuż głównych arterii miejskich – drogi krajowej nr 28 (al. Jana Pawła II, ul. Bieszczadzka, ul. Podkarpacka), ul. Krakowskiej oraz ul. W. Sikorskiego, których przebieg wyznaczają kierunki SE-NW. Również najwyższe stężenia pyłu PM_{10} , a także pyłu $PM_{2.5}$ i benzo(a)pirenu kumulują się głównie w obrębie dzielnicy Śródmieście oraz w okolicy kotłowni „Łężańska”. Stężenia omawianych pyłów oraz benzo(a)pirenu maleją wraz z oddalaniem się od centrum Miasta.

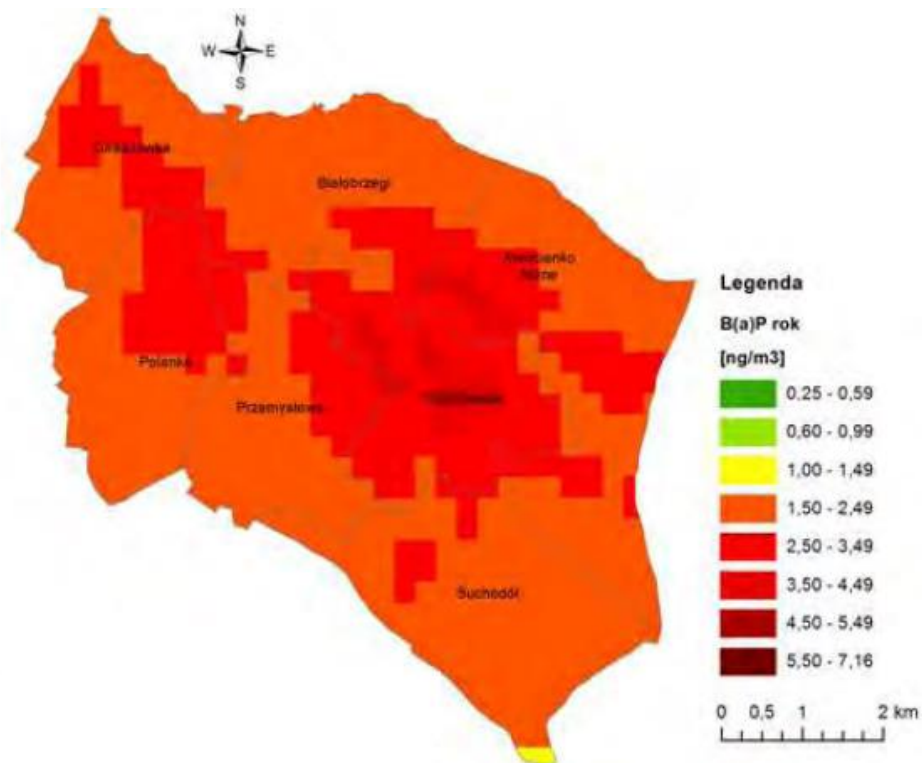
Rysunek 22. Rozkład stężeń średniorocznych pyłu PM_{10} w Krośnie w 2015 r.

Źródło: WIOŚ Rzeszów

Rysunek 23. Rozkład stężeń średniorocznych pyłu PM_{2,5} w Krośnie w 2015 roku

Źródło: WIOŚ Rzeszów

Rysunek 24. Stężenia średnioroczne benzo(a)pirenu w Krośnie w 2015 roku

Źródło: WIOŚ Rzeszów

Stan wód

Głównym ciekim wodnym na obszarze Miasta Krosna jest rzeka Wisłok, która jest zasilana przez mniejsze, częściowo uregulowane cieki powierzchniowe (Lubatówka, Olszyny, Badoń, Śmierdziączka, Ślączka, Marcinek, Marzec i Małka). Rzeki przepływające na terenie Krosna należą do Regionu Wodnego Górnej Wisły. Badaniami i oceną jakości wód powierzchniowych na terenie Krosna zajmuje się Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Rzeszowie. Na podstawie wyników badań prowadzonego monitoringu rzek dokonuje się klasyfikacji stanu ekologicznego części wód powierzchniowych poprzez nadanie im jednej z pięciu klas jakości oraz określa się ich potencjał ekologiczny. Punkty pomiarowo-kontrolne na rzekach Ślączka, Marcinek i Lubatówka znajdują się na terenie Miasta, zaś na rzece Wisłok poza granicami – w punkcie Iskrzynia przed wpłynięciem rzeki na teren Miasta, zaś w punkcie Odrzykoń po przepłynięciu przez Krosno.

Analizując dane zamieszczone w poniższej tabeli można stwierdzić, iż stan ekologiczny wód powierzchniowych na obszarze Krosna od 2013 roku utrzymuje się na tym samym poziomie. Wyjątek stanowi rzeka Wisłok, w punkcie pomiarowym Odrzykoń, której stan ekologiczny w 2015 roku został zdegradowany z dobrego na umiarkowany, ze względu na pogorszenie klasy elementów biologicznych. Stan chemiczny rzeki określony jest jako dobry.

Obszar Miasta Krosna położony jest w jednolitej części wód podziemnych nr 152 (region Górnej Wisły w pasie Zewnętrznych Karpat Zachodnich). W oparciu o wyniki monitoringu diagnostycznego stanu chemicznego wód podziemnych z 2012 roku oraz dane Państwowej Służby Hydrologicznej w zakresie stanu ilościowego, stan wód podziemnych na obszarze Miasta Krosna określono jako dobry, w związku z czym nie prowadzi się monitoringu operacyjnego tej części wód podziemnych.

Tabela 18. Ocena jakości wód powierzchniowych w zlewni Wisłok na terenie miasta Krosna w 2013 i 2015 r.

Kod i nazwa klasyfikowanej rzeki	Kod i nazwa punktu pomiarowo-kontrolnego	Rok	Silnie zmieniona	Klasa elementów biol.	Klasa elementów fiz-chem.	Klasa elementów fiz.-chem – s. z. s. i n.*	Stan/potencjał ekol.	Stan chem..	Stan JCWP**	Stan JCWP
PLRW2000122263149 Ślącza	PL01S1601_1931 Ślącza – Krosno Kopalnia	2013	nie	III	I	b.d.	umiarkowany	b.d.	ZŁY	ZŁY
		2015	nie	III	I	b.d.	umiarkowany	b.d.	ZŁY	ZŁY
PLRW200012226329 Lubatówka	PL01S1601_1930 Lubatówka - Krosno	2013	tak	III	I	b.d.	umiarkowany	b.d.	ZŁY	ZŁY
		2015	tak	III	I	b.d.	umiarkowany	b.d.	ZŁY	ZŁY
PLRW200012226332 Marcinek	PL01S1601_1932 Marcinek - Sporne	2013	nie	III	I	b.d.	umiarkowany	b.d.	ZŁY	ZŁY
		2015	nie	III	I	b.d.	umiarkowany	b.d.	ZŁY	ZŁY
PLRW2000142263337 Wisłok od Zbiornika Besko do Czarnego Potoku	PL01S1601_3456 Wisłok - Iskrzynia	2013	tak	b.d.	I	II	b.d.	dobry	DOBRY	DOBRY
		2015	tak	III	I	II	umiarkowany	dobry	ZŁY	ZŁY
	PL01S1601_3309 Wisłok - Odrzykoń	2013	tak	II	II	II	dobry	dobry	DOBRY	DOBRY
		2015	tak	III	II	I	umiarkowany	dobry	ZŁY	ZŁY

Objaśnienia:

*elementy fizykochemiczne – specyficzne zanieczyszczenia syntetyczne i niesyntetyczne

** stan JCWP w punkcie monitorowania obszarów chronionych

Tereny zielone

Wskaźnikiem charakteryzującym sferę środowiskową jest udział parków miejskich w ogólnej powierzchni osiedla/dzielnicy (W16). Tereny zielone wpływają na jakość środowiska i regulują funkcje ekologiczne terenu miejskiego, co z kolei ma bezpośredni wpływ na jakość życia jego mieszkańców. Tereny zieleni regulują warunki wilgotnościowo-termiczne, które są odmienne w stosunku do terenów zabudowanych. Obszary zielone w miastach: parki, zieleńce, a nawet szpalery drzew, poprawiające warunki klimatyczne są bardzo cenne. Mieszkańcy Krosna mogą korzystać z parków usytuowanych w różnych jego częściach:

- park miejski przy ul. Okrzei,
- park przy ul. Piastowskiej,
- „Ogród Jordanowski” przy ul. Grodzkiej,

oraz pozostałych terenów zielonych:

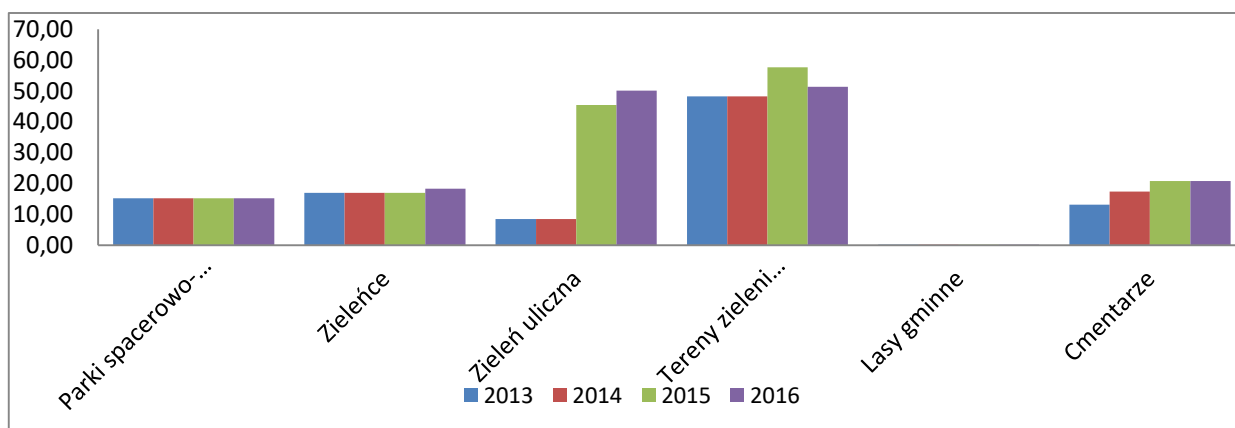
- bulwar nad potokiem Lubatówka,
- „Minirezerwat Przyrody Jaś” przy ul. Łąkowej,
- ogrody działkowe w różnych częściach Miasta,
- Dolina potoku Badoń.

Tabela 19. Powierzchnia terenów zielonych

Źródło: Bank Danych Lokalnych, GUS dostęp 19.02.2018 r.

Tereny zieleni	Powierzchnia ogółem [ha]			
	2013	2014	2015	2016
Parki spacerowo-wypoczynkowe (w tym parki miejskie i pozostałe tereny zielone)	15,20	15,20	15,20	15,20
Zieleńce	17,00	17,00	17,00	18,32
Zieleń uliczna	8,50	8,50	45,50	50,10
Tereny zieleni osiedlowej	48,28	48,28	57,65	51,31
Lasy gminne	0,20	0,20	0,20	0,20
Cmentarze	13,20	17,39	20,86	20,86
Razem	102,38	106,57	156,41	155,99

Wykres 10. Powierzchni terenów zielonych w Krośnie w latach 2013-2016

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (dostęp 25.09.2017 r.)

Największy przyrost terenów zielonych odnotowano w przypadku zieleni ulicznej. W 2015 r. tereny zieleni osiedlowej zostały powiększone o 9,37 ha w odniesieniu do lat poprzednich. Jednakże już w 2016 roku m.in. w wyniku budowy nowych obiektów mieszkaniowych ich powierzchnia uległa ponownemu zmniejszeniu o 6,34 ha. Tereny zieleni dostępne na osiedlach o zabudowie wielorodzinnej są bardzo często zatłoczone, w związku z tym mieszkańcy nie mają pełnego komfortu korzystania z nich. Należy jednak zaznaczyć, że tereny zieleni wykorzystywane przez mieszkańców w celach rekreacyjno-wypoczynkowych to przede wszystkim parki spacerowo-wypoczynkowe i tereny zieleni osiedlowej, a tych w Krośnie jest jedynie 84,83 ha co stanowi 1,95% powierzchni miasta. Miejskie parki spacerowo-wypoczynkowe przystosowane dla mieszkańców (zagospodarowane w odpowiednią małą infrastrukturę) znajdują się w Dzielnicy Zawodzie (Park przy ulicy Okrzei) oraz na Osiedlu Grota-Roweckiego (Park Jordanowski przy ul. Grodzkiej oraz część parku przy zabytkowym pałacu przy ul. Piastowskiej). Pozostałe dzielnice i osiedla wymagają stworzenia odpowiednich warunków dla mieszkańców tak, aby mogli korzystać z wypoczynku na łonie natury w swoim najbliższym otoczeniu, a nie musieli przemieszczać się w tym celu w inne rejony miasta. Jest to szczególnie istotne w przypadku osób starszych, mogących mieć problemy z poruszaniem oraz osób z małymi dziećmi.

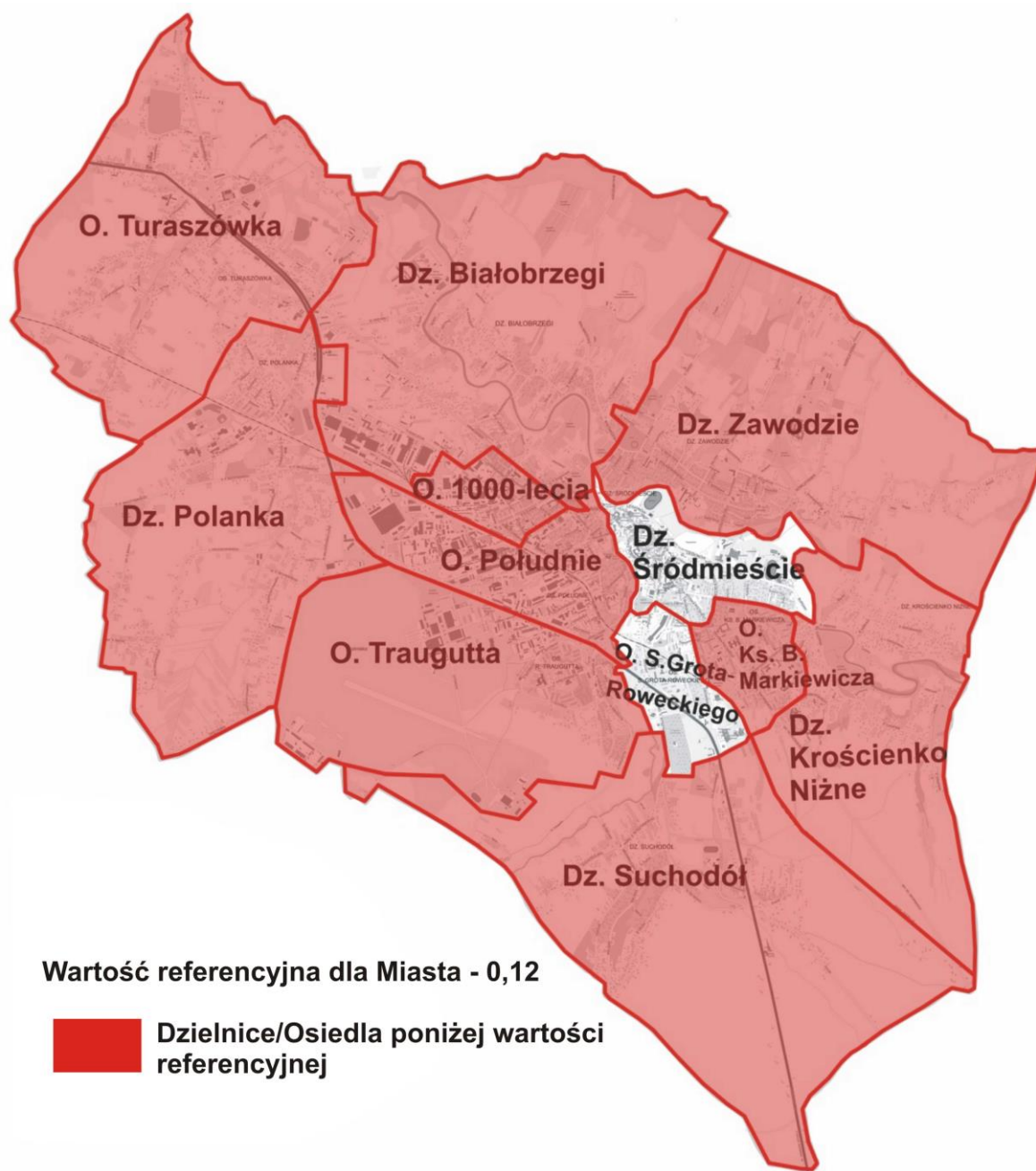
Tabela 20. W16 - Udział parków miejskich rekreacyjno – wypoczynkowych w ogólnej powierzchni osiedla/dzielnicy

Źródło: opracowanie własne

Obszar	Powierzchnia parków miejskich rekreacyjno-wypoczynkowych [ha]	Powierzchnia [ha] Osiedla/Dzielnicy	W16 - Udział parków miejskich rekreacyjno – wypoczynkowych w ogólnej powierzchni osiedla/dzielnicy [%]
Dz. Białobrzegi	0	665,0	0
Dz. Krościenko Niżne	0	390,0	0
Dz. Polanka	0	545,0	0
Dz. Suchodół	0	729,0	0
Dz. Śródmieście	1,8	119,0	1,51
Dz. Zawodzie	2,98	582,0	0,05
Os. ks. Markiewicza	0	72,0	0
Os. Południe	0	176,0	0
Os. Grota-Roweckiego	0,5	84,0	0,59
Os. Traugutta	0	428,0	0
Os. Turaszówka	0	507,0	0
Os. Tysiąclecia	0	56,0	0
<i>Miasto Krosno</i>	5,28	4353	0,12

W miejskich przestrzeniach publicznych pożądane jest wprowadzenie zróżnicowanych powierzchni, takich jak aleje, place, czy oczka wodne. Obszary miejskie charakteryzują się przede wszystkim wysokim natężeniem spalin samochodowych, kumulowanych w pasie jezdni, co może zostać ograniczone przez pasy zieleni. Niewielka powierzchnia terenów zieleni oraz brak odpowiedniego zagospodarowania przestrzeni Miasta mogą mieć również negatywny wpływ na jego wizerunek. Pozostawione bez nadzoru mogą stać się potencjalnym miejscem nielegalnego składowania odpadów przez mieszkańców. Istotne jest zatem, aby tereny zieleni były poddawane regularnym zabiegom pielęgnacyjnym oraz były stale monitorowane. Tereny zielone są nieodłącznym elementem przestrzeni miejskiej, wpływającymi na jej atrakcyjność i pełniącymi funkcje społeczne. Umożliwiają zaspokajanie potrzeb związanych z różnymi formami wypoczynku i rekreacji, sprzyjając łagodzeniu codziennego stresu. Zlokalizowane w sąsiedztwie przedszkoli, szkół, czy obiektów użyteczności publicznej umożliwiają nie tylko wypoczynek, ale ułatwiają kreowanie wśród młodych ludzi szacunku do otaczającego terenu. Ponadto obecność zieleni w przestrzeni miejskiej wpływa na odbiór i wrażenia estetyczne związane z danym miejscem³⁵.

³⁵ Sobczyńska K., 2014, Zieleń jako element współczesnego miasta i jej rola w przestrzeniach publicznych Poznań, Politechnika Poznańska, Poznań

Rysunek 25. W14 - Udział parków miejskich w ogólnej powierzchni osiedla/dzielnicy

Źródło: opracowanie własne

Ochrona przyrody

W Mieście Krosno powierzchnia obszarów chronionych zajmuje 44,17 ha, co stanowi 1,01% jego ogólnej powierzchni. Występujące na terenie Miasta formy ochrony przyrody to:

- obszar Natura 2000 PLH180030 „Wisłok Środkowy z dopływami”,
- użytek ekologiczny „Dolina potoku Badoń” (4,87 ha) w dzielnicy Suchodół, obejmujący działki położone w tej dzielnicy na zboczach potoku płynącego pomiędzy ul. Wiejską, ul. Prusa oraz kompleks starodrzewu porastający skarpe powyżej ul. Debrza,
- 7 pomników przyrody przy: ul. Kapucyńskiej, ul. Klonowej, ul. Lunaria, ul. Szarych Szeregów, ul. Prądky, ul. Powstańców Warszawskich i w obrębie działki pomiędzy ul. Kopernika a ul. Skrajną,
- Zespół dworsko-parkowy w Polance przy ul. Popiełuszki (4,0 ha) objęty ochroną konserwatorską,
- Zespół pałacowo-parkowy przy ul. Piastowskiej (0,19 ha) objęty ochroną konserwatorską,
- Cmentarz zabytkowy w obrębie Śródmieścia, przy ul. Krakowskiej (2,5 ha) objęty ochroną konserwatorską.
- Minirezerwat przyrody „Jaś” (1,6522 ha). Położony przy ul. Łąkowej 22 na terenie posesji prywatnej. Projekt "Minirezerwat przyrody - czynna ochrona płązów" otrzymał pierwszą nagrodę w konkursie na Indywidualną Ekologiczną Nagrodę Bayera w 2000 roku.

Jednym ze wskaźników charakteryzujących sferę środowiskową jest udział obszarów chronionych w ogólnej powierzchni osiedla/dzielnicy (W17). Najwyższym udziałem obszarów chronionych w ogólnej powierzchni charakteryzuje się Dzielnica Śródmieście, Białobrzegi oraz Krościenko Niżne.

Tabela 21. Udział powierzchni obszarów chronionych w ogólnej powierzchni osiedla/dzielnicy

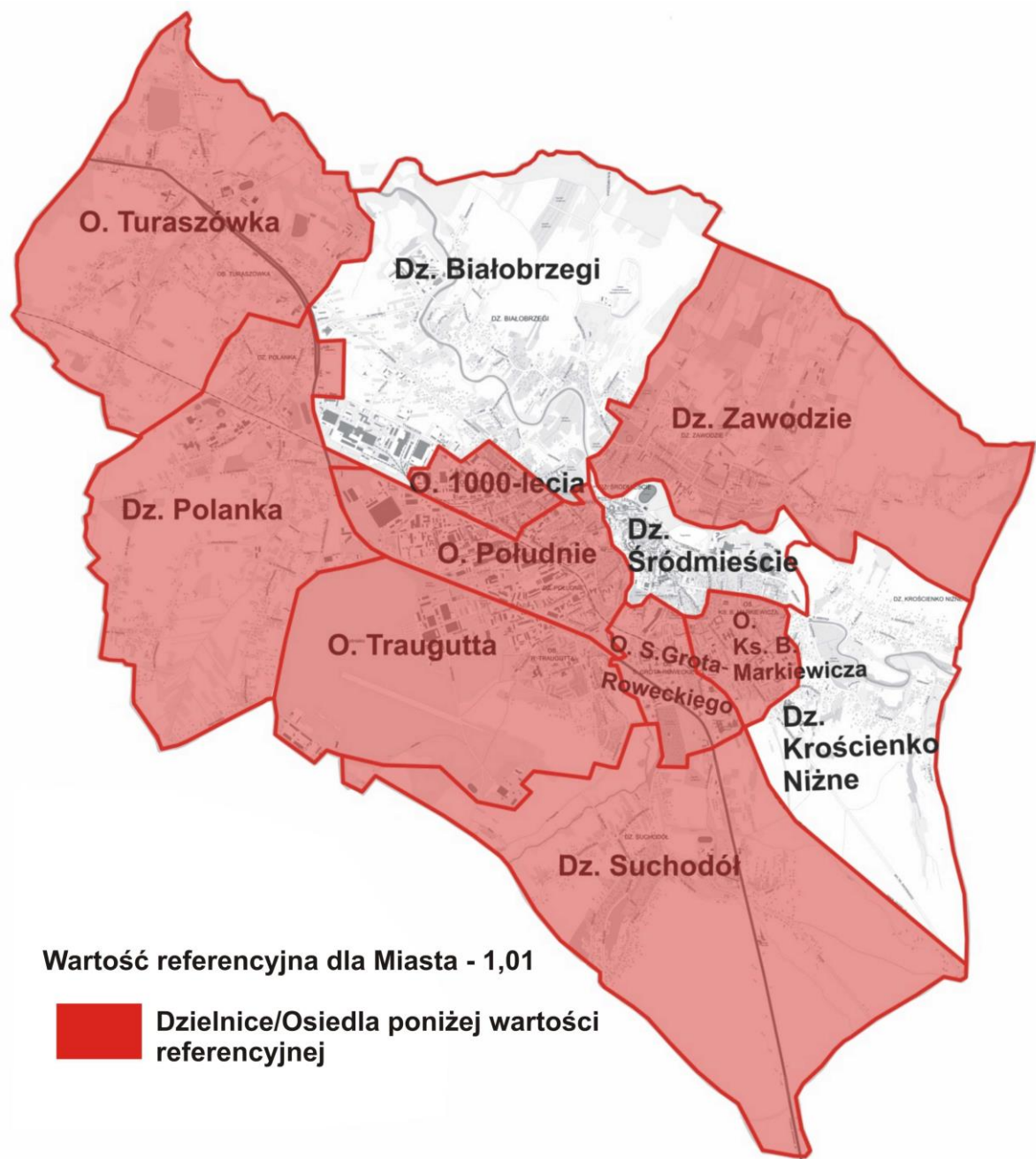
Źródło: opracowanie własne

Obszar	Powierzchnia obszarów chronionych [ha]	Powierzchnia [ha] Osiedla/Dzielnicy	W17 - Udział obszarów chronionych w ogólnej powierzchni osiedla/dzielnicy (%)
Dz. Białobrzegi	16,19	665,0	2,43
Dz. Krościenko Niżne	7,87	390,0	2,02
Dz. Polanka	4,0	545,0	0,73
Dz. Suchodół	4,87	729,0	0,67
Dz. Śródmieście	11,05	119,0	9,29
Dz. Zawodzie	0,0	582,0	0,00
Os. ks. Markiewicza	0,0	72,0	0,00
Os. Południe	0,0	176,0	0,00

Os. Grota-Roweckiego	0,19	84,0	0,23
Os. Traugutta	0,0	428,0	0,00
Os. Turaszówka	0,0	507,0	0,00
Os. Tysiąclecia	0,0	56,0	0,00
<i>Miasto Krosno</i>	<i>44,17</i>	<i>4353</i>	<i>1,01</i>

Występowanie obszarów chronionych warunkuje korzyści wynikające z ochrony przyrody, krajobrazu i dziedzictwa kulturowego, ale również pozytywne oddziaływanie na mikroklimat, warunki wodne czy różnorodność gatunkową fauny i flory. Obszary chronione bezpośrednio wpływają na sposób gospodarowania terenu oraz możliwości rozwoju turystyki związanej z wykorzystaniem walorów przyrodniczych³⁶. Mała ilość tego rodzaju obszarów może prowadzić do pogorszenia jakości życia mieszkańców co w przyszłości może przynieść negatywny skutek w postaci pogorszenia stanu zdrowia lub zamieszkania w innym miejscu.

³⁶ Radziejowski J., 2011, Obszary chronionej przyrody, Wszechnica Polska, Warszawa

Rysunek 26. W17 - Udział obszarów chronionych w ogólnej powierzchni osiedla/dzielnicy

Źródło: opracowanie własne

3.5. Sfera techniczna

Zasoby lokalowe Miasta Krosna

Na mieszkaniowy zasób lokalowy Miasta Krosna składają się: 185 lokali socjalnych oraz 484 lokale mieszkalne (stan na dzień 1 stycznia 2017 r.). Spośród wszystkich lokali socjalnych, 29,19% zostało wybudowanych przed 1989 rokiem (54 lokale); po tym roku powstało 131 lokali socjalnych (70,81%):

- 1919 rok - 15 lokali,
- lata 20 XX wieku - 7 lokali,
- lata 30 XX wieku - 1 lokal,
- lata 40 XX wieku - 1 lokal,
- lata 50 XX wieku - 4 lokale,
- lata 60 XX wieku - 0 lokali,
- lata 70 XX wieku - 21 lokali,
- lata 80 XX wieku - 5 lokali,
- lata 90 XX wieku - 23 lokale,
- 2005 rok - 11 lokali,
- 2006 rok - 49 lokali,
- 2009 rok - 28 lokali,
- 2013 rok - 20 lokali,
- 2015 rok - 0 lokali.

Przeciętna powierzchnia użytkowa lokalu socjalnego wynosi 33,18 m².

W przypadku lokali mieszkalnych, zdecydowana większość została wzniesiona przed 1989 rokiem (430 lokali, co stanowi 88,84% wszystkich lokali mieszkalnych). Pozostałe lokale mieszkalne zostały wybudowane po roku 1989 (54 lokale, co stanowi 11,16% wszystkich lokali mieszkalnych):

- 1919 rok - 0 lokali,
- lata 20 XX wieku - 17 lokali,
- lata 30 XX wieku - 0 lokali,
- lata 40 XX wieku - 4 lokale,
- lata 50 XX wieku - 101 lokali,
- lata 60 XX wieku - 102 lokale,
- lata 70 XX wieku - 167 lokali,
- lata 80 XX wieku - 39 lokali,
- lata 90 XX wieku - 13 lokali,
- 2005 rok - 11 lokali,
- 2006 rok - 6 lokali,
- 2009 rok - 0 lokali,
- 2013 rok - 0 lokali,

- 2015 rok - 24 lokale.

Przeciętna powierzchnia użytkowa lokalu mieszkalnego wynosi 41,04 m².

Dziedzictwo kulturowe jest jednym z istotnych walorów Miasta Krosna. Specyficzna atmosfera kulturowa oraz historyczna (hutnictwo szkła, przemysł naftowy i lotniczy) może przyciągać turystów i spowodować wzrost aktywności gospodarczej mieszkańców pod warunkiem odpowiedniego wykorzystania ich potencjałów.

Wskaźnikiem użytym w celu zobrazowania sfery technicznej jest udział zabytków architektury (budynki) w ogólnej liczbie budynków (W18). Wskaźnik ten jest desymulantą, co oznacza, że im wyższa wartość wskaźnika względem wartości dla Miasta, tym negatywne zjawisko występuje w większym nasileniu. Założenie to uzasadnia fakt, iż w Krośnie część budynków zabytkowych znajduje się w złym stanie technicznym lub jest niefunkcjonalna, nie przystosowana do potrzeb wszystkich mieszkańców, co może negatywnie wpływać na wizerunek Miasta. Największe skupisko zabytków architektury w Krośnie (39,75% zabytków architektury w ogólnej liczbie budynków) obejmuje historyczny układ urbanistyczny zespołu staromiejskiego w Dzielnicy Śródmieście. Dobrze zagospodarowane ścisłe centrum Miasta, którego stan wizualny uległ znacznej poprawie dzięki zabiegom rewitalizacyjnym wykonanym w ramach poprzedzającego Lokalnego Programu Rewitalizacji na lata 2009 - 2015 prezentuje się lepiej od pozostałych centrów dzielnic i osiedli. Jednakże nadal występują budynki, które wymagają wykonania niezbędnych prac remontowo-modernizacyjnych. Wysokim skupiskiem zabytków architektury w ogólnej liczbie budynków charakteryzują się również Osiedle Południe (19,48%), Dzielnica Suchodół (11,74%), Osiedle Tysiąclecia (9,82%), Osiedle ks. Markiewicza (8,01%) oraz Osiedle Turaszówka (0,75%).

Tabela 22. Liczba zabytków architektury (budynki) w ogólnej liczbie budynków

Źródło: opracowanie własne

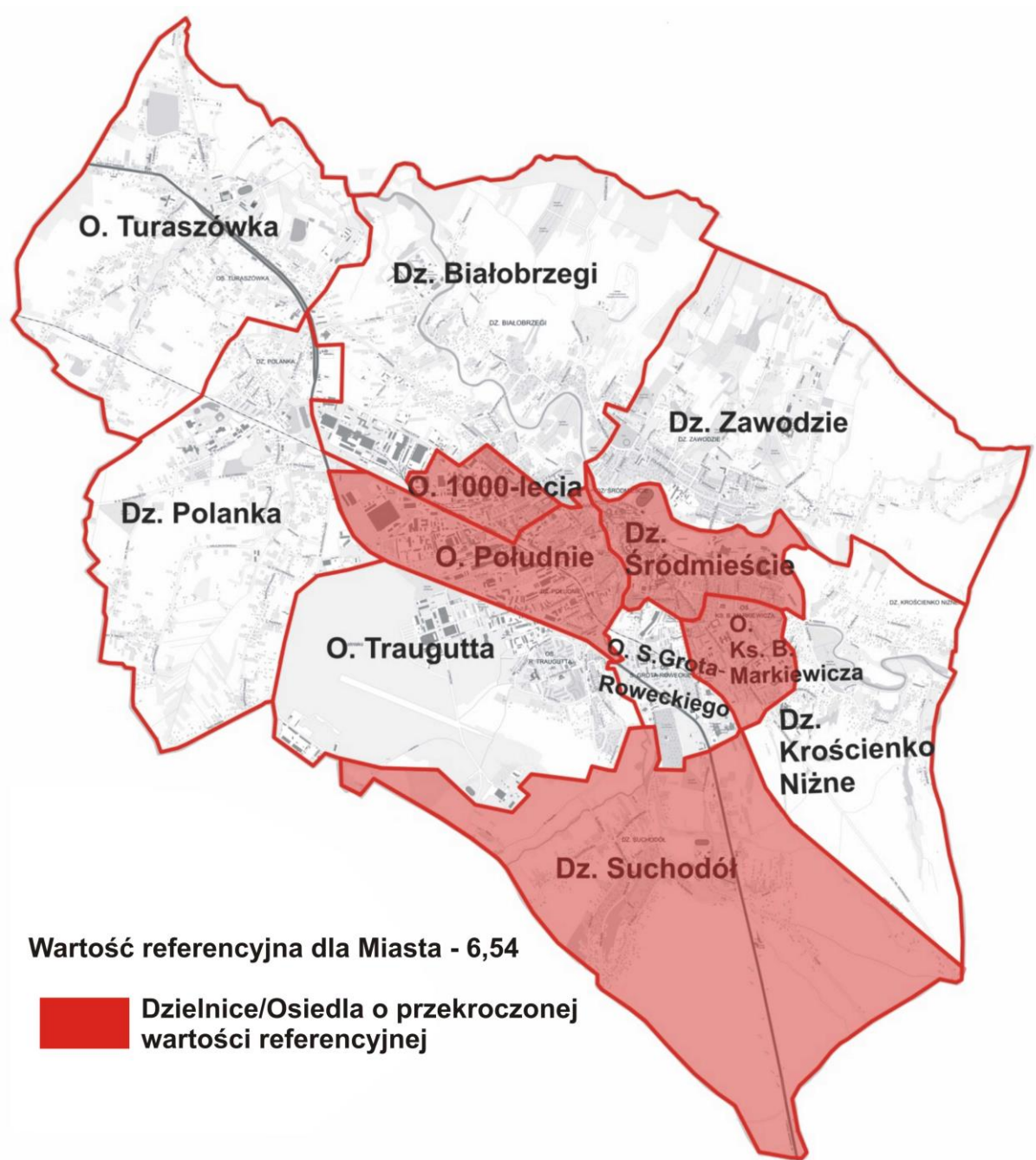
Obszar	Liczba zabytków architektury (budynki) ³⁷	Liczba budynków ³⁸	W18 - Udział zabytków architektury (budynki) w ogólnej liczbie budynków [%]
Dz. Białobrzezi	27	1006	2,68
Dz. Krościenko Niżne	14	503	2,78

³⁷ <http://www.krosno.pl/pl/dla-mieszkanow/ochrona-zabytkow/gminna-ewidencja-zabytkow/> (dostęp: 11.10.2017 r.)

³⁸ Obliczenia na podstawie danych przestrzennych dostępnych w bazie geoportal.gov.pl (dostęp: 12.09.2017 r.)

Dz. Polanka	19	355	5,35
Dz. Suchodół	35	298	11,74
Dz. Śródmieście	157	395	39,75
Dz. Zawodzie	16	787	2,03
Os. ks. Markiewicza	23	287	8,01
Os. Południe	52	267	19,48
Os. Grota-Roweckiego	19	745	2,55
Os. Traugutta	0	296	0,00
Os. Turaszówka	6	800	0,75
Os. Tysiąclecia	22	224	9,82
<i>Miasto Krosno</i>	<i>390</i>	<i>5963</i>	<i>6,54</i>

Duże skupisko zabytków architektury, w tym budynków użyteczności publicznej, które jak wskazują również wyniki konsultacji społecznych przeprowadzonych w trakcie spacerów badawczych są niekiedy w złym stanie technicznym lub o niskiej funkcjonalności, często uniemożliwia wykorzystanie ich w celach użytkowych dla mieszkańców. Wpływa to również na zmniejszenie atrakcyjności Miasta w oczach turystów oraz samych mieszkańców. Tym samym wyższa wartość analizowanego wskaźnika od wartości średniej dla Miasta może świadczyć o zjawisku kryzysowym. Ponowne zaadaptowanie zabytkowych budynków, przeprowadzenie remontów i termomodernizacji umożliwi wykorzystanie ich w celach społecznych lub gospodarczych, a samo otoczenie zyska na walorach wizualnych. Potrzebę tą dodatkowo uzasadniają również cele Programu opieki nad zabytkami miasta Krosna, jakimi są: zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania oraz podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami.

Rysunek 27. W18 - Udział zabytków architektury (budynki) w ogólnej liczbie budynków

Źródło: opracowanie własne

4. Wyznaczenie obszaru zdegradowanego

Zgodnie z definicją podaną w *Wytycznych Ministra Rozwoju w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020 z dnia 2 sierpnia 2016 roku*, obszarem zdegradowanym jest obszar, na którym zidentyfikowano stan kryzysowy, który spowodowany jest koncentracją negatywnych zjawisk społecznych (w szczególności bezrobocia, ubóstwa, niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym), współwystępujących z negatywnymi zjawiskami, w co najmniej jednej z następujących sfer: gospodarczej (w szczególności w zakresie niskiego stopnia przedsiębiorczości, słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw), środowiskowej (w szczególności w zakresie przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stanowiących zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi bądź stanu środowiska), przestrzenno-funkcjonalnej (w szczególności wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej, deficytu lub niskiej jakości terenów publicznych), technicznej (w szczególności w zakresie degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym, oraz braku funkcjonowania rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska).

4.1. Kryteria oraz metodologia wyznaczenia obszaru zdegradowanego Miasta Krosna

W celu wyznaczenia obszaru zdegradowanego przeprowadzono analizę ilościową na podstawie przyjętego zestawu wskaźników (**Tabela 1**). Aby dokładnie zbadać sytuację wewnętrzną w Krośnie, dane zostały zebrane i przeanalizowane dla najmniejszych spójnych jednostek urbanistycznych – dzielnic i osiedli.

Dla każdego wskaźnika obliczono wartość dla całego Miasta (jest to wartość referencyjna dla obszaru zdegradowanego), aby można było do nich odnieść wartości poszczególnych wskaźników dla dzielnic i osiedli. W przypadku, gdy wartość wskaźnika dla danej jednostki pomocniczej wypadła negatywnie w odniesieniu do wartości dla Miasta, wskaźnikom przypisywano wartość „1”, z kolei dla wartości wskaźników świadczących o lepszej sytuacji niż średnia w Mieście, przypisywano wartość „0”. W wyniku tej procedury możliwe było

wystandaryzowanie wskaźników oraz logiczna interpretacja występowania zjawiska kryzysowego. W dalszym postępowaniu, aby możliwe było określenie stopnia natężenia stanu kryzysowego w jednostkach pomocniczych, zsumowano wskaźniki w poszczególnych sferach.

Sferę społeczną charakteryzuje 10 wskaźników. Natężenie stanu kryzysowego określono w skali pięciostopniowej:

- brak – suma wskaźników sfery społecznej wynosi 0,
- niskie – suma wskaźników sfery społecznej w zakresie od 1 do 2,
- średnie – suma wskaźników sfery społecznej w zakresie od 3 do 4,
- wysokie – suma wskaźników sfery społecznej w zakresie od 5 do 6,
- bardzo wysokie – suma wskaźników sfery społecznej w zakresie od 7 do 10.

Stan kryzysowy sfery społecznej w stopniu co najmniej wysokim lub bardzo wysokim nasileniu zidentyfikowany został na Osiedlu Tysiąclecia (suma wskaźników sfery społecznej wynosi 8), w stopniu wysokim w Dzielnicy Polanka (suma wskaźników sfery społecznej wynosi 7), Osiedlu Południe (suma wskaźników sfery społecznej wynosi 7), Dzielnicy Białobrzegi (suma wskaźników sfery społecznej wynosi 5) oraz Dzielnicy Śródmieście (suma wskaźników sfery społecznej wynosi 5). W pozostałych jednostkach pomocniczych natężenie stanu kryzysowego w sferze społecznej występuje w co najwyżej średnim natężeniu.

Tabela 23. Koncentracja negatywnych zjawisk w sferze społecznej

Źródło: opracowanie własne

Obszar	W1	W2	W3	W4	W5	W6	W7	W8	W9	W10	Suma wskaźników
Dz. Białobrzegi	1	1	0	0	1	1	0	0	1	0	5
Dz. Krościenko-Niżne	0	1	1	0	1	0	0	0	1	0	4
Dz. Polanka	0	0	1	1	1	1	1	0	1	1	7
Dz. Suchodół	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1
Dz. Śródmieście	1	0	0	1	1	1	0	1	0	0	5
Dz. Zawodzie	1	1	0	0	0	0	0	0	1	0	3
Os. ks. Markiewicza	1	0	1	0	0	0	0	0	1	0	3
Os. Południe	0	1	1	1	1	1	0	1	0	1	7
Os. Grota-Roweckiego	0	0	0	0	0	1	0	1	0	0	2
Os. Traugutta	0	0	0	0	0	1	0	0	1	0	2
Os. Turaszówka	0	1	0	0	0	0	1	0	1	0	3

Os. Tysiąclecia	1	0	1	1	1	1	1	1	0	1	8
-----------------	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

Objaśnienia: wyróżnienie w tabeli **kolorem**: stan kryzysowy w stopniu co najmniej wysokim

Sferę przestrzenno-funkcjonalną charakteryzują cztery wskaźniki. Natężenie stanu kryzysowego określono w skali trzystopniowej:

- brak – liczba wskaźników sfery przestrzenno-funkcjonalnej negatywnie wypadających w odniesieniu do wartości dla Miasta wynosi 0,
- niskie – liczba wskaźników sfery przestrzenno-funkcjonalnej negatywnie wypadających w odniesieniu do wartości dla Miasta wynosi 1,
- wysokie – liczba wskaźników sfery przestrzenno-funkcjonalnej negatywnie wypadających w odniesieniu do wartości dla Miasta w zakresie od 2 do 3.

Stan kryzysowy sfery przestrzenno-funkcjonalnej w stopniu co najmniej wysokim zidentyfikowano w Dzielnicach: Białostrzegi, Krościenko Niżne, Polanka, Suchodół oraz na Osiedlach: ks. Markiewicza, Południe, Traugutta, i Tysiąclecia.

Tabela 24. Koncentracja negatywnych zjawisk w sferze przestrzenno-funkcjonalnej

Źródło: opracowanie własne

Obszar	W11	W12	W13	Suma wskaźników
Dz. Białostrzegi	0	1	1	2
Dz. Krościenko Niżne	0	1	1	2
Dz. Polanka	0	1	1	2
Dz. Suchodół	0	1	1	2
Dz. Śródmieście	1	0	0	1
Dz. Zawodzie	0	1	0	1
Os. ks. Markiewicza	1	0	1	2
Os. Południe	1	0	1	2
Os. Grota-Roweckiego	1	0	1	2
Os. Traugutta	1	1	1	3
Os. Turaszówka	0	1	0	1
Os. Tysiąclecia	1	0	1	2

Objaśnienia:

wyróżnienie w tabeli **kolorem**: stan kryzysowy w stopniu co najmniej wysokim

Sferę gospodarczą charakteryzują dwa wskaźniki. Natężenie stanu kryzysowego określono w skali trzystopniowej:

- brak – liczba wskaźników sfery gospodarczej negatywnie wypadających w odniesieniu do wartości dla Miasta wynosi,

- niskie – liczba wskaźników sfery gospodarczej negatywnie wypadających w odniesieniu do wartości dla Miasta wynosi 1,
- wysokie – liczba wskaźników sfery gospodarczej negatywnie wypadających w odniesieniu do wartości dla Miasta wynosi 2.

Stan kryzysowy sfery gospodarczej w stopniu wysokim zidentyfikowano w Dzielnicy Krościenko Niżne, Dzielnicy Polanka, Dzielnicy Zawodzie, Osiedlu ks. Markiewicza oraz Osiedlu Traugutta. W pozostałych jednostkach pomocniczych natężenie stanu kryzysowego w sferze gospodarczej występuje w co najwyżej niskim natężeniu.

Tabela 25. Koncentracja negatywnych zjawisk w sferze gospodarczej

Źródło: opracowanie własne

Obszar	W15	W16	Suma wskaźników
Dz. Białobrzegi	1	0	1
Dz. Krościenko Niżne	1	1	2
Dz. Polanka	1	1	2
Dz. Suchodół	1	0	1
Dz. Śródmieście	0	0	0
Dz. Zawodzie	1	1	2
Os. ks. Markiewicza	1	1	2
Os. Południe	0	0	0
Os. Grota-Roweckiego	0	0	0
Os. Traugutta	1	1	2
Os. Turaszówka	1	0	1
Os. Tysiąclecia	0	0	0

Objaśnienia:

wyróżnienie w tabeli kolorem: stan kryzysowy w stopniu co najmniej wysokim

Sferę środowiskową charakteryzują dwa wskaźniki. Natężenie stanu kryzysowego określono w skali trzystopniowej:

- brak – liczba wskaźników sfery środowiskowej negatywnie wypadających w odniesieniu do wartości dla Miasta wynosi 0,
- niskie – liczba wskaźników sfery środowiskowej negatywnie wypadających w odniesieniu do wartości dla Miasta wynosi 1,
- wysokie – liczba wskaźników sfery środowiskowej negatywnie wypadających w odniesieniu do wartości dla Miasta wynosi 2.

Stan kryzysowy sfery środowiskowej w stopniu wysokim zidentyfikowano w Dzielnicy Polanka, Dzielnicy Suchodół, Dzielnicy Zawodzie, Osiedlu Markiewicza, Osiedlu Południe,

Osiedlu Grotta-Roweckiego, Osiedlu Traugutta, Osiedlu Turaszówka oraz Osiedlu Tysiąclecia. W pozostałych jednostkach pomocniczych natężenie stanu kryzysowego w sferze środowiskowej występuje w co najwyżej niskim natężeniu.

Tabela 26. Koncentracja negatywnych zjawisk w sferze środowiskowej

Źródło: opracowanie własne

Obszar	W16	W17	Suma wskaźników
Dz. Białobrzegi	1	0	1
Dz. Krościenko Niżne	1	0	1
Dz. Polanka	1	1	2
Dz. Suchodół	1	1	2
Dz. Śródmieście	0	0	0
Dz. Zawodzie	1	1	2
Os. ks. Markiewicza	1	1	2
Os. Południe	1	1	2
Os. Grotta-Roweckiego	0	1	1
Os. Traugutta	1	1	2
Os. Turaszówka	1	1	2
Os. Tysiąclecia	1	1	2

Objaśnienia: wyróżnienie w tabeli **kolorem**: stan kryzysowy w stopniu co najmniej wysokim

Sferę techniczną charakteryzuje jeden wskaźnik. To, czy stan kryzysowy w analizowanej sferze występuje określa zależność:

- liczba wskaźników sfery technicznej negatywnie wypadających w odniesieniu do wartości dla Miasta wynosi 0 – brak stanu kryzysowego,
- liczba wskaźników sfery technicznej negatywnie wypadających w odniesieniu do wartości dla Miasta wynosi 1 – występowanie stanu kryzysowego.

Stan kryzysowy sfery technicznej zidentyfikowano w Dzielnicy Białobrzegi, Dzielnicy Krościenko Niżne, Dzielnicy Polanka, Dzielnicy Suchodół, Dzielnicy Zawodzie, Osiedlu ks. Markiewicza oraz Osiedlu Turaszówka.

W przypadku sfery technicznej nie można mówić o stopniowym nasileniu zjawiska kryzysowego jak w powyżej analizowanych sferach. Przyjęto więc, że występowanie stanu kryzysowego w sferze technicznej jest sytuacją analogiczną do występowania zjawiska kryzysowego w stopniu najwyższym, jak w pozostałych sferach.

Tabela 27. Koncentracja negatywnych zjawisk w sferze technicznej

Źródło: opracowanie własne

Obszar	W18
Dz. Białobrzegi	0
Dz. Krościenko-Niżne	0
Dz. Polanka	0
Dz. Suchodół	1
Dz. Śródmieście	1
Dz. Zawodzie	0
Os. ks. Markiewicza	1
Os. Południe	1
Os. Grota-Roweckiego	0
Os. Traugutta	0
Os. Turaszówka	0
Os. Tysiąclecia	1

Objaśnienia:

wyróżnienie w tabeli **kolorem**: występowanie stanu kryzysowego

W celu wyznaczenia obszaru dotkniętego wyjątkową koncentracją negatywnych zjawisk, co w dalszym postępowaniu ma na celu odpowiedni wybór obszaru rewitalizacji, przyjęto następujące kryteria delimitacji obszaru zdegradowanego:

- w sferze społecznej występowanie zjawiska kryzysowego w co najmniej wysokim stopniu nasilenia (suma wskaźników sfery społecznej wynosząca min. 5 - czyli co najmniej połowa wszystkich wskaźników społecznych, które wypadają negatywnie w odniesieniu do wartości referencyjnej – średniej dla Miasta),
- występowanie sytuacji kryzysowej w co najmniej wysokim stopniu nasilenia w przynajmniej w jednej z pozostałych sfer w Mieście (w przypadku sfery technicznej występowanie sytuacji kryzysowej).

W diagnozie posiłkowano się również opisem zmian natężenia niektórych zjawisk kryzysowych w Krośnie na przestrzeni ostatnich lat, a także odniesiono się do sytuacji panującej w woj. podkarpackim. Dane określające, czy kryzys niektórych zjawisk pogłębia się lub zmniejsza, zaczerpnięte zostały z Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego.

Tabela 28. Zestawienie koncentracji negatywnych zjawisk wszystkich wskaźników wykorzystanych w delimitacji obszaru zdegradowanego

Źródło: opracowanie własne

Obszar	Sfera					Obszar zdegradowany
	Społeczna	Przestrze.- funkcyj.	Gospodar- cza	Środowis- kowa	Techniczna	
	W1-W10	W11-W14	W15-W16	W17	W18	
Dz. Białobrzegi	5	2	1	1	0	tak
Dz. Krościenko Niżne	4	2	2	1	0	nie
Dz. Polanka	7	2	2	2	0	tak
Dz. Suchodół	1	2	1	2	1	nie
Dz. Śródmieście	5	1	0	0	1	tak
Dz. Zawodzie	3	1	2	2	0	nie
Os. ks. Markiewicza	3	2	2	2	1	nie
Os. Południe	7	2	0	1	1	tak
Os. Grota- Roweckiego	2	2	0	1	0	nie
Os. Traugutta	2	3	2	2	0	nie
Os. Turaszówka	3	1	1	2	0	nie
Os. Tysiąclecia	8	2	0	2	1	tak

Objaśnienia: wyróżnienie w tabeli kolorem: stan kryzysowy w stopniu co najmniej wysokim

4.2. Obszar zdegradowany i zjawiska kryzysowe

Na podstawie ogólnej diagnozy oraz przyjętych kryteriów delimitacji, obszar zdegradowany Miasta Krosna tworzą:

- Dzielnica Polanka,
- Dzielnica Śródmieście,
- Osiedle Południe,
- Osiedle Tysiąclecia,
- Dzielnica Białobrzegi.

Obszar zdegradowany zajmuje powierzchnię 15,61 km², co stanowi 35,86% całkowitego terytorium Miasta oraz zamieszkiwany jest przez 18 521 osób, którzy stanowią 41,01 % ogółu mieszkańców Krosna.

Podsumowując, mieszkańcy obszaru zdegradowanego borykają się z następującymi problemami (podano problemy występujące we wszystkich dzielnicach w różnych nasileniu):

1. Problemy w sferze społecznej:

- nieodpowiednia proporcja w strukturze demograficznej lokalnego społeczeństwa,
- długotrwałe bezrobocie,
- uzależnienie niepełnosprawnych od świadczeń pomocy społecznej,
- zwiększona liczba przestępstw,
- niski poziom życia społecznego.

2. Problemy przestrzenno-funkcjonalne:

- duża gęstość zaludnienia na stosunkowo małym obszarze,
- stosunkowo niska dostępność komunikacyjna,
- niewystarczające zagospodarowanie miejsca zamieszkania w infrastrukturę sportowo - rekreacyjno-wypoczynkową,
- mała ilość odpowiednio zagospodarowanych terenów zielonych - parków.

3. Problemy w sferze gospodarczej:

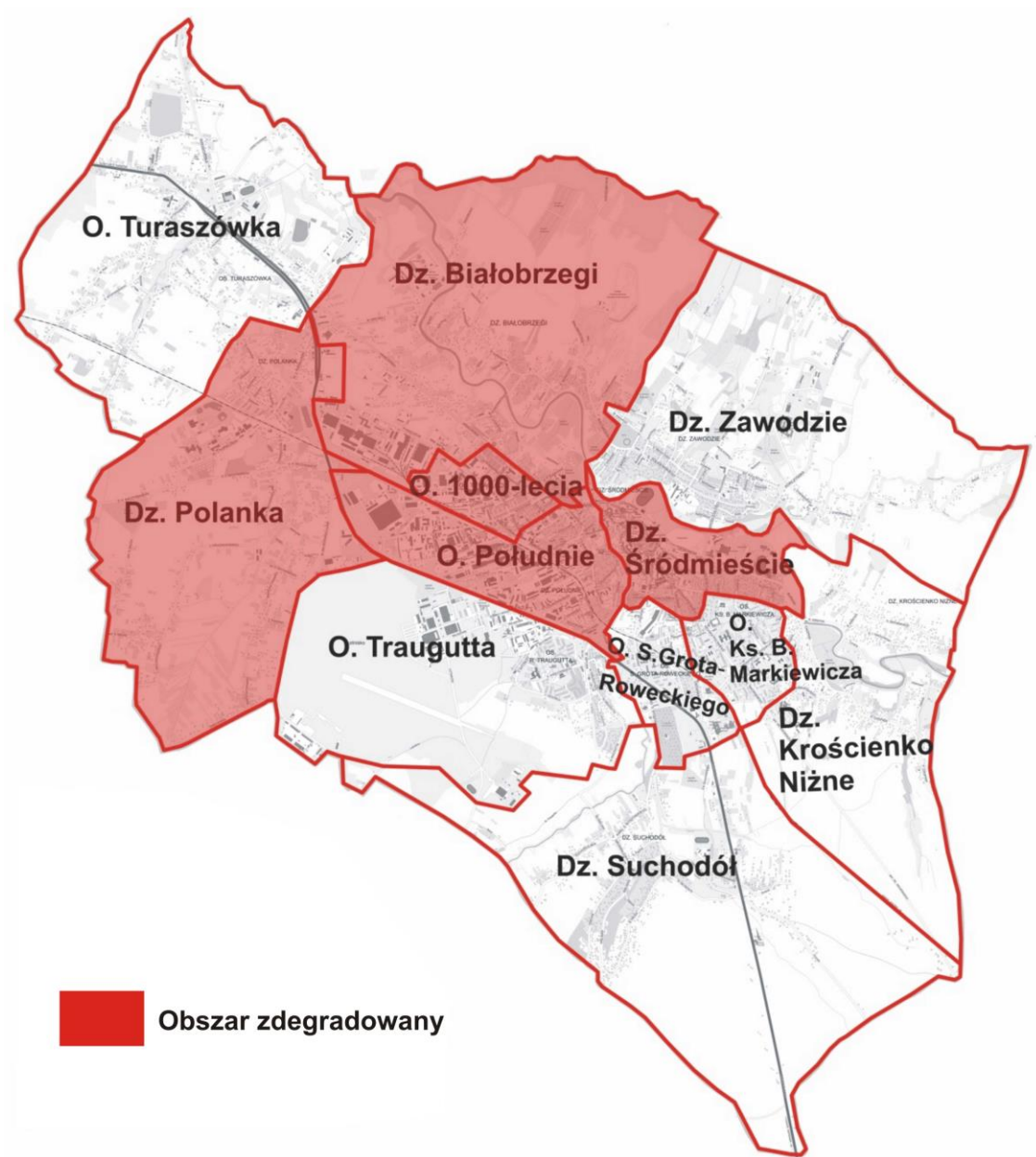
- mała ilość podmiotów gospodarczych.

4. Problemy w sferze środowiskowej:

- mała ilość terenów zielonych objętych ochroną i odpowiednio zagospodarowanych i udostępnionych mieszkańcom.

5. Problemy w sferze technicznej:

- stosunkowo duża liczba obiektów zabytkowych o niskiej funkcjonalności.

Rysunek 28. Obszar zdegradowany Miasta Krosna

Źródło: opracowanie własne

5. Wyznaczenie obszaru rewitalizacji

Zgodnie z zapisami zawartymi w *Wytycznych Ministra Rozwoju w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020 z dnia 2 sierpnia 2016 r.*, obszarem rewitalizacji jest obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, który cechuje się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, na którym z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego, zamierza się prowadzić rewitalizację. Obszar rewitalizacji może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nie posiadające wspólnych granic, lecz nie może obejmować terenów większych niż 20% powierzchni Gminy oraz zamieszkałych przez więcej niż 30% mieszkańców Gminy. W skład obszaru rewitalizacji mogą wejść obszary występowania problemów przestrzennych, takich jak przemysłowe (w tym portowe i powydobywcze), powojkowe lub pokolejowe, wyłącznie w przypadku, gdy przewidziane dla nich działania są ściśle powiązane z celami rewitalizacji dla danego obszaru rewitalizacji. Obszar rewitalizacji należy wyznaczyć tak, aby charakteryzował się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk (w tym minimum 4 ze wskaźników wymienionych w *Instrukcji*) oraz znaczeniem dla rozwoju lokalnego, a także mieścił się w limitach wskazanych w *Wytycznych*. W związku z powyższymi postanowieniami oraz tym, iż wyłoniony w wyniku diagnozy obszar zdegradowany Miasta Krosna zajmuje łącznie 35,86 % powierzchni Miasta oraz zamieszkiwany jest przez 41,01 % mieszkańców, zachodzi konieczność ograniczenia obszaru rewitalizacji w ramach obszaru zdegradowanego.

Kolejnym krokiem było poddanie wnikliwej analizie wskaźnikowej ulic obszaru zdegradowanego, w celu wyłonienia miejsc o największym poziomie zdegradowania. Możliwość włączenia w granice obszaru rewitalizacji terenów niezamieszkałych (przemysłowych i pokolejowych) istnieje tylko w przypadku występowania na nich problemów sfery funkcjonalno-przestrzennej oddziałujących na całą jednostkę pomocniczą oraz pod warunkiem przeprowadzenia na ich obszarze działań rewitalizacyjnych, które są ściśle powiązane z celami rewitalizacji.

Jednostkami pomocniczymi, które zostały włączone w granice obszaru rewitalizacji w całości są Dzielnica Polanka i Osiedla Tysiąclecia. Charakteryzuje je najwyższa spośród wszystkich łączna liczba wskaźników o negatywnych wartościach względem Miasta (13 spośród 18 wskaźników wykorzystanych w delimitacji i w diagnozie obszaru zdegradowanego).

Osiedle Tysiąclecia obejmuje swoimi granicami obszary mieszkalne, handlowo-usługowe oraz tereny pokolejowe w najbliższym otoczeniu dworca PKP.

Rewitalizacja terenów pokolejowych dotyczyć będzie modernizacji zabytkowego dworca PKP i jego najbliższego otoczenia oraz nadania mu nowych funkcji - stanie się on kompleksowo wyposażonym obiektem działalności kulturalnej oraz edukacyjnej. Zabytkowy budynek dworca PKP znajdujący się w centralnej części Miasta jest w bardzo złym stanie technicznym i wizualnym. Konieczne jest przystosowanie go do potrzeb osób starszych i niepełnosprawnych oraz wyposażenie w nowoczesną infrastrukturę. Poprawa stanu technicznego i wizualnego pozytywnie wpłynie na sferę przestrzenno-funkcjonalną i środowiskową Miasta, a nadanie mu nowych funkcji sprzyjać będzie integracji społecznej wielu pokoleń mieszkańców. Powierzchnia terenu pokolejowego zajmuje powierzchnię 0,14 km². Zaplanowane do realizacji projekty dotyczące podniesienia aktywności społecznej pozwolą na włączenie mieszkańców w życie społeczne, co przyczyni się do poprawy jakości ich życia i odbudowania więzi społecznych. W poprzednim *Lokalnym Programie Rewitalizacji Miasta Krosna na lata 2009-2015* Osiedle Tysiąclecia było jednym z obszarów wsparcia. Przeprowadzono tam działania rewitalizacyjne polegające na modernizacji budynków mieszkalnych wielorodzinnych oraz odnowie architektonicznej zabudowy Osiedla.

Dzielnica Polanka charakteryzuje się problemami w szczególności dotyczącymi bezrobocia, w tym bezrobocia długotrwałego, częstego korzystania przez mieszkańców z zasiłków pomocy społecznej oraz niskiej aktywności społecznej. Dzielnica ta charakteryzuje się zarówno zabudową jednorodziną, jak i wielorodziną. W Dzielnicy zdiagnozowano problemy dotyczące niskiej aktywności i integracji społecznej wynikające z braku odpowiednio przystosowanej infrastruktury, która mogłaby stanowić miejsce służące odbudowie więzi społecznej, większej aktywności społecznej mieszkańców oraz pobudzeniu rozwoju gospodarczego, a w dalszej perspektywie poprawie jakości życia mieszkańców. Jest to szczególnie ważne w przypadku młodych ludzi, którzy mając dostęp do różnego rodzaju usług społecznych, aktywizacyjnych i kulturowych będą bardziej związani z miejscem swojego zamieszkania, a to w znaczący sposób wpłynie na ich zaangażowanie w działalność na rzecz lokalnej wspólnoty. Istotne znaczenie ma tu przywrócenie, jak również nadanie nowej funkcji Dzielnicowemu Domowi Ludowemu wraz z przyległym terenem. Obiekt, ten znajduje się w centralnej części Dzielnicy, w pobliżu szkoły. Jednakże zarówno sam obiekt jak i jego otoczenie (park – który w obecnym stanie nie jest użytkowany przez mieszkańców) wymaga dostosowania go potrzeb mieszkańców. Jak wynika z przeprowadzonych konsultacji

społecznych przeprowadzenie działań rewitalizacyjnych w tym obszarze byłoby szczególnie pożądane. Działające na terenie Dzielnicy Stowarzyszenie Kogel-Mogel wskazało na brak dostępu do podstawowych usług społecznych. Istniejący obiekt nie pozwala na jego wykorzystanie w celu organizacji np. działań aktywizacyjnych dla osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym osób korzystających z zasiłków pomocy społecznej, których na tym obszarze jest stosunkowo dużo. Również pozostałe formy aktywizacji np. aktywne spędzanie czasu na świeżym powietrzu jest utrudnione dla mieszkańców bloków wielorodzinnych, którzy najczęściej korzystają z parków rekreacyjno-wypoczynkowych. Mieszkańcy mają również utrudniony dostęp do pozostałych form aktywizacji społecznej, np. zajęć kulturalnych. Powyższe wynika również z braku odpowiedniej infrastruktury umożliwiającej organizację tego typu zajęć.

Osiedle Południe jest kolejną, jedną z najbardziej dotkniętych zjawiskami kryzysowymi jednostką pomocniczą Krosna (charakteryzuje je 12 mniej korzystnych w stosunku do Miasta wskaźników spośród 18 wykorzystanych w delimitacji i diagnozie obszaru zdegradowanego). W granicach ulic, które znalazły się w obszarze rewitalizacji, i na których stwierdzono koncentrację negatywnych zjawisk, zwłaszcza w sferze społecznej, tj. na ulicach: Cmentarnej, Kletówki, T. Kościuszki, Lniarskiej, R. Mięsowicza, gen. L. Okulickiego, I. Paderewskiego, Podkarpackiej oraz K. Pużaka. Zlokalizowane są tu tereny handlowo-usługowe, wśród których rozproszone są tereny mieszkalne, zajmujące łącznie około 0,44 km². Mieszkańców tego terenu dotyczą głównie problemy sfery społecznej (aż 7 wskaźników ze sfery społecznej), a także sfery przestrzenno-funkcjonalnej, środowiskowej i technicznej. Aby pobudzić aktywizację oraz poprawić integrację ludności, planuje się wsparcie lokalnych działaczy społecznych w dążeniu do realizacji projektów wpisujących się w cele rewitalizacji wynikające ze zdiagnozowanych potrzeb.

Obszar Dzielnicy Śródmieście w ramach *Lokalnego Programu Rewitalizacji Miasta Krosna na lata 2009-2015* został również wyznaczony jako obszar wsparcia. W jego granicach przeprowadzono działania rewitalizacyjne Zespołu Staromiejskiego, które skupiały się głównie na poprawie stanu technicznego i wizualnego budynków i pozostałej infrastruktury. W niniejszym *Programie* w wyniku przeprowadzonej diagnozy stwierdzono, iż na obszarze Dzielnicy Śródmieście występuje podwyższona ilość zjawisk kryzysowych w sferze społecznej. Występują tam również problemy sfery przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej. Konieczność przeprowadzenia działań rewitalizacji społecznej w obrębie Dzielnicy Śródmieście i ujęcie ulic: Blich, Legionów, Podwale, J. Słowackiego, Kapucyńskiej, Pawła

z Krosna, J. Piłsudskiego, Rynek oraz terenu rekreacyjno-wypoczynkowego w północnej części Dzielnicy. Uzasadnia to również pełnienie przez analizowaną jednostkę pomocniczą wielu funkcji: administracyjnej, handlowo-usługowej, kulturalnej, edukacyjnej oraz rozrywkowej, z których korzystają wszyscy mieszkańcy obszaru rewitalizacji, a także całego Miasta. Zgodnie z przeprowadzoną analizą, wartości wskaźników dla powyższych ulic wykorzystanych w delimitacji wskazują na koncentrację negatywnych zjawisk, zwłaszcza w sferze społecznej. Wsparcie projektów społecznych, które będą realizowane na obszarze Dzielnicy Śródmieście poprzez włączenie jej w granice obszaru rewitalizacji przyczyni się do wzmocnienia integracji społecznej, poczucia własnej wartości mieszkańców, a także wpłynie na poprawę bezpieczeństwa całego obszaru rewitalizacji oraz pozostałych mieszkańców miasta okazjonalnie korzystających z wymienionych wyżej usług. Tereny rekreacyjno-wypoczynkowe znajdujące się w północnej części Dzielnicy Śródmieście są w Mieście obszarem strategicznym i wymagają doinwestowania w zakresie specjalistycznej infrastruktury oraz zagospodarowania terenu, aby odpowiednio służyć mieszkańcom wszystkich grup wiekowych. Działający na terenie Dzielnicy Śródmieście Cech Rzemiosł Różnych, wskazał na konieczność zapewnienia mieszkańcom obszaru dostępu do infrastruktury, gdzie organizowane będą kursy, szkolenia i warsztaty umożliwiające zdobycie nowych kwalifikacji, co w dalszej perspektywie przyczyni się do zmniejszenia bezrobocia i ilości osób korzystających z zasiłków pomocy społecznej, a tymi właśnie niekorzystanymi zjawiskami charakteryzuje się ten obszar. Takie formy aktywizacji mieszkańców pozwolą również na ożywienie gospodarcze okolic zrewitalizowanej Starówki oraz poprawienie jakości życia mieszkańców.

Obszar rewitalizacji na terenie Miasta Krosna został wyznaczony na podstawie zdiagnozowanych potrzeb rewitalizacyjnych, rangi obszaru w strukturze Miasta, a także w wyniku zachowania ciągłości rozpoczętych działań w kontekście przestrzennym i problemowym (**Mechanizmy służące zapewnieniu komplementarności Programu**). W celu identyfikacji problemów występujących w Mieście oraz wskazania obszarów, które wymagają podjęcia działań naprawczych, a także poznania potrzeb rewitalizacyjnych przeprowadzono ankietyzację wśród interesariuszy rewitalizacji. Mieszkańcy mieli możliwość wyrazić swoje opinie za pośrednictwem anonimowych ankiet (papierowych oraz elektronicznych) w trakcie trwania konsultacji społecznych. Opinia interesariuszy została zawarta w **Załącznik 1. Raport z konsultacji społecznych Programu Rewitalizacji Miasta Krosna na lata 2016-2023**.

Podsumowując, obszar rewitalizacji obejmuje następujące jednostki pomocnicze: fragment Osiedla Południe, fragment Osiedla Śródmieście, Osiedle Tysiąclecia oraz Dzielnicę Polanka, na terenie których znajdują się obszary mieszkalne, pokolejowe, przemysłowe oraz publiczne: tereny sportowe i rekreacyjno-wypoczynkowe. Obszar rewitalizacji łączy cztery różne jednostki pomocnicze w jedną spójną całość, łącznie zajmując powierzchnię 6,71 km², co stanowi 15,42% całkowitej powierzchni Gminy. Zamieszkiwany jest przez 9 734 osoby, które stanowią 21,55% wszystkich mieszkańców Miasta.

Tabela 29. Powierzchnia i liczba ludności obszaru rewitalizacji

Źródło: opracowanie własne

Obszar	Powierzchnia obszaru [km ²]	Powierzchnia [%]	Liczba mieszkańców [os.]	Liczba ludności [%]
Dz. Polanka	5,45	12,52	4 318	9,56
Os. Tysiąclecia	0,56	1,28	3 621	8,02
Os. Południe	0,44	1,02	1 400	3,10
Dz. Śródmieście	0,26	0,60	395	0,87
Razem	6,71	15,42	9 734	21,55

5.1. Obszar rewitalizacji w świetle wymagań *Instrukcji Przygotowywania Programów Rewitalizacji w zakresie wsparcia w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020*

Obszar rewitalizacji, oprócz spełnienia wymagań *Wytycznych Ministra Rozwoju w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020* winien dodatkowo charakteryzować się minimum 4 z 23 wskaźników wymienionych w *Tabeli 2. Instrukcji Przygotowywania Programów Rewitalizacji w zakresie wsparcia w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020*, dla których wartości oszacowane są mniej korzystne, niż wartości referencyjne dla województwa podkarpackiego.

W przypadku Krosna obszar rewitalizacji charakteryzuje pięć wskaźników z różnych kategorii. Ich wybór ma uzasadnienie w przeprowadzonej diagnozie (**Diagnoza ogólna Miasta Krosna**), która ujawniła dynamikę oraz kierunek zachodzących zmian społecznych w Mieście oraz na obszarze zdegradowanym, w obrębie którego został wyznaczony obszar rewitalizacji, a także pogłębionej diagnozie obszaru rewitalizacji (**Pogłębiona diagnoza oraz analiza potencjałów obszaru rewitalizacji**).

Wybrane wskaźniki zaprezentowane w tabeli poniżej odnoszą się do sfery społecznej obszaru rewitalizacji. Przyczyny wysokich wartości często mają podobne podłoże, a występowanie jednego zjawiska bywa przyczyną nasilania się innego. Ich kumulacja na obszarze rewitalizacji tworzy wielopłaszczyznową i skomplikowaną sytuację kryzysową, dla rozwiązania której należy zaplanować odpowiednie działania rewitalizacyjne, charakteryzujące się kompleksowym podejściem.

Tabela 30. Obszar rewitalizacji zgodnie ze wskaźnikami zawartymi w *Instrukcji*

Źródło: opracowanie własne

Kategoria	Demografia	Rynek pracy	Pomoc społeczna	Bezpieczeństwo publiczne	Integracja społeczna
Nazwa wskaźnika	Mediana wieku	Liczba długotrwale bezrobotnych w % bezrobotnych ogółem	Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w przeliczeniu na 100 osób wg miejsca zamieszkania	Liczba stwierdzonych przestępstw na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania	Frekwencja w wyborach do organów stanowiących jednostek samorządu terytorialnego: rady gminy na terenie województwa podkarpackiego
Wartość dla obszaru rewitalizacji	40,0	62,4%	10,5	2,48	42,76
Wartość dla obszaru zdegradowanego	40,0	60,4%	10,1	2,72	42,81
Wartość dla Miasta Krosna	40,0	55,3%	7,3	1,57	45,53
Wartość referencyjna dla województwa podkarpackiego	38,0	61,5%	6,1	1,32	50,87
	wartość powyżej referencyjnej				wartość poniżej referencyjnej

Mediana wieku (dane za rok 2014; źródło: Urząd Miasta Krosna): w związku z faktem, iż Krosno boryka się z problemem starzenia się społeczeństwa, które określają w diagnozie zwiększający się wskaźnik obciążenia demograficznego (W1 - ludność w wieku poprodukcyjnym w stosunku do ludności w wieku produkcyjnym wg faktycznego miejsca zamieszkania) oraz malejąca liczba dzieci najmłodszych (W2 - udział dzieci w wieku do 3 lat w ludności w wieku przedprodukcyjnym wg faktycznego miejsca zamieszkania) stale wzrastać będzie również mediana wieku mieszkańców. Przeciętny wiek mieszkańców

obszaru rewitalizacji jest równy medianie wieku mieszkańców obszaru zdegradowanego, jak i całego Miasta, który jest wyższy niż na Podkarpaciu.

Liczba długotrwale bezrobotnych w % bezrobotnych ogółem (dane za rok 2014; źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Krośnie): mimo iż liczba osób bezrobotnych w Krośnie stale maleje, na obszarze rewitalizacji zdiagnozowano problem długotrwałego bezrobocia (W4 – liczba długotrwale bezrobotnych w % bezrobotnych ogółem), który występuje w większym natężeniu niż na obszarze zdegradowanym w Mieście oraz na Podkarpaciu. Długotrwałe bezrobocie jest szczególnym problemem, gdyż nieobjęcie wsparciem osób, których ono dotyczy może prowadzić do pogłębiania się u nich poczucia wykluczenia społecznego, mniejszej chęci integracji z pozostałymi mieszkańcami oraz generować inne problemy, np. emigrację zarobkową, rozbitcie rodzin, czy też alkoholizm i przestępczość.

Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w przeliczeniu na 100 osób wg miejsca zamieszkania (dane za rok 2014; źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Krośnie): liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej (W5 – liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w przeliczeniu na 100 osób wg miejsca zamieszkania) zamieszkująca obszar rewitalizacji jest wyraźnie wyższa w porównaniu do wartości wskaźnika dla Miasta i Podkarpacia. Wsparcie Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie ukierunkowane jest głównie na osoby, które nie są w stanie samodzielnie przezwyciężyć problemów ekonomicznych, które najczęściej wynikają z braku stałego zatrudnienia.

Liczba stwierdzonych przestępstw na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania (dane za rok 2014; źródło: Komenda Miejska Policji w Krośnie): liczba przestępstw (W8 – liczba stwierdzonych przestępstw na 100 osób wg miejsca zamieszkania), mimo iż jest nieznacznie niższa niż na obszarze zdegradowanym, nadal jest dużo wyższa, niż w Mieście oraz na Podkarpaciu. Przyczyna tego zjawiska może mieć podłoże w wyżej opisanych zjawiskach kryzysowych, które są ze sobą powiązane.

Frekwencja w wyborach do organów stanowiących jednostek samorządu terytorialnego: rady gminy na terenie województwa podkarpackiego (dane za rok 2014; źródło: Państwowa Komisja Wyborcza): frekwencja wyborcza (W10 - frekwencja w wyborach do organów stanowiących jednostek samorządu terytorialnego: rady gminy na terenie województwa podkarpackiego) na obszarze rewitalizacji jest niższa niż na obszarze

zdegradowanym oraz w Mieście, a także w porównaniu do wartości referencyjnej Podkarpacia. Nakładające się na siebie problemy społeczne, takie jak: długotrwały brak pracy, uzależnienie od środków pomocy społecznej oraz wzmożona przestępczość wzbudzają niechęć do udzielania się w życiu publicznym, w tym do aktywności obywatelskiej.

5.2. Obszar rewitalizacji i jego potrzeby według opinii interesariuszy – wnioski z przeprowadzonej ankietyzacji oraz konsultacji społecznych

Rola, zasady, harmonogram oraz zakres ankietyzacji i konsultacji społecznych przedstawione zostały szczegółowo w raporcie z konsultacji społecznych *Programu Rewitalizacji Miasta Krosna na lata 2016-2023* (**Załącznik 1. Raport z konsultacji społecznych Programu Rewitalizacji Miasta Krosna na lata 2016-2023**). Niniejszy rozdział stanowi syntezę wskazanych przez interesariuszy, w różnorodnych formach konsultacji, problemów, potencjałów oraz działań, jakie powinny zostać zrealizowane na obszarze rewitalizacji.

W procesie ankietyzacji 95% badanych osób wskazało, że Miasto Krosno potrzebuje programu na rzecz ożywienia gospodarczego, społecznego i przestrzenno-środowiskowego, jakim jest *Program Rewitalizacji Miasta Krosna na lata 2016-2023*. Wskazane w ankietach problemy, które dotyczą obszar rewitalizacji i winny zostać rozwiązane to:

- emigracja młodych i wykształconych osób,
- bezrobocie,
- niska samoorganizacja i aktywność mieszkańców,
- brak miejsc pracy,
- brak wsparcia dla małych i średnich przedsiębiorstw,
- zły stan nawierzchni dróg,
- zbyt mała ilość połączeń komunikacyjnych z innymi ośrodkami,
- infrastruktura niedostosowana dla osób niepełnosprawnych i starszych,
- brak lub zły stan terenów rekreacyjno-wypoczynkowych,
- zły stan estetyczny otoczenia,
- zanieczyszczenie powietrza atmosferycznego,
- niska świadomość ekologiczna.

Projekty rewitalizacyjne, które realizowane będą na obszarze rewitalizacji według ankietowanych powinny dążyć do wsparcia przedsiębiorczości, integracji mieszkańców, a także poprawy zagospodarowania przestrzennego oraz rozbudowy infrastruktury technicznej, turystycznej oraz ośrodków kultury.

W trakcie spotkań, które przeprowadzone były w ramach konsultacji społecznych interesariusze mieli możliwość wskazania, które z obszarów Miasta według ich opinii są w największym stopniu dotknięte zjawiskami kryzysowymi oraz wymagają objęcia działaniami rewitalizacyjnymi. Najczęściej wskazywanymi jednostkami pomocniczymi Krosna były:

- Osiedle Tysiąclecia,
- Osiedle Południe,
- Dzielnica Polanka,
- Dzielnica Śródmieście.

Osiedla i Dzielnice wskazywane przez interesariuszy w trakcie konsultacji społecznych są analogiczne do jednostek pomocniczych Krosna, które tworzą obszar zdegradowany Miasta.

Interesariusze wymieniali również, jakie problemy dotyczą wskazanych przez nich jednostek pomocniczych. Są to:

- małe możliwości rozwoju dla młodych osób oraz niewykorzystanie potencjału młodzieży, prowadzące do emigracji z Miasta,
- zagrożenie bezrobociem,
- brak integracji osób starszych,
- koncentracja negatywnych zjawisk społecznych na obszarach z dużą ilością pustostanów oraz mieszkań socjalnych,
- zbyt niska ilość miejsc w żłobkach,
- słabo rozwinięta komunikacja miejska,
- niska ilość dużych zakładów produkcyjnych,
- niedostosowana do osób niepełnosprawnych infrastruktura miejska,
- zbyt mała ilość terenów zielonych i rekreacyjnych,

- zanieczyszczenie powietrza.

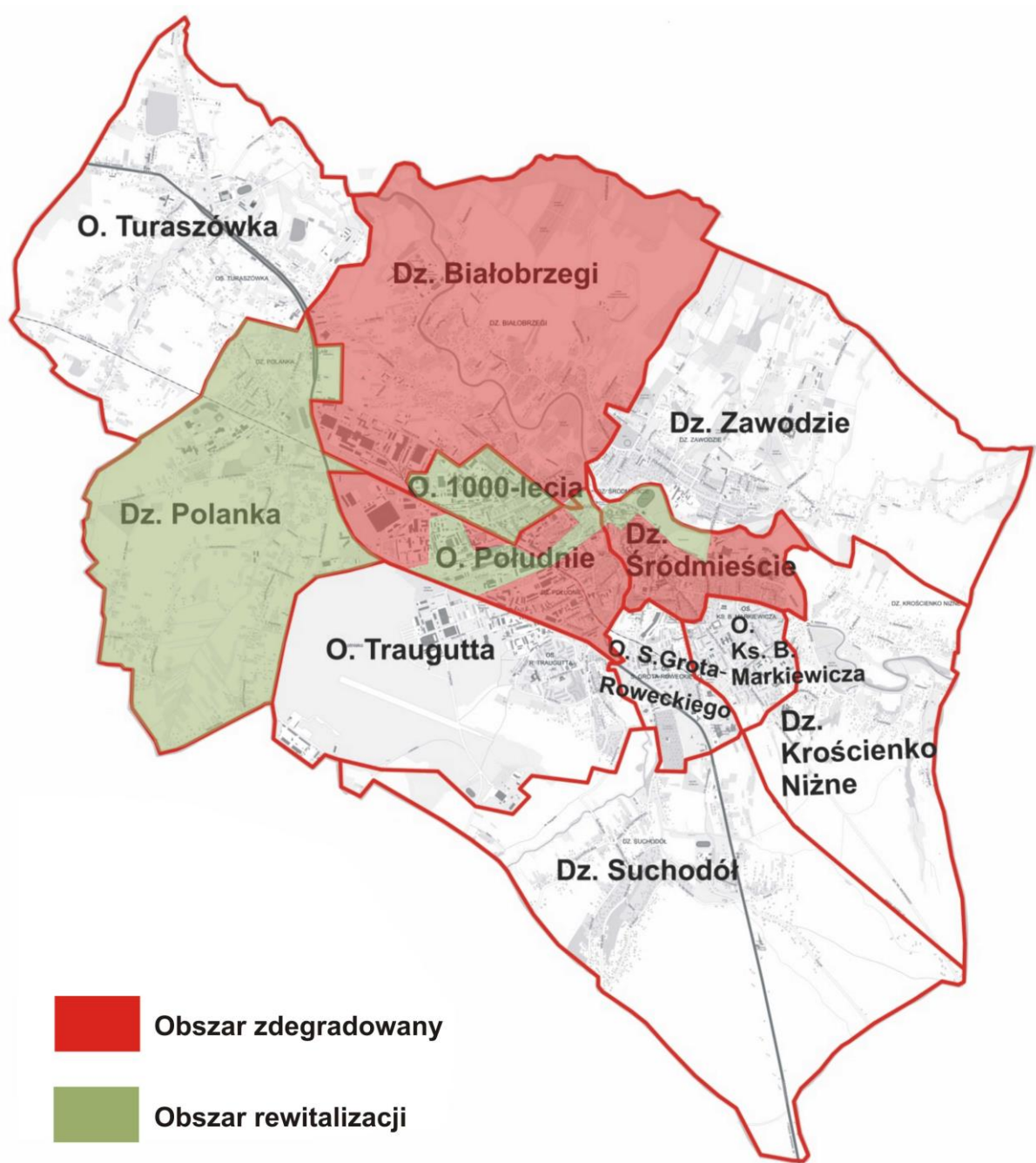
Interesariusze wskazywali również potencjały Miasta, których wykorzystanie może przyczynić się do rozwiązania problemów oraz rozwoju obszaru rewitalizacji. Dostrzeżono siłę kapitału ludzkiego oraz walorów przyrodniczych. Równie istotna jest promocja Miasta oraz wydarzeń kulturalnych.

Analiza wskazanych przez interesariuszy problemów i potencjałów Miasta podczas konsultacji społecznych była podstawą do określenia, jakiego rodzaju projekty rewitalizacyjne powinny zostać przeprowadzone. Między innymi wymieniono:

- zagospodarowanie terenów rekreacyjnych wzdłuż rzeki Wisłok oraz unowocześnienie istniejących obiektów sportowych,
- odnowienie i uporządkowanie rejonu dworców PKS i PKP,
- modernizację obiektów zabytkowych w Zespole Staromiejskim w celu nadania im nowych funkcji społeczno-edukacyjnych i kulturalnych,
- modernizację Dzielnicowego Domu Ludowego w Polance wraz z terenami przyległymi,
- organizacje szkoleń dla mieszkańców i organizacji pozarządowych.

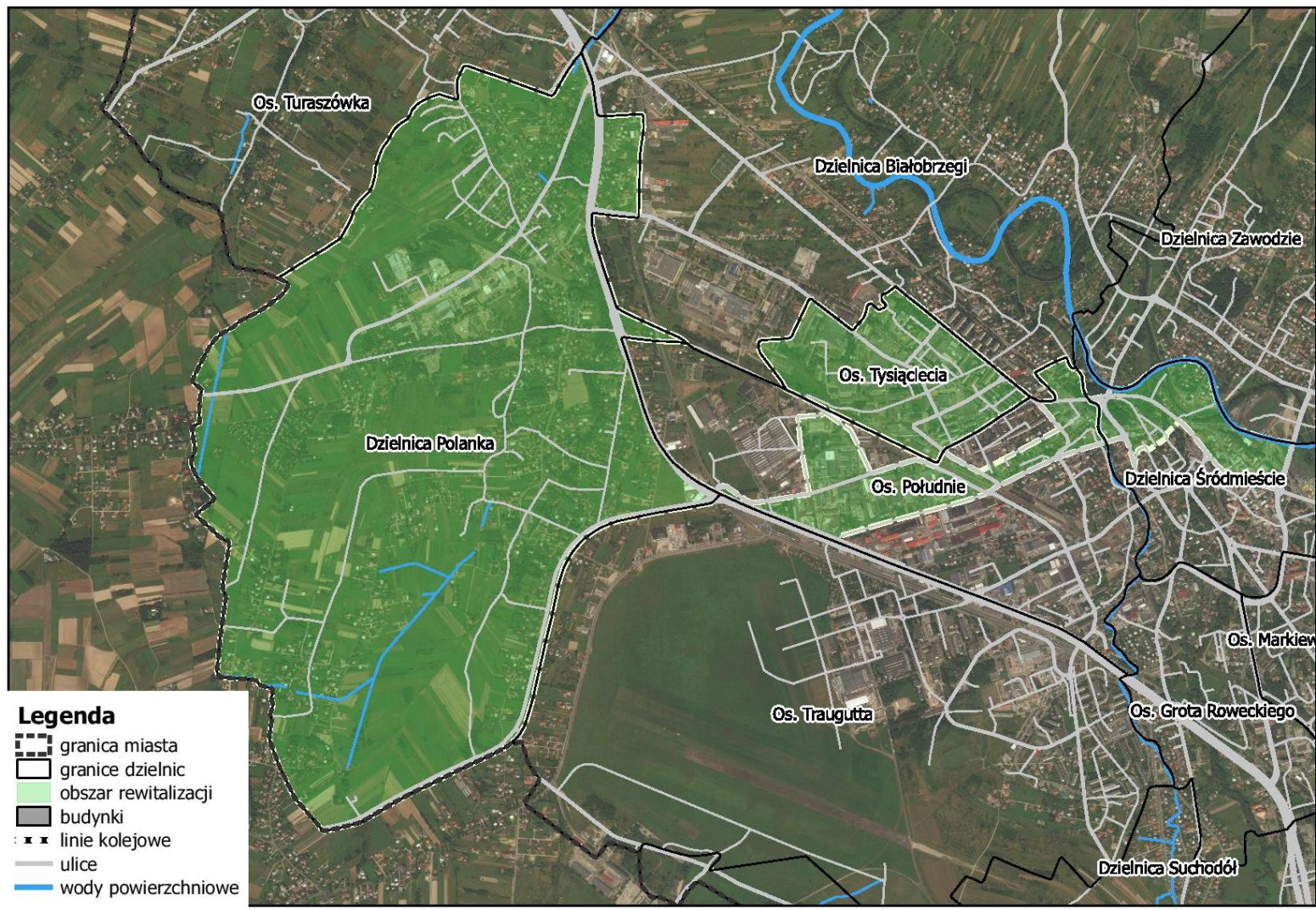
5.3. Pogłębiona diagnoza oraz analiza potencjałów obszaru rewitalizacji

Obszar rewitalizacji Miasta Krosna w swoich granicach obejmuje 44 ulice należące do 4 jednostek administracyjnych (Dzielnicy Polanka, Dzielnicy Śródmieście, Osiedla Południe i Osiedla Tysiąclecia). Są to: ul. K. K. Baczyńskiego, ul. Batalionów Chłopskich, ul. B. Chrobrego, ul. Jesionowa, ul. ks. S. Decowskiego, ul. Krótka, ul. L. Kruczkowskiego, ul. Kryształowa, gen. S. Maczka, ul. Platynowa, ul. ks. J. Popiełuszki, ul. gen. L. Rayskiego, ul. M. Skłodowskiej - Curie, ul. Szklarska, ul. Blich, ul. Legionów, ul. Podwale, ul. J. Słowackiego, ul. Kapucyńska, ul. Pawła z Krosna, ul. J. Piłsudskiego, ul. Rynek, ul. Zjazdowa, ul. Cmentarna, ul. Kletówki, ul. T. Kościuszki, ul. Lniarska, ul. I. Łukasiewicza, ul. M. Mięśowicza, ul. gen. L. Okulickiego, ul. I. J. Paderewskiego, ul. Podkarpacka, ul. K. Pużaka, ul. J. Czuchry, ul. Kolejowa, ul. L. Lewakowskiego, ul. J. i S. Magurów, ul. R. Mielczarskiego, ul. Mirandoli Pika, ul. Naftowa, ul. Tysiąclecia, ul. Wolności, ul. W. Wróblewskiego, ul. Wyzwolenia.

Rysunek 29. Obszar rewitalizacji na tle obszaru zdegradowanego Miasta Krosna

Źródło: opracowanie własne

Rysunek 30. Obszar rewitalizacji Miasta Krosna

Źródło: opracowanie własne

Wyniki analizy wskaźnikowej są spójne z wynikami konsultacji społecznych przeprowadzonych wśród interesariuszy *Programu*. Wskazany obszar rewitalizacji posiada duży potencjał rozwojowy i kulturotwórczy, a po zrealizowaniu projektów rewitalizacyjnych może stać się miejscem atrakcyjnym dla lokalnej społeczności.

Jak wskazują dane w poniższej tabeli na obszarze zamieszkiwanym przez mniej niż 30% mieszkańców Krosna występuje znaczne nagromadzenie problemów społecznych o relatywnie wyższym natężeniu, niż w skali Miasta. W szczególności są to zjawiska:

- obciążenia demograficznego oraz starzenia się społeczeństwa: 25,22% osób w wieku poprodukcyjnym w stosunku do ludności w wieku produkcyjnym wg faktycznego miejsca zamieszkania oraz 21,3% dzieci w wieku do lat 3 w ludności w wieku przedprodukcyjnym,
- bezrobocia: 8,8% bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wg miejsca zamieszkania oraz 62,4% osób długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie bezrobotnych,
- uzależnienia od środków pomocy społecznej: 10,5 osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w przeliczeniu na 100 osób wg miejsca zamieszkania oraz 2,02 osoby korzystające ze świadczeń pomocy społecznej z tytułu niepełnosprawności w przeliczeniu na 100 osób wg miejsca zamieszkania,
- wzmożonej przestępczości: 2,48 stwierdzonych przestępstw na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania,
- niskiej integracji społecznej: 42,76% - frekwencja w wyborach do organów stanowiących jednostek samorządu terytorialnego: rady gminy na terenie województwa podkarpackiego,

oraz zjawiska kryzysowe sfery przestrzenno-funkcjonalnej, środowiskowej i technicznej:

- dużej gęstości zaludnienia na stosunkowo małym obszarze,
- niewystarczającej jakości istniejących terenów sportowo-rekreacyjnych oraz stosunkowo małej dostępności do nich,
- małej ilości odpowiednio zagospodarowanych terenów zielonych,

- małej ilości terenów zielonych objętych ochroną, odpowiednio zagospodarowanych i udostępnionych mieszkańcom,
- stosunkowo dużej liczby obiektów zabytkowych i/lub użyteczności publicznej w złym stanie technicznym i/lub o niskiej funkcjonalności.

Tabela 31. Porównanie wszystkich badanych wskaźników dla obszaru rewitalizacji z obszarem zdegradowanym, Miastem oraz woj. podkarpackim

Źródło: opracowanie własne

Nazwa wskaźnika	Obszar rewitalizacji	Obszar zdegradowany	Miasto Krosno	Woj. podkarpackie
W1 - Ludność w wieku poprodukcyjnym w stosunku do ludności w wieku produkcyjnym wg faktycznego miejsca zamieszkania [%]	25,22	25,43	23,3	27,9
W2 - Udział dzieci w wieku do 3 lat w ludności w wieku przedprodukcyjnym [%]	21,3	21,8	22,3	-
W3 - Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wg miejsca zamieszkania [%]	8,8	5,3	7,0	10,2
W4 - Liczba długotrwale bezrobotnych w % bezrobotnych ogółem	62,4	60,4	55,3	61,5
W5 - Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w przeliczeniu na 100 osób wg miejsca zamieszkania	10,5	10,1	7,3	6,1
W6 - Korzystający ze świadczeń pomocy społecznej z tytułu niepełnosprawności na 100 osób wg miejsca zamieszkania	2,02	2,06	1,55	3,16
W7 - Wyniki egzaminów 6-klasisty	69,1	70,05	71,7	67,7
W8 - Liczba stwierdzonych przestępstw na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania	2,48	2,72	1,57	1,32
W9 - Liczba organizacji pozarządowych na 100 osób wg miejsca zamieszkania	0,53	0,76	0,43	0,33
W10 - Frekwencja w wyborach do organów stanowiących jednostek samorządu terytorialnego: rady gminy na terenie województwa podkarpackiego	42,76	42,81	45,43	50,87
W11 - Gęstość zaludnienia [os/km ²]	1 462	1 625	1 037	119
W12 – Gęstość sieci drogowej	7,2	7,4	4,38	-
W13 - Powierzchnia terenów	9,07	7,2	4,7	-

Nazwa wskaźnika	Obszar rewitalizacji	Obszar zdegradowany	Miasto Krosno	Woj. podkarpackie
obejmujących infrastrukturę rekreacyjno-sportową [m2] na 1 mieszkańca dzielnicy/osiedla				
W14 - Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w rejestrze REGON na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania - obszar miejski	18,7	20,1	12,4	10,6
W15 - Liczba nowozarejestrowanych podmiotów gospodarczych w rejestrze REGON na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania - obszar miejski	1,4	1,4	0,9	0,9
W16 - Udział parków rekreacyjno-wypoczynkowych w ogólnej powierzchni dzielnicy/osiedla [ha]	0	0	0,12	-
W17 – Powierzchnia obszarów chronionych w ogólnej powierzchni osiedla/dzielnicy [%]	0,4	0,3	1,01	-
W18 - Udział zabytków architektury (budynki) w ogólnej liczbie budynków [%]	19,2	20,15	6,54	-

Nasilenie wskazanych problemów społecznych na obszarze rewitalizacji zdiagnozowane zostało w stopniu wyższym, niż w Krośnie oraz w stopniu porównywalnym lub wyższym niż na obszarze zdegradowanym. Przez złożoność problemów dotyczących obszaru rewitalizacji oraz ich wspólne nakładanie się, problematyczne jest określenie przyczyn występowania poszczególnych zjawisk. Przeprowadzona analiza pozwala wysnuć tezę, iż wysoki poziom bezrobocia na obszarze rewitalizacji generuje wyższe niż w Mieście uzależnienie mieszkańców od środków pomocy społecznej oraz przyczynia się do zwiększonej ilości przestępstw. Niezaradność w rozwiązywaniu problemów życiowych mieszkańców obszaru rewitalizacji odbija się negatywnie na najmłodszych, czego wyraz dają niższe niż w Mieście wyniki egzaminu 6-klasisty. Nawarstwienie się wszystkich problemów powoduje stopniowe wykluczanie społeczne oraz brak chęci do integracji z pozostałymi mieszkańcami Miasta.

Wyższe niż w Mieście wartości wskaźników sfery gospodarczej na obszarze rewitalizacji (W15 - Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w rejestrze REGON na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania - obszar miejski wynosi 18,7 oraz W16 - Liczba nowozarejestrowanych podmiotów gospodarczych w rejestrze REGON na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania - obszar miejski wynosi 1,4) stanowią jego potencjał rozwojowy i wynikają częściowo z jego lokalizacji oraz funkcji, które pełnią poszczególne

jednostki pomocnicze wchodzące w jego skład. Dzielnica Śródmieście oraz Osiedle Południe (a przede wszystkim część Osiedla włączona w granice obszaru rewitalizacji) ze względu na ulokowanie w centralnej części Miasta pełnią między innymi ważną funkcję usługowo-handlową, której rozwojowi sprzyja łatwa dostępność komunikacyjna (W12 - Gęstość sieci drogowej [km/km^2] – 7,2) dla wszystkich mieszkańców oraz duża ilość lokali na cele biznesowe.

Na obszarze rewitalizacji powierzchnia terenów obejmujących infrastrukturę rekreacyjno-sportową [m^2] na 1 mieszkańca dzielnicy/osiedla (wskaźnik W13 – wartość 9,07) jest dużo wyższa w porównaniu do wartości dla Miasta. Choć analizowany wskaźnik jest desymulantą, czyli większa powierzchnia terenów rekreacyjno-wypoczynkowych świadczy o występowaniu zjawiska kryzysowego, to odpowiednio większa może stanowić istotny potencjał rozwojowy, co ma miejsce w przypadku obszaru rewitalizacji. Tereny te zlokalizowane są w pobliżu rzeki Wisłok na obszarze Dzielnicy Śródmieście. Obecnie zlokalizowana jest tam infrastruktura należąca do Miejskiego Ośrodka Sportu i Rekreacji w Krośnie, która według opinii interesariuszy wymaga unowocześnienia (**Obszar rewitalizacji i jego potrzeby według opinii interesariuszy – wnioski z przeprowadzonej ankietyzacji oraz konsultacji społecznych** oraz **Załącznik 1. Raport z konsultacji społecznych Programu Rewitalizacji Miasta Krosna na lata 2016-2023**). Istniejące boiska wielofunkcyjne uległy znacznemu zużyciu i wymagają wyposażenia w specjalistyczny sprzęt oraz małą architekturę. W związku z tym, iż na obszarze rewitalizacji gęstość zaludnienia jest większa niż w Krośnie (W11 - Gęstość zaludnienia wynosi $1\,462\text{ os}/\text{km}^2$) a wskaźniki demograficzne wykazują niekorzystane trendy konieczne jest rozbudowanie i dostosowanie istniejącej infrastruktury rekreacyjno-wypoczynkowej do potrzeb wszystkich grup wiekowych mieszkańców. Utworzenie nowych oraz modernizacja istniejących obiektów znacznie zwiększy ich dostępność dla pozostałych mieszkańców Miasta. Potrzebę wzbogacenia obszaru rewitalizacji w tereny służące rekreacji i wypoczynkowi uzasadnia również niższa niż w Mieście powierzchnia obszarów chronionych (W17 - Udział obszarów chronionych w ogólnej powierzchni dzielnicy/osiedla – wartość 0,4 oraz W16 - Udział parków miejskich w ogólnej powierzchni dzielnicy/osiedla – wartość 0) stanowiących miejsce wypoczynku i rekreacji mieszkańców. Potrzebę tę wskazano również w celach ochrony środowiska do 2024 roku zawartych w Programie Ochrony Środowiska dla Miasta Krosna na lata 2017-2020, jako ZP.I. ochrona obszarów i obiektów prawnie chronionych oraz ZP.II. rozwój systemu zieleni miejskiej. Konieczność wzbogacenia przestrzeni miejskiej o tereny

zielone wykazano jako jeden z celów strategicznych Strategii Rozwoju Miasta Krosna na lata 2014-2022.

Poprzedni *Lokalny Program Rewitalizacji Miasta Krosna na lata 2009-2015* w zakresie swoich działań obejmował między innymi działania rewitalizacyjne Zespołu Staromiejskiego oraz modernizację budynków mieszkalnych wielorodzinnych i odnowę architektoniczną zabudowy na Osiedlu Tysiąclecia. Działania te z pewnością pozytywnie wpłynęły na wizerunek historycznej i reprezentatywnej części Miasta oraz funkcjonalność części mieszkalnej. Kontynuację tych działań uzasadnia wysoka koncentracja zabytków architektury (budynki) w ogólnej liczbie budynków (wskaźnik W18 – wartość 19,2). Wymienione działania objęły zaledwie część budynków, a interesariusze w trakcie trwania konsultacji społecznych wyrazili potrzebę dalszej modernizacji budynków zabytkowych i funkcjonalnie niespełniających nowoczesnych standardów również w pozostałych częściach obszaru rewitalizacji (**Obszar rewitalizacji i jego potrzeby według opinii interesariuszy – wnioski z przeprowadzonej ankietyzacji oraz konsultacji społecznych oraz Załącznik 1. Raport z konsultacji społecznych Programu Rewitalizacji Miasta Krosna na lata 2016-2023**) należy te działania kontynuować. Takimi obiektami są Dzielnicowy Dom Ludowy w Polance, budynek Dworca PKP oraz obiekty zabytkowe nie objęte dotychczas pomocą. Odnowione budynki, które zostałyby odpowiednio zaadaptowane, służyłyby realizacji projektów społecznych dążących do integracji mieszkańców.

Obszar rewitalizacji charakteryzuje również wyższa niż w Mieście liczba działających organizacji pozarządowych (W9 - Liczba organizacji pozarządowych na 100 osób wg miejsca zamieszkania wynosi 0,53). W związku z faktem, iż na obszarze rewitalizacji zdiagnozowano wysokie natężenie dużej ilości problemów społecznych (w tym problem niskiej integracji społecznej), należy wspierać działalność istniejących organizacji pozarządowych. Ich stosunkowo większa ilość na obszarze rewitalizacji jest zatem cennym kapitałem, który odpowiednio wykorzystany i pomnażany, przyczyni się do redukcji skali społecznych zjawisk kryzysowych.

Jak wskazały obserwacje i badania przeprowadzone na obszarze rewitalizacji w pogłębionej diagnozie obszaru rewitalizacji są sfery wzajemnie się przenikające i korelujące ze sobą – przestrzenno-funkcjonalna i techniczna.

Na obszarze rewitalizacji zidentyfikowano miejsca i przestrzenie o szczególnym znaczeniu dla lokalnych mieszkańców oraz o wysokim potencjale rozwojowym:

1. Dzielnicowy Dom Ludowy wraz z terenem przyległym w postaci parku w Dzielnicy Polanka (ul. Decowskiego), który w obecnym stanie zatracił swoje funkcje, a większość pomieszczeń nie nadaje się do udostępnienia mieszkańcom Dzielnicy, którym w pierwszej kolejności powinien służyć. Zarówno zewnętrzna estetyka budynku, jak i jego wnętrze wymagają dużych nakładów finansowych.

Dzielnicowy Dom Ludowy w Dzielnicy Polanka

Również teren parku, który niegdyś służył mieszkańcom jako miejsce codziennego wypoczynku i rekreacji, w obecnym stanie nie pozwala na przyjemne i bezpieczne korzystanie z niego.

Zarówno budynek jak i park znajdują się w kluczowej części obszaru rewitalizacji i Dzielnicy Polanka, charakteryzując się dużym potencjałem rozwojowym, który jednak nie może być efektywnie wykorzystany i udostępniony ze względu na jego stan techniczny. Przedstawiony w diagnozie wskaźnik dotyczący dostępności komunikacyjnej prezentuje się lepiej niż średnia dla Miasta, co ułatwiałoby mieszkańcom korzystanie z oferty usług np. zajęć z edukacyjnych czy kulturalnych, które mogłyby być tu organizowane.

Teren przyległy do Dzielnicowego Domu Ludowego w Dzielnicy Polanka

2. Budynek „Zgoda” znajdujący się w Dzielnicy Śródmieście (ul. Piłsudskiego) zbudowany został około 1910 roku i służył lokalnej społeczności jako miejsce obchodzenia uroczystości miejskich, rzemieślniczych spotkań, festynów, okolicznościowych zabaw itp. Obecnie budynek nie pełni już tych funkcji, a część jest w ogóle nie użytkowana ze względu na zły stan techniczny pomieszczeń. Obecnie w budynku znajduje się siedziba Cechu Rzemiosł Różnych. Stan techniczny budynku nie pozwala na realizację w nim działań dla których powstał. Zmodernizowanie budynku umożliwi udostępnienie go do realizacji nowej funkcji społecznej np. szkoleniowo-warsztatowej, co wpłynie na poprawę zdiagnozowanej sytuacji kryzysowej w zakresie wysokiego wskaźnika osób długotrwale bezrobotnych, czy też korzystających z zasiłków pomocy społecznej. Dodatkowo wykonanie prac modernizacyjnych znacznie wpłynie na poprawę wizerunku obszaru Starego Miasta.

Zabytkowy budynek „Zgoda” w Dzielnicy Śródmieście

3. Kolejnym przykładem obiektu wymagającego pilnej interwencji jest budynek dworca PKP (Osiedle Tysiąclecia, ul. Kolejowa). Jest w bardzo złym stanie technicznym, który nie pozwala na korzystanie z niego w jakikolwiek sposób. Wykonanie kompleksowych prac modernizacyjnych jest niezbędne aby budynek mógł służyć mieszkańcom. Jego lokalizacja w centrum Miasta, w pobliżu dworca PKS i PKP stanowi o jego istotnym znaczeniu zarówno dla samego wizerunku Miasta, jak i dla możliwości jego wykorzystania w szeroko rozumianych celach społecznych.

Budynek zabytkowego dworca PKP na Osiedlu Tysiąclecia

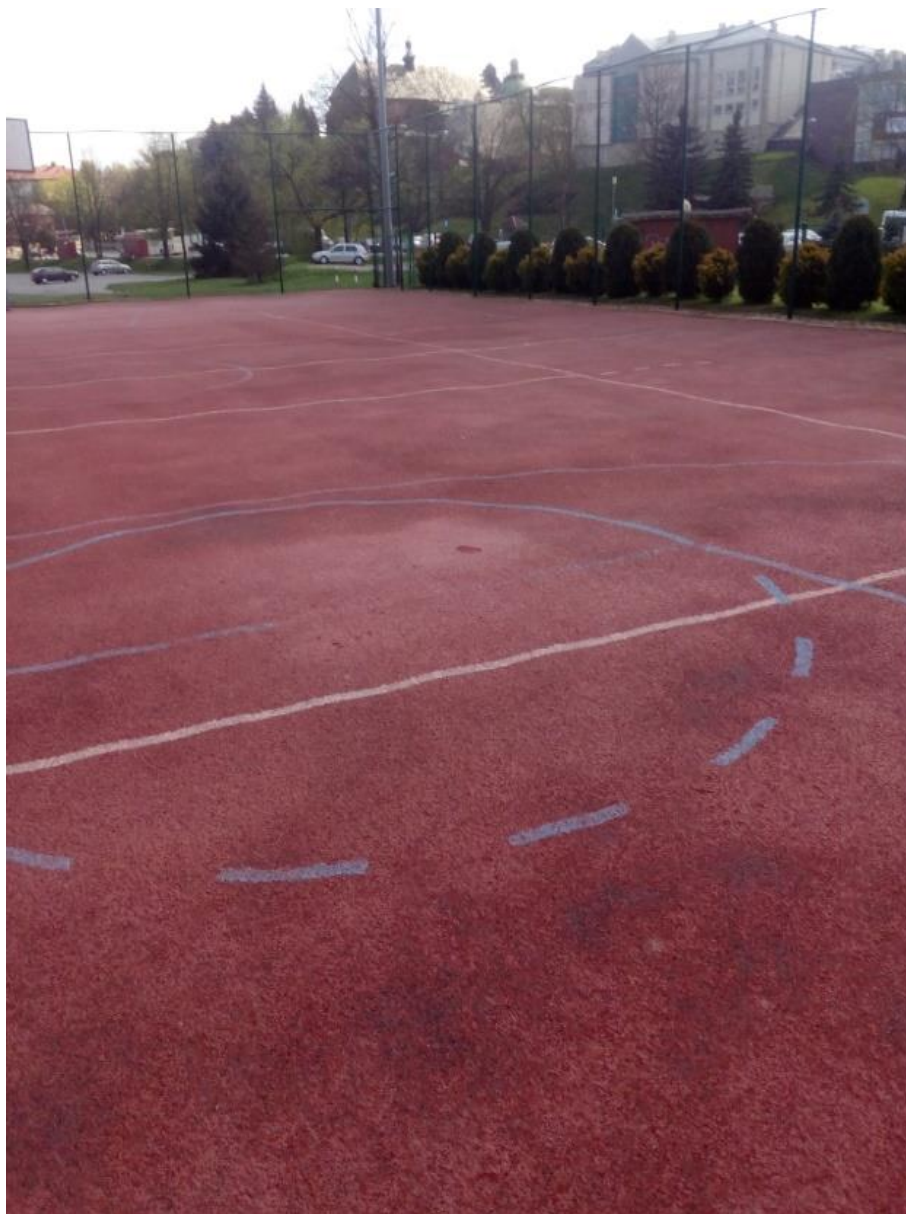
4. Tereny sportowo-rekreacyjne na obszarze Dzielnicy Śródmieście. Obszar ten jest mocno eksploatowany przez dużą liczbę korzystających z niego osób, organizowane są liczne imprezy sportowe. W wyniku intensywnego wykorzystania istniejących obiektów sportowych nastąpiło znaczące pogorszenie ich stanu technicznego, co powoduje pogłębiający się stan degradacji tych obiektów oraz niską ich atrakcyjność. Tereny te są strategiczne z punktu widzenia ich położenia oraz zainteresowania ze strony mieszkańców i przyjezdnych (mecze piłki nożnej, rozgrywki żużlowe) pomimo ich złego stanu. Konieczne jest zatem podjęcie działań zmierzających do podwyższenia funkcjonalności i estetyki obiektów oraz przywrócenia im utraconego potencjału i nadania nowych funkcji umożliwiających atrakcyjne spędzanie wolnego czasu dla wszystkich mieszkańców obszaru rewitalizacji.

Budynki na terenie obiektów sportowych przy ul. Legionów

Budynki na terenie obiektów sportowych przy ul. Legionów

Obiekt sportowy przy ul. Legionów

Obiekt sportowy przy ul. Legionów

Obiekt sportowy przy ul. Legionów

6. Wizja stanu obszaru rewitalizacji po przeprowadzeniu rewitalizacji

Na podstawie zdiagnozowanych problemów oraz analizy potencjałów sformułowano wizję stanu obszaru rewitalizacji po przeprowadzeniu rewitalizacji. Wizja rozumiana jest jako planowany efekt po osiągnięciu celów postawionych w *Programie Rewitalizacji* oraz odpowiadającym im kierunków działań:

Obszar rewitalizacji stanowi płaszczyznę zrównoważonego rozwoju społecznego i gospodarczego. Nastawiony jest na potrzeby jego mieszkańców, dbając o ich integrację oraz dostęp do kultury, edukacji oraz bezpieczeństwo. Obszar rewitalizacji rozwija się w oparciu o kapitał społeczny, zapewniając wysoką jakość życia.

Wizja obszaru rewitalizacji określająca jego stan za kilka najbliższych lat, powstała jako suma wyobrażeń uczestników procesu partycypacji na etapie przygotowywania niniejszego *Programu* oraz przewidywanych inwestycji i projektów społecznych, planowanych do realizacji przez instytucje publiczne, reprezentantów sektora społecznego oraz lokalnych przedsiębiorców.

Wyprowadzony ze stanu kryzysowego obszar rewitalizacji po przeprowadzeniu działań rewitalizacyjnych jest miejscem, któremu zostały nadane nowe funkcje społeczne, gospodarcze, techniczne, przestrzenno-funkcjonalne oraz środowiskowe przy jednoczesnym przestrzeganiu zasad zrównoważonego rozwoju. Stanowi on przestrzeń dogodnych warunków życia z bogatą ofertą usług publicznych oraz rekreacyjno-wypoczynkowych dla wszystkich grup wiekowych jego mieszkańców. Ze względu na potencjał gospodarczy oraz kapitał ludzki obszaru rewitalizacji, zauważalna jest na nim poprawa kondycji istniejących oraz zwiększona liczba nowopowstałych przedsiębiorstw.

Na terenie obszaru rewitalizacji instytucje społeczne (np. Stowarzyszenie Kogel-Mogel, Cech Rzemiosł Różnych, Stowarzyszenie Idea Carpathia) we współpracy z jednostkami samorządu terytorialnego (Urząd Miasta Krosna) poszerzą swoją ofertę skierowaną dla jego mieszkańców. Projekty nr 1 *KOGEL-MOGEL pozytywnie&twórczo wspieramy mieszkańców Krosna* oraz nr 3 *Akademia Edukacji Obywatelskiej* wpłynęły na zwiększenie świadomości obywatelskiej oraz integrację i aktywizację społeczną mieszkańców obszaru rewitalizacji, a osoby wykluczone społecznie otrzymają szansę na rozwinięcie własnych zainteresowań oraz specjalistyczną pomoc psychologiczną. Dzięki wydawaniu lokalnego czasopisma *Hejnalista Krośnieński* (projekt nr 2) mieszkańcy obszaru rewitalizacji będą na bieżąco

informowani o planowanych projektach społecznych oraz o tym, że ich postawa ma wpływ na podejmowane działania w ich miejscu zamieszkania.

W wyniku realizacji projektów nr 4 *Aktywizacja osób młodych pozostających bez pracy w powiecie krośnieńskim*, nr 5 *Aktywizacja osób powyżej 29 roku życia pozostających bez pracy w powiecie krośnieńskim* oraz nr 7 *Wsparcie bezrobotnych z terenu MOF Krosno zamierzających rozpocząć działalność gospodarczą* poprawiła się sytuacja na lokalnym rynku pracy – mieszkańcy obszaru rewitalizacji dotknięci problemem bezrobocia znajdują zatrudnienie, a osoby, które planowały założyć własną działalność gospodarczą uzyskują odpowiednie wsparcie. Na poprawę wskaźników demograficznych oraz sytuacji zawodowej kobiet wpłynie realizacja infrastrukturalnego projektu nr 13 *Żłobek Miejski w Krośnie*. Dotychczasowy problem związany z niewystarczającą ilością miejsc w punktach opieki dzieci najmłodszych zostanie zniwelowany, a młode matki uzyskają szansę na sprawniejszy powrót na rynek pracy.

Poprawie ulegnie również bezpieczeństwo mieszkańców obszaru rewitalizacji. Dzięki współpracy Policji z Urzędem Miasta przez realizację projektu nr 6 *Wspieranie działań prewencyjnych Policji w Krośnie* zwiększy się świadomość wśród wszystkich pokoleń mieszkańców. Zwiększy się również poziom zaufania ludności do funkcjonariuszy Policji, co będzie miało wyraz w zwiększonej identyfikacji oraz sprawniejszej reakcji na zachodzące przestępstwa.

Projekty infrastrukturalne przyczynią się nie tylko do poprawy stanu technicznego oraz wizualnego budynków przestrzeni publicznej. Realizacja projektu nr 8 *Rewitalizacja obiektów użyteczności publicznej w celu nadania im nowej funkcji społecznej* pozwoli na przeprowadzenie szeregu działań społecznych, między innymi: udostępnienie mieszkańcom Dzielnicowego Domu Ludowego w Polance, organizację rzemieślniczych targów i kiermaszów sztuki mających na celu promowanie i eksponowanie zanikających zawodów, nabywanie, podwyższanie, dostosowywanie kompetencji i kwalifikacji zawodowych niezbędnych na rynku, przeprowadzanie działań edukacyjnych oraz podnoszenie kwalifikacji mieszkańców i ich potwierdzanie przez egzaminy czeladnicze i mistrzowskie oraz współpracę z instytucjami społecznymi w realizacji wydarzeń i projektów kulturalno-edukacyjnych skierowanych do osób z dysfunkcjami. *Modernizacja zabytkowego dworca PKP na potrzeby funkcjonowania ETNOCENTRUM Ziemi Krośnieńskiej* (projekt nr 9) oraz *Remont i rozbudowa Muzeum Rzemiosła w Krośnie – stworzenie galerii tradycji*

tkackich i zegarmistrzowskich (projekt nr 10) umożliwią popularyzację lokalnej kultury, a niszczące budynki staną się miejscem integracji społecznej.

Na obszarze rewitalizacji rozwiązany został problem niedostatecznego wyposażenia terenów sportowo-rekreacyjnych w odpowiednią infrastrukturę. Zrealizowano projekt nr 11 *Budowa boiska treningowego przy ul. Legionów*, projekt nr 12 *Modernizacja stadionu sportowego przy ul. Legionów* oraz projekt nr 13 *Modernizacja kompleksu „Orlik” przy ul. Legionów*. Odnowione obszary sportowo-rekreacyjne będą służyć mieszkańcom wszystkich grup wiekowych, będą nowoczesne, estetyczne, funkcjonalne, a przede wszystkim zwiększy się ich dostępność.

Do zmniejszenia natężenia stanu kryzysowego obszaru rewitalizacji związanego z niedostateczną ilością obszarów rekreacyjno-wypoczynkowych przyczyni się również realizacja projektów uzupełniających nr 15 *Utworzenie centrum edukacyjno-kulturalno-sportowego na Osiedlu Traugutta* oraz nr 16 *Przebudowa i rozbudowa Sali Koncertowej Zespołu Szkół Muzycznych w Krośnie*. Projekt nr 15 realizowany będzie poza obszarem rewitalizacji na Osiedlu Traugutta. Osiedle to bezpośrednio graniczy z obszarem rewitalizacji na terenie Dzielnicy Polanka oraz Osiedla Południe. Realizacja projektu na Osiedlu Traugutta uwarunkowana jest warunkami lokalowymi - znajduje się tam budynek tzw. Składnicy Lotniczej, który na nowo zagospodarowany i wyremontowany stanie się miejscem do integracji, edukacji oraz rekreacji. Ze względu na łatwą dostępność komunikacyjną służyć on będzie mieszkańcom obszaru rewitalizacji oraz pozostałych części Miasta. Rozbudowana sala koncertowa w Zespole Szkół Muzycznych będzie atrakcyjnym miejscem do organizacji wielu imprez kulturalnych. Projekt nr 16 *Utworzenie inkubatora przedsiębiorczości na terenie Gminy Miasta Krosno* również realizowany będzie poza obszarem rewitalizacji i bez wątpienia przyczyni się on do wykorzystania zidentyfikowanego potencjału w postaci wysokiego stopnia przedsiębiorczości, co przyniesie pozytywny efekt w perspektywie problemów występujących na terenie Miasta, obszaru zdegradowanego oraz obszaru rewitalizacji.

Do realizacji tak przedstawionej wizji – ukształtowania obszaru bezpiecznego, otwartego, wspierającego osoby zagrożone marginalizacją oraz stwarzającego szerokie perspektywy rozwoju, przyczynił się szereg projektów o wymiarze społecznym oraz infrastrukturalnym. Wśród tych pierwszych można wskazać projekty zmierzające do aktywizacji zawodowej osób młodych oraz starszych. Wśród działań infrastrukturalnych istotne są te, które dążą

do wzmocnienia infrastruktury społecznej (czyli niezbędnej do realizacji projektów społecznych), które stworzą przestrzeń do wzmacniania kapitału społecznego mieszkańców oraz podniosą estetykę ich miejsca zamieszkania.

7. Cele rewitalizacji oraz odpowiadające im kierunki działań służących eliminacji lub ograniczeniu negatywnych zjawisk

Przedstawione poniżej cele wynikają wprost z przyjętej wizji. Określony cel główny rewitalizacji stanowi punkt odniesienia dla pozostałych celów szczegółowych:

Działania rewitalizacyjne wspierają mieszkańców obszaru rewitalizacji w budowaniu więzi społecznych oraz rozwoju, dostosowują przestrzeń publiczną do pełnionych funkcji oraz zwiększają dostęp jego mieszkańców do kultury i edukacji , a także rekreacji i wypoczynku.

Na podstawie opracowanego celu głównego procesu rewitalizacji wyznaczono trzy cele strategiczne, które odnoszą się do wszystkich sfer (społecznej, technicznej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej i środowiskowej), na które powinna oddziaływać rewitalizacja. Wszystkie powyższe cele wzajemnie się uzupełniają, a ich sfery działań wzajemnie się przenikają, dzięki czemu zapewniają one komplementarność i spójność *Programu Rewitalizacji*.

Wskaźnikami realizacji celów rewitalizacji są wskaźniki produktu i rezultatu opisane dla poszczególnych projektów przedstawionych w *Programie*, zgodnie z zapisami na kartach projektów oraz zapisami rozdziału **System monitorowania i oceny Programu i realizowanych projektów rewitalizacyjnych**.

CEL STRATEGICZNY 1: Wzmocnienie integracji społecznej i aktywności zawodowej mieszkańców obszaru rewitalizacji

Kierunek interwencji (obszar problemowy): sfera społeczna

Wskazana tendencja wzrostu obciążenia demograficznego na terenie obszaru rewitalizacji oraz całego Miasta wskazuje na problem starzejącego się społeczeństwa, co generuje potrzebę ukierunkowania działań rewitalizacyjnych również na potrzeby osób starszych. W tym celu wskazane jest uruchomienie programów aktywizujących osoby starsze oraz integrujących pokolenia, wspierane przez dostęp do placówek pomocy społecznej, zwiększenie dostępności

komunikacyjnej (ograniczenie barier architektonicznych), zapewnienie odpowiedniej infrastruktury w przestrzeni publicznej. W celu obniżenia obciążenia demograficznego niezbędne jest również zapewnienie wysokiej jakości opieki nad najmłodszymi dziećmi. Ponadto niezbędne jest również przeprowadzenie działań aktywizujących zawodowo - zwłaszcza w kwestii poradnictwa zawodowego.

Dodatkowo przeprowadzone konsultacje społeczne wskazują na zbyt niski dostęp do przestrzeni i różnych form aktywności społecznej mieszkańców. Przyszłe działania należy prowadzić w zakresie rozwoju integracji, działalności kulturowej i edukacyjnej, dostępu do terenów rekreacyjnych. Wskazane jest również prowadzenie działań zorientowanych na udzielanie wsparcia, przede wszystkim finansowego dla wszystkich organizacji społecznych i instytucji kultury, w celu poszerzenia ich działalności w zakresie integrowania społeczności. Należy także wspierać wszelkie działania podejmowane w podobszarach rewitalizacji w zakresie integrowania lokalnej społeczności, w związku z brakiem dostosowanych w tym celu przestrzeni lub obiektów publicznych.

Powyższy cel strategiczny realizowany będzie za pośrednictwem dwóch celów operacyjnych:

Cel operacyjny nr 1.1: Pobudzenie aktywności zawodowej mieszkańców:

Kierunki działania:

- rozwinięcie systemu szkoleń, kursów i doradztwa zawodowego;
- wspieranie inicjatyw przedsiębiorczości;
- tworzenie i rozwijanie miejsc opieki nad dziećmi.

Cel operacyjny nr 1.2: Wzrost integracji społecznej:

Kierunki działania:

- zwiększenie poczucia bezpieczeństwa wśród mieszkańców obszaru rewitalizacji;
- promowanie zdrowego i aktywnego stylu życia;
- wspieranie działań integrujących wszystkie pokolenia mieszkańców;
- rozpowszechnianie wiedzy na temat praw obywatelskich.

Głównymi beneficjentami działań podjętych w ramach Celu Strategicznego nr 1 są:

- osoby starsze,
- młodzież,
- osoby bezrobotne,

- organizacje pozarządowe,
- przedsiębiorcy.

CEL STRATEGICZNY 2: Wsparcie dziedzictwa kulturowego poprzez remonty, modernizację, konserwację i nadanie nowych funkcji społecznym obiektom publicznym

Kierunek interwencji (obszar problemowy): sfera społeczna, sfera przestrzenno-funkcjonalna, sfera techniczna

Planowane działania powinny uwzględniać potrzebę mieszkańców w zakresie szerokiego dostępu do kultury i edukacji, również tej dotyczącej bezpieczeństwa oraz dotyczącej budowania postawy obywatelskiej. Cel odpowiada na potrzeby mieszkańców związane z aktywnym udziałem w wydarzeniach kulturalnych i sportowych, edukacyjnych oraz kultywowaniem lokalnego dziedzictwa i tradycji. Działania te przyczynią się do poprawy jakości życia i wzrostu bezpieczeństwa mieszkańców Miasta Krosna. Osiągnięcie tego celu powinno odbywać się poprzez rozbudowę, budowę lub modernizację miejsc dostępu do kultury.

Cel operacyjny 2.1: Zachowanie i popularyzacja lokalnej kultury oraz wsparcie działań społecznych instytucji kulturalnych:

Kierunki działania:

- organizacja przestrzeni dla działalności artystycznej i kulturalnej,
- rozwój innowacyjnej oferty obiektów kultury,
- prezentacja lokalnego dziedzictwa kulturowego.

Cel operacyjny 2.2: Wsparcie techniczne działalności instytucji społecznych:

Kierunki działania:

- wyposażenie instytucji kultury w nowoczesny sprzęt,
- modernizacja i adaptacja pomieszczeń w budynkach użytkowanych przez instytucje społeczne.

Głównymi beneficjentami działań podjętych w ramach Celu Strategicznego nr 2 są:

- mieszkańcy obszaru rewitalizacji,
- mieszkańcy całego Miasta,
- przedsiębiorcy i potencjalni inwestorzy,

- ośrodki kultury i edukacji.

CEL STRATEGICZNY 3: Kształtowanie atrakcyjnej przestrzeni publicznej

Kierunek interwencji (obszar problemowy): sfera przestrzenno-funkcjonalna, sfera techniczna, środowiskowa

Szczegółowa diagnoza podobszarów rewitalizacji wskazała na potrzebę przekształcenia przestrzeni publicznej w taki sposób, aby jej funkcje odpowiadały na oczekiwania mieszkańców. Dostęp do prawidłowo funkcjonującej przestrzeni publicznej poprawi jakość życia mieszkańców obszaru rewitalizacji.

Cel operacyjny 3.1: Przywrócenie nieruchomościom ich utraconej wartości:

Kierunki działania:

- modernizacja budynków zabytkowych na terenie obszaru rewitalizacji,
- poprawa stanu technicznego i funkcjonalności budynków użyteczności publicznej,

Cel operacyjny 3.2: Wsparcie publicznej infrastruktury związanej z rozwojem funkcji turystyczno-rekreacyjnej Miasta:

Kierunki działania:

- modernizacja istniejących obiektów rekreacyjno-wypoczynkowych,
- utworzenie nowej oferty rekreacyjno-wypoczynkowej w Mieście.

Głównymi beneficjentami działań podjętych w ramach Celu Strategicznego nr 3 są:

- mieszkańcy obszaru rewitalizacji,
- mieszkańcy całego Miasta,
- wspólnoty i spółdzielnie mieszkaniowe,
- przedsiębiorcy,
- potencjalni inwestorzy.

Tabela 32. Cele strategiczne, operacyjne i kierunki działań w powiązaniu z planowanymi projektami podstawowymi i uzupełniającymi

Źródło: opracowanie własne

Cel strategiczny	Cel operacyjny	Kierunki działań	Numer i Nazwa projektu
1: Wzmocnienie integracji społecznej i aktywności zawodowej mieszkańców obszaru rewitalizacji	1.1: Pobudzenie aktywności zawodowej mieszkańców	rozwińnięcie systemu szkoleń, kursów i doradztwa zawodowego	1. KOGEL-MOGEL pozytywnie&twórczo wspieramy mieszkańców Krosna 3. Akademia Edukacji Obywatelskiej 4. Aktywizacja osób młodych pozostających bez pracy w powiecie krośnieńskim 5. Aktywizacja osób po 29 roku życia pozostających bez pracy w powiecie krośnieńskim 7. Wsparcie bezrobotnych z terenu MOF Krosno zamierzających rozpocząć działalność gospodarczą - planowany do realizacji projekt strategiczny MOF Krosno w ramach przedsięwzięcia "Poprawa warunków prowadzenia działalności gospodarczej na terenie MOF Krosno"
		wspieranie inicjatyw przedsiębiorczości	2. "Hejnalista Krośnieński" 7. Wsparcie bezrobotnych z terenu MOF Krosno zamierzających rozpocząć działalność gospodarczą - planowany do realizacji projekt strategiczny MOF Krosno w ramach przedsięwzięcia "Poprawa warunków prowadzenia działalności gospodarczej na terenie MOF Krosno" 17. Utworzenie inkubatora przedsiębiorczości na terenie Gminy Miasta Krosna - projekt strategiczny MOF Krosno w ramach przedsięwzięcia "Poprawa warunków prowadzenia działalności gospodarczej na terenie MOF Krosno" 1. KOGEL-MOGEL pozytywnie&twórczo wspieramy mieszkańców Krosna
	1.2: Wzrost integracji	Tworzenie i rozwijanie miejsc opieki nad dziećmi	14. Żłobek Miejski w Krośnie
	1.2: Wzrost integracji	zwiększenie poczucia bezpieczeństwa wśród	6. Wspieranie działań prewencyjnych Policji w Krośnie

Cel strategiczny	Cel operacyjny	Kierunki działań	Numer i Nazwa projektu
	społecznej	mieszkańców obszaru rewitalizacji	
		promowanie zdrowego i aktywnego stylu życia	11. Budowa boiska treningowego przy ul. Legionów w Krośnie 12. Modernizacja stadionu sportowego przy ul. Legionów w Krośnie 14. Modernizacja kompleksu "Orlik" przy ul. Legionów w Krośnie 16. Utworzenie centrum edukacyjno-kulturalno-sportowego na osiedlu Traugutta
		wspieranie działań integrujących wszystkie pokolenia mieszkańców	2. "Hejnalista Krośnieński" 9. Modernizacja zabytkowego dworca PKP na potrzeby funkcjonowania ETNOCENTRUM Ziemi Krośnieńskiej - projekt strategiczny MOF Krosno
		rozpowszechnianie wiedzy na temat praw obywatelskich	2. "Hejnalista Krośnieński" 3. Akademia Edukacji Obywatelskiej
2: Wsparcie dziedzictwa kulturowego poprzez remonty, modernizację, konserwację i nadanie nowych funkcji społecznym obiektom publicznym	2.1: Zachowanie i popularyzacja lokalnej kultury oraz wsparcie działań społecznych instytucji kulturalnych	organizacja przestrzeni dla działalności artystycznej i kulturalnej	15. Utworzenie centrum edukacyjno-kulturalno-sportowego na osiedlu Traugutta 16. Przebudowa i rozbudowa Sali Koncertowej Zespołu Szkół Muzycznych w Krośnie 10. Remont i rozbudowa Muzeum Rzemiosła w Krośnie - stworzenie galerii tradycji tkackich i zegarmistrzowskich 8. Rewitalizacja obiektów użyteczności publicznych w celu nadania im nowej funkcji społecznej
		rozwój innowacyjnej oferty obiektów kultury	10. Remont i rozbudowa Muzeum Rzemiosła w Krośnie - stworzenie galerii tradycji tkackich i zegarmistrzowskich 16. Przebudowa i rozbudowa Sali Koncertowej Zespołu Szkół Muzycznych w Krośnie
		prezentacja lokalnego dziedzictwa kulturowego	9. Modernizacja zabytkowego dworca PKP na potrzeby funkcjonowania ETNOCENTRUM Ziemi Krośnieńskiej - projekt strategiczny MOF Krosno
	2.2: Wsparcie	doposażenie instytucji kultury w nowoczesny sprzęt	10. Remont i rozbudowa Muzeum Rzemiosła w Krośnie

Cel strategiczny	Cel operacyjny	Kierunki działań	Numer i Nazwa projektu
	techniczne działalności instytucji społecznych		- stworzenie galerii tradycji tkackich i zegarmistrzowskich 16. Przebudowa i rozbudowa Sali Koncertowej Zespołu Szkół Muzycznych w Krośnie
		modernizacja i adaptacja pomieszczeń w budynkach użytkowanych przez instytucje społeczne	16. Utworzenie centrum edukacyjno-kulturalno-sportowego na osiedlu Traugutta 8. Rewitalizacja obiektów użyteczności publicznych w celu nadania im nowej funkcji społecznej
3: Kształtowanie atrakcyjnej przestrzeni publicznej	3.1: Przywrócenie nieruchomościom ich utraconej wartości	modernizacja budynków zabytkowych na terenie obszaru rewitalizacji	8. Rewitalizacja obiektów użyteczności publicznych w celu nadania im nowej funkcji społecznej 9. Modernizacja zabytkowego dworca PKP na potrzeby funkcjonowania ETNOCENTRUM Ziemi Krośnieńskiej
		poprawa stanu technicznego budynków użyteczności publicznej	8. Rewitalizacja obiektów użyteczności publicznych w celu nadania im nowej funkcji społecznej 10. Remont i rozbudowa Muzeum Rzemiosła w Krośnie - stworzenie galerii tradycji tkackich i zegarmistrzowskich 12. Modernizacja stadionu sportowego przy ul. Legionów w Krośnie
	3.2: Wsparcie publicznej infrastruktury związanej z rozwojem funkcji turystyczno-rekreacyjnej Miasta	modernizacja istniejących obiektów rekreacyjno-wypoczynkowych	12. Modernizacja stadionu sportowego przy ul. Legionów w Krośnie 13. Modernizacja kompleksu "Orlik" przy ul. Legionów w Krośnie
		utworzenie nowej oferty rekreacyjno-wypoczynkowej w Mieście	11. Budowa boiska treningowego przy ul. Legionów w Krośnie 15. Utworzenie centrum edukacyjno-kulturalno-sportowego na Osiedlu Traugutta 8. Rewitalizacja obiektów użyteczności publicznych w celu nadania im nowej funkcji społecznej

8. Lista podstawowych i uzupełniających projektów rewitalizacyjnych

8.1. Projekty podstawowe społeczne

Tabela 33. Projekt nr 1 - KOGEL-MOGEL pozytywnie & twórczo wspieramy mieszkańców Krosna

Źródło: opracowanie własne

Projekt nr 1	KOGEL-MOGEL pozytywnie & twórczo wspieramy mieszkańców Krosna			
Podmiot realizujący	Stowarzyszenie Kogel-Mogel Cech Rzemiosł Różnych w Krośnie Gmina Miasto Krosno			
Lokalizacja przedsięwzięcia	Obszar rewitalizacji : Budynek ZGODA w Krośnie przy ul. Piłsudskiego 14 Dzielnicy Dom Ludowy w Polance, ul. Decowskiego 46			
Powiązania z celami Lokalnego Programu Rewitalizacji	Powiązanie:	Cel 1	Cel 2	Cel 3
	bezpośrednie	x		
	pośrednie			x
Szacunkowy koszt	300 000,00 zł			
Potencjalne źródło finansowania	1. RPO WP, VIII Oś Priorytetowa, Działanie 8.1 (EFS) 2. Wkład własny wnioskodawców Opcjonalnie: 3. środki krajowe 4. realizacja ze środków własnych			
Szacunkowy termin realizacji	2018- 2020			
Zjawiska kryzysowe, jakie rozwiąże realizacja projektu na obszarze rewitalizacji (Rozdział 5.3)	- bezrobocie - uzależnienie od środków pomocy społecznej - niska integracja społeczna			
Efekt	- zwiększona integracja mieszkańców obszaru rewitalizacji - rozwój zainteresowań i zaradności, samodzielności wśród mieszkańców wszystkich grup wiekowych obszaru rewitalizacji - podniesienie kompetencji zawodowych mieszkańców obszaru rewitalizacji			
Główny problem postawiony w koncepcji przedsięwzięcia				
Z danych zawartych w Programie Rewitalizacji miasta Krosna na lata 2016-2023 wynika, że obszar, na którym realizowany będzie projekt został zakwalifikowany do terenów zdegradowanych, wymagających rewitalizacji. Oznacza to, że funkcjonowanie organizmu miejskiego w tych obszarach jest mocno zaburzone z uwagi na następujące sfery: <ul style="list-style-type: none"> • społeczną, • funkcjonalno-przestrzenną, • techniczną. Statystyki miasta Krosna pokazują, że na obszarach uznanych za kryzysowe rysują się następujące sytuacje:				

- niska jakość życia oraz niski poziom dochodów ludności,
- wysoki wskaźnik korzystania z pomocy społecznej,
- wysoka przestępczość,
- słabo rozwinięta integracja społeczna.

Problem ten wiąże się również z zagrożeniem wykluczenia społecznego osób: o niskich kompetencjach zawodowych, i o kompetencjach zawodowych nie przystających do obecnego rynku pracy. Dotyczy to zwłaszcza osób dorosłych (w tym w wieku powyżej 50 lat) i długotrwale bezrobotnych osób młodych.

Niezbędna jest ich aktywna integracja poprzez zintegrowane i zindywidualizowane programy w oparciu o ścieżkę reintegracji, obejmujące usługi aktywnej integracji o charakterze społecznym, aktywizującym i zawodowym.

Cel przedsięwzięcia

Przedsięwzięcie ma na celu organizację różnokierunkowych działań nastawionych na wzmocnienie poczucia własnej wartości, odkrywanie wewnętrznego potencjału, podnoszenie motywacji do samodzielnych decyzji i działań.

Celem projektu jest nabycie, przywrócenie lub wzmocnienie kompetencji społecznych, zaradności, samodzielności i aktywności społecznej.

Celem projektu są:

- zwiększenie dostępności do edukacji oraz wspieranie rozwoju mieszkańców,
- podniesienie i poszerzenie kompetencji zawodowych mieszkańców,
- integracja mieszkańców i rozbudzenie ich aktywności społecznej.

Projekt przyczyni się do aktywnego procesu rewitalizacji w zakresie społecznym. Poprzez działalność doradczą projekt będzie przeciwdziałał szeroko pojętej dyskryminacji w życiu społecznym. Tym samym zapobiegać będzie zjawiskom skrajnego ubóstwa rodzin, patologiom społecznym i pogarszającej się sytuacji ekonomicznej.

Koncepcja przedsięwzięcia

Zakres przedsięwzięcia realizowany w ramach projektu z RPO WP, VIII Oś Priorytetowa, Działanie 8.1 (EFS) Aktywna integracja osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym.

Grupa docelowa projektu, mieszkańcy obszaru rewitalizacji zagrożeni ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym m.in. osoby korzystające ze świadczeń pomocy społecznej.

W ramach projektu planuje się przeprowadzenie zintegrowanych oraz zindywidualizowanych programów realizowanych w oparciu o ścieżkę reintegracji, które obejmować będą usługi aktywnej integracji o charakterze:

I. społecznym – w zakresie przywrócenia lub wzmocnienia kompetencji społecznych, zaradności, samodzielności i aktywności społecznej: działanie to obejmie przede wszystkim szkolenia i warsztaty, tj.:

1. poradnictwa psychologicznego w zakresie radzenia sobie ze stresem oraz trudnymi sytuacjami w życiu, zwiększania poczucia własnej wartości, budowania i rozwijania umiejętności interpersonalnych;
2. organizacji indywidualnych spotkań rozwojowych z elementami coachingu - organizacji i przeprowadzenia indywidualnych spotkań, w których uczestnik pracuje nad własnym rozwojem: pewnością siebie, organizacją własnego czasu, postawieniem sobie celów życiowych i zawodowych; spotkania te mają na celu zwiększenie motywacji i zmobilizowanie do działania,
3. treningu pracy - ćwiczenie umiejętności poszukiwania pracy, przygotowania i opracowania podstawowych dokumentów, tj. życiorys zawodowy i list motywacyjny, przygotowanie się do rozmowy kwalifikacyjnej.

II. aktywizującym – w zakresie wzrostu poziomu wykształcenia, dostosowania wykształcenia lub kwalifikacji zawodowych do potrzeb rynku pracy;

1. doradztwo zawodowe w zakresie wyboru kierunku kształcenia w zawodach rzemieślniczych,
2. szkolenia w ramach podniesienia kwalifikacji zawodowych w zawodach rzemieślniczych zakończone certyfikatem (np. w zawodach mechanik pojazdów samochodowych, stolarz, kucharz, fryzjer).

Usługi te będą realizowane w oparciu o: poradnictwo i wsparcie indywidualne oraz grupowe w zakresie podniesienia kompetencji życiowych i umiejętności społeczno-zawodowych umożliwiających docelowo powrót do życia społecznego, w tym powrót na rynek pracy i aktywizację zawodową.

W związku z faktem, iż realizacja tego typu zajęć jest najbardziej efektywna, gdy jest skierowana do konkretnej grupy osób, a zajęcia realizowane są w pobliżu ich miejsca zamieszkania, będą one realizowane na obszarze rewitalizacji w ramach zrewitalizowanych budynków Dzielnicowego Domu Ludowego w Polance oraz budynku „Zgoda” w Krośnie w Dzielnicy Śródmieście (rewitalizacja budynków planowana w ramach projektu podstawowego nr 8). Realizacja tego typu zajęć w różnych punktach obszaru rewitalizacji umożliwi zaktywizowanie większej liczby osób.

Zakres działań realizowanych z wykorzystaniem zrewitalizowanego Dzielnicowego Domu Ludowego w Polance:

- przeprowadzenie warsztatów i szkoleń w zakresie poradnictwa psychologicznego,
- organizacja indywidualnych spotkań rozwojowych z elementami coachingu,
- trening pracy,
- prowadzenie biura projektu.

Zakres działań realizowanych z wykorzystaniem zrewitalizowanego budynku ”Zgoda” w Dzielnicy Śródmieście:

- doradztwo zawodowe,
- szkolenia podnoszące kwalifikacje zawodowe, w szczególności w zawodach rzemieślniczych.

Zakłada się, że zajęcia aktywizujące w zakresie społecznym skierowane będą m.in. do osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym np. korzystających z zasiłków pomocy społecznej, długotrwale bezrobotnych osobom powyżej 50 roku życia.

Wnioskodawcy działają bezpośrednio na terenie objętym rewitalizacją, dlatego też będą w stanie zidentyfikować potrzeby zarówno indywidualnych mieszkańców, jak też większych grup społecznych zagrożonych wykluczeniem społecznym. W ten sposób możliwe będzie realizowanie działań na rzecz usamodzielniania się, nabycia wiary we własne umiejętności, pewności siebie, nabycia umiejętności w poszukiwaniu, zdobywaniu i utrzymaniu pracy przez osoby z różnych środowisk o zróżnicowanym statusie zawodowym i w różnym wieku.

Komplementarność z innymi projektami w Lokalnym Programie Rewitalizacji	Przedsięwzięcie jest komplementarne pod względem przestrzennym, problemowym oraz finansowym z projektami infrastrukturalnymi: Przedsięwzięcie nr 8: Rewitalizacja obiektów użyteczności publicznej w celu nadania im nowej funkcji społecznej Zakłada się, że projekty będą realizowane na obszarze rewitalizacji w celu zniwelowania problemów dotyczących przede wszystkim zagrożenia ubóstwem i wykluczeniem
---	---

	społecznym, np. ze względu na długotrwałe bezrobocie, korzystanie z zasiłków pomocy społecznej i inne w budynkach zrewitalizowanych w ramach projektu nr 8. Projekty realizowane będą przez kilka podmiotów współpracujących ze sobą na różnych płaszczyznach oraz pozyskujących środki z różnych źródeł finansowania w celu kompleksowej realizacji założeń projektów, jak też samego Programu Rewitalizacji.		
Sposoby oceny i mierzenia rezultatów przedsięwzięcia	1. kontrola finansowania i trwałości, 2. sprawozdanie (1 raz na rok) 3. sprawozdanie końcowe		
Wskaźniki rezultatu			
Nazwa wskaźnika	Wartość docelowa	Źródło danych	
• Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie [os.].	50 os./rok	Dane podmiotu realizującego	
Wskaźniki produktu			
Nazwa wskaźnika	Wartość docelowa	Źródło danych	
Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, poszukujących pracy po opuszczeniu programu [os.].	30 os./rok	Dane podmiotu realizującego	
Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu [os.].	30 os./rok	Dane podmiotu realizującego	

Tabela 34. Projekt nr 2 - "Hejnalista Krośnieński"

Źródło: opracowanie własne

Projekt nr 2	"Hejnalista Krośnieński"			
Podmiot realizujący	Stowarzyszenie Idea Carpathia			
Lokalizacja projektu	Obszar rewitalizacji - ulice: ul. K. K. Baczyńskiego, ul. Batalionów Chłopskich, ul. B. Chrobrego, ul. Jesionowa, ul. ks. S. Decowskiego, ul. Krótka, ul. L. Kruczkowskiego, ul. Kryształowa, gen. S. Maczka, ul. Platynowa, ul. ks. J. Popiełuszki, ul. gen. L. Rayskiego, ul. M. Skłodowskiej - Curie, ul. Szklarska, ul. Blich, ul. Legionów, ul. Podwale, ul. J. Słowackiego, ul. Kapucyńska, ul. Pawła z Krosna, ul. J. Piłsudskiego, ul. Rynek, ul. Zjazdowa, ul. Cmentarna, ul. Kletówki, ul. T. Kościuszki, ul. Lniarska, ul. I. Łukasiewicza, ul. M. Mięśowicza, ul. gen. L. Okulickiego, ul. I. J. Paderewskiego, ul. Podkarpacka, ul. K. Pużaka, ul. J. Czuchry, ul. Kolejowa, ul. L. Lewakowskiego, ul. J. i S. Magurów, ul. R. Mielczarskiego, ul. Mirandoli Pika, ul. Naftowa, ul. Tysiąclecia, ul. Wolności, ul. W. Wróblewskiego, ul. Wyzwolenia			
Powiązania z celami Lokalnego Programu Rewitalizacji	Powiązanie: bezpośrednie	Cel 1	Cel 2	Cel 3
			x	

	pośrednie	x	
Szacunkowy koszt	120 000,00 zł		
Potencjalne źródło finansowania	1. Wkład własny wnioskodawcy 2. Wolontariat 3. Fundusze pozabudżetowe dla NGOs		
Szacunkowy termin realizacji	2018 - 2019		
Zjawiska kryzysowe, jakie rozwiąże realizacja projektu na obszarze rewitalizacji (Rozdział 5.3)	- niska integracja społeczna		
Efekt	Projekt przyczyni się do zwiększenia wiedzy na temat działalności lokalnych władz samorządowych i organizacji pozarządowych poprzez wydanie gazety informacyjnej w nakładzie 50 000 szt./rok. Tym samym pojawi się możliwość zwiększenia zainteresowania mieszkańców obszaru rewitalizacji lokalnymi sprawami, co w przyszłości może skutkować lepszą postawą obywatelską i wzrostem integracji społecznej. Liczbę czytelników gazety planuje się na 10 000 os./rocznie.		
Główny problem postawiony w koncepcji projektu			
Jednym ze zdiagnozowanych problemów na obszarze rewitalizacji jest niska aktywność społeczna mieszkańców. Przyczyną tej niskiej aktywności jest między innymi niewystarczająca wiedza o działalności organizacji społecznych i pozarządowych, samorządu i jednostek pomocniczych samorządu.			
Cel projektu			
Podniesienie aktywności społecznej, poprzez rozpowszechnianie wiedzy przy pomocy darmowej gazetki informacyjnej.			
Koncepcja projektu			
Rozpowszechnianie wiedzy na temat działalności społecznej, samorządu i jednostek pomocniczych za pomocą bezpłatnej gazety informacyjnej. Projekt zakłada opracowanie treści, opracowanie graficzne, wydruk oraz dystrybucję gazetki informacyjnej.			
Komplementarność z innymi projektami w Lokalnym Programie Rewitalizacji	Projekt jest komplementarny pod względem problemowym związanym z koniecznością podniesienia aktywności społecznej mieszkańców, z projektami nr: 1 - KOGEL-MOGEL pozytywnie & twórczo wspieramy mieszkańców Krosna, 3 - Akademia Edukacji Obywatelskiej.		
Sposoby oceny i mierzenia rezultatów projektu	1. sprawozdanie (1 raz na rok) 2. sprawozdanie końcowe		
Wskaźniki rezultatu			
Nazwa wskaźnika	Wartość docelowa	Źródło danych	
liczba czytelników gazety informacyjnej	10 000 os./rok	Dane podmiotu realizującego	
Wskaźniki produktu			
Nazwa wskaźnika	Wartość docelowa	Źródło danych	
nakład gazety informacyjnej	50 000 szt./rok	Dane podmiotu realizującego	

Tabela 35. Projekt nr 3 - Akademia Edukacji Obywatelskiej

Źródło: opracowanie własne

Projekt nr 3	Akademia Edukacji Obywatelskiej		
Podmiot realizujący	Stowarzyszenie Idea Carpathia		
Lokalizacja projektu	Obszar rewitalizacji - ulice: Tysiąclecia, Naftowa, Łukasiewicza, Popiełuszki		
Powiązania z celami Lokalnego Programu Rewitalizacji	Powiązanie:	Cel 1	Cel 2
	bezpośrednie	x	
	pośrednie		
Szacunkowy koszt	15 000,00 zł		
Potencjalne źródło finansowania	1. Wkład własny wnioskodawcy 2. Wolontariat 3. Fundusze pozabudżetowe dla NGOs		
Szacunkowy termin realizacji	2018		
Zjawiska kryzysowe, jakie rozwiąże realizacja projektu na obszarze rewitalizacji (Rozdział 5.3)	- niska integracja społeczna		
Efekt	Działania zaplanowane w ramach projektu mają się opierać na rozpowszechnianiu wiedzy o przysługujących obywatelom prawach podczas szkoleń i warsztatów (6 szt./rok). Jego realizacja przyczyni się do podwyższenia wiedzy mieszkańców różnych grup wiekowych obszaru rewitalizacji o prawach obywatelskich i działalności społecznej, co w przyszłości może przyczynić się do poprawy ich postawy obywatelskiej oraz wzrostu integracji społecznej. Liczbę osób korzystających z projektu szacuje się na 60 os./rok.		
Główny problem postawiony w koncepcji projektu			
Jednym z problemów zdiagnozowanych na obszarze rewitalizacji jest niska aktywność społeczna mieszkańców. Zdiagnozowano potrzebę edukowania i rozpowszechniania wiedzy o przysługujących obywatelom prawach.			
Cel projektu			
Celem projektu jest rewitalizacja społeczna mieszkańców obszaru rewitalizacji. Projekt zakłada podwyższenie poziomu wiedzy o prawach obywatelskich i działalności społecznej.			
Koncepcja projektu			
Działania w ramach projektu będą skupiać się na podniesieniu aktywności społecznej mieszkańców, poprzez szkolenia i warsztaty obejmujące wiedzę z zakresu praw obywatelskich. Projekt adresowany do mieszkańców obszaru przeznaczonego do rewitalizacji, w tym do działaczy organizacji społecznych, osób zaangażowanych w pracę w jednostkach pomocniczych samorządu, a także osób do tej pory niezwiązanych z działalnością społeczną.			
Komplementarność z innymi projektami w Lokalnym Programie Rewitalizacji	Projekt jest komplementarny w szczególności pod względem rozwiązywania problemów w zakresie aktywności społecznej mieszkańców związanej z koniecznością zwiększenia ich świadomości w zakresie możliwości ich wpływu na działalność władz samorządowych, z projektem: Projekt nr 2 „Hejnalista Krośnieński”		
Sposoby oceny i mierzenia rezultatów projektu	1. sprawozdanie (1 raz na rok) 2. sprawozdanie końcowe		
Wskaźniki rezultatu			
Nazwa wskaźnika	Wartość docelowa	Źródło danych	
liczba osób korzystających z projektu	60 os./rok	Dane podmiotu realizującego	
Wskaźniki produktu			

Nazwa wskaźnika	Wartość docelowa	Źródło danych
liczba zorganizowanych szkoleń i warsztatów	6 szt./rok	Dane podmiotu realizującego

Tabela 36. Projekt nr 4 - Aktywizacja osób młodych pozostających bez pracy w powiecie krośnieńskim

Źródło: opracowanie własne

Projekt nr 4		Aktywizacja osób młodych pozostających bez pracy w powiecie krośnieńskim		
Podmiot realizujący	Powiatowy Urząd Pracy w Krośnie			
Lokalizacja projektu	Powiat krośnieński, Powiat M. Krosno, Obszar zdegradowany oraz obszar rewitalizacji			
Powiązania z celami Lokalnego Programu Rewitalizacji	Powiązanie:	Cel 1	Cel 2	Cel 3
	bezpośrednie	x		
	pośrednie			
Szacunkowy koszt	3 000 000,00 zł			
Potencjalne źródło finansowania	1. POWER, Oś Priorytetowa I, Działanie 1.1., Poddziałanie 1.1.1. (EFS) - 91,89% dofinansowania 2. Środki krajowe - 8,11% dofinansowania			
Szacunkowy termin realizacji	2018			
Zjawiska kryzysowe, jakie rozwiąże realizacja projektu na obszarze rewitalizacji (Rozdział 5.3)	- długotrwałe bezrobocie - uzależnienie od środków pomocy społecznej - starzenie się społeczeństwa			
Efekt	Realizacja projektu przyczyni się do zwiększenia możliwości zatrudnienia osób młodych (również z obszaru rewitalizacji) do 30 roku życia,. Poprzez wsparcie finansowe, organizację staży, szkolenia indywidualne planuje się, że ok. 100 osób z obszaru rewitalizacji uzyska kwalifikacje po ukończeniu programu. Powstrzymanie odpływu z miasta osób młodych zapobiegnie pogłębianiu się problemu starzenia się lokalnego społeczeństwa na obszarze rewitalizacji, a aktywność zawodowa zmniejszy skalę problemu uzależnienia od środków pomocy społecznej.			
Główny problem postawiony w koncepcji projektu				
Głównym problemem są trudności w znalezieniu zatrudnienia wśród osób młodych do 30 roku życia.				
Cel projektu				
Celem głównym projektu będzie zwiększenie możliwości zatrudnienia osób młodych do 30 roku życia pozostających bez pracy, w tym w szczególności osób, które nie uczestniczą w kształceniu i szkoleniu (tzw. młodzież NEET). Zgodnie z prognozą w projekcie weźmie udział 100 osób z obszaru rewitalizacji.				
Koncepcja projektu				
Projekt dedykowany jest mieszkańcom powiatu krośnieńskiego, jednakże ze względu na zdiagnozowanie na obszarze rewitalizacji znacznego problemu bezrobocia planuje się szczególne nakierowanie projektu jego mieszkańcom. Na obszarze rewitalizacji przeprowadzona zostanie bezpośrednia akcja promocyjna projektu (ulotki, plakaty np. w blokach i na tablicach ogłoszeń), w ramach którego zrealizowane zostaną zadania: 1. jednorazowe środki na podjęcie działalności gospodarczej, 2. bony na zasiedlenie, 3. staże, 4. szkolenia indywidualne lub bony szkoleniowe.				

Komplementarność z innymi projektami w Lokalnym Programie Rewitalizacji	Projekt jest komplementarny problemowo i w zakresie źródeł finansowania w ramach działań podejmowanych na rzecz zmniejszenia liczby osób bezrobotnych oraz zwiększenia ich aktywności w sferze zawodowej z projektami: Projekt nr 1. KOGEL-MOGEL pozytywnie & twórczo wspieramy mieszkańców Krosna Projekt nr 2. "Hejnalista Krośnieński" Projekt nr 3. Akademia Edukacji Obywatelskiej. Projekt nr 5. „Aktywizacja osób powyżej 29 r. ż. pozostających bez pracy w powiecie krośnieńskim,,		
Sposoby oceny i mierzenia rezultatów projektu	1. sprawozdanie (1 raz na rok) 2. sprawozdanie końcowe		
Wskaźniki rezultatu			
Nazwa wskaźnika	Wartość docelowa	Źródło danych	
liczba osób objęta projektem	100 os.	Dane podmiotu realizującego	
Wskaźniki produktu			
Nazwa wskaźnika	Wartość docelowa	Źródło danych	
liczba osób poniżej 30 lat, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu	100 os.	Dane podmiotu realizującego	

Tabela 37. Projekt nr 5 - "Aktywizacja osób powyżej 29 r. ż. pozostających bez pracy w powiecie krośnieńskim

Źródło: opracowanie własne

Projekt nr 5	„Aktywizacja osób powyżej 29 r. ż. pozostających bez pracy w powiecie krośnieńskim”			
Podmiot realizujący	Powiatowy Urząd Pracy w Krośnie			
Lokalizacja projektu	Powiat krośnieński, Powiat M. Krosno, Obszar zdegradowany oraz obszar rewitalizacji			
Powiązania z celami Lokalnego Programu Rewitalizacji	Powiązanie:	Cel 1	Cel 2	Cel 3
	bezpośrednie	x		
	pośrednie			
Szacunkowy koszt	1 800 000,00 zł			
Potencjalne źródło finansowania	1. RPO WP, Oś Priorytetowa VII, Działanie 7.2., - 85% dofinansowania 2. Środki krajowe - 15% dofinansowania			
Szacunkowy termin realizacji	2018			
Zjawiska kryzysowe, jakie rozwiąże realizacja projektu na obszarze rewitalizacji (Rozdział 5.3)	- długotrwałe bezrobocie - uzależnienie od środków pomocy społecznej			
Efekt	Realizacja projektu przyczyni się do zwiększenia możliwości zatrudnienia osób po 29 roku życia, a zwłaszcza kobiet, długotrwałe bezrobotnych oraz osób z niepełnosprawnościami (również z obszaru rewitalizacji). Poprzez wsparcie finansowe, organizację staży, szkolenia indywidualne planuje się, że ok. 5 osób z obszaru rewitalizacji uzyska kwalifikacje po ukończeniu programu, co umożliwi im znalezienie zatrudnienia i zmniejszenie uzależnienia od środków pomocy społecznej.			
Główny problem postawiony w koncepcji projektu				
Głównym problemem są trudności z powrotem na rynek pracy wśród osób powyżej 29 roku życia				

w tym wśród kobiet, osób długotrwale bezrobotnych, osób z niepełnosprawnościami, osób pow. 50 roku życia.		
Cel projektu		
Celem głównym projektu jest zwiększenie możliwości zatrudnienia osób powyżej 29 roku życia pozostających bez pracy.		
Koncepcja projektu		
Projekt dedykowany jest mieszkańcom powiatu krośnieńskiego, jednakże ze względu na zdiagnozowanie na obszarze rewitalizacji znacznego problemu bezrobocia planuje się szczególne nakierowanie projektu jego mieszkańcom. Na obszarze rewitalizacji przeprowadzona zostanie bezpośrednia akcja promocyjna projektu (np. ulotki i plakaty w blokach i tablicach informacyjnych), w ramach którego zrealizowane zostaną zadania: <ol style="list-style-type: none"> 1. jednorazowe środki na podjęcie działalności gospodarczej, 2. staże, 3. wyposażenie lub doposażenie stanowisk pracy. Zgodnie z prognozą w projekcie weźmie udział 5 osób z obszaru rewitalizacji.		
Komplementarność z innymi projektami w Lokalnym Programie Rewitalizacji	Projekt jest komplementarny problemowo i w zakresie źródeł finansowania w ramach działań podejmowanych na rzecz zmniejszenia liczby osób bezrobotnych oraz zwiększenia ich aktywności w sferze zawodowej z projektami: <ul style="list-style-type: none"> Projekt nr 1. KOGEL-MOGEL pozytywnie & twórczo wspieramy mieszkańców Krosna Projekt nr 2. "Hejnalista Krośnieński" Projekt nr 3. Akademia Edukacji Obywatelskiej. Projekt nr 4. Aktywizacja osób młodych pozostających bez pracy w powiecie krośnieńskim 	
Sposoby oceny i mierzenia rezultatów projektu	<ol style="list-style-type: none"> 3. sprawozdanie (1 raz na rok) 4. sprawozdanie końcowe 	
Wskaźniki rezultatu		
Nazwa wskaźnika	Wartość docelowa	Źródło danych
Liczba osób objęta projektem	5 os.	Dane podmiotu realizującego
Wskaźniki produktu		
Nazwa wskaźnika	Wartość docelowa	Źródło danych
Liczba osób powyżej 30 lat, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu	5 os.	Dane podmiotu realizującego

Tabela 38. Projekt nr 6 - Wspieranie działań prewencyjnych Policji w Krośnie

Źródło: opracowanie własne

Projekt nr 6	Wspieranie działań prewencyjnych Policji w Krośnie			
Podmiot realizujący	1. Komenda Miejska Policji w Krośnie 2. Urząd Miasta Krosna			
Lokalizacja projektu	Miasto Krosno, obszar zdegradowany, obszar rewitalizacji, Spotkania m. in w: Dzielnicy Ludowym ul. Decowskiego Budynku „Zgoda” ul. Piłsudskiego			
Powiązania z celami Lokalnego Programu Rewitalizacji	Powiązanie:	Cel 1	Cel 2	Cel 3
	bezpośrednie	x		
	pośrednie			
Szacunkowy koszt	50 000,00 zł			
Potencjalne źródło finansowania	1. Środki własne Komendy Miejskiej Policji w Krośnie 2. środki krajowe			
Szacunkowy termin realizacji	2018 -2023			

Zjawiska kryzysowe, jakie rozwiąże realizacja projektu na obszarze rewitalizacji (Rozdział 5.3)	- wzmożona przestępczość
Efekt	Realizacja projektu wpłynie na wzrost świadomości mieszkańców w zakresie bezpieczeństwa. Wsparcie działań prewencyjnych Policji ma doprowadzić do zapoznania z zagrożeniami oraz sposobami radzenia sobie z nimi podczas 150 zaplanowanych szkoleń i warsztatów, a w efekcie do zmniejszenia liczby przestępstw, wzrostu poczucia bezpieczeństwa.
Główny problem postawiony w koncepcji projektu	
Na obszarze rewitalizacji występują problemy z wyższym niż na pozostałym terenie wskaźnikiem przestępczości.	
Cel projektu	
Celem projektu jest podniesienie poziomu świadomości w zakresie zachowania zasad bezpieczeństwa wśród mieszkańców Krosna, a w szczególności mieszkańców obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji, gdzie problem przestępczości występuje w nasilonym stopniu.	
Koncepcja projektu	
<p>Wymienione niżej działania prewencyjne Komendy Miejskiej Policji w Krośnie prowadzone są regularnie od kilku lat, jednakże ze względu na zdiagnozowanie na obszarze rewitalizacji dość znaczącego problemu przestępczości planuje się zintensyfikowanie poniższych działań w szczególności dla mieszkańców obszaru rewitalizacji – planuje się większą ilość spotkań na terenach objętych rewitalizacją w zakresie:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Program „Stop patologiom - Razem bezpieczniej” ukierunkowany jest w szczególności na poniższe zjawiska mające wpływ na stan i poczucie bezpieczeństwa przez mieszkańców: <ul style="list-style-type: none"> - naruszanie przepisów „Ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi”, „Ustawy o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych.”, „Ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii” - występowanie zjawisk patologicznych wśród dzieci i młodzieży, - sprzedaż i podawania alkoholu, jak również wyrobów tytoniowych dzieciom i młodzieży, - udzielanie i wprowadzanie do obiegu środków odurzających, - handel ludźmi, - prostytutka. 2. Program „Bezpieczny senior” skierowany na zapewnienie bezpieczeństwa osobom w podeszłym wieku. Główne cele tego programu to: <ul style="list-style-type: none"> - zmniejszenie strachu przed stanieniem się ofiarą przestępstwa. - pobudzenie lokalnej społeczności do przeciwdziałania wszelkiego rodzaju zjawiskiem patologicznym. - ograniczenie skali przestępczości na szkodę osób starszych. 3. Program „Pseudokibic” ma za zadanie kreowanie właściwych postaw wśród młodzieży oraz uczestników imprez masowych, ze szczególnym zwróceniem uwagi na imprezy sportowe, w tym mecze piłki nożnej. Wybrykom „pseudokibiców” towarzyszy zazwyczaj dewastacja mienia społecznego i prywatnego, a przede wszystkim zagrożone bywa życie i zdrowie współuczestników bójek oraz przypadkowych osób. 4. Program „Bezpieczny Ogród”. Wypoczynek na terenie ogrodów działkowych dla wielu osób jest jednym ze sposobów spędzania czasu wolnego. Występują tam zdarzenia, które wpływają na poczucie bezpieczeństwa społeczności lokalnej. Wśród tych zdarzeń należy przede wszystkim wyszczególnić: dewastację mienia, kradzieże, włamania, zakłócanie porządku publicznego, podpalenia oraz czyny o charakterze chuligańskim. W/w program prewencyjny ma przeciwdziałać wszelkim wybrykom chuligańskim na terenie ogródków działkowych, a co za tym idzie zwiększyć poczucie bezpieczeństwa działkowców oraz osób pozostających w najbliższym otoczeniu. 5. Program „Ostrożnie pies” jest ukierunkowany na ochronę ludzi przed agresją psów. Ważnym aspektem czynności jest uświadomienie mieszkańcom (właścicielom psów), że ciąży na nich obowiązek właściwej opieki nad zwierzęciem. Kolejnym czynnikiem jest brak dostatecznej edukacji mieszkańców (w szczególności osób najmłodszych) o zasadach bezpiecznego zachowania 	

w kontakcie ze zwierzętami. Istotnym jest, że fakt mieszkańcy powiatu krośnieńskiego, zarówno grodzkiego jak i ziemskiego, zwracają Policji uwagę na powyższy problem, m. in. przesyłając informacje o pozostawionych bez opieki psach i związanym z tym zagrożeniem pogryzienia osób postronnych.		
Komplementarność z innymi projektami w Lokalnym Programie Rewitalizacji	Projekt jest komplementarny w zakresie kompleksowości rozwiązania problemów zdiagnozowanych na obszarze rewitalizacji z projektami: Projekt nr 1. KOGEL-MOGEL pozytywnie & twórczo wspieramy mieszkańców Krosna Projekt nr 2. "Hejnalista Krośnieński" Projekt nr 3. Akademia Edukacji Obywatelskiej.	
Sposoby oceny i mierzenia rezultatów projektu	1. sprawozdanie (1 raz na rok) 2. sprawozdanie końcowe	
Wskaźniki rezultatu		
Nazwa wskaźnika	Wartość docelowa	Źródło danych
Liczba osób objęta projektem	9000 os./rok	Dane podmiotu realizującego
Wskaźniki produktu		
Nazwa wskaźnika	Wartość docelowa	Źródło danych
Ilość przeprowadzonych szkoleń/warsztatów	150	Dane podmiotu realizującego

Tabela 39. Projekt nr 7 - Wsparcie bezrobotnych z terenu MOF Krosno zamierzających rozpocząć działalność gospodarczą - planowany do realizacji projekt strategiczny MOF Krosno w ramach przedsięwzięcia "Poprawa warunków prowadzenia działalności gospodarczej na terenie MOF Krosno"

Źródło: opracowanie własne

Projekt nr 7	"Wsparcie bezrobotnych z terenu MOF Krosno zamierzających rozpocząć działalność gospodarczą" - planowany do realizacji projekt strategiczny MOF Krosno w ramach przedsięwzięcia "Poprawa warunków prowadzenia działalności gospodarczej na terenie MOF Krosno"			
Podmiot realizujący	Gmina Miasto Krosno			
Lokalizacja projektu	Gminy MOF Krosno, obszar zdegradowany, obszar rewitalizacji – Dzielnicowy Dom Ludowy w Polance ul. Decowskiego 46 oraz budynek „Zgoda” przy ul. Piłsudskiego 14			
Powiązania z celami Lokalnego Programu Rewitalizacji	Powiązanie:	Cel 1	Cel 2	Cel 3
	bezpośrednie	x		
	pośrednie			
Szacunkowy koszt	6 000 000,00 zł			
Potencjalne źródło finansowania	1. Oś priorytetowa VII. Regionalny rynek pracy Działanie: 7.3 Wsparcie rozwoju przedsiębiorczości Priorytet Inwestycyjny 8iii Praca na własny rachunek, przedsiębiorczość i tworzenie przedsiębiorstw, w tym innowacyjnych mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw 2. Wkład własny wnioskodawcy 3. Dofinansowanie krajowe, współpraca z PUP 4. Realizacja projektu ze środków własnych			
Szacunkowy termin realizacji	2019 – 2020			
Zjawiska kryzysowe, jakie rozwiąże	- długotrwałe bezrobocie,			

realizacja projektu na obszarze rewitalizacji (Rozdział 5.3)	- uzależnienie od środków pomocy społecznej, - niska aktywność społeczna.
Efekt	Szacuje się, że poprzez realizację projektu 110 osób bezrobotnych lub biernych zawodowo zamierzających rozpocząć prowadzenie działalności gospodarczej powyżej 29 roku życia, w tym 20 osób z obszaru rewitalizacji uzyska wsparcie finansowe oraz merytoryczne, które przyczyni się do poszerzenia wiedzy i umiejętności w zakresie prowadzenia działalności gospodarczej, zmniejszenia bezrobocia długotrwałego, a co za tym idzie zmniejszenia uzależnienia od środków pomocy społecznej. Korzystniejsze warunki na rynku pracy spowodują zmniejszenie odpływu młodych i wykształconych osób z obszaru rewitalizacji.
Główny problem postawiony w koncepcji projektu	
<p>Rozwój przedsiębiorczości i samozatrudnienia na terenie obszaru rewitalizacji napotyka na istotne ograniczenia. Cele projektu wynikają ze zidentyfikowanych problemów oraz potrzeb grupy docelowej:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. brak środków finansowych na rozpoczęcie działalności gospodarczej, 2. obawa przed brakiem płynności finansowej w początkowym okresie prowadzenia działalności gospodarczej, 3. brak odpowiedniego wsparcia merytorycznego w zakresie prowadzenia działalności gospodarczej i tworzenia biznes planów, 4. duże bezrobocie, szczególnie wśród os. powyżej 50 roku życia, 5. odpływ młodych i/lub wykształconych osób z obszaru rewitalizacji. <p>Wymienione problemy powodują niską aktywność gospodarczą, a tym samym zmniejszają liczbę potencjalnie nowych miejsc pracy. Zgodnie z prognozą w projekcie weźmie udział 20 osób z obszaru rewitalizacji.</p>	
Cel projektu	
<p>Celem ogólnym projektu jest zwiększenie liczby nowo utworzonych, trwałych mikroprzedsiębiorstw na obszarze MOF Krosno oraz wspieranie rozwoju gospodarczego, w tym działalności innowacyjnej.</p> <p>Cele szczegółowe obejmują:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. promocję oraz wspieranie inicjatyw i rozwiązań zmierzających do tworzenia nowych miejsc pracy oraz budowy postaw kreatywnych, służących rozwojowi przedsiębiorczości oraz aktywizacji osób bezrobotnych z terenów miejskich i wiejskich MOF Krosno, 2. umożliwienie osobom bezrobotnym lub biernym zawodowo powyżej 29 r. życia zamieszkującym MOF Krosno podjęcia i prowadzenia działalności gospodarczej, 3. zahamowanie odpływu wykształconych młodych ludzi z terenu MOF do większych ośrodków. 	
Koncepcja projektu	
<p>Projekt będzie realizowany na terenie MOF Krosno, jednakże ze względu na zdiagnozowanie na obszarze rewitalizacji dość znaczącego problemu bezrobocia planuje się zintensyfikowanie poniższych działań, w szczególności dla mieszkańców obszaru rewitalizacji (zakłada się organizowanie spotkań informacyjnych na obszarze rewitalizacji oraz szerszą i bezpośrednią akcją promującą możliwość wzięcia udziału w projekcie wśród mieszkańców obszaru rewitalizacji).</p> <p>Przewiduje się realizację wsparcia szkoleniowego i doradczego oraz udzielanie dotacji na podjęcie działalności gospodarczej dla bezrobotnych mieszkańców MOF Krosno powyżej 29 roku życia. Część działań szkoleniowo-doradczych realizowana będzie w zrewitalizowanych budynkach tj. w Dzielnicowym Domu Ludowym w Polance oraz w budynku „Zgoda” w Śródmieściu (budynki planowane do rewitalizacji w ramach projektu nr 8).</p> <p>Wsparcie skierowane będzie do osób bezrobotnych oraz biernych zawodowo zamierzających rozpocząć prowadzenie działalności gospodarczej w tym:</p> <ul style="list-style-type: none"> - osoby bezrobotne oraz bierne zawodowo powyżej 29 roku życia będące w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy, tj.: - osoby w wieku od 50 roku życia, 	

<ul style="list-style-type: none"> - osoby długotrwale bezrobotne, - kobiety, - osoby z niepełnosprawnościami. 		
Komplementarność z innymi projektami w Lokalnym Programie Rewitalizacji	<p>Projekt jest komplementarny pod względem problemowym oraz źródeł finansowania w zakresie realizacji działań mających na celu ograniczenie odpływu młodych ludzi, a tym samym obniżenie mediany wieku oraz zmniejszenia ilości osób bezrobotnych i korzystających z zasiłków pomocy społecznej oraz zwiększenia aktywności społecznej w sferze zawodowej z projektami:</p> <p>Projekt nr 1. KOGEL-MOGEL pozytywnie & twórczo wspieramy mieszkańców Krosna</p> <p>Projekt nr 4. Aktywizacja osób młodych pozostających bez pracy w powiecie krośnieńskim</p> <p>Projekt nr 5 „Aktywizacja osób powyżej 29 r. ż. pozostających bez pracy w powiecie krośnieńskim ”</p> <p>Projekt nr 8 „Rewitalizacja obiektów użyteczności publicznej w celu nadania im nowej funkcji społecznej”</p>	
Sposoby oceny i mierzenia rezultatów projektu	<ol style="list-style-type: none"> 1. sprawozdanie (1 raz na rok) 2. sprawozdanie końcowe 	
Wskaźniki rezultatu		
Nazwa wskaźnika	Wartość docelowa	Źródło danych
Liczba osób pozostających bez pracy, które otrzymały bezzwrotne środki na podjęcie działalności gospodarczej w programie.	20	Dane podmiotu realizującego

8.2. Projekty podstawowe infrastrukturalne

Tabela 40. Projekt nr 8 - Rewitalizacja obiektów użyteczności publicznej w celu nadania im nowej funkcji społecznej

Źródło: opracowanie własne

Projekt nr 8	Rewitalizacja obiektów użyteczności publicznej w celu nadania im nowej funkcji społecznej			
Podmiot realizujący	<ol style="list-style-type: none"> 1. Gmina Miasto Krosno 2. Muzeum Podkarpackie w Krośnie 3. Cech Rzemiosł Różnych w Krośnie 			
Lokalizacja projektu	<p>Obszar rewitalizacji: Budynek ZGODA w Krośnie przy ul. Piłsudskiego 14 (działka 2183 i 2184/3) będący współwłasnością Cechu Rzemiosł Różnych w Krośnie i Muzeum Podkarpackiego w Krośnie. Dzielnicowy Dom Ludowy w Polance, ul. Decowskiego 46 wraz z bezpośrednio przylegającym otoczeniem, w tym park (działki nr 1181/1, 1181/2, 1179/2, 1213).</p>			
Powiązania z celami Lokalnego Programu Rewitalizacji	Powiązanie:	Cel 1	Cel 2	Cel 3
	bezpośrednie	x	x	x
	pośrednie			
Szacunkowy koszt	10 000 000,00 zł			
Potencjalne źródło finansowania	<ol style="list-style-type: none"> 1. RPO WP, VI Oś Priorytetowa, Działanie 6.3 (EFRR) - działanie inwestycyjne 2. Wkład własny wnioskodawcy i Partnera 3. Etapowa realizacja ze środków własnych 			
Szacunkowy termin realizacji	2016-2020			

<p>Zjawiska kryzysowe, jakie rozwiąże realizacja projektu na obszarze rewitalizacji (Rozdział 5.3)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - długotrwałe bezrobocie, - uzależnienie od środków pomocy społecznej, - niska integracja społeczna, - starzenie się społeczeństwa, - brak miejskich terenów zielonych przystosowanych do celów rekreacyjno-wypoczynkowych, - duża koncentracja obiektów zabytkowych (obiekty użyteczności publicznej) o niskiej funkcjonalności i dostępności.
<p>Efekt</p>	<p>Realizacja projektu pozwoli na udostępnienie nowoczesnej i funkcjonalnej powierzchni 2 obiektów użyteczności publicznej (Budynek "Zgoda", ul. Piłsudskiego 14 oraz Dzielnicowy Dom Ludowy w Polance, ul. Decowskiego 46), w celu nadania im nowych funkcji społecznych, edukacyjnych i kulturalnych oraz przywrócenia funkcji gospodarczej.</p> <p>Dzięki tym działaniom stworzona zostanie przestrzeń do realizacji m. in. szkoleń, czy warsztatów podnoszących kompetencje życiowe i zawodowe, zaplanowanych w ramach komplementarnych projektów z Europejskiego Funduszu Społecznego. W efekcie możliwe będzie zmniejszenie liczby osób długotrwałe bezrobotnych oraz niezaradnych życiowo, dzięki wyprowadzeniu ich ze stanu kryzysowego. Realizacja projektu w dalszej perspektywie pozwoli na stworzenie atrakcyjnych dla mieszkańców miejsc umożliwiających organizację różnych form podnoszących poziom integracji społecznej.</p> <p>Efektom projektu będzie również zwiększenie dostępności obiektów użyteczności publicznej dla osób niepełnosprawnych, przez co możliwa będzie ich pełniejsza integracja i aktywizacja .</p>
<p>Główny problem postawiony w koncepcji projektu</p>	
<p>Z przeprowadzonej diagnozy obszaru rewitalizacji wynika, iż jednymi z najistotniejszych problemów w sferze społecznej są:</p> <ul style="list-style-type: none"> • nieodpowiednia proporcja w strukturze demograficznej lokalnego społeczeństwa, • długotrwałe bezrobocie, • niesamodzielność w rozwiązywaniu problemów społecznych, • niski poziom życia społecznego. <p>Natomiast w pozostałych sferach, tj. przestrzenno-funkcjonalnej, środowiskowej i technicznej głównymi problemami są:</p> <ul style="list-style-type: none"> • duża gęstość zaludnienia na stosunkowo małym obszarze (dotyczy Dzielnic Śródmieście, Południe i Osiedla Tysiąclecia), • niewystarczające wyposażenie miejsca zamieszkania w infrastrukturę sportowo-rekreacyjno-wypoczynkową (dotyczy Dzielnic Południe, Polanka i Osiedla Tysiąclecia), • mała powierzchnia odpowiednio zagospodarowanych terenów zielonych (dotyczy Dzielnic Polanka, Południe i Osiedla Tysiąclecia), • duża liczba obiektów zabytkowych, w tym obiektów użyteczności publicznej o niskiej funkcjonalności (dotyczy Dzielnic Śródmieście). <p>Przeprowadzona w trakcie konsultacji społecznych analiza potrzeb mieszkańców wykazała również problemy w sferze przestrzenno-funkcjonalnej, tj. brak odpowiedniej przestrzeni do wspólnego, aktywnego spędzania czasu oraz brak odpowiedniej infrastruktury, gdzie realizowane byłyby zajęcia np. w zakresie podnoszenia kwalifikacji społecznych i zawodowych. Powyższe sprawia, iż utrudniona jest organizacja działań „miękkich” dla osób z grup szczególnie zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym, ukierunkowanych</p>	

na rzeczywistą aktywizację tych osób i tym samym rozwiązanie zjawisk kryzysowych. Powyższy problem występuje w sposób nasilony na obszarze rewitalizacji, gdzie występuje wzmożona potrzeba wsparcia osób, w zakresie umożliwienia im korzystania w miejscu zamieszkania z różnego rodzaju oferty m.in. spędzania wolnego czasu.

Dotychczas realizacja tych działań była utrudniona ze względu na brak odpowiedniej bazy lokalowej. Brak funkcjonalnego, bezpiecznego i dostępnego dla osób niepełnosprawnych zaplecza infrastrukturalnego oraz zły stan techniczny i niska funkcjonalność obiektów użyteczności publicznej, mają znaczący wpływ na niski stopień aktywności społecznej i brak chęci do integracji z pozostałymi mieszkańcami. Dodatkowo, wpływa to na brak motywacji do podjęcia działań zmierzających do rozwoju osobistego, podnoszenia kwalifikacji zawodowych oraz aktywnego poszukiwania pracy, co prowadzi do pogłębiania się występowania zjawisk kryzysowych w sferze społecznej.

Cel projektu

Głównym celem projektu jest ograniczenie problemów społecznych na terenie rewitalizacji poprzez wzrost aktywności oraz zwiększenie integracji mieszkańców obszaru rewitalizacji.

Cele szczegółowe:

1. pobudzenie aktywności osób bezrobotnych poprzez możliwość organizacji w pobliżu ich miejsca zamieszkania np. kursów zawodowych lub umożliwiających przekwalifikowanie;
2. zwiększenie integracji społecznej wśród młodych rodzin poprzez zapewnienie im miejsca do aktywnego spędzania czasu z dziećmi;
3. wzrost aktywności mieszkańców, w szczególności osób starszych poprzez zapewnienie im odpowiedniego miejsca do spędzania aktywnie wolnego czasu w towarzystwie osób w podobnym wieku.

Projekt przyczyni się do aktywnego procesu rewitalizacji w zakresie społecznym, technicznym oraz przestrzenno-funkcyjnym. Przyczynią się do tego działania realizowane w ramach komplementarnych projektów finansowanych ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego, w tym przede wszystkim w ramach projektu pt. „KOGEL-MOGEL pozytywnie & twórczo wspieramy mieszkańców Krosna”.

Zaplanowane w ramach projektu działania infrastrukturalne stanowią środek do osiągnięcia wyższego celu ogólnego, jakim jest minimalizacja zjawisk kryzysowych na obszarze rewitalizacji i zapewnienie wszechstronnego rozwoju lokalnego.

Koncepcja projektu

Realizacja projektu pozwoli na utworzenie i udostępnienie mieszkańcom Krosna funkcjonalnej infrastruktury, która stanowić będzie zaplecze do realizacji działań o charakterze społecznym, edukacyjnym, jak również kulturalnym.

Projekt ma charakter partnerski - w jego realizacji uczestniczyć będą Gmina Miasto Krosno, Muzeum Podkarpackie w Krośnie oraz Cech Rzemiosł Różnych w Krośnie.

Projekt obejmuje swoim zakresem rewitalizację:

1. Kamienicy (tzw. budynek "ZGODA"), której współwłaścicielami są Cech Rzemiosł Różnych w Krośnie oraz Muzeum Podkarpackie w Krośnie,
2. Dzielnicowego Domu Ludowego w Polance z terenem wokół budynku oraz parku stanowiącego własność Gminy Krosno.

Działania infrastrukturalne dotyczące budynku „Zgoda” w Dzielnicy Śródmieście będą obejmować:

1. przebudowę, rozbudowę, modernizację i adaptację budynku,
2. budowę przejścia podziemnego pomiędzy budynkiem Muzeum a budynkiem „Zgoda”, które sąsiadują ze sobą bezpośrednio – przejście to służyć będzie umożliwieniu swobodnego przedostania się z części istniejącej wystawienniczej Muzeum do zrewitalizowanych pomieszczeń, które wykorzystywane będą przez Muzeum na tzw. magazyny studyjne, pracownie konserwatorskie i sale konferencyjne,
3. modernizację fasady budynku poprzez przywrócenie pierwotnego wyglądu oraz remont pozostałej części elewacji i dachu,
4. dostosowanie budynku do potrzeb osób niepełnosprawnych - wbudowanie windy w klatce schodowej, wykonanie podjazdów i odpowiednich poręczy,

5. dostosowanie infrastruktury technicznej do współczesnych wymogów i norm budowlanych: modernizację instalacji elektrycznej, gazowej, sanitarnej i ogrzewania, modernizację przewodów kominowych i wentylacyjnych.

W zrewitalizowanym budynku prowadzone będą zajęcia w zakresie aktywizacji m.in. osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, które realizowane będą w ramach podstawowego projektu społecznego nr 1, pt. „KOGEL-MOGEL pozytywnie & twórczo wspieramy mieszkańców Krosna” tj. doradztwo zawodowe oraz szkolenia podnoszące kwalifikacje zawodowe, w szczególności w zawodach rzemieślniczych, dla wszystkich mieszkańców obszaru rewitalizacji.

Prowadzone będą również szkolenia w ramach projektu nr 7 „Wsparcie osób bezrobotnych z terenu MOF Krosno zamierzających rozpocząć działalność gospodarczą” tj. działania szkoleniowe, doradcze dla osób bezrobotnych i biernych zawodowo powyżej 29 roku życia.

W ramach projektu część pomieszczeń na parterze uzyska nowe funkcje tj. udostępnione zostaną powierzchnie wystawiennicze (wystawa sztuki rzemieślniczej). Pozostałym pomieszczeniom, dotychczas niewykorzystanym ze względu na stan techniczny i funkcjonalność, nadane zostaną nowe funkcje tj. utworzone zostaną: sala wystawiennicza, magazyny studyjne, sala konferencyjno-szkoleniowa, pracownie konserwatorskie, część pomieszczeń zostanie przebudowana w celu uzyskania nowych powierzchni szkoleniowych (powstaną 4 pomieszczenia z zapleczem), strych zostanie zaadaptowany na sale edukacyjne. Wszystkie pomieszczenia wykorzystywane będą w celu realizacji szkoleń przewidzianych w projekcie nr 1 oraz nr 7 ze środków EFS.

Jedno pomieszczenie zostanie również udostępnione pod działalność gospodarczą – handlowo-wystawienniczą (np. wystawy rękodzieła). Oprócz Cechu Rzemiosł w pierwszej kolejności działalność gospodarczą w tym pomieszczeniu będą mogli podjąć mieszkańcy obszaru rewitalizacji biorący udział w projektach planowanych do realizacji ze środków EFS tj. projektu w ramach Działania 7.3. i/lub Działania 8.1. RPO WP.

Działania infrastrukturalne w zakresie budynku Dzielnicowego Domu Ludowego w Polance z terenem wokół budynku wraz z parkiem będą obejmować:

1. modernizację budynku Dzielnicowego Domu Ludowego w Polance (m.in. przebudowa sali głównej wraz z zapleczem oraz pozostałych sal, termomodernizacja budynku),
2. zagospodarowanie terenu wokół budynku wraz z parkiem, który połączony jest funkcjonalnie z budynkiem,
3. dostosowanie budynku do potrzeb osób niepełnosprawnych,
4. dostosowanie budynku do obowiązujących przepisów zapewniających bezpieczne korzystanie z budynku i terenu przyległego,
5. zakup wyposażenia niezbędnego do organizacji zajęć dla mieszkańców.

W zrewitalizowanym budynku Dzielnicowego Domu Ludowego prowadzone będą m. in. zajęcia aktywizujące w ramach działań społecznych w zakresie aktywizacji m.in. osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, które realizowane będą w ramach podstawowego projektu społecznego nr 1, pt. „KOGEL-MOGEL pozytywnie & twórczo wspieramy mieszkańców Krosna”, tj., przeprowadzenie warsztatów i szkoleń dla mieszkańców obszaru rewitalizacji w zakresie poradnictwa psychologicznego, organizacji indywidualnych spotkań rozwojowych z elementami coachingu, treningu pracy.

Prowadzone będą również szkolenia w ramach projektu nr 7 „Wsparcie osób bezrobotnych z terenu MOF Krosno zamierzających rozpocząć działalność gospodarczą” tj. działania szkoleniowe, doradcze dla osób bezrobotnych i biernych zawodowo powyżej 29 roku życia.

Przeprowadzone w ramach projektu prace (powstanie m.in. kilka wielofunkcyjnych sal) pozwolą na przywrócenie obiektowi funkcji społecznych i udostępnienie pomieszczeń pod działalność aktywizacyjną, m.in. edukacyjną i kulturalną.

Część pomieszczeń (np. kuchnia z zapleczem) zostanie również udostępniona pod działalność gospodarczą – np. handlową czy gastronomiczną. W pierwszej kolejności działalność gospodarczą w tych pomieszczeniach będą mogli podjąć mieszkańcy obszaru rewitalizacji biorący udział w projektach planowanych do realizacji ze środków EFS tj. projektu w ramach Działania 7.3. i/lub Działania 8.1. RPO WP.

Powyższe obiekty są usytuowane na obszarze rewitalizacji i mają potencjał, aby stać się ważnymi ośrodkami społecznymi, edukacyjnymi i w szerszej perspektywie kulturalnymi i rekreacyjnymi przyczyniającymi się do rzeczywistej aktywizacji osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. Powierzchnia obiektów i różnorodność dostępnych pomieszczeń, odpowiednio dostosowanych w ramach działań inwestycyjnych, pozwoli na realizację różnorodnych i atrakcyjnych działań aktywizujących i integrujących lokalną społeczność. Możliwa będzie realizacja programu działań atrakcyjnych dla szerokiego grona odbiorców, o zróżnicowanych potrzebach i problemach.

Realizacja ww. działań inwestycyjnych pozwoli na udostępnienie budynków pod działalność aktywizującą mieszkańców zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym (w tym realizację projektów ze środków EFS Działanie 8.1. oraz 7.3 RPO WP) , która dotychczas nie była możliwa ze względu na zły stan lokali, niską funkcjonalność i brak odpowiedniego wyposażenia. Możliwa będzie organizacja zajęć np. edukacyjnych, podnoszących kwalifikacje zawodowe oraz kulturalnych a także udostępnienie pomieszczeń w celu wspólnego, aktywnego spędzania czasu osób starszych, dzieci i młodzieży.

Wskazany powyżej zakres prac budowlanych pozwoli na dostosowanie obiektów do potrzeb odbiorców z grup zagrożonych wykluczeniem społecznym z różnych względów. Zrewitalizowane obiekty będą w pełni dostępne i przyjazne dla osób o ograniczonej mobilności ruchowej - osób starszych i niepełnosprawnych lub też dla rodzin z dziećmi.

Jako że realizacja projektu komplementarnego z EFS ograniczona jest w czasie i skierowana do wybranej grupy osób z określonymi problemami, należy również w szerszej perspektywie stworzyć przestrzeń do aktywizacji mieszkańców obszaru rewitalizacji, która będzie zachęcać do odwiedzin i aktywnego uczestnictwa w organizowanych warsztatach, szkoleniach, spotkaniach, spektaklach, przedstawieniach i innych wydarzeniach społecznych, edukacyjnych i kulturalnych o charakterze aktywizującym i integrującym.

Powierzchnia obiektów i dostępnych w nich pomieszczeń, odpowiednio dostosowanych w ramach działań inwestycyjnych, pozwoli na realizację różnorodnych i atrakcyjnych działań aktywizujących i integrujących lokalną społeczność. Możliwe będzie stworzenie oferty zajęć dla szerokiego grona odbiorców o zróżnicowanych potrzebach i problemach. Realizacja projektu przez trzech partnerów zajmujących się i oferujących różnego rodzaju usługi o charakterze społecznym pozwoli na osiągnięcie efektu synergii – osoby wyprowadzone ze stanu kryzysowego będą chętniej korzystały ze szkoleń, które umożliwią im znalezienie pracy, a to przyczyni się do zwiększenia ich chęci wyjścia z domu i szerszej integracji społecznej. Zapewni to kompleksowe podejście do rozwiązania zjawisk kryzysowych na obszarze rewitalizacji.

Realizacja projektu pozwoli na utrzymanie w dalszej perspektywie celu rewitalizacji tj. stworzenia płaszczyzny zrównoważonego rozwoju społecznego i gospodarczego. Działalność obiektów użyteczności publicznej poddanych rewitalizacji nastawiona będzie na potrzeby jego mieszkańców, dbając o ich integrację oraz dostęp do edukacji, zapewnienia możliwości rozwoju osobistego oraz kultury. Dzięki przeprowadzeniu działań inwestycyjnych w powiązaniu z „miękkimi” cały obszar rewitalizacji będzie rozwijał się w oparciu o kapitał społeczny, zapewniając wysoką jakość życia.

Wykonane działania infrastrukturalne we wszystkich ww. obiektach mają służyć działaniom społecznym, w tym m. in.:

I. Dzielnicy Dom Ludowy w Polance

1. wyprowadzeniu osób wykluczonych, będących w trudnej sytuacji życiowej ze stanu kryzysowego poprzez realizację projektu społecznego nr 1, pt. „KOGEL-MOGEL pozytywnie & twórczo wspieramy mieszkańców Krosna”, m.in. poprzez szkolenia i warsztaty w ramach wsparcia psychologicznego, organizacji indywidualnych spotkań rozwojowych z elementami coachingu, treningu pracy.
2. udostępnieniu pomieszczeń pod działalność związaną z prowadzeniem zajęć kulturalno-edukacyjnych dla mieszkańców obszaru rewitalizacji tj. np. : zajęcia plastyczne, taneczne, teatralne, kółka zainteresowań, świetlica dla dzieci i młodzieży, warsztaty i szkolenia

podnoszące kompetencje uczestników realizowane przez organizacje pożytku publicznego działające na obszarze rewitalizacji.

3. udostępniony zostanie również teren zielony tj. park wyposażony w odpowiednią infrastrukturę, która zachęcać będzie do spędzania czasu wolnego i rekreacji na tym obszarze.

II. Budynek „Zgoda”

1. wyprowadzeniu osób wykluczonych, będących w trudnej sytuacji życiowej ze stanu kryzysowego poprzez realizację projektu społecznego nr 1, pt. „KOGEL-MOGEL pozytywnie & twórczo wspieramy mieszkańców Krosna”, ” tj. doradztwo zawodowe oraz szkolenia podnoszące kwalifikacje zawodowe w szczególności w zawodach rzemieślniczych, dla wszystkich mieszkańców obszaru rewitalizacji,
2. działaniom edukacyjnym, podnoszeniu kwalifikacji i ich potwierdzaniu (egzaminacje czeladnicze i mistrzowskie),
3. nabywaniu, podwyższaniu, dostosowywaniu kompetencji i kwalifikacji zawodowych niezbędnych na rynku pracy (przez praktyki zawodowe, staże w magazynach studyjnych, na ekspozycjach, pracowniach konserwatorskich),
4. kontynuacji nauki dla osób młodych, u których zdiagnozowano potrzeby uzupełniania edukacji,
5. wsparciu osób młodych w zakładaniu i prowadzeniu działalności gospodarczej,
6. organizacji rzemieślniczych targów i kiermaszy sztuki mających na celu promowanie i eksponowanie zanikających zawodów,
7. nadzorowaniu jakości rzemieślniczych wyrobów i usług,
8. prezentacji rzemiosł tradycyjnych i zanikających przez ich mistrzów,
9. spotkaniom tematycznym związanym z rzemiosłami artystycznymi opartym na tradycjach rzemieślniczych.
10. udostępnieniu pomieszczeń do wprowadzenia nowych, atrakcyjnych form przedstawienia kultury i sztuki – np. małe formy teatralne, muzyczne, wystawy, spotkania, warsztaty, lekcje muzealne, konferencje itp.
11. współpracy instytucji w realizacji wydarzeń i projektów kulturalno-edukacyjnych skierowanych do osób z dysfunkcjami.

Dzięki objęciu projektem obiektów użyteczności publicznej zlokalizowanych w dwóch dzielnicach Miasta Krosna - Śródmieście i Polanka, zwiększy się obszar oddziaływania projektu. Możliwe będzie osiągnięcie szerszej integracji mieszkańców obszaru rewitalizacji i ich aktywizacji w obrębie różnych dziedzin życia społecznego. Zwiększy się również spójność terytorialna Miasta Krosna. Partnerski charakter projektu pozwoli na dotarcie z bogatą ofertą działań społecznych, edukacyjnych i kulturalnych do szerokiego grona odbiorców z różnych grup społecznych i wiekowych.

Komplementarność z innymi projektami w Lokalnym Programie Rewitalizacji

Prezentowany projekt jest komplementarny z innymi projektami ujętymi w Programie Rewitalizacji Miasta Krosna na lata 2016 – 2023, które realizowane będą ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS).

Poniżej przedstawiono komplementarne projekty z EFS:

1. Projekt nr 1 „KOGEL-MOGEL pozytywnie & twórczo wspieramy mieszkańców Krosna”
2. Projekt nr 4 „Aktywizacja osób młodych pozostających bez pracy w powiecie krośnieńskim”
3. Projekt nr 5 „Aktywizacja osób powyżej 29 r. ż. pozostających bez pracy w powiecie krośnieńskim”
4. Projekt nr 7 „Wsparcie bezrobotnych z terenu MOF Krosno zamierzających rozpocząć działalność gospodarczą”- planowany do realizacji projekt strategiczny MOF Krosno w ramach przedsięwzięcia "Poprawa warunków prowadzenia działalności gospodarczej na terenie MOF Krosno".

Wskazane powyżej komplementarne projekty z EFS, ukierunkowane są na rozwiązanie zjawisk kryzysowych mieszkańców z obszaru rewitalizacji w postaci:

- długotrwałego bezrobocia;
- uzależnienia od środków pomocy społecznej;
- niskiej integracji społecznej.

Projekty komplementarne przyczyniają się więc do rozwiązania tych samych zjawisk kryzysowych, co opisany projekt infrastrukturalny, zatem występuje komplementarność problemowa i tematyczna.

Działania zaplanowane do realizacji w ramach wskazanych powyżej projektów komplementarnych, w szczególności projekt nr 1, realizowane będą na terenie obiektów rewitalizowanych w prezentowanym projekcie infrastrukturalnym. Zaplanowane działania inwestycyjne ukierunkowane są na stworzenie funkcjonalnej przestrzeni, dostosowanej do nowych funkcji społecznych, jakie realizowane będą w ramach projektów komplementarnych. Występuje zatem komplementarność przestrzenna.

Działania zaplanowane do realizacji w ramach komplementarnych projektów społecznych, będą zsynchronizowane czasowo z prezentowanym projektem infrastrukturalnym, zatem występuje komplementarność czasowa.

Projekty komplementarne skierowane są do tej samej grupy odbiorców, co projekt infrastrukturalny - są to osoby zagrożone wykluczeniem społecznym i ubóstwem, a także mieszkańcy obszaru objętego Programem Rewitalizacji Miasta Krosna na lata 2016 – 2023. Występuje zatem komplementarność podmiotowa.

Projekty komplementarne przyczynią się do ożywienia przestrzeni utworzonych w wyniku realizacji działań infrastrukturalnych, wypełniając je różnorodnymi wydarzeniami społecznymi, kulturalnymi i edukacyjnymi, skierowanymi do odbiorców ze wszystkich grup społecznych i wiekowych.

Projekty realizowane będą przez kilka podmiotów współpracujących ze sobą na różnych płaszczyznach oraz pozyskujących środki z różnych źródeł finansowania w celu kompleksowej realizacji założeń projektów, jak też samego Programu Rewitalizacji.

Reasumując, aby możliwa była realizacja celów przewidzianych w Programie Rewitalizacji Miasta Krosna na lata 2016 – 2023, niezbędna jest realizacja omawianego projektu infrastrukturalnego, wraz z przedstawionymi projektami komplementarnymi. Wynika to z faktu, iż nawet najlepiej zaplanowany projekt społeczny, kulturalny, czy edukacyjny nie będzie w pełni efektywny bez dostępu do funkcjonalnej infrastruktury obiektów użyteczności publicznej. Z drugiej strony, nawet najwyższej jakości, bogato wyposażona infrastruktura pozostaje bezużyteczna bez wypełnienia jej treściami społecznymi, kulturalnymi i edukacyjnymi, dostosowanymi do indywidualnych potrzeb różnych grup odbiorców.

	<p>Ponadto projekt jest komplementarny z projektem infrastrukturalnym:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Utworzenie inkubatora przedsiębiorczości na terenie Gminy Miasta Krosno - projekt strategiczny MOF Krosno w ramach przedsięwzięcia "Poprawa warunków prowadzenia działalności gospodarczej na terenie MOF Krosno", którego ogólnym celem jest zwiększenie poziomu przedsiębiorczości i samozatrudnienia oraz wspieranie rozwoju gospodarczego, w tym działalności innowacyjnej mieszkańców obszaru rewitalizacji. 		
Sposoby oceny i mierzenia rezultatów projektu	<ol style="list-style-type: none"> 1. inspekcja inwestycji 2. kontrola finansowania i trwałości 3. sprawozdanie (1 raz na rok) 4. sprawozdanie końcowe 		
Wskaźniki rezultatu			
Nazwa wskaźnika	Wartość docelowa	Źródło danych	
Liczba osób korzystających z projektu	15 000 os./rok	Dane podmiotu realizującego	
Liczba osób nowo zatrudnionych	3 os.	Dane podmiotu realizującego	
Liczba nowych wydarzeń kulturalnych/edukacyjnych/społecznych	4 szt./rok	Dane podmiotu realizującego	
Wskaźniki produktu			
Nazwa wskaźnika	Wartość docelowa	Źródło danych	
Liczba zabytków nieruchomych objętych wsparciem	1 szt.	Dane podmiotu realizującego	
Liczba obiektów objętych wsparciem	2 szt.	Dane podmiotu realizującego	
Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych	2 szt.	Dane podmiotu realizującego	
Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją	4300 m ²	Dane podmiotu realizującego	
Powierzchnia modernizowanych obiektów	800 m ²	Dane podmiotu realizującego	
Powierzchnia pomieszczeń zaadaptowanych na pracownie dydaktyczne bądź inne lokale użytkowe	250 m ²	Dane podmiotu realizującego	

Tabela 41. Projekt nr 9 - Modernizacja zabytkowego dworca PKP na potrzeby funkcjonowania ETNOCENTRUM Ziemi Krośnieńskiej

Źródło: opracowanie własne

Projekt nr 9	Modernizacja zabytkowego dworca PKP na potrzeby funkcjonowania ETNOCENTRUM Ziemi Krośnieńskiej			
Podmiot realizujący	Gmina Miasto Krosno			
Lokalizacja projektu	Obszar rewitalizacji: Budynek Dworca PKP przy ul. Kolejowej 29b i 29c (działka nr 26/18) wraz z niezbędną infrastrukturą techniczną			
Powiązania z celami Lokalnego Programu Rewitalizacji	Powiązanie:	Cel 1	Cel 2	Cel 3
	bezpośrednie			x
	pośrednie		x	

Szacunkowy koszt	19 615 000,00 zł
Potencjalne źródło finansowania	1. POIiŚ Działanie 8.1 (EFRR) 2. Wkład własny wnioskodawcy 3. Etapowa realizacja projektu ze środków własnych
Szacunkowy termin realizacji	2016 - 2019
Zjawiska kryzysowe, jakie rozwiąże realizacja projektu na obszarze rewitalizacji (Rozdział 5.3)	- niska integracja społeczna - zły stan techniczny obiektów użyteczności publicznej oraz obiektów zabytkowych - niedostosowanie obiektów do potrzeb osób niepełnosprawnych - niewystarczające wyposażenie w infrastrukturę rekreacyjno-wypoczynkową
Efekt	Poprawa stanu technicznego budynku zabytkowego dworca PKP jest środkiem do realizacji działań społecznych i kulturalnych. W ramach projektu planuje się dostosowanie obiektu do potrzeb osób niepełnosprawnych oraz kompleksowe prace modernizacyjne mające na celu dostosowanie obiektu na cele działalności ETNOCENTRUM. W nowowyremontowanym obiekcie planuje się organizację różnych wydarzeń mających na celu zwiększenie integracji społecznej mieszkańców obszaru rewitalizacji. Z inwestycji korzystać będzie ok. 15 000 os./rok. Realizacja projektów przyczyni się nie tylko do poprawy stanu sfery społecznej obszaru rewitalizacji, ale poprzez popularyzację lokalnej kultury również zwiększy się oferta rekreacyjno-wypoczynkowa Miasta.
Główny problem postawiony w koncepcji projektu	
Budynek dworca wraz z otoczeniem wymagają kompleksowej modernizacji, po zakończeniu której powstaną warunki umożliwiające wykorzystanie i udostępnienie kompleksu dla działalności muzealnej, kulturalnej, edukacyjnej i społecznej. Obszar ten od długiego czasu wymaga naprawy, co głośno potwierdzają mieszkańcy Miasta, którzy widzą w nim potencjał pobudzenia życia kulturalnego w tym rejonie.	
Cel projektu	
Głównym celem działalności ETNOCENTRUM Ziemi Krośnieńskiej będzie zachowanie i popularyzacja kultury poprzez udostępnienie i pokazanie wszystkim zainteresowanym, zarówno mieszkańcom Miasta Krosna, miast i gmin ościennych, jak również turystom odwiedzającym Krosno żywej kultury ludowej i tradycyjnej w takich formach, które współczesny człowiek może uznać za atrakcyjne i rozwijające poprzez m.in.: obrzęd, taniec, opowieść, śpiew, kuchnię, rękodzieło, rzemiosło, warsztat oraz widowisko. ETNOCENTRUM Ziemi Krośnieńskiej będzie miejscem dla kreatywnych mieszkańców Krosna, przyległych gmin i turystów, począwszy od dzieci po seniorów. Projekt sprzyjał będzie integracji społecznej wśród mieszkańców obszaru poprzez realizację działań edukacyjnych oraz aktywizujących, w szczególności osoby starsze.	
Koncepcja projektu	
Zakres rzeczowy projektu obejmować będzie modernizację zabytkowego budynku dworca kolejowego na potrzeby nowej instytucji kultury, w której prezentowane będzie lokalne dziedzictwo kulturowe. Budynek zostanie wyposażony w odpowiednią infrastrukturę, zarówno w tradycyjne sprzęty (tradycyjnego lokalnego rzemiosła), jak i nowoczesne narzędzia prezentacji (multimedialne). Niewielka część zmodernizowanej powierzchni budynku na poziomie parteru zostanie zagospodarowana w celu zachowania funkcji przewidzianej dla mieszkańca i turysty (w tym funkcje dworca), tam znajdować się będą m.in.: sklep muzealny, elektroniczna informacja kolejowa i autobusowa oraz automatyczna kasa biletowa. Na pozostałej powierzchni budynku prowadzona będzie działalność kulturalna.	

Na potrzeby utworzenia ETNOCENTRUM Ziemi Krośnieńskiej zaadaptowany zostanie również strych i piwnice oraz teren w sąsiedztwie budynku. Modernizacja budynku obejmować będzie: wykonanie prac budowlanych, w tym m.in.:

1. odkopanie ścian fundamentowych wokół budynku i wykonanie nowej izolacji pionowej oraz poziomej z izolacją posadzek w piwnicach,
2. osuszenie ścian w przyziemiu i uzupełnienie brakujących cegieł w elewacji,
3. wymiana stropów,
4. modernizacja schodów kamiennych,
5. wymiana dachu z montażem rynien i rur spustowych,
6. wymiana stolarki okiennej i drzwiowej,
7. wymiana podłogi i posadzki,
8. położenie tynków na ścianach,
9. generalny remont elewacji,
10. położenie nowej instalacji elektrycznej teletechnicznej (CCTV, SAP, KD, IT), gazowej, wodno-kanalizacyjnej itp.,
11. przystosowanie budynku dla osób niepełnosprawnych.

Do prawidłowego funkcjonowania budynku niezbędne jest również wyposażenie go w tradycyjne rekwizyty wykonane zgodnie z wzornictwem i technologią z "epoki" pomieszczeń ludowych, takie jak m.in.: atrapa wozu, ruchome zabawki, rzeźby, obrazy, tradycyjny piec chlebowy, drewniane ławy, stoły, krzesła, meble, gliniane misy, skrzynie, kamionkowe garnki, zabytkowy warsztat tkacki, instrumenty muzyczne, aluramy wystawiennicze, itp., oraz urządzenia multimedialne, takie jak ekrany multimedialne, projektory multimedialne, plansze interaktywne, konsole do gier, sprzęt nagłośnieniowy wewnętrzny i zewnętrzny, kamera, wyświetlacze graficzno-tekstowe LED, monitory dotykowe, komputer przenośny, hologramy, monitoring obiektu, itp.

W ramach zagospodarowania terenu planuje się m.in.: wymianę nawierzchni przed budynkiem wraz z ciągami pieszymi oraz adaptację części placu pod tzw. "Ogródek babuni".

Komplementarność z innymi projektami w Lokalnym Programie Rewitalizacji	Projekt jest komplementarny pod względem problemowym oraz źródeł finansowania i uzupełniania się zakresu tematycznego, określonego jako podniesie aktywności społecznej poprzez zwiększenie jakości oferty kulturalnej z projektami nr: 8 - Rewitalizacja obiektów użyteczności publicznej w celu nadania im nowej funkcji społecznej 10 - Remont i rozbudowa Muzeum Rzemiosła w Krośnie - stworzenie galerii tradycji tkackich i zegarmistrzowskich	
Sposoby oceny i mierzenia rezultatów projektu	1. inspekcja inwestycji 2. kontrola finansowania i trwałości 3. sprawozdanie (1 raz na rok) 4. sprawozdanie końcowe	
Wskaźniki rezultatu		
Nazwa wskaźnika	Wartość docelowa	Źródło danych
Liczba osób korzystających z projektu	15 000 os./rok	Dane podmiotu realizującego
Liczba odwiedzin ETNOCENTRUM	15 000 os./rok	Dane podmiotu realizującego
Wskaźniki produktu		
Nazwa wskaźnika	Wartość docelowa	Źródło danych
Liczba obiektów objętych wsparciem	1 szt.	Dane podmiotu realizującego
Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych	1 szt.	Dane podmiotu realizującego

Tabela 42. Projekt nr 10 - Remont i rozbudowa Muzeum Rzemiosła w Krośnie - stworzenie galerii tradycji tkackich i zegarmistrzowskich

Źródło: opracowanie własne

Projekt nr 10	Remont i rozbudowa Muzeum Rzemiosła w Krośnie - stworzenie galerii tradycji tkackich i zegarmistrzowskich			
Podmiot realizujący	Muzeum Rzemiosła w Krośnie			
Lokalizacja projektu	Obszar rewitalizacji: ul. Piłsudskiego 19 (działki nr 2197/1, 2197/2, 2198)			
Powiązania z celami Lokalnego Programu Rewitalizacji	Powiązanie:	Cel 1	Cel 2	Cel 3
	bezpośrednie		x	x
	pośrednie	x		
Szacunkowy koszt	4 500 000,00 zł			
Potencjalne źródło finansowania	1. INTERREG V-A Polska Oś Priorytetowa I (EFRR) 2. Wkład własny wnioskodawcy 3. Etapowa realizacja projektu ze środków własnych			
Szacunkowy termin realizacji	2018 - 2020			
Zjawiska kryzysowe, jakie rozwiąże realizacja projektu na obszarze rewitalizacji (Rozdział 5.3)	<ul style="list-style-type: none"> - zły stan techniczny obiektów użyteczności publicznej oraz obiektów zabytkowych, - niedostosowanie obiektów do potrzeb osób niepełnosprawnych, - niewystarczające wyposażenie w infrastrukturę rekreacyjno-wypoczynkową, - niska integracja społeczna. 			
Efekt	<p>Poprawa stanu technicznego budynku Muzeum Rzemiosła jest środkiem do realizacji działań społecznych i kulturalnych. W ramach projektu planuje się dostosowanie obiektu do potrzeb osób niepełnosprawnych oraz kompleksowe prace modernizacyjne mające na celu dostosowanie obiektu na cele utworzenia galerii tradycji tkackich i zegarmistrzowskich. W nowowyremontowanym obiekcie planuje się organizację różnych wydarzeń mających na celu zwiększenie integracji społecznej mieszkańców obszaru rewitalizacji. Z inwestycji korzystać będzie ok. 10 000 os./rok. Realizacja projektu przyczyni się nie tylko do poprawy stanu sfery społecznej obszaru rewitalizacji, ale poprzez popularyzację lokalnej kultury również zwiększy się oferta rekreacyjno-wypoczynkowa Miasta. Planuje się utworzenie nowych miejsc pracy (3 szt.).</p>			
Główny problem postawiony w koncepcji projektu				
<p>Dostęp do kultury oraz możliwość podtrzymywania lokalnych tradycji znacząco wpływa na jakość życia mieszkańców obszaru rewitalizacji jak i całego miasta. Projekt zapewni ten dostęp i przyczyni się do wzrostu integracji i aktywności społecznej mieszkańców.</p> <p>Muzeum Rzemiosła w Krośnie boryka się z problemem braku powierzchni ekspozycyjnych, edukacyjnych i magazynowych spełniających wymogi współczesnego muzealnictwa, nastawionego na atrakcyjność i interaktywność działań. Stając się miejscem interakcji z odbiorcą działania muzeum wpłyną na ożywienie zespołu staromiejskiego.</p>				
Cel projektu				
<p>Celem nadrzędnym projektu jest modernizacja zabytkowej strefy miasta poprzez poprawę estetyki przestrzeni oraz zwiększenie atrakcyjności kulturalnej i turystycznej. Modernizacja przyczyni się do wzmocnienia aktywności inwestorów i mieszkańców poprzez modernizację, unowocześnienie</p>				

i rozszerzenie istniejącej infrastruktury i oferty kulturalnej. Proces ten wpłynie także na sferę społeczną i przestrzenno – funkcjonalną poprzez stworzenie miejsca tożsamości lokalnej, atrakcyjnej także dla turystów, co zwiększy wydatnie liczbę osób odwiedzających tę część miasta. Dodatkową wartością jest możliwość przygotowywania projektów edukacyjnych w obszarze historii i sztuki.

Projekt sprzyjał będzie integracji społecznej wśród mieszkańców obszaru poprzez realizację zadań edukacyjnych w zakresie historii i sztuki. Realizacja działań wpłynie pozytywnie na aktywizację mieszkańców w sferze poszerzenia wiedzy we wskazanym wyżej zakresie.

Koncepcja projektu

Koncepcja rozbudowy, remontu i rozszerzenia działalności muzeum jest spójna z wytycznymi programu. Ciekawe rozwiązania architektoniczno - wizualne i techniczne pozwolą na uatrakcyjnienie widoku od strony ul. Piłsudskiego, a także dają okazję na zastosowanie nowatorskich technologii. Możliwość dojazdu i zagospodarowanie działki na kilkustanowiskowy parking od strony ul. Piłsudskiego lub Podwale pozwoli na dogodny dojazd do muzeum z ułatwieniem dostępu dla osób niepełnosprawnych.

Jednym z zasadniczych argumentów przemawiających za rozbudową Muzeum Rzemiosła jest fakt posiadania i stałego powiększania zbiorów artystycznej tkaniny lnianej i eksponatów związanych z tkackimi tradycjami Krosna. W posiadaniu muzeum znajduje się ponad 300 prac tkackich artystów z całego świata. Kolekcja ta (powiększająca się) warta jest i wymaga stałej ekspozycji. Międzynarodowa impreza jaką jest Biennale tkaniny „Z krosna do Krosna” daje możliwość pozyskiwania wyjątkowych i cennych dzieł, co podnosi wartość zbiorów i prestiż krośnieńskiej kolekcji z nawiązaniem do nazwy KROSNO.

Zakres działań:

1. Rozbudowa Muzeum Rzemiosła: dobudowa nowego skrzydła muzeum wraz z ekspozycją i magazynami na zbiory kolekcji tkaniny i rzemiosła na zagospodarowanej działce poniżej muru oporowego
2. Remont Muzeum Rzemiosła: odwilgocenie i ocieplenie budynku, remont elewacji
3. Stworzenie infrastruktury towarzyszącej: zieleń, drogi dojazdowe od strony skarpy, parking, ogrodzenie, mała architektura
4. Ułatwienie dostępu do muzeum poprzez likwidację barier architektonicznych.

W ramach projektu planowane są następujące działania:

1. Remont i rozbudowa Muzeum Rzemiosła w Krośnie
2. Stworzenie dodatkowej oferty kulturalnej, edukacyjnej i gospodarczej: odtworzenie i nauka tradycyjnego rzemiosła tkackiego, koronkarskiego, hafciarskiego regionu, modernizacja pracowni konserwatorskiej z ukierunkowaniem na usługi w zakresie renowacji zegarów wieżowych oraz prowadzenia warsztatów renowacji mebli, organizowanie warsztatów twórczych i szkoleniowych dla młodzieży szkół artystycznych „Sztuka w rzemiośle”, stworzenie możliwości prezentacji Międzynarodowego Biennale Artystycznej Tkaniny Lnianej a także współczesnego i historycznego rzemiosła artystycznego, stworzenie miejsca do kreatywnych spotkań artystów i rzemieślników „Mistrzowska doskonałość”, rozszerzenie oferty edukacji muzealnej - interaktywne lekcje muzealne z nastawieniem na dzieci w wieku od 4 do 10 lat i osoby z wieloma niepełnosprawnościami ,sale edukacji rzemieślniczej – specjalnie wyposażone i przystosowane dla różnych uczestników.
3. Promocja miasta poprzez sztukę i tradycję, przystosowanie muzeum dla osób wykluczonych ze względu na niepełnosprawność, opisy w alfabecie Braille'a (również tablice informacyjne na obiektach zabytkowych Szlaku dziedzictwa kulturowego Krosna)

Stworzenie nowych miejsc pracy oraz możliwości praktyki zawodowej, także dla osób niepełnosprawnych.

Komplementarność z innymi projektami w Lokalnym Programie Rewitalizacji	Projekt jest komplementarny pod względem celu określonego jako podniesie aktywności społecznej z projektami nr 8 - Rewitalizacja obiektów użyteczności publicznej w celu nadania im nowej funkcji społecznej 9 - Modernizacja zabytkowego dworca PKP na potrzeby funkcjonowania ETNOCENTRUM Ziemi Krośnieńskiej
Sposoby oceny i mierzenia	1. inspekcja inwestycji

rezultatów projektu	2. kontrola finansowania i trwałości 3. sprawozdanie (1 raz na rok) sprawozdanie końcowe	
Wskaźniki rezultatu		
Nazwa wskaźnika	Wartość docelowa	Źródło danych
Liczba osób korzystających z projektu	10 000 os./rok	Dane podmiotu realizującego
Liczba osób nowozatrudnionych	3 os.	Dane podmiotu realizującego
Liczba zorganizowanych spotkań i warsztatów	40 szt./rok	Dane podmiotu realizującego
Liczba organizacji lub stowarzyszeń korzystających z projektu	5 szt./rok	Dane podmiotu realizującego
Wskaźniki produktu		
Nazwa wskaźnika	Wartość docelowa	Źródło danych
Liczba obiektów wyremontowanych	1 szt.	Dane podmiotu realizującego
Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych	1 szt.	Dane podmiotu realizującego
Liczba wybudowanych elementów małej architektury	3 szt.	Dane podmiotu realizującego

Tabela 43. Projekt nr 11 - Budowa boiska treningowego przy ul. Legionów w Krośnie

Źródło: opracowanie własne

Projekt nr 11	Budowa boiska treningowego przy ul. Legionów w Krośnie			
Podmiot realizujący	Gmina Miasto Krosno			
Lokalizacja projektu	Obszar rewitalizacji: ul. Legionów (działka nr 1689/1)			
Powiązania z celami Lokalnego Programu Rewitalizacji	Powiązanie:	Cel 1	Cel 2	Cel 3
	bezpośrednie	x		x
	pośrednie			
Szacunkowy koszt	500 000,00 zł			
Potencjalne źródło finansowania	1. Budżet Państwa - Program Rozwoju Ponadlokalnej Infrastruktury sportowej - 30% dofinansowania 2. Wkład własny wnioskodawcy 3. Etapowa realizacja projektu ze środków własnych			
Szacunkowy termin realizacji	2017 - 2018			
Zjawiska kryzysowe, jakie rozwiąże realizacja projektu na obszarze rewitalizacji (Rozdział 5.3)	- niewystarczające wyposażenie w infrastrukturę rekreacyjno-wypoczynkową - niedostosowanie obiektów do potrzeb osób niepełnosprawnych - niska integracja społeczna			
Efekt	Realizacja projektu przyczyni się do zwiększenia oferty rekreacyjno-wypoczynkowej Miasta, która jak wskazały wyniki ankietowe oraz diagnoza, jest niewytacząca. Nowopowstałe boisko będzie miejscem integracji dla blisko 2 000 osób rocznie, w tym dla mieszkańców obszaru rewitalizacji. Obiekt dostosowany będzie do potrzeb osób niepełnosprawnych. Boisko wraz z pozostałymi obiektami sportowymi przy ul. Legionów utworzą ogólnodostępne nowoczesne zaplecze rekreacyjno-wypoczynkowe Miasta.			

Główny problem postawiony w koncepcji projektu		
<p>W sąsiedztwie planowanego boiska znajduje się stadion sportowy posiadający pełnowymiarowe boisko piłkarskie, gdzie swoje mecze rozgrywa zespół seniorski i zespoły młodzieżowe drużyny Karpat Krosno. Obiekt ten jest również miejscem, gdzie powyższe drużyny odbywają swoje treningi. Jednakże z powodu częstotliwości i intensywności treningów odbywanych przez powyższe grupy nie jest możliwe utrzymanie właściwego stanu murawy na odpowiednio wysokim poziomie. Projekt ma rozwiązać problemy techniczne klubu, a jednocześnie przestrzenne, ponieważ dzięki jego realizacji zostanie zagospodarowana znaczna część terenu w centrum miasta oraz bezpośrednim sąsiedztwie krośnieńskiej starówki.</p> <p>Podstawowym problemem zdiagnozowanym na obszarze rewitalizacji, gdzie planowana jest realizacja projektu, jest niski wskaźnik integracji społecznej oraz brak miejsc do aktywnego wypoczynku, projekt ponadto zapewnia estetyczne i funkcjonalne zagospodarowanie terenu.</p>		
Cel projektu		
<p>Głównym celem projektu jest budowa boiska treningowego wraz z całą niezbędną infrastrukturą obejmującą piłkochwyty, system nawadniania, ogrodzenie całego obiektu oraz system monitoringu. Budowa boiska przyczyni się poprawienia warunków technicznych i szkoleniowych krośnieńskiego klubu. Realizacja projektu wpisuje się również w sferę przestrzenno- funkcjonalną dzięki zagospodarowaniu terenu znajdującego się w centrum miasta. Możliwość wstępu na obiekt będą miały również pozostałe grupy sportowe, a dzięki jego lokalizacji umożliwiony zostanie dostęp osobom niepełnosprawnym.</p> <p>Realizacja projektu pozwoli na włączenie i aktywizację sportową zarówno dzieci, młodzieży, jak i osób starszych. Aktywizacja sportowa zwiększy również integrację społeczną i będzie miała pozytywny wpływ na zdrowie mieszkańców.</p>		
Koncepcja projektu		
<p>Boisko treningowe posiada projekt budowlany, dla którego zostało wydane pozwolenie na budowę. Planowana inwestycja zakłada budowę płyty piłkarskiej o nawierzchni trawiastej 90x55 m, która będzie wyposażona w instalację do sztucznego nawadniania i oświetlenie. Projekt adresowany jest do wszystkich grup społecznych z terenu miasta Krosna. Z powstałej infrastruktury korzystać będą głównie piłkarze grupy seniorskiej i grup młodzieżowych drużyny Karpat Krosno, co jednak nie wyklucza udostępniania boiska dla innych drużyn oraz pozostałych osób z terenu miasta Krosna, które będą zainteresowane korzystaniem z tego obiektu.</p>		
Komplementarność z innymi projektami w Lokalnym Programie Rewitalizacji	<p>Projekt jest komplementarny pod względem problemowym i przestrzennym w zakresie celu określonego jako podniesie aktywności społecznej w zakresie aktywności sportowej oraz poprawą estetyki i funkcjonalności przestrzeni i obiektów publicznych na obszarze rewitalizacji z projektami nr</p> <p>12 - Modernizacja stadionu sportowego przy ul. Legionów w Krośnie</p> <p>13 - Modernizacja kompleksu "Orlik" przy ul. Legionów w Krośnie</p>	
Sposoby oceny i mierzenia rezultatów projektu	<ol style="list-style-type: none"> 1. inspekcja inwestycji 2. kontrola finansowania i trwałości 3. sprawozdanie (1 raz na rok) 4. sprawozdanie końcowe 	
Wskaźniki rezultatu		
Nazwa wskaźnika	Wartość docelowa	Źródło danych
Liczba osób korzystających z projektu	2 000 os./rok	Dane podmiotu realizującego
Liczba organizacji lub stowarzyszeń korzystających z projektu	4 szt./rok	Dane podmiotu realizującego
Wskaźniki produktu		
Nazwa wskaźnika	Wartość docelowa	Źródło danych
Powierzchnia objęta rewitalizacją	6 000 m ²	Dane podmiotu realizującego

Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych	1 szt.	Dane podmiotu realizującego
Liczba wybudowanych elementów małej architektury	10 szt.	Dane podmiotu realizującego

Tabela 44. Projekt nr 12 - Modernizacja stadionu sportowego przy ul. Legionów w Krośnie

Źródło: opracowanie własne

Projekt nr 12	Modernizacja stadionu sportowego przy ul. Legionów w Krośnie			
Podmiot realizujący	Gmina Miasto Krosno			
Lokalizacja projektu	Obszar rewitalizacji: ul. Legionów (działka nr 1688/1)			
Powiązania z celami Lokalnego Programu Rewitalizacji	Powiązanie:	Cel 1	Cel 2	Cel 3
	bezpośrednie	x		x
	pośrednie			
Szacunkowy koszt	20 000 000,00 zł			
Potencjalne źródło finansowania	1. Program modernizacji infrastruktury sportowej (remontowy) - 30% dofinansowania 2. Wkład własny wnioskodawcy 3. Etapowa realizacja projektu ze środków własnych			
Szacunkowy termin realizacji	2018 - 2019			
Zjawiska kryzysowe, jakie rozwiąże realizacja projektu na obszarze rewitalizacji (Rozdział 5.3)	- niewystarczające wyposażenie w infrastrukturę rekreacyjno-wypoczynkową, - zły stan techniczny obiektów użyteczności publicznej, - niedostosowanie obiektów do potrzeb osób niepełnosprawnych, - niska integracja społeczna.			
Efekt	Realizacja projektu przyczyni się do zwiększenia oferty rekreacyjno-wypoczynkowej Miasta, która jak wskazały wyniki ankietowe oraz diagnoza, jest niewytacząca. Zmodernizowany stadion będzie miejscem integracji dla blisko 50 000 osób rocznie, w tym dla mieszkańców obszaru rewitalizacji, na którym, oprócz wydarzeń sportowych, organizowane będą imprezy kulturalne. Obiekt dostosowany będzie do potrzeb osób niepełnosprawnych. Boisko wraz z pozostałymi obiektami sportowymi przy ul. Legionów utworzą ogólnodostępne nowoczesne zaplecze rekreacyjno-wypoczynkowe Miasta.			
Główny problem postawiony w koncepcji projektu				
Stadion sportowy przy ul. Legionów posiada pełnowymiarowe boisko piłkarskie, tor żużlowy, a w swoim otoczeniu korty tenisowe. Z powodu braku środków finansowych w budżecie miasta na stadionie od dłuższego czasu nie były prowadzone prace związane z poprawą funkcjonowania tego miejsca. Jediną inwestycją zrealizowaną w przeciągu ostatnich lat było wybudowanie pawilonu żużlowo-tenisowego, połączonego z parkiem maszyn, z którego korzystają żużlowcy krośnieńskiego klubu KSM Krosno oraz tenisiści Krośnieńskiego Stowarzyszenia Tenisowego. Podstawowym problemem zdiagnozowanym na obszarze rewitalizacji, gdzie planowana jest realizacja projektu, jest niski wskaźnik integracji społecznej oraz niewystarczająca infrastruktura do aktywnego wypoczynku. Na obszarze zdiagnozowano również problemy o charakterze technicznym oraz przestrzenno-funkcyjnym. Obszar ten wymaga poprawy estetyki w tym zakresie.				
Cel projektu				
Projekt polegający na modernizacji stadionu oraz jego otoczenia przyczyni się podniesienia				

<p>aktywności społecznej mieszkańców poprzez wykorzystanie nowopowstałej infrastruktury, wyeliminuje utrudnienia i bariery dla osób niepełnosprawnych oraz uporządkuje bardzo duży obszar w centrum miasta oraz bezpośrednim sąsiedztwie krośnieńskiej starówki. Ponadto poprawienie warunków technicznych zachęci mieszkańców Krosna do uczestnictwa w wydarzeniach sportowych i kulturalnych organizowanych na terenie stadionu, których dzięki poprawie warunków technicznych i bezpieczeństwa będzie mogło odbywać się znacznie więcej niż dotychczas.</p> <p>Realizacja projektu pozwoli na włączenie i aktywizację sportową zarówno dzieci, młodzieży, jak i osób starszych. Aktywizacja sportowa zwiększy również integrację społeczną i będzie miała pozytywny wpływ na zdrowie mieszkańców.</p>		
Koncepcja projektu		
<p>Projekt zakłada modernizację stadionu oraz jego otoczenia. Nastąpi poprawa warunków technicznych, między innymi:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. budowa nowych trybun, 2. budowa ekranów akustycznych, 3. instalacja oświetlenia, 4. instalacja nowoczesnego systemu monitoringu, 5. montaż zadaszenia istniejącej trybuny, 6. zagospodarowanie przestrzeni wokół stadionu. 		
Komplementarność z innymi projektami w Lokalnym Programie Rewitalizacji	<p>Projekt jest komplementarny pod względem problemowym i przestrzennym w zakresie celu określonego jako podniesienie aktywności społecznej poprzez aktywność sportową oraz poprawę estetyki i funkcjonalności przestrzeni i obiektów publicznych na obszarze rewitalizacji z projektami nr:</p> <p>11 - Budowa boiska treningowego przy ul. Legionów w Krośnie, 13 - Modernizacja kompleksu "Orlik" przy ul. Legionów w Krośnie.</p>	
Sposoby oceny i mierzenia rezultatów projektu	<ol style="list-style-type: none"> 1. inspekcja inwestycji, 2. kontrola finansowania i trwałości, 3. sprawozdanie (1 raz na rok) sprawozdanie końcowe. 	
Wskaźniki rezultatu		
Nazwa wskaźnika	Wartość docelowa	Źródło danych
Liczba osób korzystających z projektu	50 000 os./rok	Dane podmiotu realizującego
Liczba organizacji lub stowarzyszeń korzystających z projektu	6 szt./rok	Dane podmiotu realizującego
Liczba wydarzeń organizowanych na infrastrukturze objętej projektem	25 szt./rok	Dane podmiotu realizującego
Wskaźniki produktu		
Nazwa wskaźnika	Wartość docelowa	Źródło danych
Powierzchnia objęta rewitalizacją	25 000 m ²	Dane podmiotu realizującego
Liczba obiektów objętych wsparciem	3 szt.	Dane podmiotu realizującego
Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych	3 szt.	Dane podmiotu realizującego
Liczba wybudowanych elementów małej architektury	30 szt.	Dane podmiotu realizującego

Tabela 45. Projekt nr 13 - Modernizacja kompleksu "Orlik" przy ul. Legionów w Krośnie

Źródło: opracowanie własne

Projekt nr 13	Modernizacja kompleksu "Orlik" przy ul. Legionów w Krośnie
----------------------	---

Podmiot realizujący	Gmina Miasto Krosno			
Lokalizacja projektu	Obszar rewitalizacji: ul. Legionów (działka nr 1689/1)			
Powiązania z celami Lokalnego Programu Rewitalizacji	Powiązanie:	Cel 1	Cel 2	Cel 3
	bezpośrednie	x		x
	pośrednie			
Szacunkowy koszt	500 000,00 zł			
Potencjalne źródło finansowania	1. Program Modernizacji Infrastruktury Sportowej (remontowy) - 30% dofinansowania 2. Wkład własny wnioskodawcy 3. Etapowa realizacja projektu ze środków własnych			
Szacunkowy termin realizacji	2017-2018			
Zjawiska kryzysowe, jakie rozwiąże realizacja projektu na obszarze rewitalizacji (Rozdział 5.3)	<ul style="list-style-type: none"> - niewystarczające wyposażenie w infrastrukturę rekreacyjno-wypoczynkową, - zły stan techniczny obiektów użyteczności publicznej, - niedostosowanie obiektów do potrzeb osób niepełnosprawnych, - niska integracja społeczna. 			
Efekt	Realizacja projektu przyczyni się do zwiększenia oferty rekreacyjno-wypoczynkowej Miasta, która jak wskazały wyniki ankietowe oraz diagnoza, jest niewytacząca. Zmodernizowane boisko będzie miejscem integracji dla blisko 3 200 osób rocznie, w tym dla mieszkańców obszaru rewitalizacji. Obiekt dostosowany będzie do potrzeb osób niepełnosprawnych. Boisko wraz z pozostałymi obiektami sportowymi przy ul. Legionów utworzą ogólnodostępne nowoczesne zaplecze rekreacyjno-wypoczynkowe Miasta.			
Główny problem postawiony w koncepcji projektu				
<p>Projekt zakłada modernizację kompleksu boisk "Orlik", który składa się z dwóch boisk: piłkarskiego i wielofunkcyjnego oraz zaplecza sanitarno – szatniowego. W sąsiedztwie kompleksu znajduje się stadion sportowy posiadający pełnowymiarowe boisko piłkarskie, gdzie swoje mecze rozgrywa zespół seniorski i zespoły młodzieżowe drużyny Karpat Krosno. W wyniku intensywnego użytkowania obiektu, która trwa nieprzerwanie od 2009 roku nawierzchnie obydwu boisk wymagają remontu, który pozwoli zachować ich funkcjonalności oraz umożliwi bezpieczne korzystanie z nich przez następne lata. Projekt ma rozwiązać problemy techniczne obiektu, a jednocześnie przestrzenne ponieważ dzięki jego realizacji zostanie zagospodarowana znaczna część terenu w centrum miasta oraz w bezpośrednim sąsiedztwie krośnieńskiej starówki.</p> <p>Podstawowym problemem zdiagnozowanym na obszarze rewitalizacji, gdzie planowana jest realizacja projektu, jest niski wskaźnik integracji społecznej oraz niewystarczająca infrastruktura do aktywnego wypoczynku. Na obszarze zdiagnozowano również problemy o charakterze technicznym oraz przestrzenno-funkcjonalnym. Obszar wymaga poprawy estetyki.</p>				
Cel projektu				
<p>Modernizacja kompleksu „Orlik” przyczyni się do poprawienia warunków technicznych i szkoleniowych krośnieńskich klubów i stowarzyszeń sportowych oraz zwiększy możliwość korzystania przez mieszkańców ze zmodernizowanej infrastruktury sportowej. Realizacja projektu wpisuje się również w sferę przestrzenno- funkcjonalną dzięki zagospodarowaniu terenu znajdującego się w centrum miasta. Lokalizacja obiektu umożliwi bezproblemowy dostęp również dla osób niepełnosprawnych.</p> <p>Realizacja projektu pozwoli na włączenie i aktywizację sportową zarówno dzieci, młodzieży, jak i osób starszych. Aktywizacja sportowa zwiększy również integrację społeczną i będzie miała pozytywny wpływ na zdrowie mieszkańców.</p>				
Koncepcja projektu				
Modernizacja będzie obejmowała wymianę nawierzchni ze sztucznej trawy na boisku piłkarskim oraz konserwację nawierzchni poliuretanowej na boisku wielofunkcyjnym. Planowany zakres robót				

<p>na boisku piłkarskim będzie obejmował rozebranie i zutylizowanie trawy, która obecnie znajduje się na boisku. Po zakończeniu wszystkich prac przygotowawczych ostatnim krokiem będzie wykonanie nowej nawierzchni. W trakcie trwania prac na boisku piłkarskim będzie wykonywana konserwacja boiska wielofunkcyjnego polegająca na odnowieniu i zabezpieczeniu nawierzchni poliuretanowej. W trakcie powyższych prac będzie również wykonywana konserwacja ścian zewnętrznych zaplecza sanitarno - szatniowego oraz naprawa piłkochwyłów. Projekt adresowany jest do wszystkich grup społecznych, w tym mieszkańców, szkół, w tym Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej, AZS, klubów i stowarzyszeń sportowych z terenu miasta, którym przedmiotowy obiekt udostępniany jest nieodpłatnie.</p>		
Komplementarność z innymi projektami w Lokalnym Programie Rewitalizacji	<p>Projekt jest komplementarny pod względem problemowym i przestrzennym w zakresie celu określonego jako podniesie aktywności społecznej w zakresie aktywności sportowej oraz poprawy estetyki i funkcjonalności przestrzeni i obiektów publicznych na obszarze rewitalizacji z projektami nr: 11 - Budowa boiska treningowego przy ul. Legionów w Krośnie, 12 - Modernizacja stadionu sportowego przy ul. Legionów w Krośnie.</p>	
Sposoby oceny i mierzenia rezultatów projektu	<ol style="list-style-type: none"> inspekcja inwestycji, kontrola finansowania i trwałości, sprawozdanie (1 raz na rok) sprawozdanie końcowe. 	
Wskaźniki rezultatu		
Nazwa wskaźnika	Wartość docelowa	Źródło danych
Liczba osób korzystających z projektu	3 200 os./rok	Dane podmiotu realizującego
Liczba organizacji korzystających z projektu	30 szt./rok	Dane podmiotu realizującego
Wskaźniki produktu		
Nazwa wskaźnika	Wartość docelowa	Źródło danych
Powierzchnia objęta rewitalizacją	3 200 m ²	Dane podmiotu realizującego
Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych	1 szt.	Dane podmiotu realizującego

Tabela 46. Projekt nr 14 - Żłobek Miejski w Krośnie

Źródło: opracowanie własne

Projekt nr 14	Żłobek Miejski w Krośnie			
Podmiot realizujący	Gmina Miasto Krosno			
Lokalizacja projektu	Obszar rewitalizacji: Krosno, ul. Mirandoli Pika 3			
Powiązania z celami Lokalnego Programu Rewitalizacji	Powiązanie:	Cel 1	Cel 2	Cel 3
	bezpośrednie	x		
	pośrednie			x
Szacunkowy koszt	1 000 000,00 zł			
Potencjalne źródło finansowania	<ul style="list-style-type: none"> - środki własne, - RPO WP Oś priorytetowa VII. Działanie 7.4, - środki z budżetu państwa w ramach resortowego programu „Maluch plus”. 			
Szacunkowy termin realizacji	2018-2020			
Zjawiska kryzysowe, jakie rozwiąże realizacja projektu na obszarze rewitalizacji (Rozdział 5.3)	<ul style="list-style-type: none"> - starzenie się społeczeństwa, - długotrwałe bezrobocie, - uzależnienie od środków pomocy społecznej, - niska integracja społeczna, 			

	- zły stan techniczny obiektów użyteczności publicznej, -niedostosowanie obiektów do potrzeb osób niepełnosprawnych.
Efekt	Realizacja projektu przyniesie wiele korzyści w zakresie poprawy sfery społecznej obszaru rewitalizacji. Funkcjonowanie żłobka umożliwi młodym matkom powrót na rynek pracy oraz podjęcie pracy, co przyczyni się do zmniejszenia uzależnienia od środków pomocy społecznej oraz większą chęć do integrowania się ze społeczeństwem. Zwiększenie oferty Miasta w kwestii opieki nad najmłodszymi dziećmi może zachęcić część mieszkańców do powiększania rodziny, co pozytywnie wpłynie na zmniejszenie się problemu starzenia się społeczeństwa. W ramach projektu planuje się zaadaptowanie budynku przedszkola na potrzeby żłobka oraz utworzenie nowych miejsc pracy.
Główny problem postawiony w koncepcji projektu	
Żłobek Miejski w Krośnie nie posiada własnego budynku, w chwili obecnej oddziały żłobkowe usytuowane są w 5 punktach na terenie miasta, w użyczonych przez przedszkola i szkoły pomieszczeniach. Co roku znacznie wzrasta zapotrzebowanie na nowe miejsca opieki żłobkowej.	
Cel projektu	
Celem projektu jest zapewnienie odpowiedniej do potrzeb liczby miejsc opieki nad dzieckiem w wieku do lat 3 w formie żłobka. Zorganizowanie odpowiedniej do potrzeb liczby miejsc opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 zapewni mocne wsparcie rodzin i pozwoli obydwójgu rodzicom na podjęcie pracy lub powrót do aktywności zawodowej.	
Koncepcja projektu	
Żłobek Miejski w Krośnie zlokalizowany w budynku obecnego Przedszkola Miejskiego Nr 2 przy ul. Mirandoli Pika 3, wymaga zmiany sposobu użytkowania, adaptacji i przystosowania dla potrzeb dzieci w wieku do lat 3, w tym dzieci niepełnosprawnych. Planowane są następujące działania: <ul style="list-style-type: none"> • prace remontowe, adaptacyjne i modernizacyjne, • zakup niezbędnego wyposażenia sal dla dzieci, kuchni i pomieszczeń administracyjno – gospodarczych, • podjazd dla osób niepełnosprawnych, montaż wideofonu, • zapewnienie bieżącego funkcjonowania żłobka przez okres 24 miesięcy. Projekt adresowany jest do dzieci w wieku do lat 3, w tym niepełnosprawnych, wymagających wsparcia i opieki. Zakres działań projektu obejmuje zapewnienie opieki, wychowania i edukacji dzieci w wieku do lat 3.	
Komplementarność z innymi projektami w Lokalnym Programie Rewitalizacji	Projekt jest komplementarny w zakresie działań podejmowanych w celu zwiększenie aktywności zawodowej osobom powracającym na rynek pracy, osobom bezrobotnym w zakresie wsparcia dla zapewniania opieki nad dziećmi z projektem nr.: 4. Aktywizacja osób młodych pozostających bez pracy w powiecie krośnieńskim, 5. Aktywizacja osób powyżej 29 r. ż. pozostających bez pracy w powiecie krośnieńskim, 7. "Wsparcie bezrobotnych z terenu MOF Krosno zamierzających rozpocząć działalność gospodarczą" - planowany do realizacji projekt strategiczny MOF Krosno w ramach przedsięwzięcia "Poprawa warunków prowadzenia działalności gospodarczej na terenie MOF Krosno".
Sposoby oceny i mierzenia rezultatów projektu	<ul style="list-style-type: none"> • inspekcja inwestycji, • kontrola finansowania i trwałości, • sprawozdanie (1 raz na rok),

	• sprawozdanie końcowe.	
Wskaźniki rezultatu		
Nazwa wskaźnika	Wartość docelowa	Źródło danych
Liczba osób korzystających z projektu	122 dzieci/mies.	Dane podmiotu realizującego
Liczba utworzonych miejsc pracy	3	Dane podmiotu realizującego
Wskaźniki produktu		
Nazwa wskaźnika	Wartość docelowa	Źródło danych
Liczba obiektów objętych wsparciem	1	Dane wnioskodawcy
Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych	1	Dane wnioskodawcy

8.3. Projekty uzupełniające

Tabela 47. Projekt nr 15 - Utworzenie centrum edukacyjno-kulturalno-sportowego na osiedlu Traugutta

Źródło: opracowanie własne

Projekt nr 15	Utworzenie Centrum edukacyjno-kulturalno-sportowego na osiedlu Traugutta			
Podmiot realizujący	Gmina Miasto Krosno			
Lokalizacja projektu	Poza obszarem rewitalizacji: ul. Żwirki i Wigury (Budynek tzw. Składnicy Lotniczej)			
Uzasadnienie lokalizacji projektu poza obszarem rewitalizacji	Osiedle Traugutta zlokalizowane jest w bezpośrednim sąsiedztwie obszaru rewitalizacji, przez co jego mieszkańcy będą mieli łatwy dostęp do Centrum. Zaplecze sportowe Miasta skupia się w obrębie Dzielnicy Śródmieście - inwestycja będzie więc wsparciem dla istniejących obszarów rekreacyjno-wypoczynkowych, których w Mieście jest niewiele. Na Osiedlu Traugutta zdiagnozowano problemy w sferze przestrzenno-funkcjonalnej, gospodarczej oraz środowiskowej. Realizacja tego projektu przyczyni się do poprawy integracji mieszkańców obszaru rewitalizacji, ale także pozytywnie wpłynie na problemy Osiedla Traugutta.			
Powiązania z celami Lokalnego Programu Rewitalizacji	Powiązanie:	Cel 1	Cel 2	Cel 3
	bezpośrednie		x	x
	pośrednie	x		
Szacunkowy koszt	20 000 000,00 zł			
Potencjalne źródło finansowania	1. INTERREG V-A Polska Oś Priorytetowa I (EFRR) 2. Wkład własny wnioskodawcy 3. Etapowa realizacja projektu ze środków własnych			
Szacunkowy termin realizacji	2018 - 2020			
Zjawiska kryzysowe, jakie rozwiąże realizacja projektu na obszarze rewitalizacji (Działanie 5.3)	- niska integracja społeczna, - starzenie się społeczeństwa, - długotrwałe bezrobocie, - niewystarczające zagospodarowanie miejsca zamieszkania w infrastrukturę sportowo-rekreacyjno-wypoczynkową, - zły stan techniczny obiektów użyteczności publicznej oraz obiektów zabytkowych, - niedostosowanie obiektów do potrzeb osób niepełnosprawnych.			

Efekt	<p>Poprawa stanu technicznego budynku Centrum edukacyjno-kulturalno-sportowego będzie środkiem do realizacji wielu działań społecznych, edukacyjnych i kulturalnych oraz sportowych. W ramach działań planuje się dostosowanie obiektu do potrzeb osób niepełnosprawnych oraz dostosowanie pomieszczeń do zaplanowanych w ramach projektu zajęć. Planuje się organizację działań mających na celu zwiększenie integracji społecznej mieszkańców oraz prowadzenie akcji edukacyjnych dla różnych grup wiekowych mieszkańców obszaru rewitalizacji. Z inwestycji korzystać będzie ok. 1 500 osób rocznie; planuje się również utworzenie miejsc żłobkowych, co długofalowo może się przyczynić do zmniejszenia problemu starzenia się społeczeństwa. Realizacja projektu przyczyni się nie tylko do poprawy stanu sfery społecznej obszaru rewitalizacji, ale również pozostałych części Miasta.</p>
Główny problem postawiony w koncepcji projektu	
<p>Obszar ten charakteryzuje się brakiem miejsc rekreacyjnych dla rodzin z dziećmi, które zamieszkują tam w znacznej większości. Brak oferty spędzania czasu wolnego może przyczynić się do pojawiania się równego rodzaju patologii. W rejonie tym nie ma również możliwości aktywizacji osób starszych. Problemem jest również brak organizacji pozarządowych, które działają bezpośrednio na tym terenie, a których działalność mogłaby podnieść aktywności mieszkańców terenu, np. w zakładaniu działalności gospodarczej lub przekwalifikowaniu się.</p> <p>Realizacja projektu w znaczący sposób wpłynie na poprawę dostępności do nowej oferty dla mieszkańców całego miasta, planuje się szerszą akcję promującą możliwość skorzystania z nowej oferty dla mieszkańców obszaru rewitalizacji.</p> <p>Zarówno sam budynek, jak i obszar do niego przylegający wymagają rewitalizacji technicznej, estetycznej, przestrzenno – funkcjonalnej.</p>	
Cel projektu	
<p>Głównym celem projektu jest ograniczenie problemów społecznych na terenach zdegradowanych i podniesienie jakości życia mieszkańców osiedla Traugutta poprzez stworzenie bogatej oferty zajęć edukacyjno-kulturalno-sportowych.</p> <p>Projekt przyczyni się do aktywnego procesu rewitalizacji w zakresie społecznym, technicznym oraz przestrzenno-funkcjonalnym.</p>	
Koncepcja projektu	
<p>Pierwszym etapem koniecznym do realizacji projektu jest remont budynku i zaadaptowanie go do takich celów, jak prowadzenie zajęć edukacyjnych, organizacja grupy żłobkowej, świetlicy dla dzieci oraz sal szkoleniowych, w których mogłyby odbywać się spotkania skierowane do różnych grup wiekowych. Realizacja projektu umożliwi również aktywną działalność organizacji pozarządowych w różnych obszarach, poprzez udostępnienie pomieszczeń i przestrzeni.</p>	
Komplementarność z innymi projektami w Lokalnym Programie Rewitalizacji	<p>Projekt jest komplementarny pod względem problemowym w zakresie celu określonego jako podniesienie aktywności społecznej na obszarze rewitalizacji z projektami:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1.KOGEL-MOGEL pozytywnie&twórczo wspieramy mieszkańców Krosna 2. Akademia Edukacji Obywatelskiej 6. Wspieranie działań prewencyjnych Policji w Krośnie 14. Żłobek Miejski w Krośnie 15. Przebudowa i rozbudowa Sali Koncertowej Zespołu Szkół Muzycznych w Krośnie
Sposoby oceny i mierzenia rezultatów projektu	<ol style="list-style-type: none"> 1. inspekcja inwestycji 2. kontrola finansowania i trwałości 3. sprawozdanie (1 raz na rok) 4. sprawozdanie końcowe
Wskaźniki rezultatu	

Nazwa wskaźnika	Wartość docelowa	Źródło danych
Liczba osób korzystających z projektu	1 500 os./rok	Dane podmiotu realizującego
Wskaźniki produktu		
Nazwa wskaźnika	Wartość docelowa	Źródło danych
Liczba wyremontowanych budynków	1 szt.	Dane podmiotu realizującego
Liczba budynków dostosowanych do osób niepełnosprawnych	1 szt.	Dane podmiotu realizującego

Tabela 48. Projekt nr 16 - Przebudowa i rozbudowa Sali Koncertowej Zespołu Szkół Muzycznych w Krośnie

Źródło: opracowanie własne

Projekt nr 16	Przebudowa i rozbudowa Sali Koncertowej Zespołu Szkół Muzycznych w Krośnie			
Podmiot realizujący	Zespół Szkół Muzycznych im. I.J. Paderewskiego w Krośnie			
Lokalizacja projektu	Obszar rewitalizacji: ul. Paderewskiego 7			
Powiązania z celami Lokalnego Programu Rewitalizacji	Powiązanie:	Cel 1	Cel 2	Cel 3
	bezpośrednie		x	
	pośrednie			
Szacunkowy koszt	7 500 000,00 zł			
Potencjalne źródło finansowania	1. POiŚ Działanie 8.1 (FS) 2. Wkład własny wnioskodawcy 3. Etapowa realizacja projektu ze środków własnych			
Szacunkowy termin realizacji	2018 - 2019			
Zjawiska kryzysowe, jakie rozwiąże realizacja projektu na obszarze rewitalizacji (Rozdział 5.3)	- niska integracja społeczna, - zły stan techniczny obiektów użyteczności publicznej oraz obiektów zabytkowych.			
Efekt	Realizacja projektu przyczyni się do zwiększenia oferty spędzania czasu wolnego dla mieszkańców obszaru rewitalizacji (planowane ok. 20 wydarzeń kulturalnych rocznie). Poprawie ulegnie również stan techniczny Sali Koncertowej, przez co uczniowie szkoły będą mieli lepsze warunki do nauki i rozwijania umiejętności muzycznych. Planuje się, że z obiektu korzystać będzie ok. 4 000 osób rocznie. Budynek będzie dostosowany do potrzeb osób niepełnosprawnych.			
Główny problem postawiony w koncepcji projektu				
Realizacja projektu wiąże się ze zdiagnozowanymi problemami dotyczącymi niskiej aktywności i integracji społecznej. Z drugiej strony wskazany problem koresponduje z potrzebą podniesienia oferty kulturalnej skierowanej do mieszkańców.				
Cel projektu				
Celem projektu jest zwiększenie aktywności społecznej mieszkańców poprzez udział w wydarzeniach kulturalnych, w szczególności zainteresowanie mieszkańców wydarzeniami muzycznymi, a także stymulacja udziału w życiu kulturalnym miasta i regionu, jak również organizacja koncertów i wydarzeń artystycznych.				
Koncepcja projektu				
W ramach projektowanej inwestycji planuje się rozbudowę i przebudowę głównej sali koncertowej wraz z rozbudową i zadaszeniem istniejącego patio przed budynkiem szkoły (powiększenie głównego holu) oraz wykonaniem pomieszczeń związanych z obsługą techniczno-artystyczną (reżyserka,				

garderoby, sale prób). Projekt obejmuje prace z zakresu branży budowlanej i akustycznej, instalacje elektryczne, oświetlenie estradowe, nagłośnienie, mechanikę sceny, branżę sanitarną oraz system multimedialny.

Projekt adresowany jest do szerokiej grupy osób, w tym mieszkańców miasta Krosna i regionu zainteresowanych uczestnictwem w organizowanych przez ZSM w Krośnie wydarzeniach muzycznych.

Komplementarność z innymi projektami w Lokalnym Programie Rewitalizacji	Projekt jest komplementarny pod względem problemowym w zakresie celu określonego jako podniesienie aktywności społecznej na obszarze rewitalizacji z projektami: 1. KOGEL-MOGEL pozytywnie&twórczo wspieramy mieszkańców Krosna, 8. Modernizacja obiektów zabytkowych w zespole staromiejskim w celu nadania nowej funkcji społeczno-edukacyjnej i kulturalnej, 9. Modernizacja zabytkowego dworca PKP na potrzeby funkcjonowania ETNOCENTRUM Ziemi Krośnieńskiej, 10. Remont i rozbudowa Muzeum Rzemiosła w Krośnie - stworzenie galerii tradycji tkackich i zegarmistrzowskich, 15. Utworzenie centrum edukacyjno-kulturalno-sportowego na Osiedlu Traugutta.	
Sposoby oceny i mierzenia rezultatów projektu	1. sprawozdanie (1 raz na rok), 2. sprawozdanie końcowe.	
Wskaźniki rezultatu		
Nazwa wskaźnika	Wartość docelowa	Źródło danych
Liczba osób korzystających z projektu	4 000 os./rok	Dane podmiotu realizującego
Liczba zorganizowanych spotkań, warsztatów (koncerty, przesłuchania, warsztaty muzyczne)	20 szt./rok	Dane podmiotu realizującego

Tabela 49. Projekt nr 17 - Utworzenie inkubatora przedsiębiorczości na terenie Gminy Miasta Krosno - projekt strategiczny MOF Krosno w ramach przedsięwzięcia "Poprawa warunków prowadzenia działalności gospodarczej na terenie MOF Krosno"

Źródło: opracowanie własne

Projekt nr 17	Utworzenie inkubatora przedsiębiorczości na terenie Gminy Miasta Krosno - projekt strategiczny MOF Krosno w ramach przedsięwzięcia "Poprawa warunków prowadzenia działalności gospodarczej na terenie MOF Krosno"			
Podmiot realizujący	Gmina Miasto Krosno/Spółka miejska			
Lokalizacja projektu	Krosno, ul. Żwirki i Wigury			
Uzasadnienie lokalizacji projektu poza obszarem rewitalizacji	Inkubator przedsiębiorczości zlokalizowany będzie na terenie Osiedla Traugutta, tak więc mieszkańcy obszaru rewitalizacji będą mieli do niego łatwy dostęp. Malejąca liczba mieszkańców oraz znaczny udział osób bezrobotnych na obszarze rewitalizacji są jednymi z głównych jego problemów, stąd ważne jest szerokie wsparcie dla osób chcących podjąć działalność gospodarczą.			
Powiązania z celami Lokalnego Programu Rewitalizacji	Powiązanie:	Cel 1	Cel 2	Cel 3
	bezpośrednie	x		
	pośrednie			
Szacunkowy koszt	36 000 000,00 zł			

Potencjalne źródło finansowania	1. RPO WP, Oś Priorytetowa I, Działanie 1.3 2. Wkład własny wnioskodawcy 3. Etapowa realizacja projektu ze środków własnych
Szacunkowy termin realizacji	2018 - 2020
Zjawiska kryzysowe, jakie rozwiąże realizacja projektu na obszarze rewitalizacji (Rozdział 5.3)	- długotrwałe bezrobocie, - uzależnienie od środków pomocy społecznej, - starzenie się społeczeństwa.
Efekt	Poprzez realizację projektu mieszkańcy obszaru rewitalizacji, którzy chcą rozpocząć własną działalność gospodarczą i potrzebują wsparcia na innowacje uzyskają wsparcie finansowe i merytoryczne, które przyczyni się do poszerzenia wiedzy i umiejętności w zakresie prowadzenia przedsiębiorstwa, zmniejszenia bezrobocia, a co za tym idzie zmniejszenia uzależnienia od środków pomocy społecznej. Udostępniona zostanie przestrzeń do prowadzenia działalności na preferencyjnych warunkach. Korzystne warunki na rynku pracy spowodują zmniejszenie odpływu młodych i wykształconych osób z obszaru rewitalizacji.
Główny problem postawiony w koncepcji projektu	
Rozwój przedsiębiorczości i samozatrudnienia na terenie obszaru rewitalizacji napotyka na istotne ograniczenia. Cele projektu wynikają ze zidentyfikowanych problemów oraz potrzeb grupy docelowej: <ol style="list-style-type: none"> 1. brak środków finansowych na rozpoczęcie działalności gospodarczej, 2. brak odpowiedniego wsparcia w postaci szkoleń, 3. duży odpływ młodych i wykształconych osób, 4. brak wystarczającego zaplecza do podjęcia działalności gospodarczej, 5. zły stan techniczny budynku inkubatora. Wymienione problemy powodują niską aktywność gospodarczą, a tym samym zmniejszają liczbę potencjalnych nowych miejsc pracy.	
Cel projektu	
Ogólnym celem jest zwiększenie poziomu przedsiębiorczości i samozatrudnienia oraz wspieranie rozwoju gospodarczego, w tym działalności innowacyjnej mieszkańców obszaru rewitalizacji. Cele szczegółowe obejmują: <ol style="list-style-type: none"> 1. promocję i wspieranie inicjatyw i rozwiązań zmierzających do tworzenia nowych miejsc pracy, 2. zapewnienie wsparcia dla rozwoju przedsiębiorczości i innowacyjności, skutkującego zwiększoną ilością miejsc pracy, np. poprzez aktywizację mieszkańców obszaru rewitalizacji, 3. ułatwienie osobom bezrobotnym z obszaru rewitalizacji podjęcia i prowadzenia działalności gospodarczej, 4. budowę inkubatora przedsiębiorczości, stworzenie nowych powierzchni produkcyjnych i biurowych przeznaczonych na działalność MŚP, 5. zahamowanie odpływu wykształconych, młodych osób do większych ośrodków, np. poprzez rozszerzenie oferty inkubatora przedsiębiorczości o Akademicki Inkubator Przedsiębiorczości z funkcją preinkubatora. 	
Koncepcja projektu	
Projekt przewiduje budowę inkubatora przedsiębiorczości. Poza inkubatorem, będzie się tam mieścić również Akademicki Inkubator Przedsiębiorczości pełniący rolę preinkubatora. Zrealizowana zostanie hala produkcyjna, w której zostanie wydzielonych kilkanaście modułów produkcyjno-usługowych przeznaczonych dla beneficjentów inkubatora. W ramach projektu powstanie również budynek administracyjno-biurowy oraz kontenerowa stacja transformatorowa. Inkubator utworzony zostanie przede wszystkim z myślą o rozwoju istniejących i powstawaniu nowych firm innowacyjnych w obrębie inteligentnych specjalizacji wiodących województwa podkarpackiego - lotnictwa i kosmonautyki, jakości życia oraz informatyki i telekomunikacji. Głównym zadaniem Inkubatora Przedsiębiorczości będzie kreowanie środowiska wzmacniającego możliwości przetrwania start-upów oraz młodych firm do momentu, w którym rozwiną swoją własną siłę gospodarczą, aby konkurować na warunkach rynkowych.	

<p>Misją preinkubatora byłaby aktywizacja młodych ludzi, w szczególności społeczności akademickiej oraz absolwentów szkół ponadgimnazjalnych, do zakładania i prowadzenia własnej działalności gospodarczej. Misja ta będzie realizowana poprzez wsparcie w tworzeniu, działaniu i sprawdzaniu pomysłów opartych na wiedzy, w warunkach wolnorynkowych, bez konieczności ponoszenia kosztów i ryzyk związanych z zarejestrowaniem własnej działalności gospodarczej. Preinkubowanym mogłaby być osoba, która ukończyła 18 lat, w szczególności oferta skierowana będzie do studentów lub absolwentów wyższej uczelni oraz absolwentów szkół ponadgimnazjalnych.</p> <p>Przewiduje się wzmożoną akcję promocyjną dotyczącą bezpośredniego informowania mieszkańców obszaru rewitalizacji o możliwości rozpoczęcia prowadzenia działalności gospodarczej na preferencyjnych warunkach wynajmu powierzchni lokalowej oraz przy wsparciu szkoleniowo-doradczym.</p> <p>Akcja prowadzona będzie w oparciu np. bezpośrednie informowanie poprzez ulotki, plakaty czy spotkania z mieszkańcami.</p>		
Komplementarność z innymi projektami w Lokalnym Programie Rewitalizacji	<p>Projekt jest komplementarny pod względem problemowym z projektami nr:</p> <p>4. Aktywizacja osób młodych pozostających bez pracy w powiecie krośnieńskim,</p> <p>5. „Aktywizacja osób powyżej 29 r. ż. pozostających bez pracy w powiecie krośnieńskim”,</p> <p>7. "Wsparcie bezrobotnych z terenu MOF Krosno zamierzających rozpocząć działalność gospodarczą" - planowany do realizacji projekt strategiczny MOF Krosno w ramach przedsięwzięcia "Poprawa warunków prowadzenia działalności gospodarczej na terenie MOF Krosno".</p>	
Sposoby oceny i mierzenia rezultatów projektu	<p>1. kontrola finansowania i trwałości,</p> <p>2. sprawozdanie (1 raz na rok) sprawozdanie końcowe.</p>	
Wskaźniki rezultatu		
Nazwa wskaźnika	Wartość docelowa	Źródło danych
Liczba przedsiębiorstw ulokowanych we wspartych inkubatorach przedsiębiorczości/akademickich	11 szt.	Dane podmiotu realizującego
Liczba przedsiębiorstw korzystających z zaawansowanych usług świadczonych przez instytucje otoczenia biznesu	25 szt.	Dane podmiotu realizującego
Wskaźniki produktu		
Nazwa wskaźnika	Wartość docelowa	Źródło danych
Powierzchnia użytkowa we wspartych inkubatorach przedsiębiorczości/akademickich	5 073 m ²	Dane podmiotu realizującego
Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie	25 szt.	Dane podmiotu realizującego
Liczba nowych i zaawansowanych usług świadczonych przez IOB	8 szt.	Dane podmiotu realizującego

8.4. Źródła finansowania projektów rewitalizacyjnych

Istotnym źródłem finansowania projektów rewitalizacyjnych zawartych w *Programie Rewitalizacji* są środki finansowe, pochodzące przede wszystkim z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020, z innych Programów operacyjnych oraz środki własne Miasta Krosna. Inne możliwe źródła finansowania to: środki budżetu państwa, a także środki prywatne. Szacunkowe ramy finansowe *Programu*

Rewitalizacji zostały zaprogramowane na cały okres realizacji *Programu*. Poniżej zamieszczono wykaz podstawowych i uzupełniających projektów rewitalizacyjnych wraz z całkowitą kwotą realizacji projektu, udziałem finansowania z różnych źródeł.

Tabela 50. Szacunkowe ramy finansowe planowanych projektów

Źródło: opracowanie własne

Nr	Nazwa projektu	Podmiot realizujący	Środki funduszy UE					Środki własne wnioskodawców (zł)	Inne źródła finansowania (źródło/kwota zł/%)	Koszt całkowity (zł)
			% kosztów kwalifikowanych	Finansowanie		Finansowanie z EFS (zł)				
				z EFRR (zł)						
Projekty podstawowe społeczne										
1	KOGEL-MOGEL pozytywnie&twórczo wspieramy mieszkańców Krosna	Stowarzyszenie Kogel-Mogel, Cech Rzemiosł Różnych w Krośnie	85%	-	255 000,00 zł (RPO WP)	45 000,00 zł	-		300 000,00 zł	
2	Hejnalista Krośnieński	Stowarzyszenie Idea Carpathia	-	-	-	-	środki prywatne, wolontariat, fundusze pozabudżetowe dla NGOs/120 000,00 zł/100%	120 000,00 zł		
3	Akademia Edukacji Obywatelskiej	Stowarzyszenie Idea Carpathia	-	-	-	-	środki prywatne, wolontariat, fundusze pozabudżetowe dla NGOs/15 000,00 zł/100%	15 000,00 zł		
4	Aktywizacja osób młodych pozostających bez pracy w powiecie krośnieńskim	Powiatowy Urząd Pracy w Krośnie	91,89%	-	2 756 700,00 zł (POWER)	-	budżet państwa/243 300,00 zł/8,11%	3 000 000,00 zł		

5	Aktywizacja osób powyżej 29 roku życia pozostających bez pracy w powiecie krośnieńskim	Powiatowy Urząd Pracy w Krośnie	85%	-	1 530 000,00 zł (RPO WP)	-	budżet państwa/270 000,00 zł/15%	1 800 000,00 zł
6	Wspieranie działań prewencyjnych Policji w Krośnie	Powiatowa Komenda Policji w Krośnie	-	-	-	-	środki własne wnioskodawcy/dotacja z Gminy/ 100%	50 000,00 zł
7	Wsparcie bezrobotnych z terenu MOF Krosno zamierzających rozpocząć działalność gospodarczą - planowany do realizacji projekt strategiczny MOF Krosno w ramach przedsięwzięcia "Poprawa warunków prowadzenia działalności gospodarczej na terenie MOF Krosno"	Gmina Miasto Krosno	95%	-	5 700 000,00 zł (RPO WP)	300 000,00 zł	-	6 000 000,00 zł
Projekty podstawowe infrastrukturalne								
8	Rewitalizacja obiektów użyteczności publicznej w celu nadania im nowej funkcji społecznej	Gmina Miasto Krosno, Muzeum Podkarpackie w Krośnie, Cech Rzemiosł Różnych w Krośnie	95%	9 500 000,00 zł (RPO WP)	-	500 000,00 zł	-	10 000 000,00 zł

9	Modernizacja zabytkowego dworca PKP na potrzeby funkcjonowania ETNOCENTRUM Ziemi Krośnieńskiej - projekt strategiczny MOF Krosno	Gmina Miasto Krosno	-	POIiŚ (EFRR)/15 692 000,00 zł /80%	-	3 923 000,00 zł	-	19 615 000,00 zł
10	Remont i rozbudowa Muzeum Rzemiosła w Krośnie - stworzenie galerii tradycji tkackich i zegarmistrzowskich	Muzeum Rzemiosła w Krośnie	85%	3 825 000,00 zł (INTERREG V-A)	-	675 000,00 zł	-	4 500 000,00 zł
11	Budowa boiska treningowego przy ul. Legionów w Krośnie	Gmina Miasto Krosno	-	-	-	350 000,00 zł	Program Rozwoju Ponadlokalnej Infrastruktury Sportowej/ 150 000,00 zł/30%	500 000,00 zł
12	Modernizacja stadionu sportowego przy ul. Legionów w Krośnie	Gmina Miasto Krosno	-	-	-	14 000 000,00 zł	Program Modernizacji Infrastruktury Sportowej/6 000 000,00 zł/30%	20 000 000,00 zł
13	Modernizacja kompleksu "Orlik" przy ul. Legionów w Krośnie	Gmina Miasto Krosno	-	-	-	350 000,00 zł	Program Modernizacji Infrastruktury Sportowej/150 000,00 zł /30%	500 000,00 zł
14	Żłobek Miejski w Krośnie	Gmina Miasto Krosno	-	-	450 000,00 zł (RPO WP)	550 000,00 zł	-	1 000 000,00 zł
Projekty uzupełniające								
15	Utworzenie centrum edukacyjno-kulturalno-sportowego na Osiedlu Traugutta	Gmina Miasto Krosno	85%	17 000 000,00 zł (INTERREG V-A)	-	3 000 000,00 zł	-	20 000 000,00 zł

16	Przebudowa i rozbudowa Sali Koncertowej Zespołu Szkół Muzycznych w Krośnie	Zespół Szkół Muzycznych im. I. J. Paderewskiego w Krośnie	-	POIiŚ (EFRR)/6 000 000,00 zł/80%	-	1 500 000,00 zł	-	7 500 000,00 zł
17	Utworzenie inkubatora przedsiębiorczości na terenie Gminy Miasta Krosno - projekt strategiczny MOF Krosno w ramach przedsięwzięcia "Poprawa warunków prowadzenia działalności gospodarczej na terenie MOF Krosno"	Gmina Miasto Krosno	85%	24 590 000,00 zł (RPO WP)	-	11 010 000 zł	-	35 600 000,00 zł

Objaśnienia:

EFRR - Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego

EFS - Europejski Fundusz Społeczny

POWER - Program Edukacyjny Wiedza Edukacja Rozwój

POIiŚ - Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko

INTERREG V-A - Program Współpracy Transgranicznej Interreg V-A Polska-Słowacja 2014-2020

RPO WP - Regionalny Program Operacyjny Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020

8.3.1. Charakterystyka potencjalnych źródeł finansowania projektów rewitalizacyjnych

I. Regionalny Program Operacyjny Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020

Głównym źródłem finansowania projektów (zarówno infrastrukturalnych jak i społecznych) przewidzianych do realizacji w *Programie* będzie Regionalny Program Operacyjny Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020. Projekty rewitalizacyjne wspierane będą w ramach poszczególnych działań:

- Oś priorytetowa I Konkurencyjna i innowacyjna gospodarka
 - Działanie 1.3. Promowanie przedsiębiorczości - Celem szczegółowym działania jest stworzenie lepszych warunków do rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw. W ramach wskazanego działania wsparcie uzyskają m. in. projekty dotyczące tworzenia inkubatorów przedsiębiorczości oraz akademickich inkubatorów przedsiębiorczości. W *Programie* w ramach wskazanego działania planuje się realizację projektu nr 17 *Utworzenie inkubatora przedsiębiorczości na terenie Gminy Miasta Krosno - projekt strategiczny MOF Krosno w ramach przedsięwzięcia "Poprawa warunków prowadzenia działalności gospodarczej na terenie MOF Krosno"*;

- Oś priorytetowa VI Spójność przestrzenna i społeczna
 - Działanie 6.3. Rewitalizacja przestrzeni regionalnej - Celem szczegółowym działania jest ograniczenie problemów społecznych na terenach zdegradowanych. W ramach wskazanego działania wsparcie uzyskują m.in. projekty dotyczące szeroko rozumianych prac budowlanych, modernizacyjnych oraz restauratorskich i konserwatorskich budynków użyteczności publicznej, obiektów zabytkowych, wielorodzinnych budynków mieszkalnych oraz obszarów przestrzeni publicznej w celu nadania nowych funkcji społecznych, gospodarczych, edukacyjnych, kulturalnych, sportowych, turystycznych lub rekreacyjnych. Wspierane inwestycje będą uwzględniały dostosowanie infrastruktury i wyposażenia do potrzeb osób niepełnosprawnych.
W *Programie* w ramach wskazanego działania planuje się realizację projektu

nr 8 *Rewitalizacja obiektów użyteczności publicznej w celu nadania im nowej funkcji społecznej;*

- Oś priorytetowa VII Regionalny rynek pracy
 - Działanie 7.2. Poprawa sytuacji osób bezrobotnych na rynku pracy - projekty pozakonkursowe PUP - Celami szczegółowymi działania są zwiększenie możliwości zatrudnienia osób bezrobotnych, biernych zawodowo oraz poszukujących pracy, a także poprawa szans na zatrudnienie osób odchodzących z rolnictwa. W ramach wskazanego działania wsparcie uzyskują m.in. usługi i instrumenty rynku pracy określone w ustawie z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy z wyłączeniem robót publicznych (t.j. Dz. U. z 2017 r., poz. 1065 z późn. zm.), finansowane ze środków Funduszu Pracy. W *Programie* w ramach wskazanego działania planuje się realizację projektu nr 5 *Aktywizacja osób powyżej 29 roku życia pozostających bez pracy w powiecie krośnieńskim;*
 - Działanie 7.3. Wsparcie rozwoju przedsiębiorczości - Celem szczegółowym projektu jest zwiększenie liczby nowoutworzonych, trwałych mikroprzedsiębiorstw. W ramach wskazanego działania wsparcie uzyskują m.in. projekty polegające na bezzwrotnym wsparciu dla osób zamierzających rozpocząć prowadzenie działalności gospodarczej oraz zwrotnym wsparciu dla osób zamierzających rozpocząć prowadzenie działalności gospodarczej w formie pożyczki na uruchomienie działalności gospodarczej. W *Programie* w ramach wskazanego działania planuje się realizację projektu nr 7 *Wsparcie bezrobotnych z terenu MOF Krosno zamierzających rozpocząć działalność gospodarczą - planowany do realizacji projekt strategiczny MOF Krosno w ramach przedsięwzięcia "Poprawa warunków prowadzenia działalności gospodarczej na terenie MOF Krosno";*
- Oś priorytetowa VIII Integracja społeczna
 - Działanie 8.1. Aktywna integracja osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym - Celem szczegółowym działania jest aktywna integracja osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym poprzez poprawę ich zdolności do zatrudnienia. W ramach działania wsparcie

uzyskają m.in. zintegrowane oraz zindywidualizowane programy realizowane w oparciu o ścieżkę reintegracji, obejmujące usługi aktywnej integracji o charakterze społecznym, edukacyjnym, zdrowotnym, zawodowym zawierające instrumenty odpowiadające na indywidualne potrzeby osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, a także włączanie osób z niepełnosprawnościami w zajęcia na rzecz aktywizacji zawodowej oraz wsparcie działalności w zakresie reintegracji zawodowej i społecznej. W *Programie* w ramach wskazanego działania planuje się realizację projektu nr 1 *KOGEL-MOGEL pozytywnie&twórczo wspieramy mieszkańców Krosna*.

II. Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko na lata 2014 - 2020

W ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko na lata 2014-2020 zaplanowano przyjęcie rozwiązań promujących projekty powiązane z Programami Rewitalizacji. W *Programie Rewitalizacji dla Miasta Krosna na lata 2016 - 2023* zaplanowane projekty rewitalizacyjne realizowane będą w ramach działania 8.1. Ochrona dziedzictwa kulturowego i rozwój zasobów kultury. W ramach wskazanego działania wsparcie mogą uzyskać projekty realizujące m.in. prace konserwatorskie, restauratorskie oraz roboty budowlane przy obiektach i na obszarach zabytkowych i zespołach tych obiektów i w ich otoczeniu, rozbudowę, przebudowę i remonty niezabytkowej infrastruktury na cele działalności kulturalnej, edukacji artystycznej i archiwów, zakup trwałego wyposażenia do prowadzenia działalności kulturalnej, ochronę i zachowanie zabytkowych ogrodów i parków, zabezpieczenie obiektów przed kradzieżą i zniszczeniem. W *Programie* w ramach wskazanego działania planuje się realizację projektów nr 9 *Modernizacja zabytkowego dworca PKP na potrzeby funkcjonowania ETNOCENTRUM Ziemi Krośnieńskiej* oraz nr 16 *Przebudowa i rozbudowa Sali Koncertowej Zespołu Szkół Muzycznych w Krośnie*.

III. Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój (PO WER)

Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój jest programem koncentrującym się na działaniach dotyczących przygotowania i wsparcia wdrażania reform w obszarze zatrudnienia, integracji społecznej, edukacji i funkcjonowania administracji publicznej oraz w tych obszarach, w których bardziej efektywne jest wsparcie z poziomu krajowego. W ramach osi priorytetowej I Osoby młode na rynku, działania 1.1. Wsparcie osób młodych pozostających bez pracy na regionalnym rynku pracy - projekty pozakonkursowe, poddziałanie 1.1.1. Wsparcie udzielane z Europejskiego Funduszu Społecznego, którego

celem szczegółowym jest zwiększenie możliwości zatrudnienia osób młodych do 29 roku życia, w tym w szczególności osób bez pracy, które nie uczestniczą w kształceniu i szkoleniu (tzw. młodzież NEET) planuje się realizację projektu nr 4 *Aktywizacja osób młodych pozostających bez pracy w powiecie krośnieńskim*.

IV. Program współpracy transgranicznej INTERREG V-A Polska-Słowacja

Głównym celem Programu jest realizacja trzech istotnych wyzwań oraz zniwelowanie braków, jakie charakteryzują obszar wsparcia - m.in. miasto Krosno: ochronę, wzmocnienie i rozwój głównego potencjału obszaru, tj. dziedzictwa naturalnego i kulturowego, usprawnieniu infrastruktury transportowej oraz rozwoju edukacji, głównie na poziomie kształcenia ponadobowiązkowego. W ramach Osi priorytetowej 1 Ochrona i rozwój dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego obszaru pogranicza planuje się realizację działań mających na celu zwiększenie atrakcyjności dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego pogranicza zarówno pod względem poprawy jego jakości, jak i pośrednio przyczyniając się do wzrostu jego wartości turystycznej. Rezultat ten zostanie osiągnięty dzięki realizacji projektów dotyczących między innymi modernizacji i ochrony obiektów dziedzictwa kulturowego, jego wspólnej promocji, współpracy instytucji zajmujących się ochroną i rozwojem dziedzictwa, w tym z wykorzystaniem nowoczesnych technologii informacyjno-komunikacyjnych - w *Programie* są to projekty nr 11 *Remont i rozbudowa Muzeum Rzemiosła w Krośnie - stworzenie galerii tradycji tkackich i zegarmistrzowskich*, nr 15 *Utworzenie Centrum edukacyjno-kulturalno-sportowego na Osiedlu Traugutta*. Ulepszona infrastruktura związana z dziedzictwem, a także lepszy dostęp do informacji o walorach kulturalnych pogranicza umożliwi lepsze i szersze wykorzystywanie potencjału pogranicza przez ludność miejscową i przyjezdnych spoza obszaru wsparcia.

V. Program Rozwoju Ponadlokalnej Infrastruktury Sportowej

Dofinansowaniem w ramach Programu Rozwoju Ponadlokalnej Infrastruktury Sportowej mogą być objęte zadania inwestycyjne dotyczące budowy, przebudowy lub remontu niemalże wszystkich rodzajów obiektów sportowych. Natomiast część z nich Ministerstwo Sportu uznaje za priorytetowe z punktu widzenia realizacji niniejszego Programu, wskutek czego mają one szansę na uzyskanie wyższej punktacji w procedurach konkursowych. Dofinansowaniem mogą być również objęte modernizacje obiektów sportowych (w tym remonty i przebudowy), w szczególności jeśli dotyczą ogólnodostępnych stref rekreacji, skate-parków i innych obiektów, co do istoty niebędących takimi typami obiektów, na

których prowadzi się szkolenie klubowe (mowa w tym miejscu przede wszystkim o pełnowymiarowych boiskach, salach sportowych, pełnowymiarowych pływalniach). W ramach wskazanego programu planuje się realizację projektu nr 11 *Budowa boiska treningowego przy ul. Legionów w Krośnie*.

VI. Program Modernizacji Infrastruktury Sportowej

W ramach Programu Modernizacji Infrastruktury Sportowej realizowane mogą być zadania inwestycyjne dotyczące ogólnodostępnych obiektów sportowych służących klubom sportowym, w szczególności obiekty dotyczące sportów olimpijskich oraz umożliwiających masowe uprawianie sportu. Zadanie inwestycyjne może polegać na przebudowie i/lub remoncie (w tym dostosowaniu do potrzeb sportu osób niepełnosprawnych) obiektów sportowych wraz z ich zapleczem szatniowo-sanitarnym. W ramach Programu planuje się realizację projektów nr 13 *Modernizacja stadionu sportowego przy ul. Legionów w Krośnie* oraz nr 13 *Modernizacja kompleksu "Orlik" przy ul. Legionów w Krośnie*.

VII. Maluch plus

Celem Programu jest zwiększenie dostępności terytorialnej i finansowej miejsc opieki w żłobkach, klubach dziecięcych i u dziennych opiekunów. Program przyczynia się w sposób pośredni do włączenia społecznego oraz sprzyja podjęciu zatrudnienia dla kobiety. W ramach Programu Maluch plus planuje się realizację projektu nr 14 *Żłobek Miejski w Krośnie*.

Realizacja projektów rewitalizacyjnych ujętych w *Programie* finansowana również będzie ze środków własnych wnioskodawców, środków funduszy pozabudżetowych dla NGOs oraz dzięki środkom pozyskanym w ramach akcji wolontariackich.

9.4. Harmonogram realizacji projektów

Harmonogram realizacji projektów zawartych w *Programie Rewitalizacji Miasta Krosna na lata 2016-2023* przedstawia poniższa tabela. Został on przygotowany na podstawie zgłoszonych przez podmioty realizujące oczekiwanych projektów rewitalizacyjnych (poprzez wypełnienie tzw. fiszki projektowej). Sprawna realizacja projektów zależała będzie w dużej mierze od sukcesów w pozyskiwaniu zewnętrznych środków finansowych przez wnioskodawców.

Tabela 51. Harmonogram realizacji projektów ujętych w ramach Programu Rewitalizacji Miasta Krosna na lata 2016-2023

Źródło: opracowanie własne

Nr	Termin realizacji							
	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Projekty podstawowe społeczne								
1								
2								
3								
4								
5								
6								
7								
Projekty podstawowe infrastrukturalne								
8								
9								
10								
11								
12								
13								
14								
Projekty uzupełniające								
15								
16								
17								

10. System wdrażania i zarządzania Programem

10.1. Partycypacja społeczna jako istotny element zarządzania i wdrażania Programu

Partycypacja społeczna obejmuje przygotowanie, prowadzenie oraz ocenę rewitalizacji w sposób zapewniający aktywny udział wszystkich interesariuszy. Wytyczne w zakresie rewitalizacji wskazują na potrzebę uwzględniania partycypacji społecznej na czterech etapach: diagnozowania, programowania, wdrażania oraz monitorowania Programu Rewitalizacji. W niniejszym opracowaniu uwzględniono partycypację społeczną na wszystkich wymaganych etapach. W dokumencie opisano sposób przeprowadzonego procesu uspołeczniania rewitalizacji na etapach: diagnozowania oraz programowania. Kwestie dotyczące partycypacji na etapach wdrażania oraz monitoringu (i ewaluacji) zostały określone w rozdziałach dotyczących zarządzania rewitalizacją, monitoringu i oceny. Przygotowanie

Programu objęło dwa etapy: diagnozowania oraz programowania rewitalizacji. Na obu tych etapach zostały przeprowadzone konsultacje społeczne.

Przebieg konsultacji, ich forma oraz wyniki omówiono w Raporcie z konsultacji społecznych (**Załącznik 1. Raport z konsultacji społecznych Programu Rewitalizacji Miasta Krosna na lata 2016-2023**).

10.2. Struktura zarządzania *Programem*

System wdrażania i zarządzania *Programem Rewitalizacji* powiązany będzie ściśle ze strukturą organizacyjną Urzędu Miasta i innych jednostek organizacyjnych Miasta oraz umożliwi efektywne współdziałanie tych podmiotów. Zapewnia spójność i wzajemne uzupełnianie się procedur (spełnia wymóg komplementarności proceduralno-instytucjonalnej), co w konsekwencji zwiększy efektywność systemu. Głównymi stronami współpracującymi przy zarządzaniu i wdrażaniu *Programu* będą Prezydent Miasta Krosna, Rada Miasta, *Forum Lokalne* oraz na poziomie wykonawczym Wydział Rozwoju Miasta i Obsługi Inwestorów Urzędu Miasta Krosna (RI). Prezydent Miasta Krosna odpowiada za ogólną koordynację prac nad opracowaniem, wdrożeniem, monitoringiem i ewaluacją *Programu*. Rada Miasta Krosna uchwała *Program* i jego ewentualne aktualizacje oraz w razie potrzeby inne uchwały związane z realizacją zadań. Wydział Rozwoju Miasta i Obsługi Inwestorów będzie bezpośrednio odpowiedzialny za zarządzanie *Programem* – prowadzi monitoring realizacji w postaci corocznych i końcowych raportów, współpracuje z bieżącymi i przyszłymi beneficjentami, zbiera nowe propozycje projektów. Wydział ten jest również odpowiedzialny za włączenie wszystkich interesariuszy *Programu* w procesy wdrażania programu oraz jego monitoringu (m.in. poprzez prowadzenie spotkań, udzielanie informacji, udostępnienie informacji o raportach z monitoringu). Kolejną jednostką związaną z zarządzaniem *Programem* będzie *Forum Lokalne*, które będzie stanowiło jednostkę opiniodawczą. Interesariusze wchodzący w skład *Forum Lokalnego* są źródłem informacji o sytuacji społeczno-gospodarczej oraz o zmianach, które zaszły na obszarze rewitalizacji. *Forum Lokalne* spotykać się będzie co najmniej raz w roku (w IV kwartale). Do zadań *Forum* należeć będzie opiniowanie raportów z monitoringu, harmonogramów realizacji, nowych projektów, które mogą być wpisane do *Programu* w przypadku jego ewaluacji. *Forum Lokalne* może zgłaszać uwagi, co do włączania interesariuszy na każdym etapie programowania oraz stanowić element przekazywania informacji pomiędzy Urzędem Miasta a innymi interesariuszami. System zarządzania *Programem Rewitalizacji Miasta Krosna na*

lata 2016-2023 na poziomie decyzyjnym i wdrożeniowym został przedstawiony w poniższej tabeli

Tabela 52. Kompetencje Prezydenta Miasta Krosna, Rady Miasta Krosna, Wydziału Rozwoju Miasta i Obsługi Inwestorów Urzędu Miasta Krosna oraz Forum Lokalnego w systemie zarządzania realizacją Programu Rewitalizacji Miasta Krosna na lata 2016-2023

Źródło: opracowanie własne

Podmiot	Zakres zadań
Poziom decyzyjny	
Prezydent Miasta Krosna	<ul style="list-style-type: none"> • prowadzi ogólną koordynację nad opracowywaniem <i>Programu</i>, • podejmuje decyzje (merytoryczne i organizacyjne) bezpośrednio i/lub pośrednio wpływające na sprawność realizacji <i>Programu</i>.
Rada Miasta Krosna	<ul style="list-style-type: none"> • uchwała <i>Program Rewitalizacji Miasta Krosna na lata 2016-2023</i>, • przyjmuje roczne sprawozdanie z realizacji <i>Programu</i>, • przyjmuje sprawozdanie z realizacji <i>Programu</i> po zakończeniu czasu programowania.
RI Urząd Miasta Krosna	<ul style="list-style-type: none"> • określa standardy bieżącego monitorowania wdrażania <i>Programu</i> (wprowadza niezbędne zmiany do procedury monitoringu), • poszukuje nowych Partnerów do realizacji istotnych projektów, • wspiera Partnerów w poszukiwaniu zewnętrznych środków na realizację projektów wpisujących się w założenia <i>Programu</i>, • monitoruje możliwości pozyskania dofinansowania na realizację zadań uwzględnionych w <i>Programie</i>, • zbiera propozycje zadań do <i>Programu</i>.
Forum Lokalne	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Forum Lokalne</i> to forum współpracy i dialogu interesariuszy z organami Miasta w sprawach dotyczących prowadzenia i oceny rewitalizacji, • pełni funkcję opiniodawczą Prezydenta.
Poziom wdrożeniowy	
Prezydent Miasta Krosna	<ul style="list-style-type: none"> • prowadzi ogólną koordynację włączenia wszystkich interesariuszy w system wdrażania, monitorowania i ewaluacji <i>Programu</i>, • podejmuje decyzje o potrzebie weryfikacji <i>Programu</i> na podstawie wniosków Urzędu Miasta, <i>Forum Lokalnego</i> i beneficjentów, • przyjmuje roczny harmonogram realizacji <i>Programu</i>.
Rada Miasta Krosna	<ul style="list-style-type: none"> • podejmuje inne decyzje (w tym uchwały) bezpośrednio i/lub pośrednio wpływające na sprawność realizacji <i>Programu</i>, • uchwała aktualizację <i>Programu Rewitalizacji</i>.
RI Urząd Miasta Krosna	<ul style="list-style-type: none"> • sporządza okresowe i całosciowe sprawozdania z realizacji <i>Programu</i>, • sporządza roczne harmonogramy wdrażania <i>Programu</i> • włącza wszystkich interesariuszy w system wdrażania, monitorowania i ewaluacji (m.in. organizacja spotkań informacyjnych, udzielanie informacji).

Podmiot	Zakres zadań
Forum Lokalne	<ul style="list-style-type: none"> • posiada uprawnienia do wyrażania opinii, w tym m.in. dotyczących informacji z realizacji, rocznych, harmonogramów realizacji, raportów z ewaluacji • posiada uprawnienia do wyrażania propozycji rozwiązań usprawniających proces rewitalizacji, • upowszechnia wśród lokalnej społeczności informacje na temat postępów w realizacji założeń <i>Programu</i>, • tworzy warunki do współpracy i koordynacji działań rewitalizacyjnych, • zgłasza uwagi do sprawozdań z realizacji <i>Programu</i>, • zgłasza uwagi w imieniu interesariuszy co do realizacji i ewaluacji <i>Programu</i>.

10.3. Koszty zarządzania *Programem* wraz z ramowym harmonogramem realizacji

Zgodnie z przyjętą strukturą zarządzania *Programem Rewitalizacji* zadania z tym związane realizują: Prezydent Miasta Krosna, Rada Miasta Krosna oraz pracownicy Wydziału Rozwoju Miasta i Obsługi Inwestorów Urzędu Miasta Krosna, a także *Forum Lokalne*. Struktura zarządzania *Programem* jest osadzona w strukturze organizacyjnej Urzędu Miasta Krosna. Tym samym wszelkie prace będą wykonywane w ramach kompetencji wyżej wymienionych stron, dlatego nie określono dodatkowych kosztów ich realizacji. W ramach swoich kompetencji każda ze stron będzie wdrażała działania wskazane w powyższej tabeli, dostosowując w sposób elastyczny swoje zasoby osobowe do określonych aktualnie potrzeb. W zadania w zakresie zarządzania środkami finansowymi niezbędnymi do wdrożenia projektów rewitalizacyjnych włączony zostanie Skarbnik Miasta Krosna. Harmonogram realizacji *Programu* został przedstawiony w poniższej tabeli.

Tabela 53. Ramowy harmonogram realizacji *Programu Rewitalizacji*

Źródło: opracowanie własne

Lp.	Termin realizacji	Zadanie
1	Październik 2017 r.	Podjęcie uchwały przez Radę Miasta Krosna w sprawie aktualizacji <i>Programu Rewitalizacji Miasta Krosna na lata 2016-2023</i>
2	Styczeń - Grudzień 2018 r.	Realizacja poszczególnych projektów rewitalizacyjnych
3	Styczeń 2019	Opracowanie sprawozdania z realizacji poszczególnych projektów rewitalizacyjnych za rok 2018
4	Styczeń - Grudzień 2019 r.	Realizacja poszczególnych projektów rewitalizacyjnych
5	Styczeń 2020 r.	Opracowanie sprawozdania z realizacji poszczególnych projektów rewitalizacyjnych za rok 2019
6	Styczeń - Grudzień	Realizacja poszczególnych projektów rewitalizacyjnych

	2020 r.	
7	IV kwartał 2020 r.	Przystąpienie do oceny realizacji <i>Programu</i>
8	I kwartał 2021 r.	Przystąpienie do aktualizacji <i>Programu</i> na wniosek Prezydenta Miasta Krosna*
9	III kwartał 2021 r.	Podjęcie uchwały przez Radę Miasta Krosna w sprawie aktualizacji <i>Programu Rewitalizacji Miasta Krosna na lata 2016-2023</i>
10	IV kwartał 2023 r.	Przystąpienie do opracowania sprawozdania końcowego z realizacji <i>Programu</i>

Objaśnienia: *Decyzja o przystąpieniu do aktualizacji *Programu* zostanie podjęta przez Prezydenta Miasta Krosna w oparciu o ocenę realizacji *Programu*

11. System monitorowania i oceny *Programu* i realizowanych projektów rewitalizacyjnych

11.1. Monitoring i ewaluacja

Wdrażanie *Programu Rewitalizacji* przeprowadzane będzie w oparciu o monitoring stopnia realizacji celów rewitalizacji oraz zaplanowanych projektów rewitalizacyjnych. Stosowanie systemu monitorowania etapów realizacji procesu rewitalizacji jest niezbędne, aby został on odpowiednio przeprowadzany. Analiza zarówno danych ilościowych, jak i jakościowych pozwoli w przypadku wystąpienia konieczności aktualizacji *Programu*, na wczesne wykrycie niezgodności, a także na zapobiegnięcie możliwych do rozpoznania komplikacji poprzez wprowadzenie koniecznych modyfikacji w reakcji na zmiany. Monitoring polegać będzie na systematycznym gromadzeniu i analizowaniu danych ilościowych na temat wdrażanych projektów oraz założonych celów rewitalizacji.

W monitorowaniu brać winny udział wszystkie podmioty zaangażowane we wdrażanie *Programu Rewitalizacji*, a w szczególności:

- Prezydent Miasta Krosna,
- Rada Miasta Krosna,
- Wydział Rozwoju Miasta i Obsługi Inwestorów Urzędu Miasta Krosna - Operator Rewitalizacji,
- Forum Lokalne,
- interesariusze i beneficjenci *Programu*.

Szczególne role w procesie monitoringu przypada beneficjentom oraz interesariuszom, którzy mają obowiązek monitorowania wdrażania projektów ujętych w *Programie*. Na poziomie

monitorowania *Programu Rewitalizacji* głównym podmiotem monitorującym oraz dokonującym oceny osiągnięcia założonych wskaźników będzie Operator Rewitalizacji - zespół pracowników Wydziału Rozwoju Miasta i Obsługi Inwestorów Urzędu Miasta Krosna, a w odniesieniu do osiągnięcia celów operacyjnych rewitalizacji Rada Miasta Krosna i Prezydent Miasta Krosna. Prace z zakresu monitoringu i ewaluacji Operatora Rewitalizacji obejmować będą jednocześnie monitoring oraz sprawozdawczość.

Można wyróżnić następujące formy monitorowania prowadzone przez Operatora Rewitalizacji:

- monitoring rzeczowy - prowadzony na bieżąco w trakcie realizacji programu. Polegać będzie na bieżącej inspekcji wykonywanych w danym momencie inwestycji, gromadzeniu danych dotyczących postępów w ich realizacji na bieżąco w miarę postępu prac, a także zapewnieniu zgodności z założeniami i harmonogramem *Programu Rewitalizacji* umożliwiając ocenę postępu i efektywności jego głównych założeń. Pomiary wykonywane będą co roku na podstawie zmian wskaźników produktu i rezultatu przyporządkowanych do konkretnych projektów rewitalizacyjnych oraz wskaźników oddziaływania (wykorzystanych w diagnozie obszaru rewitalizacji) w odniesieniu do celów rewitalizacji – punktem odniesienia będą dane bazowe dostępne na etapie opracowywania dokumentu. Operator Rewitalizacji zobowiązany jest do zbierania informacji od jednostek odpowiedzialnych za realizację projektów w ramach ich kompetencji, co umożliwi odpowiednią ich analizę i reakcję na zmiany, gromadzenie danych dotyczących postępów z ich realizacji, które mają służyć do sporządzania raportów, a także zapewnienie zgodności z założeniami i harmonogramem;
- monitoring finansowy - prowadzony na bieżąco w trakcie realizacji *Programu*. Polegać będzie na kontroli finansowania projektów: szacunkowych kosztów oraz stopnia wykorzystania źródeł finansowych, a także trwałości planowanych rezultatów; prowadzony będzie na podstawie okresowych sprawozdań (corocznie), które zawierać będą m.in. wysokość wkładu własnego i pozyskanych środków zewnętrznych, poniesione wydatki od początku realizacji projektu oraz w okresie objętym sprawozdaniem oraz informacje o stanie zaawansowania wykonania przyjętego harmonogramu. Operator Rewitalizacji zobowiązany jest do zbierania informacji od jednostek odpowiedzialnych za realizację projektów w ramach ich kompetencji, co

umożliwi odpowiednią ich analizę i reakcję na zmiany, gromadzenie danych dotyczących postępów z ich realizacji, które mają służyć do sporządzania raportów. Dodatkową funkcją monitoringu będzie współpraca z działaczami udzielającymi się w procesie rewitalizacji w celu uzyskania informacji o możliwych źródłach finansowania zewnętrznego inwestycji;

- sprawozdanie z realizacji projektów rewitalizacyjnych zawartych w *Programie* - uwzględnia monitoring rzeczowy i finansowy zamierzonych na dany rok projektów. Sprawozdanie ma stwierdzać, czy konieczna jest ewaluacja *Programu* oraz w jakim zakresie. Sprawozdanie będzie sporządzane raz na 1 rok przez Operatora Rewitalizacji na podstawie danych zebranych od jednostek odpowiedzialnych za realizację poszczególnych projektów. Kompleksowe sprawozdanie, obejmujące dane umożliwiające skuteczny monitoring rzeczowy i finansowy, powinno zawierać następujące dane:
 - informacje ogólne - informacje dotyczące przebiegu rzeczowego realizacji projektu lub *Programu*:
 - na poziomie *Programu*: informacje dotyczące zgłoszonych do realizacji projektów, podpisanych umów lub podjętych decyzji, celów głównych i szczegółowych, stopnia osiągnięcia założonych w *Programie* wskaźników monitorujących;
 - na poziomie projektu: informacje dotyczące podpisanych umów lub podjętych decyzji, stanu realizacji celów projektu, stopnia osiągnięcia założonych w nim wartości wskaźników,
 - informacje dotyczące postępu finansowego, według źródeł pochodzenia środków, zawierające w szczególności zestawienie poniesionych wydatków, zrealizowanych płatności oraz ocenę poziomu wykorzystania środków,
 - prognozę przebiegu realizacji *Programu* lub projektu w kolejnym okresie sprawozdawczym – dla sprawozdań okresowych lub rocznych,
 - informacje na temat wypełniania zobowiązań w zakresie informacji i promocji,
 - informacje na temat sprawności systemu realizacji,

- informacje o napotkanych problemach, przeprowadzonych kontrolach oraz stwierdzonych nieprawidłowościach.

Założyć należy, iż sprawozdanie może nie zawierać informacji dotyczących stopnia osiągnięcia wartości wskaźników monitorujących rezultatu, a jedynie wskaźniki produktu;

- ocena realizacji *Programu* - zaplanowana na IV kwartał 2020 r. Sporządzona przez Operatora Rewitalizacji stanowić będzie podsumowanie oraz ocenę dotychczasowych sprawozdań z monitoringu rzeczowego i finansowego. Ocena realizacji będzie podlegała zaopiniowaniu przez Radę Miasta Krosna oraz ogłoszeniu na stronie internetowej Miasta Krosna oraz w Biuletynie Informacji Publicznej;
- sprawozdanie końcowe z realizacji *Programu* - sporządzane przez Operatora Rewitalizacji po zakończeniu *Programu Rewitalizacji*. Celem tej oceny będzie określenie długotrwałych efektów wdrożenia *Programu*, w tym wielkości zaangażowanych środków, skuteczności i efektywności pomocy. Uwzględni monitoring realizacji wszystkich projektów wraz z analizą finansową. Drugą część sprawozdania zawierać będzie ocenę sfer, w których zdiagnozowana została sytuacja kryzysowa. Dzięki zestawieniu danych z diagnozy przed przeprowadzeniem rewitalizacji oraz po jej zakończeniu, będzie możliwe określenie skali oraz efektywności przeprowadzonych projektów. Ze sprawozdania końcowego wynikać powinny wskazania odnośnie dalszych kierunków polityki rozwoju gminy, szczególnie w zakresie zdefiniowania czynników, które przyczyniły się do sukcesu lub niepowodzenia wdrażania Programu. Sprawozdanie końcowe powinno zostać zakończone nie później niż 2 lata po zakończeniu okresu programowania. Sprawozdanie przedstawione zostanie Radzie Miasta Krosna. Opublikowane zostanie na stronie internetowej Miasta Krosna oraz w Biuletynie Informacji Publicznej.

Wprowadzenie systemu monitoringu i powiązanej z nim procedury ewaluacji pozwoli wyeliminować problem dezaktualizacji założeń *Programu Rewitalizacji*. Ewaluacja ma na celu identyfikację oraz poprawę jakości, skuteczności i spójności *Programu Rewitalizacji*. Jej zadaniem jest zweryfikowanie, czy w wyniku podejmowanych działań osiągnięto oczekiwane rezultaty, które mają wpłynąć na osiągnięcie celów założonych w *Programie*. Poniżej zestawione zostały wskaźniki, które zostaną poddane analizie w ramach monitoringu.

Procedura okresowej aktualizacji *Programu Rewitalizacji* :

- zainteresowane podmioty, działające na obszarach wskazanych do rewitalizacji w ramach *Programu* lub zainteresowane podjęciem takiej działalności, w zakresie przyczyniającym się do realizacji celów rewitalizacji, zgłaszają swoje propozycje w formie pisemnej do Wydziału Rozwoju Miasta i Obsługi Inwestorów Urzędu Miasta Krosna – Operatora Rewitalizacji,
- Operator Rewitalizacji dokonuje weryfikacji zgłoszonych propozycji i wydaje opinię odnośnie włączenia lub odmowy włączenia zgłoszonego działania bądź innej proponowanej zmiany do *Programu Rewitalizacji*,
- Prezydent, po zapoznaniu się z opinią, podejmuje ostateczną decyzję dotyczącą wprowadzenia bądź odmowy wprowadzenia zmian,
- w przypadku zatwierdzenia propozycji, Operator Rewitalizacji przygotowuje aktualizację zapisu *Programu* oraz, jeśli to konieczne, dokonuje konsultacji z mieszkańcami i/lub właściwymi organami,
- aktualizacja *Programu* kierowana jest pod obrady Rady Miasta Krosna,
- aktualizacja dokumentu zostaje podana do publicznej wiadomości.

Tabela 54. Zestawienie wskaźników poddawanych analizie w procesie monitoringu

Źródło: opracowanie własne

Założenia PR	Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Źródło danych	Wartość bazowa dla obszaru rewitalizacji	Wartość docelowa dla obszaru rewitalizacji
Wskaźniki oddziaływania					
Cel 1. Wzmocnienie integracji społecznej i aktywności zawodowej mieszkańców obszaru rewitalizacji	Ludność w wieku poprodukcyjnym w stosunku do ludności w wieku produkcyjnym wg faktycznego miejsca zamieszkania	%	Urząd Miasta Krosna	25,22	<23,3
	Udział dzieci w wieku do 3 lat w ludności w wieku przedprodukcyjnym według faktycznego miejsca zamieszkania	%	Urząd Miasta Krosna	21,3	>22,3
	Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wg miejsca zamieszkania	%	Powiatowy Urząd Pracy	8,8	<7,0
	Liczba długotrwale bezrobotnych w % bezrobotnych ogółem	%	Powiatowy Urząd Pracy	62,4	<55,3
	Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w przeliczeniu na 100 osób wg miejsca zamieszkania	os./100 os.	Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie	10,5	<7,3
	Korzystający ze świadczeń pomocy społecznej z tytułu niepełnosprawności na 100 osób wg miejsca zamieszkania	os./100 os.	Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie	2,02	<1,55
	Liczba stwierdzonych przestępstw na 100 osób wg miejsca zamieszkania	szt./100 os.	Komenda Miejska Policji	2,48	<1,57
	Frekwencja w wyborach do organów stanowiących jednostek samorządu	%	Państwowa Komisja	42,76	>45,43

Założenia PR	Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Źródło danych	Wartość bazowa dla obszaru rewitalizacji	Wartość docelowa dla obszaru rewitalizacji
	terytorialnego: rady gminy na terenie województwa podkarpackiego		Wyborcza		
	Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w rejestrze REGON na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania - obszar miejski	szt./100 os.	Urząd Statystyczny	10,6	>10,6
	Liczba nowozarejestrowanych podmiotów gospodarczych w rejestrze REGON na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania - obszar miejski	szt./100 os.	Urząd Statystyczny	0,9	>0,9
	Liczba organizacji pozarządowych na 100 osób wg miejsca zamieszkania	szt./100 os.	Urząd Miasta Krosna	0,53	>0,53
Cel 3. Kształtowanie atrakcyjnej przestrzeni publicznej	Powierzchnia parków miejskich w na 1 mieszkańca w dzielnicy/osiedla [ha]	ha /os.	Urząd Miasta Krosna	0	>0,01
Wskaźniki produktu					
	Nakład gazety informacyjnej	szt./rok	Realizatorzy projektów	0	50000
	Liczba osób poniżej 30 r. ż., które uzyskały kwalifikacje	os./rok	Realizatorzy projektów	0	100
	Liczba osób powyżej 30 r. ż., które uzyskały kwalifikacje	os./rok	Realizatorzy projektów	0	15
	Liczba osób pozostających bez pracy, które otrzymały bezzwrotne środki na podjęcie działalności gospodarczej w programie	os.	Realizatorzy projektów	0	10
	Liczba obiektów objętych wsparciem	szt.	Realizatorzy projektów	0	9

Założenia PR	Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Źródło danych	Wartość bazowa dla obszaru rewitalizacji	Wartość docelowa dla obszaru rewitalizacji
Projekty rewitalizacyjne	Liczba zabytków objętych wsparciem	szt.	Realizatorzy projektów	0	1
	Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych	szt.	Realizatorzy projektów	0	11
	Powierzchnia obszaru objętego rewitalizacją	m ²	Realizatorzy projektów	0	35300
	Liczba wybudowanych elementów małej architektury	szt.	Realizatorzy projektów	0	43
	Powierzchnia dostępna we wspartych inkubatorach przedsiębiorczości/akademickich	m ²	Realizatorzy projektów	0	5073
	Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie	szt.	Realizatorzy projektów	0	25
	Liczba nowych i zaawansowanych usług świadczonych przez IOB	szt.	Realizatorzy projektów	0	8
Wskaźniki rezultatu					
Projekty rewitalizacyjne	Liczba osób korzystających z projektów (łącznie z każdego projektu)	os./rok	Realizatorzy projektów	0	91682
	Liczba osób nowozatrudnionych	os.	Realizatorzy projektów	0	9
	Liczba czytelników gazety informacyjnej	os./rok	Realizatorzy projektów	0	10000
	Liczba zorganizowanych szkoleń i warsztatów	szt./rok	Realizatorzy projektów	0	216
	Liczba nowych wydarzeń kulturalnych, edukacyjnych, społecznych	szt./rok	Realizatorzy projektów	0	29
	Liczba osób odwiedzających wsparte obiekty kulturalne	os./rok	Realizatorzy projektów	0	15000

Założenia PR	Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Źródło danych	Wartość bazowa dla obszaru rewitalizacji	Wartość docelowa dla obszaru rewitalizacji
	Liczba organizacji lub stowarzyszeń korzystających z projektów	szt./rok	Realizatorzy projektów	0	15
	Liczba przedsiębiorstw ulokowanych we wspartych inkubatorach przedsiębiorczości/akademickich	szt.	Realizatorzy projektów	0	11
	Liczba przedsiębiorstw korzystających z zaawansowanych usług świadczonych przez instytucje otoczenia biznesu	szt.	Realizatorzy projektów	0	25

Objaśnienia:

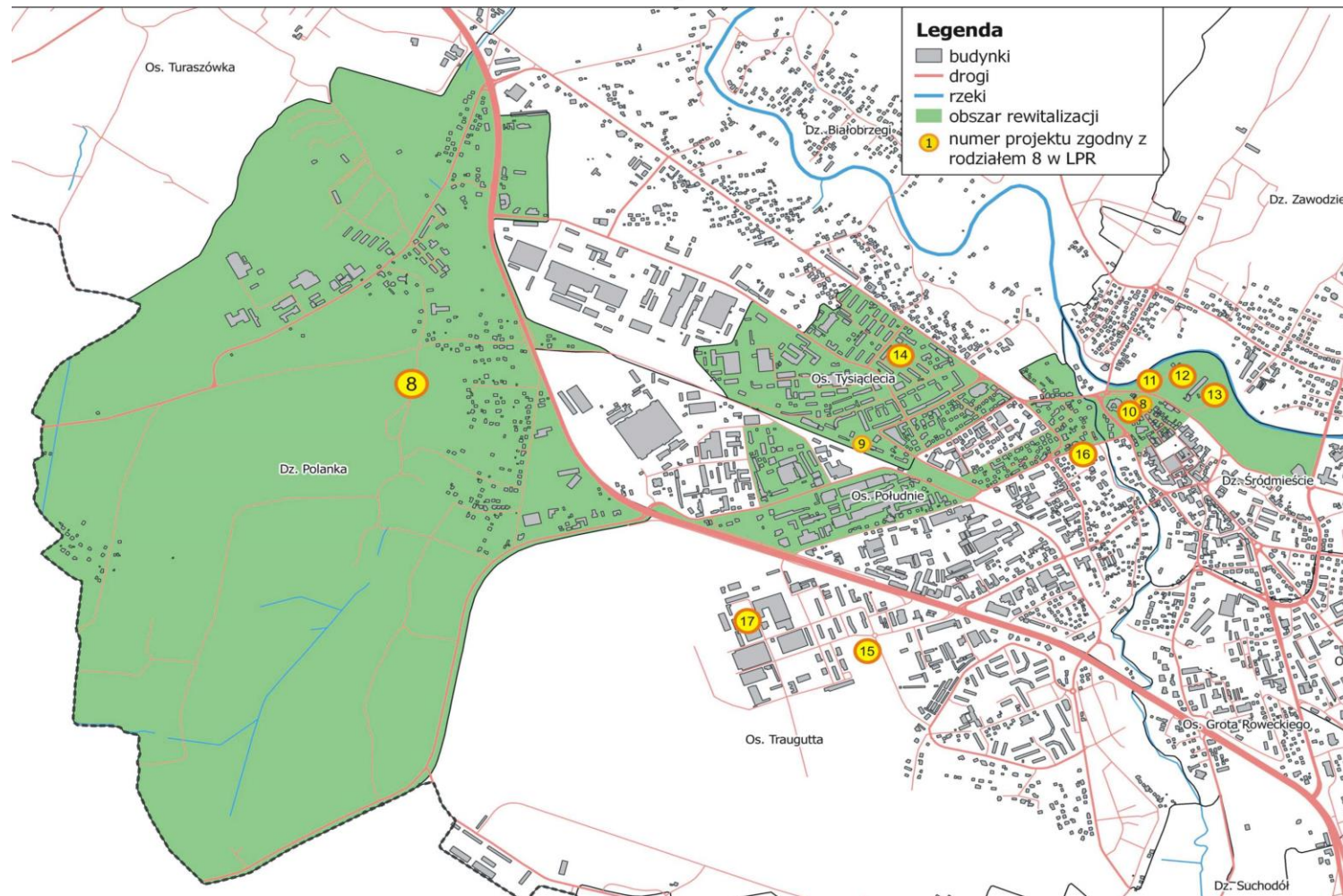
UMK - Urząd Miasta Krosna, PUP - Powiatowy Urząd Pracy w Krośnie, MOPR - Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Krośnie, KMP - Komenda Miejska Policji w Krośnie, PKW - Państwowa Komisja Wyborcza, US - Urząd Statystyczny w Rzeszowie

12. Mechanizmy służące zapewnieniu komplementarności *Programu*

12.1. Komplementarność przestrzenna

Komplementarność przestrzenna w *Programie Rewitalizacji Miasta Krosna na lata 2016-2023* została zapewniona dzięki skupieniu projektów wybranych do realizacji na wyznaczonym obszarze rewitalizacji. Obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji zostały wyznaczone po przeprowadzeniu dokładnej analizy istotnych problemów w pięciu sferach: społecznej, gospodarczej, technicznej, przestrzenno-funkcjonalnej i środowiskowej oraz z uwzględnieniem uwag mieszkańców wnoszonych podczas konsultacji społecznych. Uwzględnienie zarówno danych liczbowych (Urząd Miasta Krosna, Powiatowy Urząd Pracy w Krośnie, Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Krośnie, Komenda Miejska Policji w Krośnie, Państwowa Komisja Wyborcza, Główny Urząd Statystyczny), jak i opinii mieszkańców świadczy o trafności przestrzennej zaplanowanej, w ramach rewitalizacji, interwencji. Wszystkie podstawowe projekty rewitalizacyjne skupiają się na obszarze rewitalizacji i są z nim ściśle powiązane. Stanowią odzwierciedlenie problemów i potrzeb rewitalizacyjnych wybranego obszaru. Realizacja projektów przyniesie pozytywne skutki nie tylko dla mieszkańców obszaru rewitalizacji, ale również dla mieszkańców Miasta Krosna, ponieważ mają one charakter komplementarny – projekty są wzajemnie powiązane ze względu na fakt realizacji w pierwszej kolejności działań o wymiarze infrastrukturalnym, które stworzą niezbędną (z perspektywy celów rewitalizacji) przestrzeń dla rozwoju pozostałych projektów wzmacniających tkankę społeczną. Część projektów dotyczy działań podejmowanych w miejscach lub obiektach użyteczności publicznej. Z infrastruktury tej korzystać będą mogli mieszkańcy obszaru rewitalizacji, jak i całego Miasta. Ich realizacja przyczyni się do ograniczenia rozprzestrzeniania się różnych problemów na dalsze obszary Miasta. Niniejszy rysunek przedstawia rozmieszczenie podstawowych i uzupełniających projektów rewitalizacyjnych infrastrukturalnych.

LISTA PODSTAWOWYCH I UZUPEŁNIAJĄCYCH PROJEKTÓW REWITALIZACYJNYCH

Rysunek 31. Lista podstawowych i uzupełniających infrastrukturalnych projektów rewitalizacyjnych

Źródło: opracowanie własne

12.2. Komplementarność problemowa

Komplementarność problemowa w *Programie Rewitalizacji* została zapewniona na poziomie poszukiwania rozwiązań (projektów) prowadzących do ograniczenia problemów i zaspokojenia potrzeb, a następnie określenia harmonogramów ich realizacji. Zaplanowane projekty są ze sobą powiązane, a także wzajemnie się dopełniają. Zadania infrastrukturalne, związane z przebudową i modernizacją lub z remontem budynków użyteczności publicznej bądź termomodernizacją zakładają prowadzenie tam działań o charakterze społecznym (kulturalnym, integracyjnym, edukacyjnym i aktywizującym mieszkańców). W diagnozie wykazano, iż na obszarze rewitalizacji występuje nagromadzenie problemów w sferze społecznej, przestrzenno-funkcjonalnej oraz technicznej. W związku z powyższym w ramach przeciwdziałania wspomnianym problemom w pierwszej kolejności skupiono się na działaniach skierowanych na ich zminimalizowanie. Równocześnie zadania zostały przewidziane w taki sposób, aby jednocześnie przeciwdziałały problemom w różnych sferach.

Działania rewitalizacyjne związane z modernizacją obiektów użyteczności publicznej oraz obiektów zabytkowych posłużą zarówno poprawie jakości życia mieszkańców obszaru rewitalizacji, jak i całego Miasta oraz zwiększeniu ładu przestrzennego (np. *Rewitalizacja obiektów użyteczności publicznej w celu nadania im nowej funkcji społecznej*). Część projektów dotyczy działań podejmowanych dla miejsc lub obiektów użyteczności publicznej i kulturalnej (np. projekty *Rewitalizacja obiektów użyteczności publicznej w celu nadania im nowej funkcji społecznej*, *Modernizacja zabytkowego dworca PKP na potrzeby funkcjonowania ETNOCENTRUM Ziemi Krośnieńskiej*). Realizacja projektów *Budowa boiska treningowego przy ul. Legionów w Krośnie*, *Modernizacja kompleksu Orlik przy ul. Legionów w Krośnie* oraz *Modernizacja stadionu sportowego przy ul. Legionów w Krośnie* wpłynie na wzbogacenie oferty rekreacyjno-wypoczynkowej, z której będą mogli korzystać dzieci i młodzież, ale i dorośli.

Poziom wpływu poszczególnych projektów na zjawiska kryzysowe, a tym samym zasadność ich realizacji został oceniony na podstawie analizy potrzeb rewitalizacyjnych w skali 0-2, gdzie:

- 0 – brak wpływu na zjawisko kryzysowe,
- 1 – średni poziom wpływu na zjawisko kryzysowe,
- 2 – wysoki poziom wpływu na zjawisko kryzysowe.

Tabela 55. Wpływ poszczególnych projektów na aspekty problemowe

Źródło: opracowanie własne

Zjawiska kryzysowe		Numer projektu																
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
Problemy społeczne	starzenie się społeczeństwa	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1	1	1	2	2	0	1
	bezrobocie	2	0	0	2	2	0	2	2	0	0	0	0	0	2	1	0	2
	uzależnienie od środków pomocy społecznej	2	0	0	2	2	0	2	2	0	0	0	0	0	2	1	0	2
	wzmożona przestępczość	0	0	0	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	niska integracja społeczna	2	2	2	1	1	1	1	2	2	2	2	2	2	2	2	2	1
Problemy przestrzenno-funkcjonalne oraz techniczne i środowiskowe	niewystarczające zagospodarowanie terenów (w tym zielonych) w infrastrukturę sportowo-rekreacyjno-wypoczynkową	0	0	0	0	0	0	0	2	1	2	2	2	2	0	2	0	0

<p>zły stan techniczny/niska funkcjonalność obiektów użyteczności publicznej/obiektów zabytkowych</p>	0	0	0	0	0	0	0	0	2	2	2	0	2	2	2	2	2	0
<p>niedostosowanie obiektów do potrzeb osób niepełnosprawnych</p>	0	0	0	0	0	0	0	0	2	2	2	2	2	2	2	2	0	2

Objaśnienia: 0 – brak wpływu na zjawisko kryzysowe, 1 – średni poziom wpływu na zjawisko kryzysowe, 2 – wysoki poziom wpływu na zjawisko kryzysowe.

12.3. Komplementarność proceduralno-instytucjonalna

Komplementarność proceduralno-instytucjonalna przejawia się w systemie zarządzania, który został zaprojektowany na potrzeby implementacji *Programu*, tym samym zapewniona zostanie współpraca i współdziałania różnych podmiotów działających na rzecz realizacji *Programu* i poprawy stwierdzonej sytuacji kryzysowej obszaru rewitalizacji. Za realizację *Programu Rewitalizacji Miasta Krosna na lata 2016-2023* odpowiada Prezydent Miasta Krosna, przy współpracy z Radą Miasta Krosna, Operatorem Rewitalizacji, *Forum Lokalnym* oraz interesariuszami i beneficjentami. Określenie odpowiednich instrumentów zarządzania i wdrażania wraz z zakresem obowiązków opisane zostało w rozdziale **System wdrażania i zarządzania Programem**. System monitorowania przebiegu procesu został dopasowany do charakteru systemu zarządzania Miastem i jest opisany w rozdziale **System monitorowania i oceny Programu i realizowanych projektów rewitalizacyjnych**. Każdy potencjalny partner *Programu* dzięki działaniom Operatora Rewitalizacji będzie miał zapewniony dostęp do informacji na temat realizacji założeń *Programu* oraz szansę na uczestnictwo w działaniach edukacyjno-szkoleniowych, dzięki którym dowie się, w jaki sposób może zgłaszać i realizować zaproponowane przez siebie zadania. Dodatkowo, w ramach procedur zarządczych, przewidziano możliwość zgłaszania nowych zadań oraz uwag do istniejącego *Programu Rewitalizacji* przez wszystkich interesariuszy.

12.4. Komplementarność międzyokresowa

Komplementarność międzyokresowa oznacza spójność projektów rewitalizacyjnych podejmowanych w poprzednich okresach programowania z celami, kierunkami działań oraz zaplanowanymi projektami określonymi w niniejszym *Programie*.

Lokalny Program Rewitalizacji Miasta Krosna na lata 2009-2015 przyjęty został Uchwałą Nr XLIX/913/09 Rady Miasta Krosna z dnia 29 października 2009 r. w sprawie uchwalenia Lokalnego Programu Rewitalizacji Miasta Krosna na lata 2009-2015. Obszar wsparcia obejmował swoim zasięgiem:

- Dzielnicę Śródmieście,
- Osiedle Grota – Roweckiego,
- Obszar Osiedla Tysiąclecia, Osiedle S. Grota – Roweckiego (obszar wsparcia mieszkalnictwa).

Głównym celem *Lokalnego Programu Rewitalizacji Miasta Krosna na lata 2009-2015* było:

Ożywienie społeczne i gospodarcze obszarów rewitalizowanych poprzez ich dostosowanie do potrzeb gospodarczych, społecznych, edukacyjnych, kulturowych, turystycznych oraz mieszkalnych.

Powyższa koncepcja realizowana była przez cele szczegółowe i określone działania:

Cel: Poprawa stanu infrastruktury technicznej i społecznej

Działania:

- remont budynków użyteczności publicznej,
- dostosowanie budynków do potrzeb osób niepełnosprawnych.

Cel: Zwiększenie atrakcyjności turystycznej i kulturalnej miasta Krosna

Działania:

- rewitalizacja zabytkowej części miasta – Zespołu Staromiejskiego,
- zwiększenie liczby dostępnych atrakcji turystycznych.

Cel: Poprawa warunków zamieszkania

Działania:

- rewitalizacja budynków mieszkalnych wielorodzinnych.

Cel: Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu

Działania:

- szkolenia i zajęcia dla osób niepełnosprawnych,
- oferta spędzania wolnego czasu dla osób starszych,
- aktywizacja osób bezrobotnych³⁹.

W ramach *Lokalnego Programu Rewitalizacji Miasta Krosna na lata 2009-2015* spośród 8 założonych działań przestrzennych zrealizowano:

- rewitalizację Zespołu Staromiejskiego w Krośnie - działanie w ramach RPO WP 2007 - 2013 7.1 - Rewitalizacja miast,
- modernizację budynków mieszkalnych wielorodzinnych w Krośnie (Osiedle Grota – Roweckiego, Osiedle Tysiąclecia) - działanie w ramach RPO WP 2007 - 2013 7.1 - Rewitalizacja miast,
- odnowę architektoniczną zabudowy Osiedla Tysiąclecia w Krośnie - działanie w ramach RPO WP 2007 - 2013 7.1 - Rewitalizacja miast,
- przebudowę i rozbudowę części „A” i „B” Komendy Miejskiej Policji w Krośnie – środki własne.

³⁹ Lokalny Program Rewitalizacji Miasta Krosna na lata 2009-2015

Projekty zrealizowane w Krośnie w latach 2009-2015 (w perspektywie finansowej 2007-2013) mają swoją kontynuację w projektach realizowanych w okresie 2016-2023 (w perspektywie finansowej 2014-2020), które wykazują powiązanie przestrzenne:

- Rewitalizacja obiektów użyteczności publicznej w celu nadania im nowej funkcji społecznej,
- Modernizacja zabytkowego dworca PKP na potrzeby funkcjonowania ETNOCENTRUM Ziemi Krośnieńskiej,
- Remont i rozbudowa Muzeum Rzemiosła w Krośnie - stworzenie galerii tradycji tkackich i zegarmistrzowskich.

Realizacja projektów w ramach wcześniejszego Programu Rewitalizacji przyczyniła się do spełnienia celu głównego Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2007-2013 w zakresie poprawy dostępności przestrzennej Podkarpacia.

12.5. Komplementarność źródeł finansowania

Komplementarność źródeł finansowania projektów zawartych w *Programie* została zapewniona poprzez określenie oraz łączenie różnych źródeł finansowania. Komplementarność źródeł finansowania określona została w rozdziale dotyczącym szacunkowych ram finansowych *Programu* (**8.4. Źródła finansowania projektów rewitalizacyjnych**) gdzie na poziomie szczegółowego opisu projektu określono źródła publiczne i prywatne (ze wskazaniem potencjalnych projektodawców oraz instytucji współfinansujących). Najważniejszym źródłem finansowania projektów rewitalizacyjnych w okresie programowania 2014-2020 są środki europejskie wydatkowane przede wszystkim w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020. Równocześnie komplementarnymi względem nich źródłami finansowania projektów są fundusze europejskie w ramach krajowych programów operacyjnych (np. Program, Operacyjny Infrastruktura i Środowisko), jak również środki budżetu państwa, jednostek samorządu terytorialnego oraz inne źródła finansowania (z sektora prywatnego). Komplementarność projektów finansowanych z EFRR i EFS jest istotnym elementem wpływającym na sukces procesu rewitalizacji. Zagwarantowanie komplementarności oznacza zaplanowanie projektów dopełniających się tematycznie, skoncentrowanych przestrzennie i zsynchronizowanych czasowo, które będą finansowane w zbilansowany sposób i efektywnie

zarządzane. Poniższe tabele obrazują komplementarność projektów infrastrukturalnych finansowanych z EFRR do realizowanych projektów EFS w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020.

Tabela 56. Komplementarność projektu EFRR Rewitalizacja obiektów użyteczności publicznej w celu nadania im nowej funkcji społecznej planowanego do realizacji w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020 działanie 6.3. RPO WP 2014-2020 i projektów z EFS

Źródło: opracowanie własne

Projekt z EFRR planowany do finansowania w ramach działania 6.3 RPO WP 2014-2020	Projekt planowany do finansowania z EFS	
Tytuł projektu	Tytuł projektu	Źródła finansowania (Program, Działanie)
Rewitalizacja obiektów użyteczności publicznej w celu nadania im nowej funkcji społecznej	KOGEL-MOGEL pozytywnie & twórczo wspieramy mieszkańców Krosna	RPO WP, VIII Oś Priorytetowa, Działanie 8.1
Wskazanie miejsca realizacji na obszarze rewitalizowanym Obszar rewitalizacji: Budynek Cechu Rzemiosł Różnych i Muzeum Podkarpackiego w Krośnie - "Zgoda", ul. Piłsudskiego 14 (działka 2183), Dzielnicowy Dom Ludowy wraz z otoczeniem w Polance, ul. Decowskiego 46 (działki nr 1181/1, 1181/2, 1179/2, 1213)	„Aktywizacja osób młodych pozostających bez pracy w powiecie krośnieńskim”	POWER, Oś Priorytetowa I, Działanie 1.1., Poddziałanie 1.1.1.
	„Aktywizacja osób powyżej 29 r. ż. pozostających bez pracy w powiecie krośnieńskim”	RPO WP, Oś Priorytetowa VII, Działanie 7.2.
	„Wsparcie bezrobotnych z terenu MOF Krosno zamierzających rozpocząć działalność gospodarczą”- planowany do realizacji projekt strategiczny MOF Krosno w ramach przedsięwzięcia "Poprawa warunków prowadzenia działalności gospodarczej na terenie MOF Krosno".	RPO WP, Oś priorytetowa VII. Regionalny rynek pracy Działanie: 7.3
Opis wpływu projektów na zdiagnozowaną sytuację kryzysową, w szczególności w sferze społecznej		
<p>Założeniem prezentowanych projektów jest przeprowadzenie prac rewitalizacyjnych w obiektach użyteczności publicznej, w celu przywrócenia i nadania im nowej funkcji społecznej. Realizacja projektu pozwoli na utworzenie i udostępnienie mieszkańcom Krosna funkcjonalnej infrastruktury, która stanowić będzie zaplecze do realizacji działań o charakterze społecznym, aktywizującym i kulturalnym. Projekt ma charakter partnerski - w jego realizacji uczestniczyć będą: Gmina Miasto Krosno, Muzeum Podkarpackie</p>		

w Krośnie oraz Cech Rzemiosł Różnych w Krośnie.

Projekt wpłynie na rozwiązanie zdiagnozowanych problemów w następujący sposób:

- wykluczenie społeczne spowodowane np. długotrwałym bezrobociem, uzależnieniem od świadczeń pomocy społecznej - realizacja projektu będzie miała znaczący wpływ na rozwiązanie problemów społecznych związanych z bezrobociem oraz jego następstwami, pomieszczenia wyremontowane i udostępnione pod działalność aktywizującą, w tym działalność mającą na celu podniesienie kwalifikacji zawodowych, przekwalifikowaniu bądź np. podniesieniu zainteresowania życiem społecznym, co również w znaczący sposób wpłynie na usamodzielnienie się osób korzystających np. z zasiłków bądź długotrwale bezrobotnych,

- nieodpowiednia proporcja w strukturze demograficznej lokalnego społeczeństwa – jak wskazała diagnoza obszaru rewitalizacji mediana wieku jest podwyższona, natomiast liczba dzieci jest na niewystarczającym poziomie, starzenie się społeczeństwa wymusza zatem podjęcie odpowiednich działań w celu np. poprawy dostępności infrastruktury czy stworzenia oferty spędzania wolnego czasu, która przeciwdziałać będzie wykluczeniu społecznemu ludzi starszych – realizacja projektu wpłynie w znaczący sposób na zniwelowanie tych problemów, zarówno poprzez zaplanowane w budynkach objętych projektem działania podnoszące ich dostępność dla osób niepełnosprawnych, jak też dzięki przeznaczeniu ich na realizację działań aktywizujących,

- niewystarczająca jakość infrastruktury rekreacyjno-wypoczynkowej, niski poziom integracji społecznej, niewielka powierzchnia atrakcyjnych terenów zielonych – w ramach projektu planuje się rewitalizację parku, który jest funkcjonalnie połączony z Domem Ludowym w Polance, stworzony zatem zostanie w pełni wyposażony w odpowiednią infrastrukturę zielony teren rekreacyjno-wypoczynkowy, którego do tej pory nie było w tej części obszaru rewitalizacji,

- zły stan techniczny części budynków zabytkowych, niski poziom integracji społecznego – projekt zakłada rewitalizację jednego obiektu zabytkowego tj. budynku „Zgoda” będącego współwłasnością Cechu Rzemiosł Różnych w Krośnie oraz Muzeum Podkarpackiego w Krośnie, który aby mógł pełnić funkcje społeczne i wypełniać założoną misję i realizować cele statutowe powinien zostać zmodernizowany.

Zaplanowane działania infrastrukturalne stworzą możliwości do podjęcia szerokich działań społecznych, które docelowo znajdą pozytywny oddźwięk w przeciwdziałaniu sytuacji kryzysowej w sferze społecznej.

Uzasadnienie niezbędności projektów dla realizacji założonych celów programu rewitalizacji

Projekty wpisują się bezpośrednio w cele rewitalizacji:

Cel strategiczny 1: *Wzmocnienie integracji społecznej i aktywności zawodowej mieszkańców obszaru rewitalizacji;*

Cel strategiczny 2: *Zachowanie i promowanie dziedzictwa kulturowego;*

Cel strategiczny 3: *Kształtowanie atrakcyjnej przestrzeni publicznej.*

Działania nastawione na przebudowę, rozbudowę, modernizację i adaptację obiektów Dzielnicowego Domu Ludowego w Polance oraz budynku „Zgoda” wpisują się w cel operacyjny 2.2. Wsparcie techniczne działalności instytucji społecznych, które będzie polegało m.in. na modernizacji i adaptacji pomieszczeń w budynkach użytkowanych przez instytucje społeczne. Ponadto planowane działania obejmują modernizację obiektu

zabytkowego w Zespole Staromiejskim, a następnie jego organizację w celu pełnienia funkcji społecznej, edukacyjnej i kulturalnej, co bezpośrednio wiąże się z celem operacyjnym 2.1.

W związku z tym projekt nr 8 jest niezbędny dla realizacji założonego celu strategicznego 2. Ponadto projekt bezpośrednio wpływa na możliwość realizacji celu strategicznego 3 odnoszącego się do kształtowania atrakcyjnej przestrzeni publicznej. Zakłada się modernizację budynku zabytkowego oraz poprawę jego stanu technicznego, m.in. poprzez dostosowanie do potrzeb osób niepełnosprawnych, modernizację infrastruktury technicznej czy modernizację fasady. Biorąc pod uwagę, że koncepcja projektu i zakres zadań wpisuje się w kierunki działań określone w celach operacyjnych 3.1 i 3.2 *Programu*, projekt ten stanowi niezbędny element ich realizacji.

W projekcie 8 zakłada się realizację zadań o charakterze infrastrukturalnym będących podstawą do realizacji zadań zaplanowanych w projekcie nr 1, który bezpośrednio wpływa na realizację celu strategicznego 1, zakładającego wzmocnienie integracji społecznej i aktywności zawodowej mieszkańców obszaru rewitalizacji. Poprzez organizację różnokierunkowych działań społecznych oraz oferty kierowanej do zróżnicowanej grupy wiekowej, wspierającej mieszkańców na różnych płaszczyznach, projekt stanowi zespół działań nieodzownych w skuteczności realizacji celu strategicznego 1 Programu Rewitalizacji.

Opis komplementarności projektów

Głównym założeniem prezentowanego projektu w ramach działania 6.3. jest przeprowadzenie prac rewitalizacyjnych w obiektach użyteczności publicznej, w celu przywrócenia i nadania nowej funkcji społecznej Dzielnicowemu Domowi Ludowemu w Polance oraz budynkowi „Zgoda” będącego współwłasnością Cechu Rzemiosł Różnych oraz Muzeum Podkarpackiego w Krośnie. Realizacja projektu pozwoli na utworzenie i udostępnienie mieszkańcom Krosna funkcjonalnej infrastruktury, która stanowić będzie zaplecze do realizacji działań o charakterze społecznym, aktywizującym, edukacyjnym, jak również kulturalnym.

1. „KOGEL-MOGEL pozytywnie & twórczo wspieramy mieszkańców Krosna”

Przedsięwzięcie ma na celu organizację różnokierunkowych działań nastawionych na wzmocnienie poczucia własnej wartości, odkrywanie wewnętrznego potencjału, podnoszenie motywacji do samodzielnych decyzji i działań. Celem projektu jest aktywna integracja osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym.

W zrewitalizowanym budynku „Zgoda” w Dzielnicy Śródmieście prowadzone będą zajęcia aktywizujące osoby zagrożone ubóstwem i/ub wykluczeniem społecznym, które realizowane będą w ramach przedmiotowego projektu tj. poprzez doradztwo zawodowe oraz szkolenia podnoszące kwalifikacje zawodowe, w szczególności w zawodach rzemieślniczych dla mieszkańców obszaru rewitalizacji.

W zrewitalizowanym budynku Dzielnicowego Domu Ludowego w Dzielnicy Polanka prowadzone będą zajęcia aktywizujące, które realizowane będą w ramach przedmiotowego projektu tj. warsztaty i szkolenia dla mieszkańców obszaru rewitalizacji w zakresie poradnictwa psychologicznego, organizacja indywidualnych spotkań rozwojowych z elementami coachingu, czy też trening pracy. W budynku zlokalizowane zostanie też biuro projektu.

Projekt przyczynia się więc do rozwiązania tych samych zjawisk kryzysowych, co opisywany projekt infrastrukturalny, zatem występuje komplementarność problemowa i tematyczna. Zaplanowane działania inwestycyjne ukierunkowane są na stworzenie

funkcjonalnej przestrzeni, dostosowanej do nowych funkcji społecznych, jakie realizowane będą w ramach projektu komplementarnego. Występuje zatem komplementarność przestrzenna. Działania zaplanowane do realizacji w ramach komplementarnych projektów społecznych, będą zsynchronizowane czasowo z prezentowanym projektem infrastrukturalnym, zatem występuje komplementarność czasowa. Projekty realizowane będą z wykorzystaniem różnych źródeł finansowania skierowanych na wzmocnienie kapitału społecznego, co zapewnia komplementarność finansową.

2. „Aktywizacja osób młodych pozostających bez pracy w powiecie krośnieńskim”

Projekt dedykowany jest mieszkańcom powiatu krośnieńskiego, jednakże ze względu na zdiagnozowanie na obszarze rewitalizacji znacznego problemu bezrobocia planuje się szczególne skierowanie go mieszkańcom tego obszaru. Na obszarze rewitalizacji przeprowadzona zostanie bezpośrednia akcja promocyjna projektu (ulotki, plakaty np. w blokach i na tablicach ogłoszeń),

w ramach którego zrealizowane zostaną zadania:

1. jednorazowe środki na podjęcie działalności gospodarczej,
2. bony na zasiedlenie,
3. staże,
4. szkolenia indywidualne lub bony szkoleniowe.

Projekt przyczyni się do rozwiązania tych samych zjawisk kryzysowych, co opisany projekt infrastrukturalny, zatem występuje komplementarność problemowa i tematyczna.

3. „Aktywizacja osób powyżej 29 r. ż. pozostających bez pracy w powiecie krośnieńskim”

Projekt dedykowany jest mieszkańcom powiatu krośnieńskiego, jednakże ze względu na zdiagnozowanie na obszarze rewitalizacji znacznego problemu bezrobocia planuje się szczególne skierowanie go mieszkańcom tego obszaru. Na obszarze rewitalizacji przeprowadzona zostanie bezpośrednia akcja promocyjna projektu (np. ulotki i plakaty w blokach i tablicach informacyjnych), w ramach którego zrealizowane zostaną zadania:

1. jednorazowe środki na podjęcie działalności gospodarczej,
2. staże,
3. wyposażenie lub doposażenie stanowisk pracy.

Zgodnie z prognozą w projekcie weźmie udział 5 osób z obszaru rewitalizacji.

Projekty przyczyniają się do rozwiązania tych samych zjawisk kryzysowych, co opisany projekt infrastrukturalny, zatem występuje komplementarność problemowa i tematyczna.

4. „Wsparcie bezrobotnych z terenu MOF Krosno zamierzających rozpocząć działalność gospodarczą”- planowany do realizacji projekt strategiczny MOF Krosno w ramach przedsięwzięcia "Poprawa warunków prowadzenia działalności gospodarczej na terenie MOF Krosno".

Projekt przewiduje realizację wsparcia szkoleniowego i doradczego oraz udzielanie dotacji na podjęcie działalności gospodarczej dla bezrobotnych mieszkańców MOF Krosno powyżej 30 roku życia. Wsparcie skierowane będzie do osób bezrobotnych oraz biernych zawodowo zamierzających rozpocząć prowadzenie działalności gospodarczej w tym:

- osoby bezrobotne oraz bierne zawodowo powyżej 29 roku życia będące w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy, tj.: osoby w wieku od 50 roku życia, osoby długotrwale bezrobotne, kobiety, osoby z niepełnosprawnościami.

Część szkoleń i działań doradczych realizowana będzie w budynkach zrewitalizowanych w ramach projektu infrastrukturalnego w Dzielnicowym Domu Ludowym w Polance oraz w Budynku „Zgoda” w Śródmieściu.

Projekt przyczynia się do rozwiązania tych samych zjawisk kryzysowych, co opisany

projekt infrastrukturalny, zatem występuje komplementarność problemowa i tematyczna. Działania zaplanowane do realizacji w ramach projektów społecznych, będą zsynchronizowane czasowo z prezentowanym projektem infrastrukturalnym, zatem występuje komplementarność czasowa.

Jedno pomieszczenie w budynku „Zgoda” zostanie również udostępnione pod działalność gospodarczą – handlowo-wystawienniczą (np. wystawy rękodzieła). Oprócz Cechu Rzemiosł w pierwszej kolejności działalność gospodarczą w tym pomieszczeniu będą mogli podjąć mieszkańcy obszaru rewitalizacji biorący udział w projektach planowanych do realizacji ze środków EFS.

Część pomieszczeń (np. kuchnia z zapleczem) w Dzielnicowym Domu Ludowym zostanie również udostępniona pod działalność gospodarczą – np. handlową, gastronomiczną. W pierwszej kolejności działalność gospodarczą w tych pomieszczeniach będą mogli podjąć mieszkańcy obszaru rewitalizacji biorący udział w projektach planowanych do realizacji ze środków EFS.

W trakcie okresu obowiązywania *Programu* zakłada się prowadzenie działań edukacyjnych dla różnych podmiotów z zakresu możliwości włączenia się w proces rewitalizacji. Mając to na uwadze, Miasto w trakcie realizacji *Programu*, będzie starało się pozyskać partnerów partycypujących w kosztach realizacji działań i projektów służących wyprowadzaniu obszaru ze stanu kryzysowego poprzez współpracę z różnymi podmiotami.

13. Powiązanie *Programu* z dokumentami strategicznymi i planistycznymi

Elementem brany pod uwagę podczas opracowania *Programu* jest zapewnienie jego komplementarności z dokumentami strategicznymi i planistycznymi miasta Krosna. *Program Rewitalizacji* jest spójny z kierunkami i celami rozwoju miasta Krosna zawartymi w dokumentach: Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Krosna, Strategii Rozwoju Miasta Krosna na lata 2014-2022 oraz Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Mieście Krośnie na lata 2017-2022. *Program* jest spójny ze względu na uwzględnione założenia zawarte w w/w dokumentach. Poniższa tabela zawiera opis celów poszczególnych dokumentów w powiązaniu ze sobą. Analiza powiązań świadczy o spójności celów.

Tabela 57. Powiązanie Programu Rewitalizacji z dokumentami strategicznymi i planistycznymi w Mieście

Źródło: opracowanie własne

CEL STRATEGICZNY 1: Wzmocnienie integracji i aktywności społecznej i aktywności zawodowej mieszkańców obszaru rewitalizacji	CEL STRATEGICZNY 2: Zachowanie i promowanie dziedzictwa kulturowego	CEL STRATEGICZNY 3: Kształtowanie atrakcyjnej przestrzeni publicznej
Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta Krosna		
		Cel operacyjny: Krosno – gminą zapewniającą harmonijny rozwój struktury przestrzenno-funkcjonalnej miasta między innymi poprzez: <ul style="list-style-type: none"> • modernizację zabudowy śródmiejskiej
Cel operacyjny: Krosno – gminą zapewniającą jak najlepszy standard świadczonych usług społecznych między innymi poprzez: <ul style="list-style-type: none"> • zapewnienie dogodnych warunków dla realizacji potrzeb i aspiracji mieszkańców, • zapewnienie obsługi mieszkańców w zakresie usług publicznych na poziomie akceptowanych standardów jakościowych i ilościowych, • pełne wyposażenie zabudowy w infrastrukturę techniczną, • utrwalenie istniejących i utworzenie nowych atrakcyjnych przestrzeni publicznych służących zaspokojeniu potrzeb w dziedzinie wypoczynku, rekreacji i usług 		
	Cel operacyjny: Krosno – gminą tworzącą korzystne warunki dla rozwoju działalności gospodarczej, między innymi poprzez: <ul style="list-style-type: none"> • rozwój usług z zakresu turystyki i kultury, 	
		Cel operacyjny: Krosno – gminą chroniącą zasoby środowiska przyrodniczego i dziedzictwa kulturowego między innymi poprzez: <ul style="list-style-type: none"> • zachowanie i wyeksponowanie wartościowych zasobów dziedzictwa kulturowego i krajobrazu decydujących o tożsamości kulturowej Krosna, • kształtowanie atrakcyjnego oblicza miasta, a szczególnie jego przestrzeni publicznych,
Cel operacyjny: Krosno – gminą wspierającą działania na rzecz integracji i aktywizacji mieszkańców.		
Strategia Rozwoju Miasta Krosna na lata 2014-2022		

	<p>OBSZAR STRATEGICZNY II KAPITAŁ LUDZKI I SPOŁECZNY Priorytet 3: EDUKACJA Cel: Podnoszenie jakości kształcenia i wychowania. Kierunki działań:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Podnoszenie jakości i efektywności kształcenia oraz atrakcyjności nauczania. • Wzmacnianie kształcenia zawodowego. 	
<p>OBSZAR STRATEGICZNY II KAPITAŁ LUDZKI I SPOŁECZNY Priorytet 4: KULTURA I DZIEDZICTWO KULTUROWE Cel: Wzrost uczestnictwa i wyrównywanie szans w dostępie do kultury i dziedzictwa kulturowego. Kierunki działań:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rozwój edukacji kulturalno – artystycznej dzieci, młodzieży i dorosłych. • Ułatwianie mieszkańcom uczestnictwa w życiu kulturalnym. • Rozwój atrakcyjnej, innowacyjnej oferty instytucji kultury. • Stworzenie przestrzeni dla działalności artystycznej i kulturalnej. • Wspieranie działań na rzecz dziedzictwa kulturowego. 		
	<p>OBSZAR STRATEGICZNY II KAPITAŁ LUDZKI I SPOŁECZNY Priorytet 5: AKTYWNOŚĆ SPOŁECZNA Cel: Zwiększenie aktywności społecznej. Kierunki działań:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Wspieranie inicjatyw społecznych poprawiających jakość życia mieszkańców. • Aktywizacja osób starszych. 	
		<p>OBSZAR STRATEGICZNY III PRZESTRZEŃ I ŚRODOWISKO Priorytet 2: PRZESTRZEŃ MIEJSKA Cel: Kształtowanie funkcjonalnej i estetycznej przestrzeni miejskiej podnoszącej jakość życia mieszkańców Kierunki działań:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Optymalizacja przestrzeni miejskiej. • Podnoszenie atrakcyjności Starego Miasta. • Rewitalizacja obszarów zdegradowanych.
<p>Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Mieście Krośnie na lata 2017-2022</p>		
<p>Cel strategiczny Nr 1 Wieloaspektowa pomoc rodzinie Cel operacyjny nr 4: Działania mające na celu pomoc chorym, starszym i niepełnosprawnym Kierunki działania:</p>		

<ul style="list-style-type: none"> • Podejmowanie działań zmierzających do większego zaangażowania rodziny w sprawowaniu opieki nad osobami starszymi. • Realizacja usług opiekuńczych oraz specjalistycznych usług opiekuńczych. • Realizacja całodobowej opieki nad osobami starszymi i chorymi w domach pomocy społecznej. • Udzielanie bezpłatnych porad prawnych, psychologicznych oraz socjalnych osobom wymagającym takiej pomocy. 	
<p>Cel strategiczny Nr 2 Aktywizacja i wsparcie osób niepełnosprawnych</p> <p>Cel operacyjny nr 1: Intensyfikowanie działań w celu pomocy i aktywizacji osób niepełnosprawnych</p> <p>Kierunki działania:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Wspieranie wszelkich inicjatyw społecznych w zakresie wzbogacania oferty pomocy osobom dotkniętym niepełnosprawnością, zarówno w miejscu zamieszkania, jak i formach półstacjonarnych i stacjonarnych. • Wspieranie zatrudniania w zależności od możliwości zdrowotnych oraz posiadanych kwalifikacji i umiejętności. 	
<p>Cel Strategiczny Nr 3: Podejmowanie działań na rzecz seniorów</p> <p>Cel operacyjny nr 1: Rozwijanie usług społecznych na rzecz osób starszych</p> <p>Kierunki działań:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Utworzenie dziennego domu pomocy społecznej. • Prowadzenie klubu seniora. <p>Cel operacyjny 2: Aktywizacja osób starszych</p> <p>Kierunki działań:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Wdrażanie programów informacyjno-edukacyjnych przeciwdziałających wykluczeniu osób starszych. • Realizowanie programów promujących zdrowy styl życia. • Wspieranie działań organizacji pozarządowych w realizacji oferty skierowanej do seniorów. • Wspieranie aktywności społecznej promującej integrację wewnątrz – 	

i międzypokoleniową. <ul style="list-style-type: none"> • Działanie na rzecz partycypacji społecznej osób starszych. • Tworzenie miejsc rekreacji przyjaznych seniorom. 		
--	--	--

14. Ocena oddziaływania na środowisko

Zgodnie z zasadami zawartymi w Ustawie z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. 2016 poz. 353 z późn. zm.) projekt niniejszego dokumentu został przedłożony Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Rzeszowie oraz Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Rzeszowie w celu uzyskania opinii odnośnie konieczności lub odstąpienia od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dokumentu oraz określenia zakresu i stopnia szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko w przypadku konieczności jej opracowania.

Zgodnie z pismem z dnia 15.03.2015 r. znak SNZ.9020.1.74.2017.AL Podkarpackiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego organem właściwym do dokonywania uzgodnień jest wyłącznie Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska.

Zgodnie z pismem z dnia 29.03.2017 r. znak WOOŚ.410.1.75.2017.AP.2 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Rzeszowie, dla niniejszego Programu nie jest wymagane przeprowadzenie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko.

Spis załączników

Załącznik 1. Raport z konsultacji społecznych Programu Rewitalizacji Miasta Krosna na lata 2016-2023.....	207
---	-----

Spis tabel

Tabela 1. Zestawienie wskaźników diagnozy	11
Tabela 2. Liczba ludności w wieku produkcyjnym, poprodukcyjnym oraz ludność w wieku poprodukcyjnym w stosunku do ludności w wieku produkcyjnym wg faktycznego miejsca zamieszkania w Krośnie w 2014 roku.....	14
Tabela 3. Liczba dzieci w wieku do 3 lat, liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym oraz udział dzieci w wieku do 3 lat w ludności w wieku przedprodukcyjnym wg faktycznego miejsca zamieszkania [%] w Krośnie w 2014 roku	17
Tabela 4. Liczba ludności w wieku produkcyjnym, liczba bezrobotnych oraz udział bezrobotnych zarejestrowanych w ludności w wieku produkcyjnym wg miejsca zamieszkania w Krośnie w 2014 roku	20
Tabela 5. Liczba osób bezrobotnych, długotrwale bezrobotnych oraz liczba długotrwale bezrobotnych w % bezrobotnych ogółem w Krośnie w 2014 roku	22
Tabela 6. Liczba korzystających ze świadczeń pomocy społecznej, liczba ludności oraz liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w przeliczeniu na 100 osób wg miejsca zamieszkania w Krośnie w 2014 roku.....	24
Tabela 7. Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z tytułu niepełnosprawności, liczba ludności oraz liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z tytułu niepełnosprawności w przeliczeniu na 100 osób wg miejsca zamieszkania w Krośnie w 2014 roku	26
Tabela 8. Wyniki egzaminu 6-klasisty w Krośnie w 2014 roku	29
Tabela 9. Liczba stwierdzonych przestępstw, liczba ludności oraz liczba stwierdzonych przestępstw na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania w Krośnie w 2014 roku.....	31

Tabela 10. Liczba organizacji pozarządowych, liczba ludności oraz liczba organizacji pozarządowych na 100 osób wg miejsca zamieszkania w Krośnie w 2014 roku	34
Tabela 11. Frekwencja w wyborach do organów stanowiących jednostek samorządu terytorialnego: rady gminy na terenie województwa podkarpackiego w 2014 roku w Krośnie	36
Tabela 12. Powierzchnie, liczba ludności oraz gęstość zaludnienia poszczególnych osiedli i dzielnic w Mieście Krośnie w 2014 roku	43
Tabela 13. Gęstość sieci drogowej w Krośnie w 2017 roku	45
Tabela 14. Powierzchnia terenów obejmujących infrastrukturę rekreacyjno-sportową	48
Tabela 15. Powierzchnia terenów zielonych	68
Tabela 16. W14 - Udział parków miejskich rekreacyjno – wypoczynkowych w ogólnej powierzchni osiedla/dzielnicy	70
Tabela 17. Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w rejestrze REGON na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania w Krośnie w 2014 roku	57
Tabela 18. Liczba nowozarejestrowanych podmiotów gospodarczych w rejestrze REGON na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania w Krośnie w 2014 roku	60
Tabela 19. Liczba przekroczeń pyłu PM10 w powietrzu atmosferycznym w Krośnie w 2013 i 2015 roku.....	62
Tabela 20. Ocena jakości wód powierzchniowych w zlewni Wisłok na terenie miasta Krosna w 2013 i 2015 r.....	67
Tabela 21. Udział powierzchni obszarów chronionych w ogólnej powierzchni osiedla/dzielnicy.....	72
Tabela 22. Liczba zabytków architektury (budynki), budynków oraz udział zabytków architektury (budynków) w ogólnej liczbie budynków.....	76
Tabela 23. Koncentracja negatywnych zjawisk w sferze społecznej.....	80
Tabela 24. Koncentracja negatywnych zjawisk w sferze przestrzenno-funkcjonalnej.....	81

Tabela 25. Koncentracja negatywnych zjawisk w sferze gospodarczej.....	82
Tabela 26. Koncentracja negatywnych zjawisk w sferze środowiskowej	83
Tabela 27. Koncentracja negatywnych zjawisk w sferze technicznej	84
Tabela 28. Zestawienie koncentracji negatywnych zjawisk wszystkich wskaźników wykorzystanych w delimitacji obszaru zdegradowanego	85
Tabela 29. Powierzchnia i liczba ludności obszaru rewitalizacji.....	92
Tabela 30. Obszar rewitalizacji zgodnie ze wskaźnikami zawartymi w <i>Instrukcji</i>	93
Tabela 31. Porównanie wszystkich badanych wskaźników dla obszaru rewitalizacji z obszarem zdegradowanym, Miastem oraz woj. podkarpackim	101
Tabela 32. Cele strategiczne, operacyjne i kierunki działań w powiązaniu z planowanymi projektami podstawowymi i uzupełniającymi.....	120
Tabela 33. Projekt nr 1 - KOGEL-MOGEL pozytywnie & twórczo wspieramy mieszkańców Krosna	123
Tabela 34. Projekt nr 2 - "Hejnalista Krośnieński"	126
Tabela 35. Projekt nr 3 - Akademia Edukacji Obywatelskiej.....	128
Tabela 36. Projekt nr 4 - Aktywizacja osób młodych pozostających bez pracy w powiecie krośnieńskim	129
Tabela 37. Projekt nr 5 - "Aktywizacja osób powyżej 29 r. ż. pozostających bez pracy w powiecie krośnieńskim.....	130
Tabela 38. Projekt nr 6 - Wspieranie działań prewencyjnych Policji w Krośnie.....	131
Tabela 39. Projekt nr 7 - Wsparcie bezrobotnych z terenu MOF Krosno zamierzających rozpocząć działalność gospodarczą - planowany do realizacji projekt strategiczny MOF Krosno w ramach przedsięwzięcia "Poprawa warunków prowadzenia działalności gospodarczej na terenie MOF Krosno"	133
Tabela 40. Projekt nr 8 - Rewitalizacja obiektów użyteczności publicznej w celu nadania im nowej funkcji społecznej.....	135

Tabela 41. Projekt nr 9 - Modernizacja zabytkowego dworca PKP na potrzeby funkcjonowania ETNOCENTRUM Ziemi Krośnieńskiej	142
Tabela 42. Projekt nr 10 - Remont i rozbudowa Muzeum Rzemiosła w Krośnie - stworzenie galerii tradycji tkackich i zegarmistrzowskich.....	145
Tabela 43. Projekt nr 11 - Budowa boiska treningowego przy ul. Legionów w Krośnie	147
Tabela 44. Projekt nr 12 - Modernizacja stadionu sportowego przy ul. Legionów w Krośnie	149
Tabela 45. Projekt nr 13 - Modernizacja kompleksu "Orlik" przy ul. Legionów w Krośnie.	150
Tabela 46. Projekt nr 14 - Żłobek Miejski w Krośnie.....	152
Tabela 47. Projekt nr 15 - Utworzenie centrum edukacyjno-kulturalno-sportowego na osiedlu Traugutta	154
Tabela 48. Projekt nr 16 - Przebudowa i rozbudowa Sali Koncertowej Zespołu Szkół Muzycznych w Krośnie.....	156
Tabela 49. Projekt nr 17 - Utworzenie inkubatora przedsiębiorczości na terenie Gminy Miasta Krosno - projekt strategiczny MOF Krosno w ramach przedsięwzięcia "Poprawa warunków prowadzenia działalności gospodarczej na terenie MOF Krosno"	157
Tabela 50. Szacunkowe ramy finansowe planowanych projektów.....	161
Tabela 51. Harmonogram realizacji projektów ujętych w ramach <i>Programu Rewitalizacji Miasta Krosna na lata 2016-2023</i>	170
Tabela 52. Kompetencje Prezydenta Miasta Krosna, Rady Miasta Krosna, Wydziału Rozwoju Miasta i Obsługi Inwestorów Urzędu Miasta Krosna oraz Forum Lokalnego w systemie zarządzania realizacją Programu Rewitalizacji Miasta Krosna na lata 2016-2023	172
Tabela 53. Ramowy harmonogram realizacji Programu Rewitalizacji.....	173
Tabela 54. Zestawienie wskaźników poddawanych analizie w procesie monitoringu	179
Tabela 55. Wpływ poszczególnych projektów na aspekty problemowe	186

Tabela 56. Komplementarność projektu *EFRR Rewitalizacja obiektów użyteczności publicznej w celu nadania im nowej funkcji społecznej* planowanego do realizacji w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020 działanie 6.3. RPO WP 2014-2020 i projektu EFS *KOGEL-MOGEL pozytywnie & twórczo wspieramy mieszkańców Krosna*..... 191

Tabela 57. Powiązanie Programu Rewitalizacji z dokumentami strategicznymi i planistycznymi w Mieście..... 195

Spis rysunków

Rysunek 1. Cechy charakterystyczne *Programu Rewitalizacji Miasta Krosna na lata 2016-2023*..... 7

Rysunek 2. Podział Miasta Krosna na dzielnice i osiedla..... 10

Rysunek 3. W1 - Ludność w wieku poprodukcyjnym w stosunku do ludności w wieku produkcyjnym wg faktycznego miejsca zamieszkania 15

Rysunek 4. W2 - Udział dzieci w wieku do 3 lat w ludności w wieku przedprodukcyjnym wg faktycznego miejsca zamieszkania w Krośnie w 2014 roku..... 18

Rysunek 5. W3 - Udział bezrobotnych zarejestrowanych w ludności w wieku produkcyjnym wg miejsca zamieszkania 21

Rysunek 6. W4 - Liczba długotrwale bezrobotnych w % bezrobotnych ogółem 23

Rysunek 7. W5 - Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej na 100 osób wg miejsca zamieszkania 25

Rysunek 8. W6 - Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z tytułu niepełnosprawności w przeliczeniu na 100 osób wg miejsca zamieszkania..... 27

Rysunek 9. W7 - Wyniki egzaminu 6-klasisty..... 30

Rysunek 10. W8 - Liczba stwierdzonych przestępstw na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania 32

Rysunek 11. W9 - Liczba organizacji pozarządowych na 100 osób wg miejsca zamieszkania 35

Rysunek 12. W10 - Frekwencja w wyborach do organów stanowiących jednostek samorządu terytorialnego: rady gminy na terenie województwa podkarpackiego.....	37
Rysunek 13. W11 - Gęstość zaludnienia w poszczególnych dzielnicach i osiedlach w Krośnie w 2014 roku.....	44
Rysunek 14. W12 - Gęstość sieci drogowej.....	46
Rysunek 15. W13 - Powierzchnia terenów obejmujących infrastrukturę rekreacyjno-sportową	49
Rysunek 16. W14 - Udział parków miejskich w ogólnej powierzchni osiedla/dzielnicy.....	71
Rysunek 17. Sieć wodociągowa w Krośnie	51
Rysunek 18. Sieć kanalizacyjna w Krośnie	52
Rysunek 19. Sieć ciepłownicza w Krośnie	53
Rysunek 20. Sieć gazownicza w Krośnie.....	54
Rysunek 21. W15 - Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w rejestrze REGON na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania - obszar miejski.....	58
Rysunek 22. W16- Liczba nowozarejestrowanych podmiotów gospodarczych w rejestrze REGON na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania - obszar miejski.....	61
Rysunek 23. Rozkład stężeń średniorocznych pyłu PM ₁₀ w Krośnie w 2015 r.....	64
Rysunek 24. Rozkład stężeń średniorocznych pyłu PM _{2.5} w Krośnie w 2015 roku	65
Rysunek 25. Stężenia średnioroczne benzo(a)pirenu w Krośnie w 2015 roku.....	65
Rysunek 26. W17 - Udział obszarów chronionych w ogólnej powierzchni osiedla/dzielnicy.....	74
Rysunek 27. W18 - Udział zabytków architektury (budynki) w ogólnej liczbie budynków ...	78
Rysunek 29. Obszar zdegradowany Miasta Krosna.....	87
Rysunek 30. Obszar rewitalizacji na tle obszaru zdegradowanego Miasta Krosna.....	98
Rysunek 31. Obszar rewitalizacji Miasta Krosna	99

Rysunek 32. Lista podstawowych i uzupełniających infrastrukturalnych projektów rewitalizacyjnych	184
--	-----

Spis wykresów

Wykres 1. Ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym w Krośnie w latach 2010 - 2016	13
Wykres 2. Zmiany liczby dzieci w wieku 0-3 lat w Krośnie w latach 2010-2016	16
Wykres 3. Liczba osób bezrobotnych w Krośnie w latach 2010 – 2016	19
Wykres 4. Gęstość zaludnienia [os./km ²] w Krośnie w latach 2010 - 2016	42
Wykres 5. Zmiana powierzchni terenów rekreacyjno-wypoczynkowych w Krośnie w latach 2012-2014.....	47
Wykres 6. Powierzchni terenów zielonych w Krośnie w latach 2013-2016.....	69
Wykres 7. Liczba nowopowstałych podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w rejestrze REGON w latach 2010 - 2016	59
Wykres 8. Stężenia średnioroczne pyłu PM ₁₀ w Krośnie w latach 2008 - 2015.....	62
Wykres 9. Stężenia średnioroczne pyłu PM _{2,5} w Krośnie w latach 2010 - 2015	63
Wykres 10. Stężenie średnioroczne benzo(a)pirenu w Krośnie w latach 2008 - 2015.....	63

Załącznik 1. Raport z konsultacji społecznych Programu Rewitalizacji Miasta Krosna na lata 2016-2023

Wprowadzenie

Partycypacja społeczna odgrywa zasadniczą rolę w projektowaniu i tworzeniu programów rewitalizacji. Przedmiotem *Raportu* jest dostarczenie kompleksowej informacji z przebiegu spotkań z różnymi grupami mieszkańców Krosna. Zgodnie z obowiązującymi w Polsce przepisami, samorządy mogą przeprowadzić konsultacje społeczne w przypadkach określonych ustawowo oraz w innych sprawach własnych dla wspólnot samorządowych. Konsultacje społeczne nie są więc w żaden sposób ograniczane, a zakres spraw, których dotyczą, mogą określać samorządy.

Niniejszy raport dotyczy konsultacji społecznych, prowadzonych w trakcie wyboru obszarów rewitalizacji oraz ustalania treści *Programu*. Odrębne konsultacje prowadzone były dla treści całego Programu.

Celem konsultacji społecznych było:

1. zapewnienie udziału wszystkich interesariuszy przy opracowaniu *Programu Rewitalizacji Miasta Krosna na lata 2016-2023*,
2. uzyskanie opinii i uwag na temat wyznaczenia obszaru rewitalizacji,
3. uzyskanie opinii i uwag na temat projektu *Programu*,
4. pozyskanie partnerów do realizacji projektów rewitalizacyjnych,
5. maksymalizacja efektywności i trafności wypracowanych kierunków działań.

Konsultacje prowadzone były poprzez przedstawicieli firmy Future Green Innovations S.A.: Jakuba Minora i Agnieszkę Misiąg.

Podmioty uprawnione do uczestnictwa w konsultacjach (interesariusze rewitalizacji)

Do udziału w konsultacjach uprawnieni byli:

- mieszkańcy miasta;
- mieszkańcy obszaru rewitalizacji oraz właściciele, użytkownicy nieruchomości i podmioty zarządzające nieruchomościami znajdującymi się na tym obszarze;
- podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze miasta działalność gospodarczą;

- podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze miasta działalność społeczną, w tym organizacje pozarządowe i grupy nieformalne;
- jednostki samorządu terytorialnego i ich jednostki organizacyjne;
- organy władzy publicznej;
- inne podmioty realizujące na obszarze rewitalizacji uprawnienia Skarbu Państwa.

Termin konsultacji

Konsultacje społeczne w czasie przygotowania *Programu* odbyły się w dniach od 9 stycznia 2017 r. do 28 lutego 2017 r.

Formy konsultacji

Konsultacje społeczne *Programu* prowadzone były w różnorodnych formach, uwzględniających udział wszystkich interesariuszy rewitalizacji. W tabeli poniżej zawarto terminy, miejsce oraz formę konsultacji.

Terminy, miejsca i formy konsultacji społecznych *Programu*

Źródło: opracowanie własne

Termin	Miejsce	Forma konsultacji
9-10.01.2017 r.	Sala Narad Urzędu Miasta Krosna ul. Staszica 2	Edukacja przedstawicieli forum lokalnego i NGO dot. idei rewitalizacji, diagnozy społecznej/partycypacyjnej (szkolenie 2 dni)
11.01.2017 r.	Sala Narad Urzędu Miasta Krosna ul. Staszica 2	Planowanie partycypacyjne z młodzieżą - warsztat
11.01.2017r.	Sala Narad Urzędu Miasta Krosna ul. Staszica 2	Spotkanie forum lokalnego - diagnoza społeczna
12.01.2017 r.	Klubokawiarnia Ferment ul. Portiusa 4	Kawiarenka I
23-24.01.2017 r.	Sala Narad Urzędu Miasta Krosna ul. Staszica 2	Edukacja przedstawicieli forum lokalnego i NGO: przygotowanie do prowadzenie działań w przyszłości (2 dni)
24.01.2017 r.	Sala Narad Urzędu Miasta Krosna ul. Staszica 2	Wywiady grupowe –Focus (4 grupy)
25-26.01.2017 r.	Sala Narad Urzędu Miasta Krosna ul. Staszica 2	Partycypacyjne planowanie strategiczne (dwudniowy warsztat strategiczny)
26.01.2017 r.	Klub Aktywnych Emerytów i Rencistów w	Kawiarenka II

	Dzielnicy Polanka ul. Decowskiego 46	
26.01.2017 r.	Dzielnica Polanka – obszar zdegradowany	Spacer badawczy I
15.02.2017 r.	Osiedle Południe – obszar zdegradowany	Spacer badawczy II
15-16.02.2017 r.	---	Wywiady indywidualne pogłębione (4)
15.02.2017 r.	Restauracja Wyszynk ul. Okrzei 1	Kawiarenka III
15.02.2017 r.	Klub Aktywnych Emerytów i Rencistów w Dzielnicy Polanka ul. Decowskiego 46 Zespół Szkół Kształcenia Ustawicznego ul. Czajkowskiego 49	Spotkania konsultacyjne dla mieszkańców z elementami informacyjno - edukacyjnymi (2 spotkania konsultujące wyznaczony obszar)
16.02.2017 r.	Restauracja Posmakuj Krosno, ul. Rynek 24	Kawiarenka IV
21.02.2017 r.	Sala Narad Urzędu Miasta Krosna, ul. Staszica 2	Spotkanie konsultacyjne dot. projektu PR
28.02.2017 r.	Sala Narad Urzędu Miasta Krosna, ul. Staszica 2	Spotkanie konsultacyjne dot. projektu PR
23.01 – 21.02.2017 r.	---	Otwarty nabór projektów
Do 5.02.2017 r.	---	Sondaż wśród mieszkańców
27.01 – 17.02.2017 r.	---	Geoankieta - badania jakościowe
06-17.02.2017 r.	---	„Bank pomysłów”

Formy informowania

O formach konsultacji społecznych informowano w następujący sposób:

- dla form dostępnych dla wszystkich interesariuszy:
 - informacja udostępniona na stronie internetowej Urzędu Miasta Krosna – www.krosno.pl w specjalnie przygotowanej zakładce „Program Rewitalizacji Miasta”;
 - informacja udostępniona poprzez stronę „Program Rewitalizacji Miasta Krosna na lata 2016-2023” na portalu facebook.com pod adresem facebook.com/rewitalizujkrosno;
 - informacja udostępniona w lokalnych mediach.
- dla form przygotowanych dla *Forum Lokalnego* – poprzez listy elektroniczne wysyłane bezpośrednio do członków Forum lokalnego; nabór do *Forum Lokalnego* był prowadzony w sposób otwarty poprzez stronę www.krosno.pl;

- dla form związanych z indywidualnym uczestnictwem (wywiady grupowe, spacerzy badawcze) – nabór był prowadzony przy współpracy z Urzędem Miasta Krosna – poprzez listy elektroniczne wysyłane bezpośrednio do uczestników.

Przedmiot konsultacji

Edukacja przedstawicieli Forum Lokalnego i NGO dotycząca idei rewitalizacji, diagnozy społecznej/partycypacyjnej

Spotkania z przedstawicielami *Forum Lokalnego* odbywały się w dniach 9 oraz 10 stycznia 2017 r. w sali narad Rady Miasta Krosna na ul. Staszica 2. Osoby będące uczestnikami *Forum* to przedstawiciele różnych instytucji, stowarzyszeń działających na terenie miasta oraz mieszkańcy zainteresowani udziałem w procesie przygotowania *Programu Rewitalizacji*. W spotkaniu w dniu 9 stycznia 2017 r. brały udział 24 osoby, zaś 10 stycznia 2017 r. w części praktycznej czynnie uczestniczyły 23 osoby.

Zakres merytoryczny edukacji *Forum Lokalnego* podzielony był na dwie części:

- Część I - szkolenie teoretyczne:
 - przedstawienie wytycznych dotyczących przygotowania dokumentu,
 - podstawy prawne przygotowania dokumentu,
 - metodyka przygotowania diagnozy obszarów zdegradowanych,
 - omówienie form partycypacji społecznej,
 - omówienie sposobów wyboru obszarów rewitalizacji,
 - omówienie zakresu działań rewitalizacyjnych.
- Część II - szkolenie praktyczne:
 - zapoznanie z harmonogramem prac nad przygotowaniem dokumentu,
 - praca z mapą,
 - przedstawienie dokładnej metodyki przygotowania diagnozy społecznej i omówienie wskaźników degradacji,
 - omówienie możliwości uczestnictwa w procesie przygotowania dokumentu,
 - stworzenie bazy wiedzy potrzebnej do wyznaczenia obszarów zdegradowanych,
 - zapoznanie z przykładami dobrych praktyk rewitalizacji.

Planowanie partycypacyjne z młodzieżą – warsztat

Ta forma partycypacji społecznej była realizowana 11 stycznia 2017 r. w sali narad Urzędu Miasta Krosna na ul. Staszica 2. W spotkaniu brało udział 14 osób, byli

to przedstawiciele Młodzieżowej Rady Miasta Krosna. Spotkanie oparte było również na dwóch częściach: wyjaśnieniu problematyki związanej z procesem rewitalizacji oraz pozyskaniu opinii na temat możliwych obszarów rewitalizacji.

1. Zakres tematyki części szkoleniowej:

- metodyka przygotowania diagnozy obszarów zdegradowanych,
- omówienie form partycypacji społecznej,
- omówienie sposobów wyboru obszarów rewitalizacji,
- omówienie zakresu działań rewitalizacyjnych.

2. Zakres części warsztatów praktycznych:

- praca z mapą miasta,
- stworzenie bazy pomysłów,
- omówienie propozycji inwestycji,
- stworzenie interaktywnej propozycji obszarów objętych działaniami związanymi z procesem rewitalizacji.

Wnioski:

- Zaproponowano następujące tereny do rewitalizacji: Centrum wraz z dworcem PKP i dworcem PKS, Dzielnicę Polanka, Osiedle Tysiąclecia i Dzielnicę Białobrzegi, obszary przy rzece Wisłok;
- Zaproponowano następujące działania rewitalizacyjne: renowację dworca, odnowę zieleni miejskiej, nowe zagospodarowanie budynków socjalnych, ścieżkę kulturalną w centrum miasta;
- Określono problemy występujące w mieście: zła komunikacja autobusowa, małe możliwości rozwoju dla młodych osób, niewystarczające wykorzystanie potencjału młodzieży, zagrożenie powodziowe, zagrożenie bezrobociem;
- Określono potencjał miasta: kapitał ludzki, kultura, promocja, walory przyrodnicze.

Spotkanie forum lokalnego - diagnoza społeczna

Spotkanie przedstawicieli *Forum Lokalnego* jest jednym z elementów konsultacji społecznych, których istotą jest przedstawienie aktualnego stanu prac nad przygotowaniem *Programu Rewitalizacji* oraz stworzenie bazy wiedzy służącej dalszej pracy nad dokumentem. Na konsultacjach pojawiły się 23 osoby, a spotkanie odbyło się 11 stycznia 2017r. Tematem spotkania było zapoznanie członków *Forum Lokalnego* z aktualną diagnozą

wskaźnikową Miasta Krosna, wstępnie wyznaczonymi obszarami zdegradowanymi oraz mapą obszarów z zaznaczonymi ulicami, na których wystąpił stan kryzysowy.

Omówione zostały:

- Etapy opracowywania *Programu Rewitalizacji*,
- Metoda wyboru wskaźników do delimitacji,
- Metoda wyboru obszarów zdegradowanych,
- Opis obszarów zdegradowanych,
- Metoda wyboru obszarów do rewitalizacji.

Wnioski:

- Na prośbę uczestniczących zastosowano dodatkową metodę przedstawiania analizy danych statystycznych wykorzystywanych do wyznaczenia obszaru zdegradowanego i rewitalizacji. Metoda obejmowała użycie wskaźnika „Frekwencja w wyborach do organów stanowiących jednostek samorządu terytorialnego: rady gminy na terenie województwa podkarpackiego” zamiast „Liczba organizacji pozarządowych na 100 osób wg miejsca zamieszkania” w kategorii Integracja społeczna. Uczestnicy zgodzili się z tym, że nowo przyjęty wskaźnik lepiej obrazuje sytuację miasta, ze względu na koncentrację rejestracji organizacji pozarządowych w centrum miasta, co zaburza statystyki.
- Uzgodniono, że uczestnikom zostaną przekazane materiały do samodzielnego zapoznania się. Na następnym spotkaniu została ponownie podjęta dyskusja nad wyborem obszarów zdegradowanych i przeznaczonych do rewitalizacji.

Kawiarenka I

Kawiarenka to metoda prowadzenia dialogu Urzędu Miasta Krosna z mieszkańcami. Adresowana była do wszystkich mieszkańców i oparta na metodzie *The World Cafe*, gdzie uczestnicy podzieleni na kilkusobowe grupy przy kawie lub herbacie dyskutują na zadany temat. Po około 30 minutach uczestnicy wymieniają się między stolikami, aby omówić inny aspekt danego tematu. Przy każdym stoliku znajduje się "gospodarz", który streszcza nowym osobom informacje i pomysły, które zostały do tej pory wypracowane oraz zachęca do dyskusji. Na zakończenie spotkania, które trwa dwie godziny, dyskusje podsumowywane są w części plenarnej.

Kawiarenka służy do prowadzenia dialogu, dzielenia się wiedzą i kreatywnymi pomysłami w temacie opracowania *Programu Rewitalizacji Miasta Krosna na lata 2016-2023*, a nie do wypracowania konkretnych rozwiązań.

W czasie dyskusji obowiązują 6 podstawowych zasad, których powinni przestrzegać uczestnicy:

- otwartość - słuchaj i szanuj inne punkty widzenia,
- akceptacja - powstrzymuj się od oceny,
- ciekawość - próbuj zrozumieć racje innych, a nie przekonywać ich do swoich racji,
- odkrycia - kwestionuj przyjętą wiedzę i szukaj nowych informacji,
- szczerłość - mów o tym, co jest dla ciebie osobiście ważne,
- zwięzłość - mów szczerze i z głębi serca, ale nie przedłużaj bez potrzeby.

Celem pierwszej kawiarenki było rozpoczęcie debaty, zbieranie opinii uczestników i dyskusja wokół nich oraz budowanie relacji pomiędzy uczestnikami/grupami uczestników. Charakter zbliżony do nieformalnego spotkania. Ma 3 fazy: wypowiedzenia przez każdego własnego stanowiska, komentowanie stanowisk innych i podsumowanie w otwartej dyskusji. W tej formie partycypacji społecznej udział wzięły 2 grupy społeczne reprezentowane przez 5 osób. Jedno z czterech spotkań nieformalnych w formie Kawiarenek odbyło się 12 stycznia 2017r. w Klubokawiarni Ferment przy ul. Wojciecha Roberta Portiusa nr 4 w Krośnie.

Podczas konsultacji firma Future Green Innovations S.A. udzieliła odpowiedzi na pytania zadane przez uczestników Kawiarenek oraz udzieliła pomocy przy przygotowaniu fiszki projektowej.

Wnioski:

- Na prośbę uczestniczących zastosowano dodatkową metodę przedstawiania analizy danych statystycznych wykorzystywanych do wyznaczenia obszaru zdegradowanego i rewitalizacji. Metoda obejmowała użycie wskaźnika „Ludność w wieku poprodukcyjnym w stosunku do ludności w wieku produkcyjnym wg faktycznego miejsca zamieszkania” zamiast „Mediana wieku” w kategorii Demografia.
- Uczestniczący przedstawili sytuację osiedli i dzielnic, na których stwierdzono stan kryzysowy – rozmawiano o osiedlach: Tysiąclecia i Południe oraz o dzielnicach

Polanka. Wskazano na trafność diagnozy wskaźników w stosunku do postrzegania tych obszarów przez mieszkańców.

Edukacja przedstawicieli forum lokalnego i NGO: przygotowanie do prowadzenia działań w przyszłości (2 dni)

Spotkanie przedstawicieli *Forum Lokalnego* jest jednym z elementów konsultacji społecznych, których istotą jest przedstawienie aktualnego stanu prac nad przygotowaniem *Programu Rewitalizacji* oraz stworzenie bazy wiedzy służącej dalszej pracy nad dokumentem.

W spotkaniach, które odbyły się w dniach 23 i 24 stycznia 2017r. brało udział odpowiednio 16 i 17 osób. Ich celem było zapoznanie członków Forum lokalnego z aktualną diagnozą wskaźnikową miasta Krosna, uwzględniającą uwagi zebrane na poprzednich spotkaniach oraz po konsultacjach z Urzędem Miasta.

Na spotkaniach omówiono:

- Metody wstępnej diagnozy miasta Krosna.
- Wybór obszarów rewitalizacji.
- Możliwe projekty rewitalizacyjne.
- Fiszkę projektową – sposób na zgłoszenie projektów do *Programu*.
- Sposoby wyznaczania kierunków działań dla *Programu Rewitalizacji*.

Wnioski:

- Poszerzenie obszaru zdegradowanego w dzielnicy Polanka o ulicę Decowskiego,
- Poszerzenie obszaru zdegradowanego o ulice w centrum miasta – Piłsudskiego i Legionów – istotne dla miasta propozycje projektów rewitalizacyjnych,
- Ujęcie w obszarze zdegradowanym ulicy Paderewskiego – duże znaczenie dla osiedla Południe,
- Wzięcie pod uwagę ulicy Składowej na osiedlu Południe – duży potencjał inwestycyjny oraz możliwe projekty rewitalizacyjne,
- Wyłącznie z obszaru zdegradowanego terenów niezamieszkałych na obszarze dzielnicy Polanka,
- Wyłącznie z obszaru rewitalizacji terenów przemysłowych z dzielnicy Białobrzegi,
- Wyznaczone zostały propozycje granic dwóch podobszarów rewitalizacji.

Wywiady grupowe - focus (4 grupy)

W ramach włączenia interesariuszy w opracowanie *Programu Rewitalizacji Miasta Krosna na lata 2016-2023* w dniach 25-26 stycznia 2017 r. zorganizowany został pogłębiony wywiad grupowy. Wywiad grupowy (FGI - ang. *Focus Group Interview*) to jedna z technik badawczych, która opiera się na rozmowie/dyskusji, dotyczącej jednego wątku tematycznego w grupie uczestników (zwykle jest to grupa 6-10 osobowa). Na etapie sporządzania *Programu Rewitalizacji* celem tego badania jest poznanie doświadczeń i praktyk uczestników wywiadu. Rozmowa jest prowadzona przez moderatora, na podstawie opracowanego uprzednio zestawu pytań stanowiących scenariusz wywiadu; rozmowa jest nagrywana (audio).

Informacja wraz z zaproszeniem na wywiady została przedstawiona na stronie internetowej Miasta, facebooku oraz w lokalnych mediach. Nikt nie wziął udziału w tej formie konsultacji.

Partycypacyjne planowanie strategiczne (dwudniowy warsztat strategiczny)

W ramach tej formy konsultacji społecznych zaplanowano szkolenie wprowadzające w zagadnienia rewitalizacji w formie prezentacji multimedialnej na następujące tematy:

- Etapy opracowywania *Programu Rewitalizacji*,
- Metoda wyboru obszarów zdegradowanych,
- Metoda wyboru obszarów do rewitalizacji,
- Charakterystyka możliwych projektów rewitalizacyjnych.

Drugą częścią każdego z zaplanowanych spotkań była część warsztatowa bazująca na pracy w grupach 5-7 osobowych, po każdym zadaniu następuje omówienie wyników wraz z prowadzącym oraz zapisanie ich na tablicy. Części warsztatowe:

- Analiza SWOT – praca na arkuszach papieru,
- Wybór obszarów zdegradowanych – praca na mapach,
- Propozycje twardych i miękkich projektów rewitalizacyjnych – praca na mapach oraz arkuszach papieru,
- Sposób wypełniania fiszki projektowej – praca z fiszką projektową.

Informacja wraz z zaproszeniem na warsztaty została przedstawiona na stronie internetowej miasta, facebooku oraz w lokalnych mediach. Nikt nie wziął udziału w tej formie konsultacji.

Kawiarenka II

Druga kawiarenka odbyła się 26 stycznia 2017 r. w dzielnicy Polanka w Klubie Aktywnych Emerytów i Rencistów na ul. Decowskiego 46. W spotkaniu uczestniczyło 5 osób, które były mieszkańcami tej dzielnicy.

W czasie spotkania udzielono informacji na temat dotychczasowych prac nad *Programem* oraz zebrano opinie na temat potrzeb rewitalizacji na tym obszarze.

Wnioski:

- Dzielnica Polanka trafnie została ujęta w diagnozie miasta,
- Wnioskowanie o rozszerzenie obszaru zdegradowanego o fragment ulicy Decowskiego do wysokości siedziby Klubu Aktywnych Emerytów i Rencistów. Ta część ulicy stanowi centrum kulturalne, a jej umieszczenie w *Programie* pozytywnie wpłynie na rewitalizację całej dzielnicy,
- Obszar potrzebuje budynku, który będzie stanowił centrum integracji i działań społecznych.

Spacer badawczy I (dzielnica Polanka)

Spacer przeprowadzony został w dniu 26 stycznia 2017 r. Spacer miał na celu szerszą diagnozę obszarów zdegradowanych. Pozwolił na audyt obszaru oraz pozyskanie opinii na temat elementów wymagających naprawy, a także umożliwił bezpośrednie ocenienie stanu i potrzeb danego obszaru poprzez dokumentację fotograficzną oraz zbieranie uwag od uczestników. Dokumentacja fotograficzna ze spaceru znajduje się w części końcowej Raportu.

Wnioski:

- Elementem wymagającym modernizacji jest Klub Aktywnych Emerytów i Rencistów na ulicy Decowskiego wraz z przyległym terenem zielonym. Rozwój tego obiektu może mieć pozytywny wpływ na zwiększenie integracji społecznej, wspieranie osób starszych w tej dzielnicy oraz może stanowić zaplecze do działań związanych z kulturą i edukacją (por. dokumentacja fotograficzna);
- Obszarem wpisującym się w rewitalizację jest także centrum dzielnicy, wymagające głębokich zmian infrastrukturalnych oraz szerokich działań społecznych.

Spacer badawczy II (osiedle Południe)

Kolejny spacer badawczy został przeprowadzony na osiedlu Południe w dniu 15 lutego 2017 r. Celem spaceru był audyt jednego z osiedli wchodzących w skład podobszaru rewitalizacji „Centrum”. Dokumentacja fotograficzna ze spaceru znajduje się w części końcowej Raportu.

Wnioski:

- Zmian i dostosowania wymagają budynki oraz tereny przyległe do obu dworców – dworca autobusowego oraz dworca kolejowego. Projekty z tym związane zostały ujęte w Programie jako karty projektów.
- Na osiedlu Południe znajdują się budynki, które mogłyby zmienić swoją funkcję, poprawiając dostęp do kultury, stanowić miejsce aktywności społecznej lub aktywizacji osób starszych – „Dom nauczyciela”, budynek „Maria”.

Wywiady indywidualne pogłębione

Pogłębione wywiady indywidualne dotyczyły planowanych działań. Wywiady posłużyły analizie sytuacji miasta, poznaniu występujących w Mieście problemów, umożliwiły zaproponowanie obszarów rewitalizacji, wizji i celów rewitalizacji oraz możliwych działań rewitalizacyjnych. Wybór uczestników wywiadów wynikał z chęci poznania opinii osób aktywnie uczestniczących w życiu społeczności miasta i zaangażowanych w poprawę sytuacji społecznej mieszkańców.

Tematyka wywiadu:

- Skuteczność działań zaplanowanych w Programie Rewitalizacji na lata 2009-2015;
- Problemy miasta w aspekcie danych zastanych oraz ich analizy (głównie analiza problemów społecznych);
- Problemy miasta nie określone danymi zastanymi;
- Propozycja obszarów rewitalizacji;
- Propozycja wizji stanu miasta po rewitalizacji oraz celów rewitalizacji;
- Propozycja działań rewitalizacyjnych.

Wywiady zostały przeprowadzone z przedstawicielami:

- Komendy Miejskiej Policji,
- Urzędu Miasta – Wydziału Polityki Społecznej i Zdrowia,
- Organizacji pozarządowej,
- Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Krośnie.

Wnioski z przeprowadzonych wywiadów indywidualnych:

1. *Jak Pan/Pani ocenia skuteczność działań zaplanowanych w Programie Rewitalizacji na lata 2009-2015? Czy zna Pan/Pani zapisy znajdujące się w tym Programie?*

Wnioski: poprawa w dziedzinie promocji miasta, infrastruktury, estetyki, aktywizacja osób starszych, przeciwdziałanie wykluczeniu osób bezrobotnych i niepełnosprawnych.

2. *Jakie problemy społeczne zauważa Pan/Pani w Krośnie? Na których obszarach występują te problemy?*

Wnioski: Problemem najczęściej wymienianym przez rozmówców: brak integracji osób starszych, koncentracja negatywnych zjawisk społecznych na obszarach z dużą ilością pustostanów oraz mieszkań socjalnych, zbyt niska ilość miejsc w żłobkach, emigracja ludzi młodych, niska aktywność społeczna.

3. *Jakie problemy gospodarcze zauważa Pan/Pani w Krośnie? Na których obszarach występują te problemy?*

Wnioski: Jako problemy gospodarcze wymieniane są: słabo rozwinięta komunikacja, niska ilość dużych zakładów produkcyjnych, niskie zarobki.

4. *Jakie problemy techniczne, przestrzenne zauważa Pan/Pani w Krośnie? Na których obszarach występują te problemy?*

Wnioski: Problemy w tej strefie stwierdzone przez osoby udzielające wywiadów: infrastruktura niedostosowana do osób niepełnosprawnych, niewystarczająca sieć ścieżek rowerowych, uciążliwość dla mieszkańców dzielnicy Białobrzegi związana z oczyszczalnią ścieków i wysypiskiem odpadów, zły stan chodników, słabo rozwinięta komunikacja miejska.

5. *Jakie problemy środowiskowe zauważa Pan/Pani w Krośnie? Na których obszarach występują te problemy?*

Wnioski: Jako problemy środowiskowe wymieniane są: zbyt mała ilość terenów zielonych i rekreacyjnych, zanieczyszczenie powietrza.

6. *Które obszary miasta wymagają rewitalizacji?*

Wnioski: osiedla/dzielnice: Południe, Tysiąclecia, Polanka, Śródmieście, tereny przy Wisłoku.

7. *Czy ma Pan/Pani propozycje działań, które mogłyby być realizowane w ramach rewitalizacji?*

Pomysły:

- dom dziennego pobytu dla osób starszych,
- tereny rekreacyjne wzdłuż rzeki Wisłok,
- zintegrowanie i przebudowa sieci dróg rowerowych,
- projekt szkoleń dla mieszkańców, organizacji pozarządowych i projekt „gazety” dla mieszkańców,
- odnowienie, uporządkowanie rejonu dworców PKS i PKP,
- rewitalizacja obiektów zabytkowych w zespole staromiejskim w celu nadania nowej funkcji społeczno-edukacyjnej i kulturalnej,
- modernizacja zabytkowego dworca PKP wraz z rozbudową dworca autobusowego w Krośnie,
- modernizacja Dzielnicowego Domu Ludowego w Polance wraz z przyległymi terenami wokół obiektu,
- unowocześnienie stadionu sportowego przy ul. Legionów w Krośnie.

8. *Czy ma Pan/Pani inne uwagi dotyczące opracowania Programu rewitalizacji?*

Brak uwag.

Kawiarenka III

Kawiarenka odbyła się 15 lutego 2017 r. w restauracji Wyszynk przy ul. Okrzei 1. Informacja wraz z zaproszeniem na kawiarenkę została przedstawiona na stronie internetowej miasta, facebooku oraz w lokalnych mediach. Nikt nie wziął udziału w tej formie konsultacji.

Spotkania konsultacyjne dla mieszkańców z elementami informacyjno - edukacyjnymi

Spotkania informacyjne miały na celu przybliżyć mieszkańcom podobszarów rewitalizacji zagadnienia związane z Programem, zebranie opinii i uwag dotyczących poszerzonej diagnozy podobszarów rewitalizacji oraz treści Programu oraz zebranie propozycji projektów rewitalizacyjnych.

Pierwsze spotkanie odbyło się w dzielnicy Polanka w Klubie Aktywnych Emerytów i Rencistów przy ul. Decowskiego 46 – podobszar rewitalizacji Polanka. Informacja wraz z zaproszeniem na spotkanie została przedstawiona na stronie internetowej miasta, facebooku oraz w lokalnych mediach. Nikt nie wziął udziału w spotkaniu.

Drugie spotkanie odbyło się w Zespole Szkół Kształcenia Ustawicznego przy ul. Czajkowskiego 49 – dla podobszaru rewitalizacji Centrum. W spotkaniu uczestniczyło 15 osób. Nie wniesiono żadnych uwag.

Kawiarenka IV

Kawiarenka odbyła się 16 lutego 2017 r. w restauracji Posmakuj Krosno (Rynek 24). W spotkaniu uczestniczyła jedna osoba, której zostały udzielone informacje na temat prowadzonych działań związanych z opracowaniem Programu.

Spotkanie konsultacyjne dotyczące projektu PR I

Spotkanie to odbyło się 21 lutego 2017 r. w Sali Narad Urzędu Miasta Krosna przy ul. Staszica 2. Na spotkanie zostali zaproszeni przedstawiciele Forum lokalnego. W trakcie spotkania omówiono następujące propozycje dotyczące treści Programu:

- Cele, wizję i kierunki działań;
- Projekty rewitalizacyjne;
- System zarządzania, monitoringu i ewaluacji.

Nie wniesiono żadnych uwag do treści Programu.

Spotkanie konsultacyjne dotyczące projektu PR II

Spotkanie to odbyło się 28 lutego 2017 r. w Sali Narad Urzędu Miasta Krosna przy ul. Staszica 2. Na spotkanie zostali zaproszeni wszyscy interesariusze rewitalizacji. W trakcie spotkania omówiono następujące propozycje dotyczące treści Programu:

- Cele, wizję i kierunki działań;
- Projekty rewitalizacyjne;
- System zarządzania, monitoringu i ewaluacji.

Uczestnikom udzielono szczegółowych informacji dotyczących projektów ujętych w Programie. Nie wniesiono żadnych uwag.

Otwarty nabór projektów

W celu zgłaszania projektów do Programu został ogłoszony otwarty nabór projektów poprzez formularz tzw. „Fiszki projektowej”. Nabór ten trwał od 23 stycznia do 21 lutego 2017 r. Projekty, które zgłoszono, były sprawdzane pod względem formalnym i merytorycznym. Wszystkie zgłoszone projekty zostały zawarte w Programie. Poniżej znajduje się spis projektów zgłoszonych z otwartego naboru (pozostałe projekty zostały zgłoszone przez Urząd Miasta Krosna).

Projekty z otwartego naboru ujęte w *Programie Rewitalizacji Miasta Krosna na lata 2016-2023*

Źródło: opracowanie własne

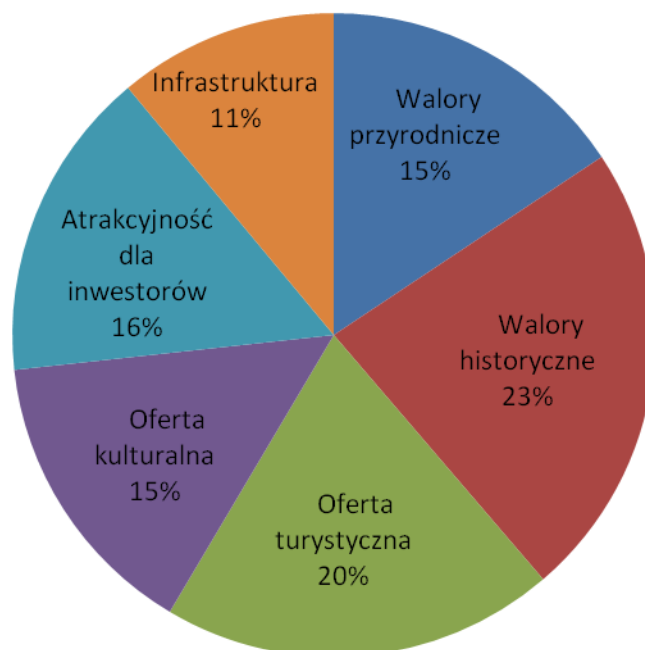
Lp.	Nazwa projektu
1	Modernizacja obiektów zabytkowych w zespole staromiejskim w celu nadania nowej funkcji społeczno-edukacyjnej i kulturalnej
2	„Hejnalista Krośnieński”
3	KOGEL-MOGEL pozytywnie & twórczo pomagamy mieszkańcom Polanki
4	Remont i rozbudowa Muzeum Rzemiosła w Krośnie – stworzenie galerii tradycji tkackich i zegarmistrzowskich
5	Akademia Edukacji Obywatelskiej

Sondaż wśród mieszkańców

Sondaż wśród mieszkańców trwał od rozpoczęcia konsultacji do 5 lutego 2017 r. Udostępniony był poprzez formularz internetowy oraz można go było pobrać w Urzędzie Miasta Krosna. W sondażu wzięło udział 347 osób.

Wśród ankietowanych najczęściej osób wskazało, że walory historyczne (23%) stanowią o atrakcyjności miasta. Na drugim miejscu wymieniana była oferta turystyczna (20%). Wyniki przedstawione na wykresie.

Proszę wskazać co Pana(i) zdaniem stanowi o atrakcyjności Miasta?

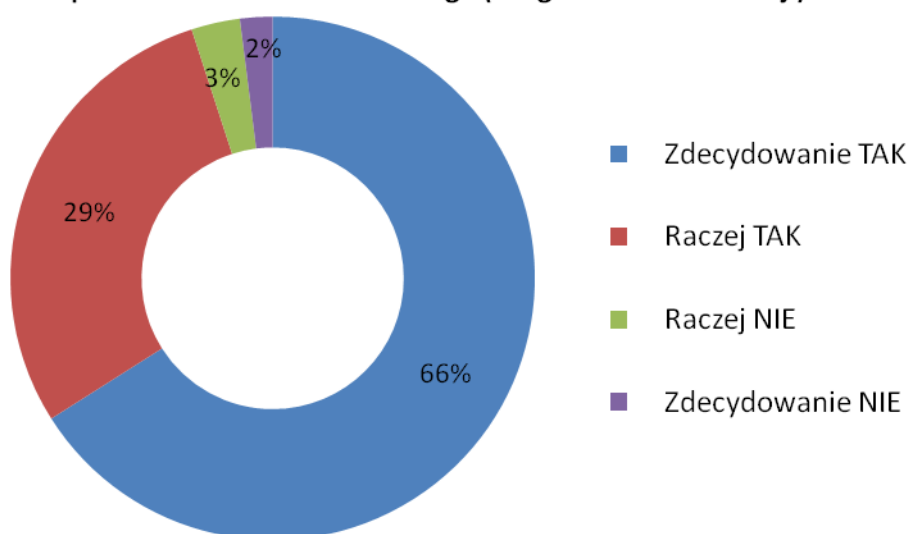

Rozkład odpowiedzi na pytanie „Proszę wskazać co Pana(i) zdaniem stanowi o atrakcyjności Miasta?”

Źródło: opracowanie własne

Większość ankietowanych (66%) uważa, że Krosno potrzebuje opracowania Programu Rewitalizacji. Wyniki zaprezentowane na wykresie.

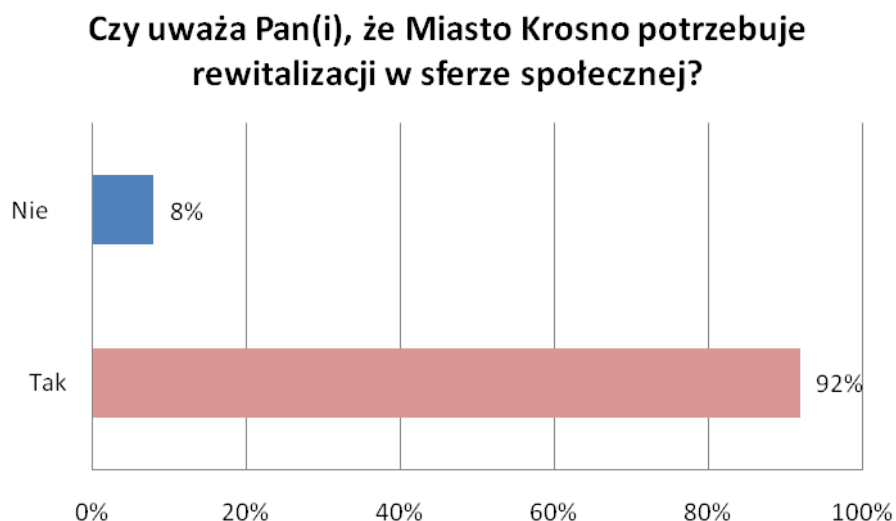
Czy Pana(i) zdaniem Miasto Krosno potrzebuje programu na rzecz ożywienia gospodarczego, społecznego i przestrzenno-środowiskowego (Programu Rewitalizacji)?

Rozkład odpowiedzi na pytanie „Czy Pana(i) zdaniem Miasto Krosno potrzebuje programu na rzecz ożywienia gospodarczego, społecznego i przestrzenno-środowiskowego (Programu Rewitalizacji)?”

Źródło: opracowanie własne

92% osób uczestniczących w sondażu odpowiedziało, że Krosno potrzebuje rewitalizacji w sferze społecznej. Tabela poniżej zawiera dane, pod jakim względem sfera społeczna jest zdegradowana – jakie problemy społeczne zauważają ankietowani.

Rozkład odpowiedzi na pytanie „Czy uważa Pan(i), że Miasto Krosno potrzebuje rewitalizacji w sferze społecznej?”

Źródło: opracowanie własne

Problemy sfery społecznej wskazane przez interesariuszy w procesie ankietyzacji

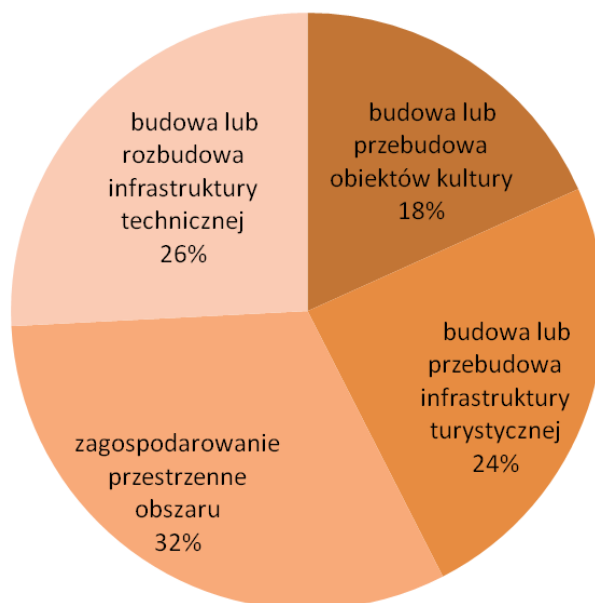
Źródło: opracowanie własne

Jakie problemy występują w sferze społecznej?	% odpowiedzi
emigracja z gminy młodych i wykształconych osób	67%
bezrobocie	45%
niska samoorganizacja i aktywność mieszkańców	42%
patologie społeczne	35%
brak organizacji integrujących mieszkańców	32%
ubóstwo	30%
niewystarczająca oferta zagospodarowania czasu dla osób starszych	21%
przestępczość	14%
mało organizacji pozarządowych	12%
niewystarczający dostęp do nowoczesnej technologii (komputer, Internet)	8%

W sondażu zapytano również, jakie projekty inwestycyjne są najbardziej potrzebne w Krośnie. Najwięcej ankietowanych (32%) odpowiedziało, że chciałoby, aby w ramach rewitalizacji były prowadzone działania związane z zagospodarowaniem terenu. Wyniki przedstawiono na wykresie 4.

Natomiast jeśli chodzi o projekty związane z działalnością społeczną lub poprawiające stan społeczności, najwięcej ankietowanych uznało, że wydarzenia integrujące mieszkańców (23%), są najważniejsze w działaniach rewitalizacji. Wyniki zaprezentowano na wykresie.

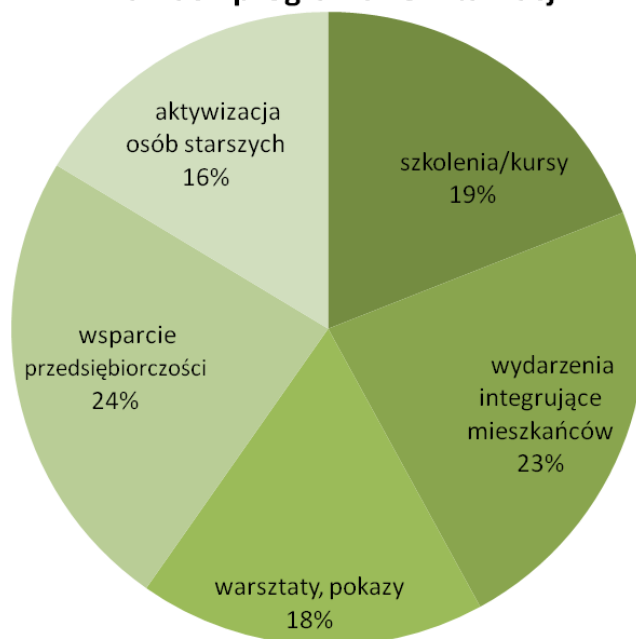
Proszę zaznaczyć jakie przedsięwzięcia/ projekty INWESTYCYJNE chciałby Pan(i), aby zostały zrealizowane w ramach programu rewitalizacji:

Rozkład odpowiedzi na pytanie „Proszę zaznaczyć jakie przedsięwzięcia/projekty INWESTYCYJNE chciałby Pan(i), aby zostały zrealizowane w ramach programu rewitalizacji”.

Źródło: opracowanie własne

Proszę zaznaczyć jakie przedsięwzięcia/ projekty SPOŁECZNE chciałby Pan(i), aby zostały zrealizowane w ramach programu rewitalizacji

Rozkład odpowiedzi na pytanie „Proszę zaznaczyć jakie przedsięwzięcia/ projekty SPOŁECZNE chciałby Pan(i), aby zostały zrealizowane w ramach programu rewitalizacji”.

Źródło: opracowanie własne

„Bank pomysłów”

W ramach konsultacji społecznych został także uruchomiony Bank pomysłów. Propozycje można było zgłaszać poprzez formularz internetowy w dniach 6-17 lutego 2017 r.

Po analizie zebranych danych, wyłoniły się następujące propozycje, które w większym lub mniejszym stopniu powtarzały się:

Propozycje projektów rewitalizacyjnych z „Banku pomysłów”

Źródło: opracowanie własne

„Bank pomysłów”
działania sprzyjające oczyszczaniu powietrza
więcej zieleni w mieście – na ulicach, ścieżkach spacerowych
utworzenie lepszego połączenia drogowego z głównymi szlakami komunikacyjnymi
zachęcanie przedsiębiorstw o wysokiej renomie do działania na terenie miasta
wykorzystanie odnawialnych źródeł energii, energia słoneczna, wiatrowa itp.
rozwój sieci ścieżek rowerowych
bezpłatne parkingi dla mieszkańców Krosna
modernizacja komunikacji miejskiej z dostosowaniem do osób niepełnosprawnych
większe wykorzystanie walorów historycznych i kulturowych regionu
poprawa wyglądu targowiska miejskiego przy ul. Legionów
utworzenie miejsc aktywnego wypoczynku

organizacja zajęć dla dzieci i młodzieży prowadzonych przez pracowników naukowych PWSZ - z różnych dziedzin nauki i techniki

aktywizacja dzielnicowych domów kultury jako ośrodków rozwoju mieszkańców pod różnymi kątami, młodzieży, przedsiębiorców w dzielnicach, zwłaszcza małych i średnich

Geoankieta

Geoankieta była udostępniona mieszkańcom od 27 stycznia do 17 lutego 2017 r. Jest to nowoczesna forma pozyskiwania opinii od mieszkańców miasta na temat obszarów potrzebujących rewitalizacji. Dzięki geoankiecie mieszkańcy mogli bezpośrednio zaznaczyć miejsca problemowe w mieście oraz zaproponować konkretne lokalizacje projektów.

Mieszkańcy Krosna najczęściej wskazywali miejsca atrakcyjne pod względem historycznym (18 ankietowanych) i kulturalnym (16 ankietowanych). 11 ankietowanych wskazało lokalizację miejsc przyciągających turystów. Pozostali ankietowani przedstawili na mapie interesujące miejsca dla potencjalnych inwestorów (9 ankietowanych), interesujące przyrodniczo (9 ankietowanych) oraz posiadające ciekawą infrastrukturę (8 ankietowanych). Wyniki przedstawiono na rysunkach.

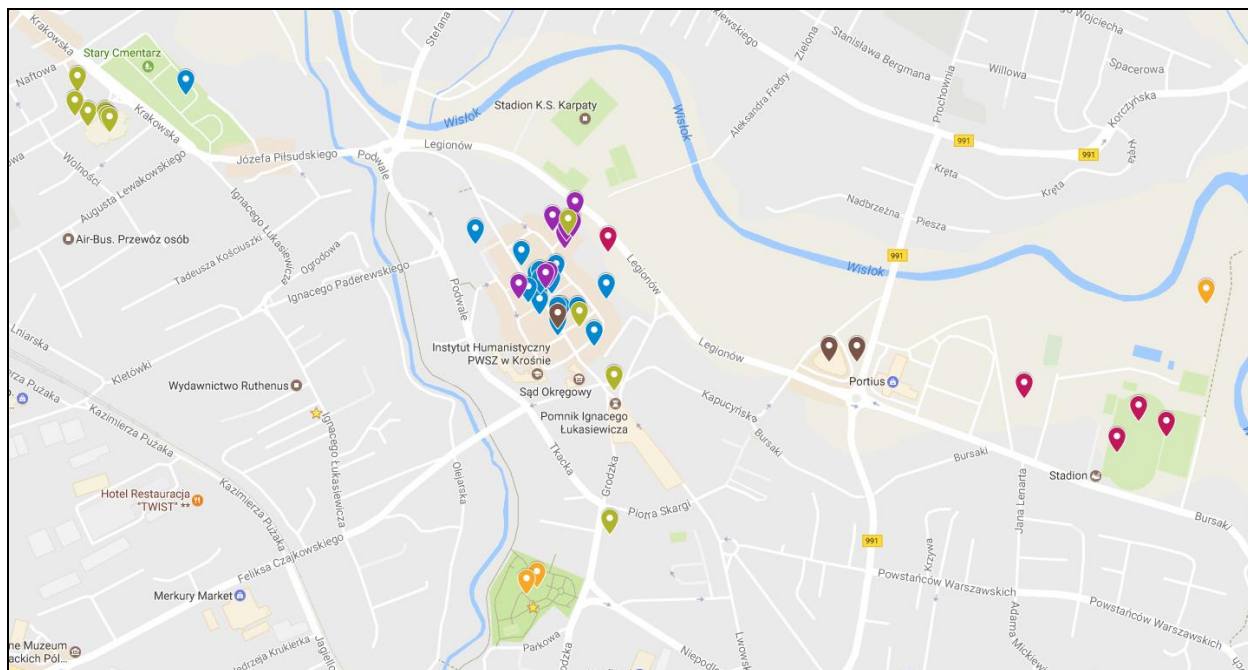

Miejsca atrakcyjne w mieście

Źródło: opracowanie własne

Legenda:

- Walory przyrodnicze
- Walory historyczne
- Oferta turystyczna
- Oferta kulturalna
- Atrakcyjność dla inwestorów
- Infrastruktura

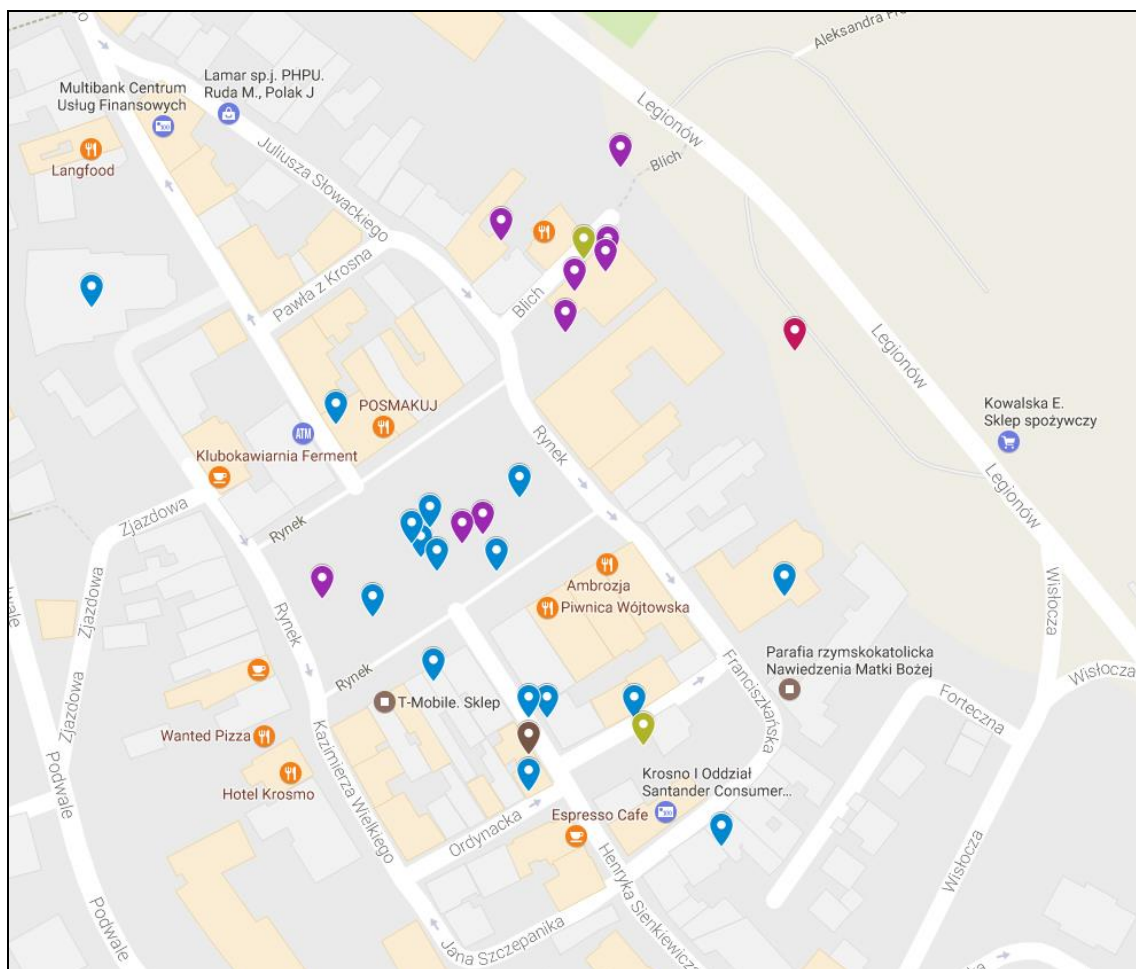

Miejsca atrakcyjne w mieście – powiększenie na centrum

Źródło: opracowanie własne

Legenda:

- Walory przyrodnicze
- Walory historyczne
- Oferta turystyczna
- Oferta kulturalna
- Atrakcyjność dla inwestorów
- Infrastruktura

Miejsca atrakcyjne w mieście – powiększenie na Rynek

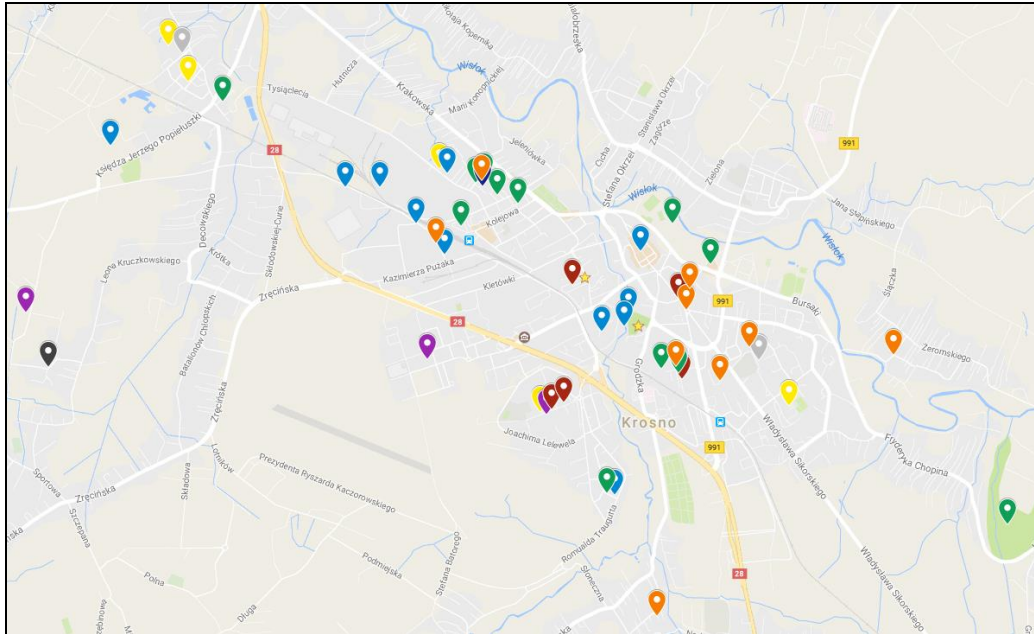
Źródło: opracowanie własne

Legenda:

- Walory przyrodnicze
- Walory historyczne
- Oferta turystyczna
- Oferta kulturalna
- Atrakcyjność dla inwestorów
- Infrastruktura

Przeważającym problemem społecznym na terenie miasta Krosna wg mieszkańców są patologie społeczne i przestępczość. Mieszkańcy wskazali aż 13 lokalizacji, na których zaobserwować można wszelkiego rodzaju patologie społeczne oraz 12 lokalizacji, na których występuje wzmożona przestępczość. Niska samoorganizacja i aktywność mieszkańców postrzeżona została w 9 miejscach. 5 ankietowanych podkreśliło zarówno

problem bezrobocia, jak i emigracji z miasta młodych i wykształconych osób. Problemy społeczne, takie jak brak organizacji integrujących mieszkańców, mało organizacji pozarządowych, niewystarczającą ofertę zagospodarowania czasu dla osób starszych oraz ubóstwo zaobserwowało łącznie 7 ankietowanych.

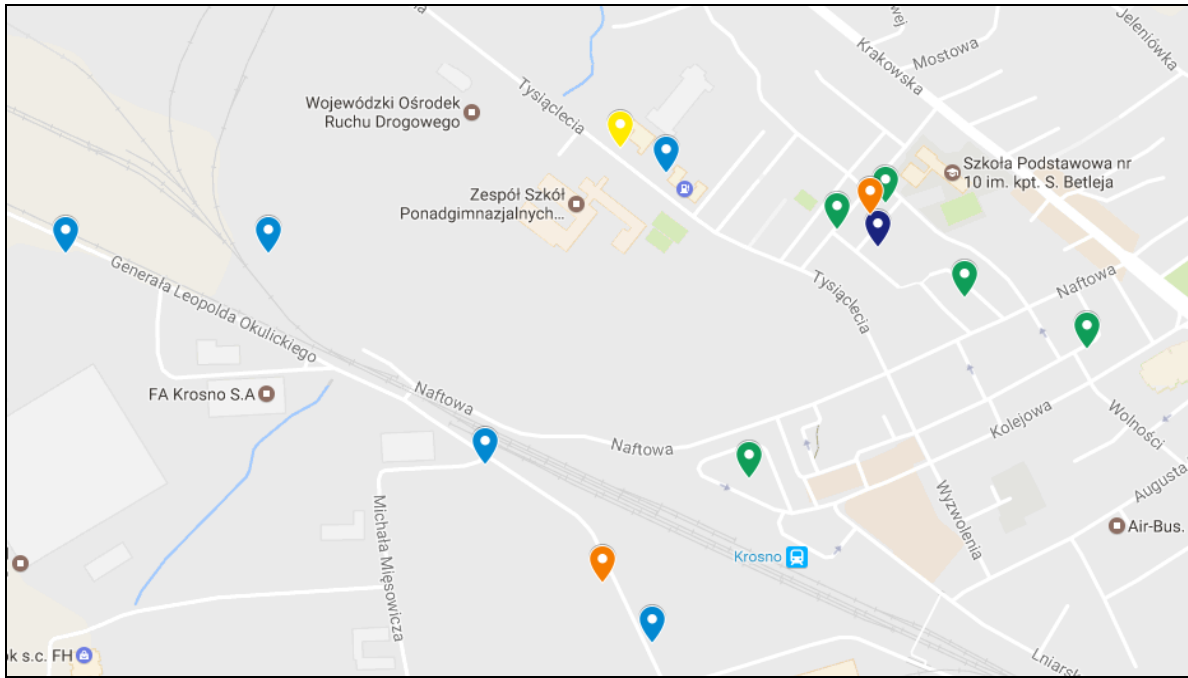

Problemy społeczne

Źródło: opracowanie własne

Legenda:

- przestępczość
- niska samoorganizacja i aktywność mieszkańców
- bezrobocie
- emigracja z gminy młodych i wykształconych osób
- ubóstwo
- brak organizacji integrujących mieszkańców
- patologie społeczne
- niewystarczająca oferta zagospodarowania czasu dla osób starszych
- mało organizacji pozarządowych

Problemy społeczne – przybliżony widok na centrum miasta

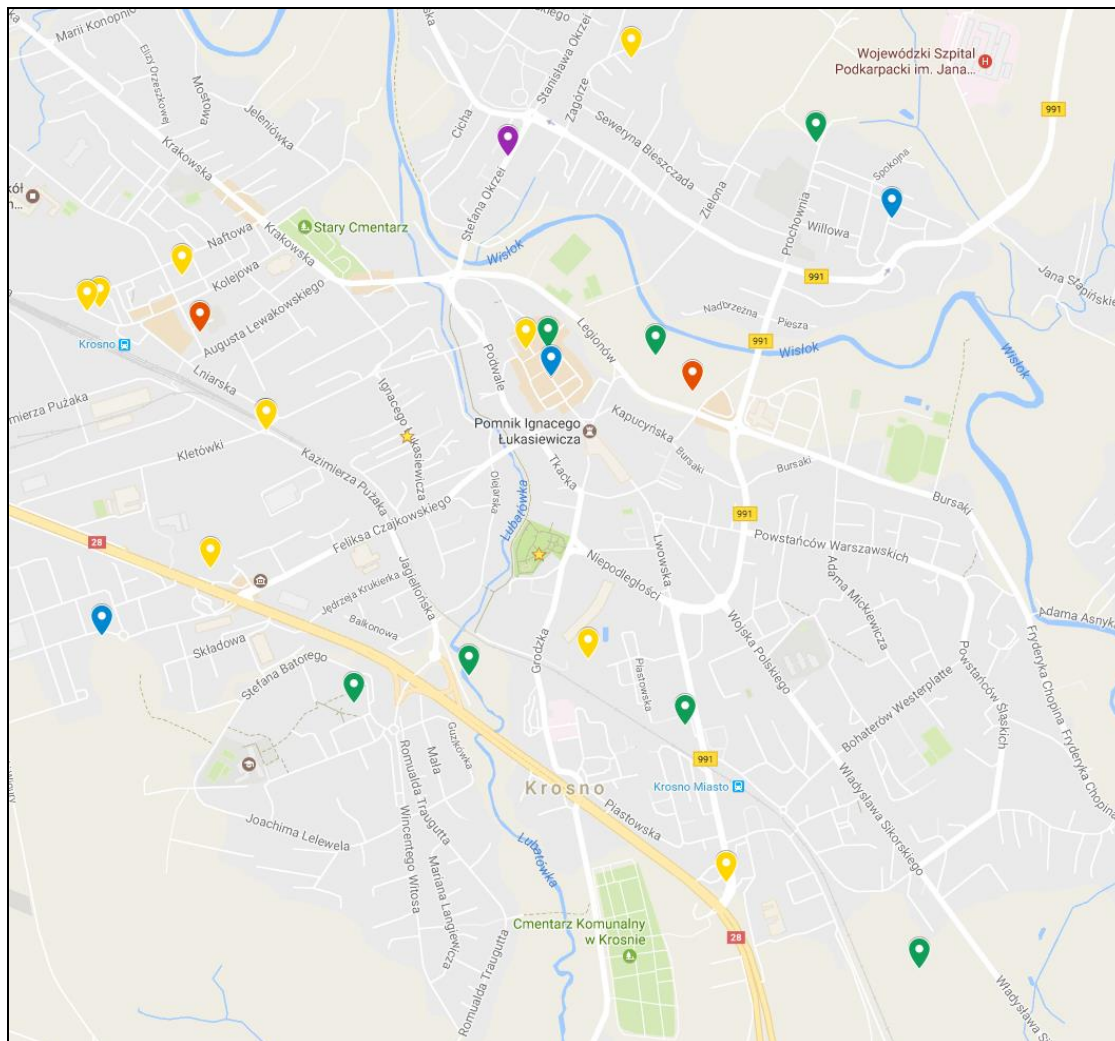
Źródło: opracowanie własne

Legenda:

- przestępczość
- niska samoorganizacja i aktywność mieszkańców
- bezrobocie
- emigracja z gminy młodych i wykształconych osób
- ubóstwo
- brak organizacji integrujących mieszkańców
- patologie społeczne
- niewystarczająca oferta zagospodarowania czasu dla osób starszych
- mało organizacji pozarządowych

Najczęściej obserwowanymi problemami w Krośnie (innymi niż społeczne) są trudności przestrzenno-funkcjonalne wskazane w 10 lokalizacjach oraz środowiskowe, zaobserwowane przez 7 ankietowanych. Na mapie mieszkańcy wskazali również 3 lokalizacje posiadające problemy gospodarcze i 1 miejsce charakteryzujące się trudnymi

warunkami technicznymi. Jako inne problemy na terenie Krosna wyróżnili opustoszałe, zaniedbane budynki, czy zbyt małą ilość parków w mieście.

Problemy inne niż społeczne

Źródło: opracowanie własne

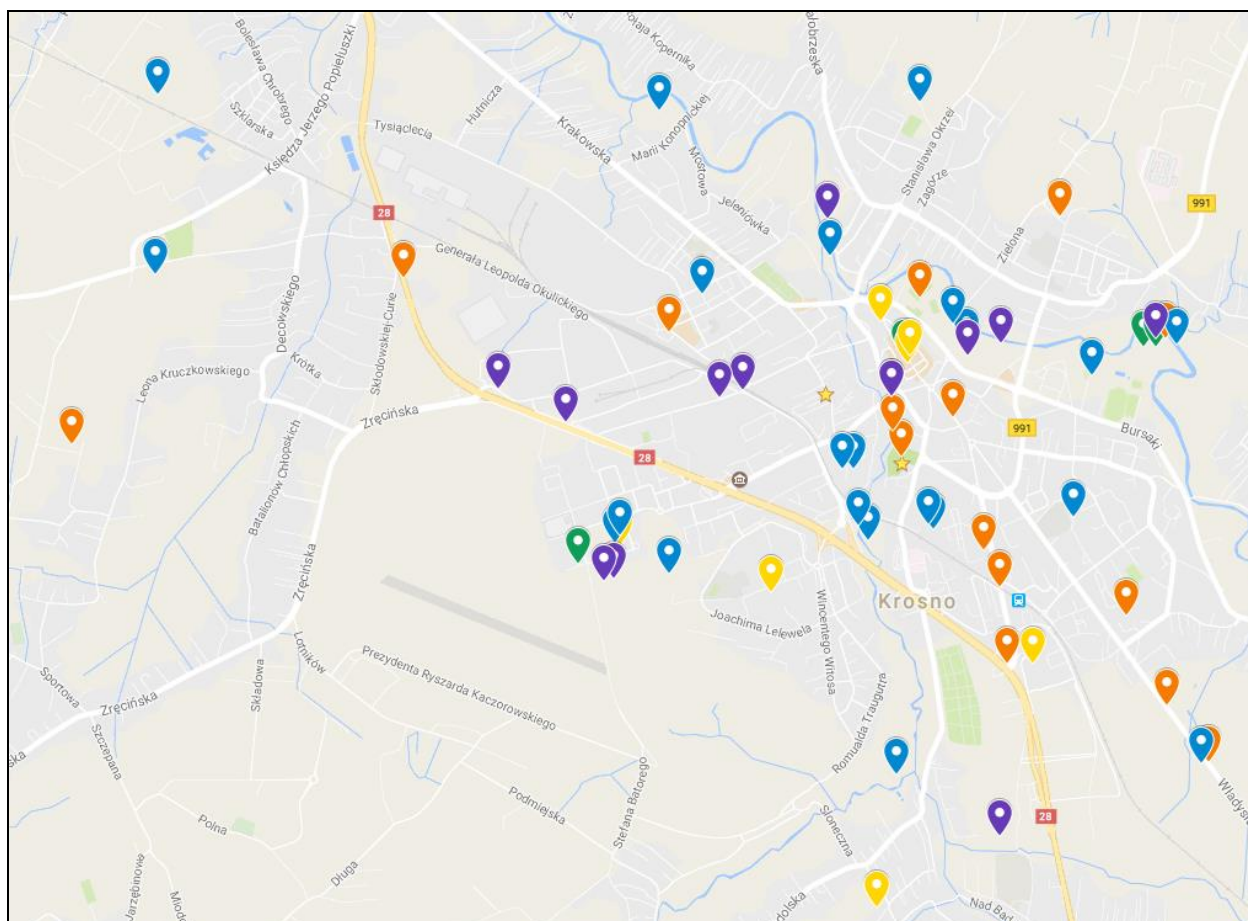
Legenda:

- Problemy gospodarcze
- Problemy techniczne
- Problemy przestrzenno-funkcjonalne
- Środowiskowe
- Inne, jakie

Aż 22 ankietowanych wskazało na mapie lokalizacje miejsc, na których proponowałoby zagospodarowanie przestrzenne obszaru. 15 ankietowanych zaproponowało budowę lub rozbudowę infrastruktury technicznej, 7 ankietowanych budowę lub przebudowę obiektów kultury oraz 5 ankietowanych budowę lub przebudowę infrastruktury turystycznej.

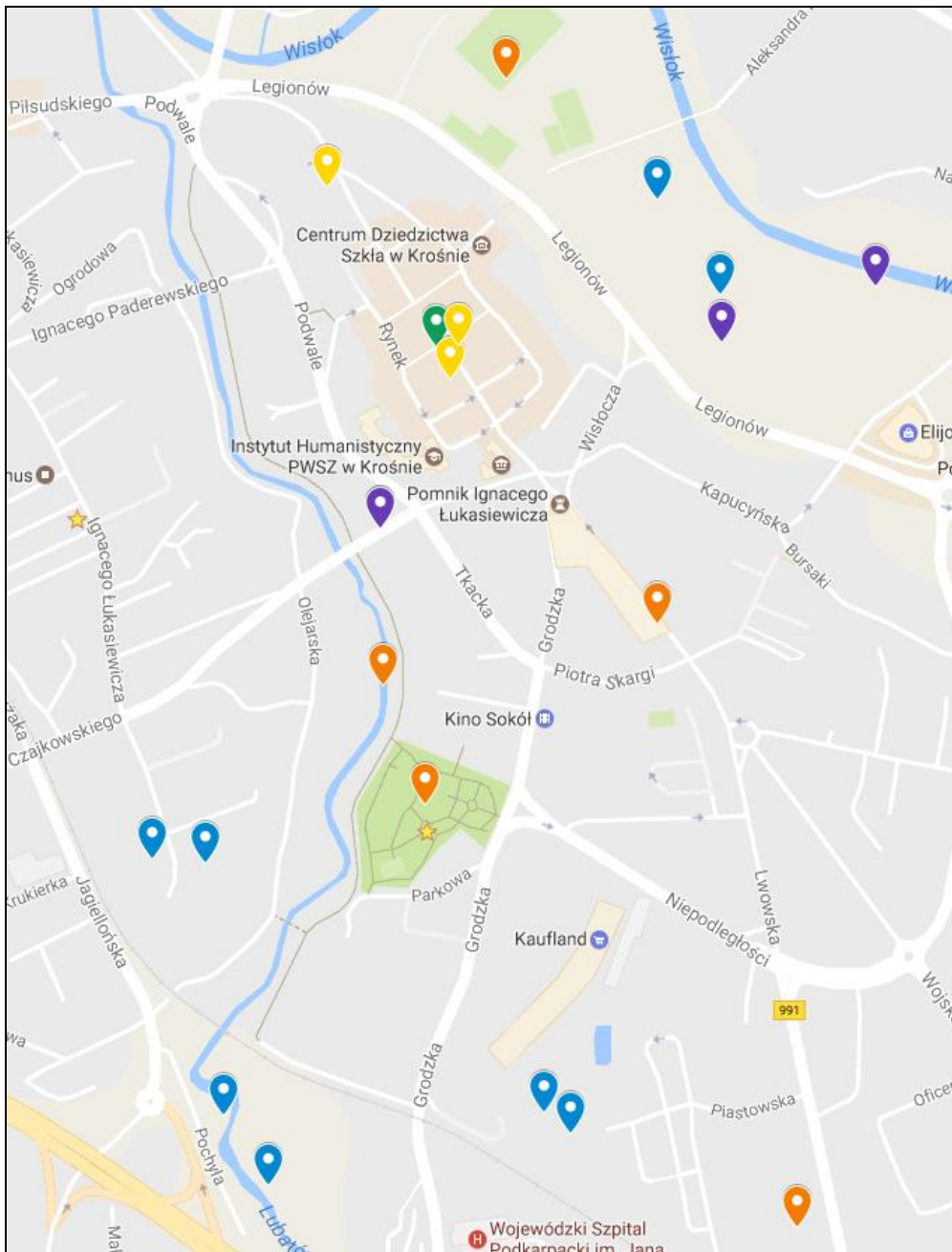
Pozostałe propozycje inwestycji to:

- Budowa bulwarów nad Wisłokiem, z ławkami nad wodą, z możliwością dojścia pieszo od rynku nad rzekę, do galerii handlowych i dalej do obiektów sportowych na Bursakach,
- Muzeum lotnictwa i sportów balonowych w Krośnie,
- Park techniki,
- Przebudowa placu targowego,
- Trasy rowerowe nad Wisłokiem i nad Lubatówką,
- Przygotowanie terenów piknikowych,
- Przygotowanie atrakcyjnej ścieżki, alejki z ławkami, miejsca piknikowego i/lub platformy widokowej obok lotniska, na rodzinne i turystyczne spędzanie czasu, z widokiem na lotnisko, z elementami informacyjnymi o lotnisku.

Propozycje zmian i inwestycji

Źródło: opracowanie własne

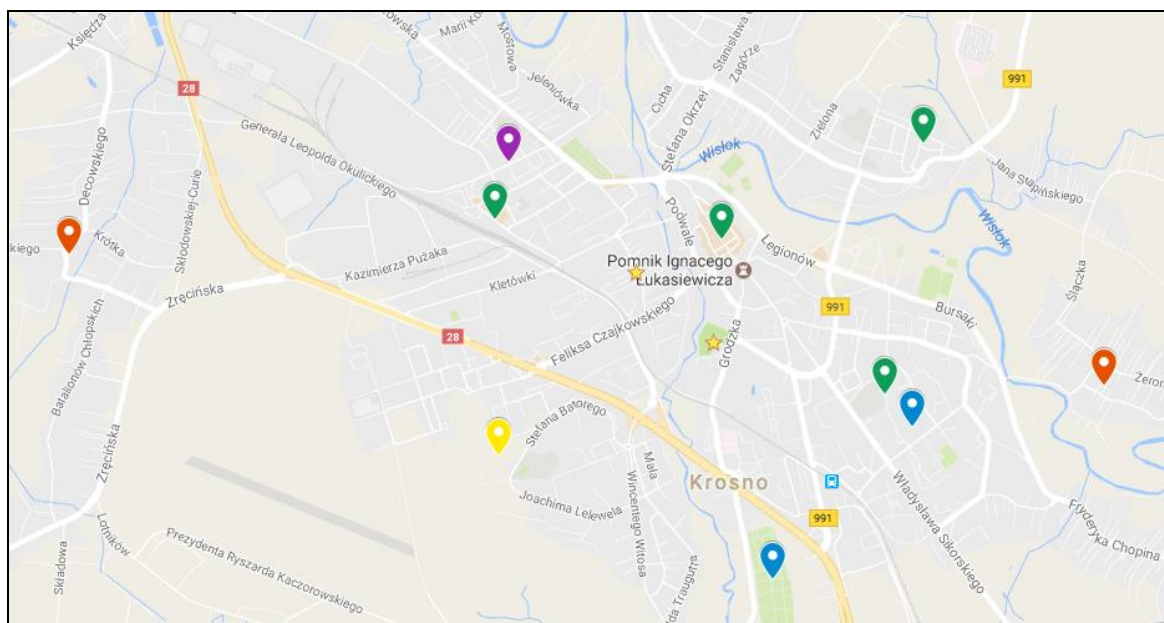
Propozycje zmian i inwestycji – przybliżony widok

Źródło: opracowanie własne

Legenda:

- budowa lub przebudowa obiektów kultury
- budowa lub przebudowa infrastruktury turystycznej
- zagospodarowanie przestrzenne obszaru
- budowa lub rozbudowa infrastruktury technicznej
- inne

Najczęściej proponowanymi projektami społecznymi są wydarzenia integrujące mieszkańców (9 ankietowanych) oraz szkolenia i kursy (8 ankietowanych). Aktywizację osób starszych zaproponowało 4 mieszkańców. Projekty wspierające przedsiębiorczość na terenie Krosna również zostały zasugerowane przez 4 mieszkańców. Ankietowani wskazali także potrzebę utworzenia miejsc aktywnego wypoczynku dla dzieci i młodzieży, w których odbywałyby się zajęcia dodatkowe, kawiarni dla mam z dziećmi oraz Parku kultury, gdzie mieszkańcy Krosna mieliby możliwość przedstawienia szerszemu gronu odbiorców swojej twórczości artystycznej.

Propozycje działań społecznych

Źródło: opracowanie własne

Legenda:

- szkolenia, kursy
- wydarzenia integrujące mieszkańców
- wsparcie przedsiębiorczości
- aktywizacja osób starszych
- inne

Dokumentacja fotograficzna ze spaceru badawczego I w Polance:

Tereny przyległe do budynku przy ulicy Decowskiego 46

Źródło: opracowanie własne

Tereny przyległe do budynku przy ulicy Decowskiego 46

Źródło: opracowanie własne

Budynek przy ulicy Decowskiego 46

Źródło: opracowanie własne

Budynek przy ulicy Decowskiego 46

Źródło: opracowanie własne

Dokumentacja fotograficzna ze spaceru badawczego II na osiedlu Południe:

Zabudowa na osiedlu Południe

Źródło: opracowanie własne

Budynek „Domu nauczyciela”

Źródło: opracowanie własne

Budynek „Maria”

Źródło: opracowanie własne

Dworzec kolejowy

Źródło: opracowanie własne

Dworzec kolejowy

Źródło: opracowanie własne

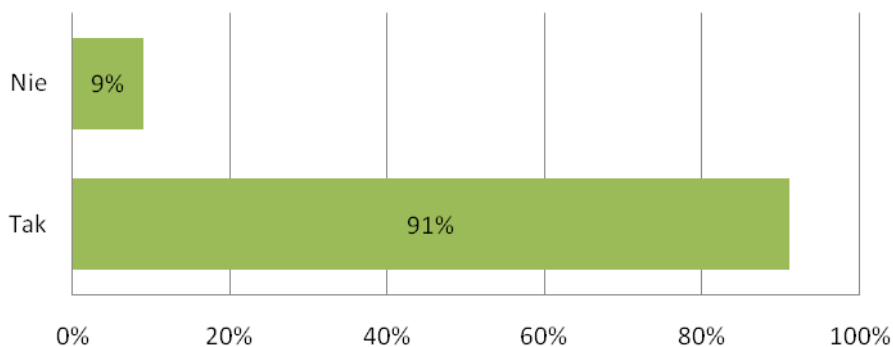

Dworzec autobusowy

Źródło: opracowanie własne

Pozostałe wyniki sondażu wśród mieszkańców

Czy uważa Pan(i), że Miasto Krosno potrzebuje rewitalizacji w sferze gospodarczej?

Rozkład odpowiedzi na pytanie „Czy uważa Pan(i), że Miasto Krosno potrzebuje rewitalizacji w sferze gospodarczej?”

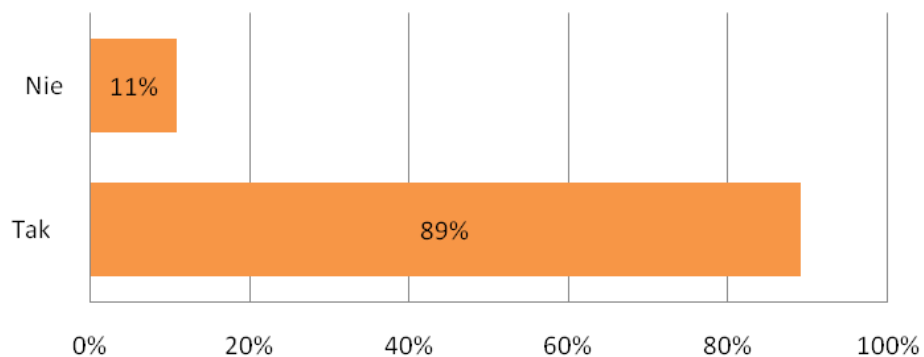
Źródło: opracowanie własne

Problemy sfery gospodarczej wskazane przez interesariuszy w procesie ankietyzacji

Źródło: opracowanie własne

Jakie problemy występują w sferze gospodarczej?	% odpowiedzi
brak miejsc pracy	59%
brak wsparcia dla małych i średnich przedsiębiorstw	40%
niewielka ilość małych i średnich przedsiębiorstw	37%
brak szkoleń/kursów podnoszących kwalifikacje	32%
słaby rozwój handlu i sektora usług	23%
brak lub zła jakość terenów inwestycyjnych	20%

Czy uważa Pan(i), że Miasto Krosno potrzebuje rewitalizacji w sferze technicznej?

Rozkład odpowiedzi na pytanie „Czy uważa Pan(i), że Miasto Krosno potrzebuje rewitalizacji w sferze technicznej?”

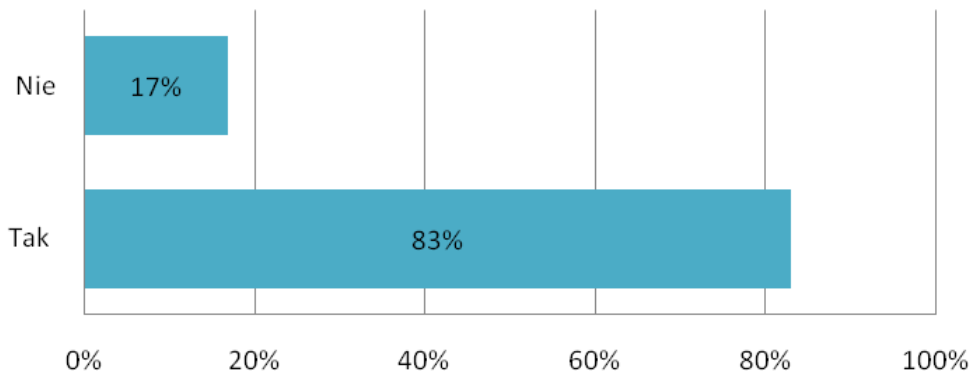
Źródło: opracowanie własne

Problemy sfery technicznej wskazane przez interesariuszy w procesie ankietyzacji

Źródło: opracowanie własne

Jakie problemy występują w sferze technicznej?	% odpowiedzi
zły stan nawierzchni dróg	49%
zbyt mała ilość połączeń komunikacyjnych z innymi ośrodkami	48%
infrastruktura nie dostosowana dla osób niepełnosprawnych/starszych	42%
niefektywne i przestarzałe systemy grzewcze w budynkach	31%
brak chodników	26%
zła gospodarka odpadami, ściekami	13%
niewystarczający poziom skanalizowania gminy	12%
niewystarczający poziom zwodociągowania gminy	11%

Czy uważa Pan(i), że Miasto Krosno potrzebuje rewitalizacji w sferze przestrzenno-funkcjonalnej?

Rozkład odpowiedzi na pytanie „Czy uważa Pan(i), że Miasto Krosno potrzebuje rewitalizacji w sferze przestrzenno-funkcjonalnej?”

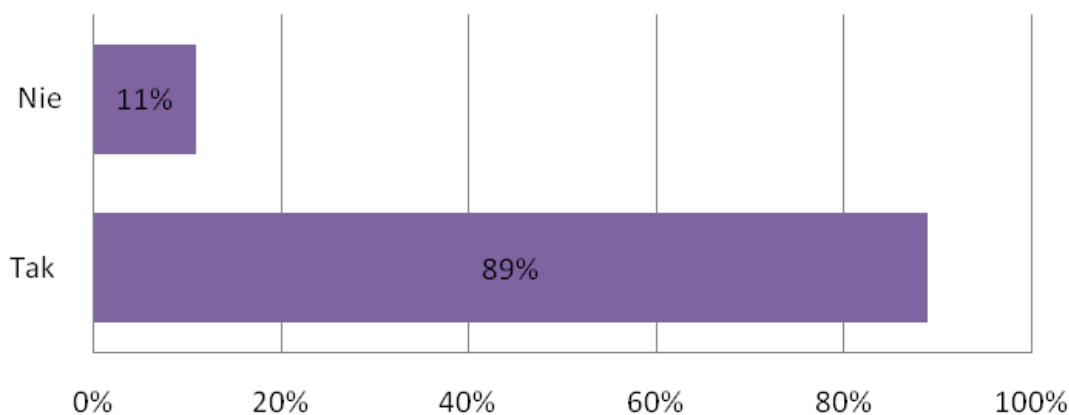
Źródło: opracowanie własne

Problemy sfery przestrzenno-funkcjonalnej wskazane przez interesariuszy w procesie ankietyzacji

Źródło: opracowanie własne

Jakie problemy występują w sferze przestrzenno-funkcjonalnej?	% odpowiedzi
brak lub zły stan terenów rekreacyjno-wypoczynkowych	49%
zły stan estetyczny otoczenia	47%
zły stan infrastruktury wokół budynków publicznych	38%
niewystarczająca ilość i niski standard mieszkań	29%
brak planu zagospodarowania przestrzennego	27%
zły stan zabytków	27%
znaczna odległość z miejsca zamieszkania do szkół/przedszkoli	8%

Czy uważa Pan(i), że Miasto Krosno potrzebuje rewitalizacji w sferze środowiskowej?

Rozkład odpowiedzi na pytanie „Czy uważa Pan(i), że Miasto Krosno potrzebuje rewitalizacji w sferze środowiskowej?”

Źródło: opracowanie własne

Problemy sfery środowiskowej wskazane przez interesariuszy w procesie ankietyzacji

Źródło: opracowanie własne

Jakie problemy występują w sferze środowiskowej?	% odpowiedzi
zanieczyszczenie powietrza atmosferycznego	73%
niska świadomość ekologiczna	70%
hałas	20%
zanieczyszczenie wód powierzchniowych	16%
zanieczyszczenie wód podziemnych	11%

Konsultacje społeczne projektu Programu Rewitalizacji Miasta Krosna na lata 2016-2023

Konsultacje społeczne projektu Programu prowadzone były w dniach od 14.03.2017 r. do 28.03.2017 r. w dwóch formach:

- pisemnej – poprzez wypełnienie formularza konsultacyjnego i przekazanie go do Urzędu Miasta Krosna pocztą elektroniczną, osobiście lub korespondencyjnie;
- otwartego spotkania konsultacyjnego, zorganizowanego w dniu 20 marca 2017 r. w godz. 15.00 – 16.30 w Urzędzie Miasta Krosna, ul. Staszica 2.

Ogłoszenie o konsultacjach społecznych zostało zamieszczone na oficjalnej stronie internetowej miasta www.krosno.pl, w Biuletynie Informacji Publicznej, na stronie internetowej Centrum Wspierania Organizacji Pozarządowych oraz na tablicy ogłoszeń Urzędu Miasta. Treść Programu została również udostępniona w wersji papierowej w Biurze Obsługi Klienta Urzędu Miasta Krosna przy ul. Lwowskiej 28a. Według statystyk strony internetowej www.bip.umkrosno.pl odnotowano 155 wejść do informacji o konsultacjach społecznych.

W ramach konsultacji pisemnych nie wpłynęły żadne uwagi.

W ramach otwartego spotkania konsultacyjnego nie wpłynęły żadne uwagi.